

Oss. 146.

Robert Crawford Walker, F.S.A. Scot.,
J.P., Hon. Sheriff-Subs. of Forfarshire

THE POEMS

OF

OSSIAN

Edinburgh

JOHN GRANT

31 GEORGE IV. BRIDGE

1902

D À N A

OISEIN MHIC FHINN,

AIR AN CUR AMACH.

AIRSON MAITH COITCHEANNTA

MUINNTEIR NA

GAELTACHD.

Dun=Eidín

JOHN GRANT

31 GEORGE IV. BRIDGE

1902

EDITOR'S PREFACE

TO

PRESENT EDITION.

THE Editions of the Poems of Ossian in Gaelic, hitherto published, are both scarce and expensive, and it has long been felt desirable that they should be issued in a form which would render them more accessible to the great body of Gaelic readers. All our better works in Gaelic literature are scattered pretty largely over the Highlands, and among Highlanders elsewhere ; but these Poems, holding so prominent and interesting a place in that literature, are rarely to be met with. It was in these circumstances that the Publishers undertook the issue of the present Edition ; and

they requested the Subscriber to superintend the issue. He has done so, as one who felt a patriotic interest in these relics of true genius,—the songs of the Homer of the Gaelic races. There is a very peculiar interest attached to these Poems of Ossian. They present a wide field to the philologist. In recent years, the inquirers in that science have been led to pay much regard to the Celtic Tongues. They find in them the key to the resolution of many of the difficulties which they have encountered in analysing the languages of Europe. And this interest is one more likely to increase than to diminish. Here they have specimens of the Gaelic language in its purest and most elegant form. These Poems are, besides, possessed of a historic value. They throw light upon ancient manners, and the ancient condition of both Scotland and Ireland. Their historical value is on the increase. Other discoveries are vindicating the truth of the facts they state, and

confirming the view they present of the condition of the people at the era of their composition. Both these considerations give them a value they would not otherwise possess. There is another consideration which gave pleasure to the Editor in aiding their preparation for the public. The purest mind may come in contact with them without repugnance, or the danger of pollution. They may not be religious; they are certainly not immoral. There is not a line among these many thousands that can give offence to the most delicate and refined sensibility. The orthography has been carefully examined, and, where requisite, conformed to the standards and analogies of the Gaelic Language.

THOMAS M'LAUHLAN.

Edinburgh, 18th Feb. 1859.

ROIMH RADH.

FHAD'S A chaidh seachas a' chinnidh dhaonna a rannsachadh, fhuaras gu'n robh ceud fhiosrachadh gach sluaigh air fhoillseachadh ann an duanaibh Bhàrd. Tha an Leabhar Naomh 'n a dhearbhadh sìorruidh gu'n robh moladh an Uile-chumbachdaich, agus dhaoine deadh-thoillteannach 'ga thaisbeineadh ann an rannaibh o thùs an domhain. 'S ann á h-òranaibh nam Filidh a choimh-dhealbh gach cinneach 's an àirde 'n ear an carrann bu mhò 's bu shine d'an cuid eachdraidh. Cha-n'eil fine a chraobh-sgaoil air feadh na h-Eorpa, nach do ghléidh an cleachdadh ceudna. A réir an teisteannais a's fearr a th' againn a thaobh ghnàthan agus mhodhan ceud

luchd-àiteachaidh eileanan Bhreatainn agus na h-Eirinn, is ann 'an ranntachd a bha'n t-iomlan d'an cuid fòghluim air a dhealbh. Anns gach ionad 's an d'rinn iad bailteachas 'n a dhéigh sin, dhlùth-lean iad ris a Bhàrdachd. Taisbeinidh sin an t-aobhar mu'n robh duain cho phailt am measg ar sinnsearan; agus nochdaidh e ciod an seòl air an d'fhàs a' Ghàilig cho foirfe 's gach buaidh a bhuineas do chànan dhiongmhalta. Bha'n fhilidheachd, a là agus a dh'oidheche, am beul nan òg agus nan sean.

Ge b'e ni ris an cuireadh e a làmh, no ris an leagadh e a chridhe, gheibheadh an Gàidheal toilinntin 's a' bhàrdachd, agus bhitheadh an t-òran dùthchais a' cur suunt air 'aighe. B'e gnìomh nam bàrd, a bhi 'seinn cliù ghaisgeach, agus a' mosgladh an t-sluaigh gu treuntas; agus 's i tàmailt cho mhòr 's a b'urraion an Gàidheal foghainteach fhulang, "gun iomradh bhi air 'ainm 's an dân." Dream ma ta mar na Bàird, a bha cho feumail am measg sluaigh aig an robh cridheachan fosgailteach, fiolaidh, fiughanta, maille ris gach àrd bheachd a bhuineadh do

Chinneach mìleanta nach do strìochd riamh do chuing choigrich, is coltach gu'm faigh-eadh iad gach urram, agus gu'n d'thugadh iad gach oidheirp air a thaisbeineadh gu'n robh iad toillteannach air a' mheas so o uaislibh agus o ìslibh an dùthcha. Mar so bha àrd chliù agus deadh bheusan a' beothachadh agus a' brosnachadh a chéile cho mòr, 's nach ioghnadh idir ged a bha na Gaidheil cho déigheil air solus an dàin a chumail suas o linn gu linn.

Am measg nam Bàrd a bha ainmeil o shean ann an Gàeltachd Alba, b'e *Oisian* gu mòr a b'àirde cliù. Bha na duain a rinn e coimh-lionta anns gach buaidh, leis an urrainn teang-aireachd an t-anam a mhosgladh gu h-àrd smaointean agus gu mòr ghnìomharan. Chlò-bhualadh uime sin na duain a rinn e air chlà-raibh cridheachan nan Gàidheal. Bha iad 'g an sìor-aiseag o' Athair gu mac, anns gach ionad anns an do labhradh Gailig, rè iomadh linn .B'i ranntachd *Oisein* toillinntinn gach cuirme agus gach còmh-dhalach. Anns na h-oidhechean fada geamh-

raidh, mu chagailt a' ghealbhain sbuilbhearra, agus mu sholus an lòchrain daraich no giubhais, bhitheadh sgeul nan euchd a rinn Fionn, Oscar, Cuchulluinn, Caoilte, Goll agus Diarmad, a' fadadh tein' aoibhinn 'an uchdaibh na h-òigridh, agus a' toirt nam bliadhnachan a dh'fhalbh, le'n uile dhearrsadh, gu cuimhne nan aosmhor.

Dlùth air ceud bliadhna roimhe so, thàinig mùthadh mòr air cleachdadh agus modhannaibh nan Gàidheal. Bu ghann teaghlach Cinncinnidh, aig an robh nì's fhaide bàrd, no clàrsair, no seanachaidh, mar a b' àbhaist doibh roimhe sin. Leigeadh gu mòr air diochuimhn na seann dàin bu taitneach le'n sinnsearaibh.

Air eagal, 'an ùine ghearr, gu'n caillteadh iad gu tur, air iarrtus agus cosgais dhaoin' uaisle foghlumta ann an Dùn-éidin, agus 's a' choimhearsnachd, thug Seumas Macmhuirich, á Bàideanach, mu chùig bliadhna deug an déigh latha Chuil-fhodair, dà chuairt air feadh na Gàeltachd, chum gu'n cruinnicheadh e na dh'fheudadh e de dhànaibh *Oisein*. Na fhuair e dhiubh thionn-

daidh e, air ball, gu beurla. Bu ghanh neach nach do leugh, agus nach do mhol, a' shaothair.—Sgaoil i air feadh na Roinn-Eorpa gu léir. Chaidh a tionndadh 's gach cànan; air doigh 's gu'n d'fhuair *Oisian* ann an tìribh imchéin, agus ann an caintibh choigreach, am moladh agus an t-ardachadh sin nach d'fhuair e roimhe riamh, ach ann an cànan, agus ann an dùthaich nam beann. Air impidh cuid d'a luchd-eòlais chuir Seumas Macmhuirich roimhe na dàin gaidhealach a chruinnich eachlò-bhualadh mar an ceudna; ach achionn nach d'thàinig a bheag air an aghaidh a bha miannach air a' ghnìomh a chuideachadh, b'éigin da 's an àm, a rùn a leigeadh air cùl.

Chaidh fios so gu h-Innsibh na h-àirde 'n ear, far an robh an *Ridir Ian Macgriogair* agus moran eile a dh'uaislibh na h-Alba.—Chruinnich e féin, agus a chairdean, ar ball, airgiod gu leor, a chuireadh a dh'ionnsuidh *Mhic Mhuirich*, gus an gnothuch a chur air aghaidh, ach fhuair esan bàs gun an obair a chuir amach, agus chaidh lomadh dhe na dànaibh air chall.

Bhuilicheadh ochd mìle deug marg de 'n airgiod

so, ann an clòdh-bhualadh na Gaelig ann an Lunnuin, 's a bhliadhna 1807, maille ri tionndadh fìrinneach, focal air fhocal, gu Laidinn, le *Roibeart MacPharlain*.—Tha n't-saothair so air a h-ath-fhoillseachadh, as eugmhais na Laidinn, gu leas coitchionn nan Gàidheal. Tha a Ghàelig air a glanadh, leis an duine uasal foghlumte, *Eobhan Mac Lachlainn*, o mhearachdaibh a rinneadh roimhe, le cabhaig, no le dearmad. Leanadh an so am modh scriobhaidh a chleachd ant-oll' urramach, *Iain Stiubhart*, ministear *Luis*, anns a Bhiobull Ghaelach, a thaobh, le breth aonsgeulaich luchd foghlaim, gur e so an seòl scriobhaidh a's fearr a fhreagras do chomh-dheilbh na cànan.—Shamhluich an Ridir, le 'laimh féin, an obair so, a lion sreith agus sreith, ris a' chlodh-bhualadh Lunuinneach.

A CHLANN NAN GAEL!

Is dearbhta nach eil an diugh Cinneach as àirde cliù na sibh fein ag aiteachadh an domhain. Thoill sibh, mar ri bhur sinnsear, anluaidh òirdheire so 'am builsguin gach cruadail. Chuir na Laoich onaghineadh sibh, le taic nam Beann, le misneachd an Dàn, 's le faobhar an claidheimh, na *Roimhich* o shean, air ais do'n tìr chein, ged cheamnsaich iad earran mhor dhe 'n Domhain. 'S anns na blaraibh cian-iomraideach a thugadh anuadh, air feadh na h-Eorpa, 'n uair a bhagair Aintighearn na Frainge, gu ladarna, aon tigh-daorsa a dheanamh de 'n t-saoghal gu léir, sheas sibhse, mar bu dual, ri gualainn bhur Rìgh dhùthchasaich, gu calma, cur-anta, cunbhallach, bhur n-anaman bras's 'a chath, le meamnadh Ghaisgeach na Feinne, agus fhuair sibh, mar iadsan, moladh ann an dànaibh gach Dùthcha, nach leigear air diochuimhn gus an sguir na soluis neamhaidh a thomhas bhliadhnachan agus linntean.

Chum gu'n deanta, le h-uirigleadh taitneach bhur Bàird féin, am mòr aigne so altrum, abachadh, agus a shior-mhosgladh, feadh na linntean a tha ri teachd, gus an éirich e gu barr mhullach na mòralachd, tha na dàin a dhealbh *Oisian Mac Fhinn* air an tairgseadh dhuibh anns an Leabhar so, le deadh dhùrachd dhaoin uaisle araid a bhuineas dhuibh fein.

Gum a fad a mhealas sibh an cliù sin a tha cho dligheach d'ar muinntir, anns gach deadh bheus agus deadh ghniomh. Lionmhor bitheadh 'ur sliochd mar Reultaibh nèimhe, cruadalach mar an darach nach ciosnich slàn a gheamhraidh; a's gun robh saorsa, agus sonas, gu bràth, ag aiteachadh tìr nam Beann, 's nan Gleann, 's nam Breacan !!!

CATH LODUINN.

DUAN I.

SGEUL ri aithris air àm o aois.
A chaoin aiteil, gun d'fhaicinn a chaoidh,
Lùbadh cluaran mu Lora nan sian ;
Thu air astar 'an caol-ghleann na gaoith,
C'uime thréig thu mo chluasan co dian ? 5
Cha chluinnear gairm nan liath shruth àrd ;
No guth clàrsaich o chàrn nan gas.
Mhalmhina nan teud, thig gu d' bhàrd,
Till anam do bhàird air ais ;
Till m'anam, a làmh-gheal, dhomh féin. 10
Mi 'coimhead air Lochlin nan sonn,
Ciar uisge Uthorno nan tonn ;
O'n iar-chuan a' teàrnadh mo rìgh ;
S muir bheucach fo ghaoith a' strì ;
'S neo-lìonmhor glan òigridh nam beann 15
Tìr choigrich a' togail fo'n ceann.
Ghairm Starno o Loduinn fear faoin,
'Chuireadh Fhionnghail gu cuirm nam fleagr.

Chuimhnich an rìgh an òigh chaoin ;
 Ghluais ardan a làmh ri a shleagh. 20

“ Ni ’m faicear leam Gorm-mheall no Starno :
 Tha bàs a’ snàmh, mar fhaileas ciar,
 Air inntinn an triath a tha borb ;
 Cha tréig m’anam an dearsa o’n òar,
 Ainnir làmh-gheal a’s àirde cliù. 25

O m’ fhianuis, mhic Loduinn, gu grad.
 Dhomb féin tha fhocal mar ghaoith,
 A thogas ’s a thréigeas an dos
 ‘An dubh-ghleann fo dhubh-nial ciùin.”

“ Dhubh-mhic Roinne nam bàs-arm geur ; 30
 Chromaghlais. fhir cruaidh nan sgiath ;
 Shruthmhoir, a thuineadh riamh

‘An trusean ciar a’ chòmhraig ;
 Chormair, leis an dìonaiche long
 A’ gearradh a h-astair feadh thonn 35

Gun chùram, mar theine nan speur
 Ro’ bhearnan beur nan neul ;
 Eiribh grad, a chlann nan sonn,
 ‘An tìr choigrich mu’n iadh an tonn. 40

Sealladh gach duin’ air a sgéith,
 Mar Threunmhor, fear-riaghlaidh a’ chòmhraig.
 Thusa ’chòmh’n’cheas am measg nan clàrsach,
 A sgiath bhallach, druid-sa gu m’ làimh ;
 Till an sruth mòr so o m’ thaobh,
 No ri m’ thaobh bitheadh do thuineadh fo làr.” 45

Mu ’n rìgh ghrad dh’éirich triath borb ;
 Ghlac iad uile an sleagh le colg ;
 Las an sùil gun fhocal ’n am beul,
 ‘N anam ’g éirigh àrd do na tréin.
 Air sgéith chualas screadan nan lann ; 50

Ghabh iad uil' am monadh fo 'n ceann ;
Sheas na fir an duibhre liath
Air àrdaibh ciar na h-oidhche
'Bristeadh durdain nan duan ciùin
Air osaig ùir nan sliabh. 55
Làn is mall bha'n ré air tuinn ;
Am màile liath thig triath nan sonn,
Dubh mhac Roinne o chròm nan dos,
Sàr shealgair nan tore ciar.
B'e miann an fhir an t-eathar donn 65
Ag éirigh suas air cuan nan long,
'N uair 'dhùisgeadh Cromthormod a choill'
'An talamh foill agus naimhdean.
Cha robh eagal 'an anam an Dùir.
" Mhic Chumhail, an sgaoil mi mo cheum, 65
'Measg oidhche ? o sgiath nam beum
An seall mi mu'r naimhdibh gu léir
'An sàmhchair fo fhaileas nan speur,
Mu rìgh Lochlin gun iochd, gun bhàigh,
Sàr Shuaran, namhaid borb nan dàimh, 70
'Taomadh thall nan rann air chòmhla
Do chlach Loduinn nam fuar thaibhs' ?
Cha-n ann gun fheum tha 'm focail mall
Ri Loduinn nan Gall treun.
Mur tiil mac Roinne, a thriath, 75
A bhean bhanail tha i triall 'n a h-aonar,
'An àite tachairt do gharbh shruth nan sliabh,
O Chruailinn tha sìos a' taomadh.
Air gach taobh tha cruach agus càrn,
Gorm-choille, beur àrd, is beuc' cuain ; 80
Tha sùil mo mhic air eòin nan tonn
Faoin sheachran nan tòrn 'na òige.

Thoir ceann an tuirc do cheann nan daoine ;
 Innsear dha nach b'fhaoin mo shòlas,
 'N uair thàinig neart riabhach nan cnoc 85
 Air gorm-shleagh non tore 'an Uthorno.
 Innsear dha mo ghnìomh 's a' chòmhrag ;
 Innsear air chorr dha mar thuit mi."

" An dì-chuimhn' air m'aithrichibh treun
 Cha d' thàinig mi féin thar caoil : 90
 Am a' chunnairt b'e àm am beum ;
 Cha robh iad gun fheum 'an aois.
 Cha-n' eil an dùbhra dona donn
 A' dùnadh tròm mu chiabhan m' òige :
 A thriath Chramo chruailinn an aonaich, 95
 Is leams' an oidhche, 's leams' an cunnart."

Shìn an rìgh gun dàil a cheum
 Thar Turthoir nam beuc-shruth fuar,
 Chuir sìos a thoirm garbh le beud,
 Raon Ghorm-mheall 'n a cheò féin gun tuar. 100
 Bha 'ghealach air eudan nan càrn,
 'S 'n am meadhon cruth àillidh na snuadh ;
 Cruth àillidh nan ciar-chiabh àrd,
 Oigh Lochlin an uchd bhàin o stuadh.
 Bu liònmhor, 's bu ghearr a ceum, 105
 Duan briste gun bheud 's a' ghaoith.
 Dh'éirich a ruighe geal gun fheum ;
 Am bròn 'n a h-anam 's i baoth.

" A Thorcuil-torno nan ciabh glas,
 Am bheil astar do chas mu Lula, 110
 Do gath teine mar eibhle 'dol as
 Aig sruth a tha cas fo dhùbhra ?
 C' àit' an do ghabh thu tuinneas thall,
 Atharr òigh bhàin nan ciar-chiabh ?

- Chi mi triath Lula nam beuc 115
 'Cur nan cleas mu chiar chruth Loduinn.
 'N uair a dhùineas an oidhche mu speur.
 Thu ceileadh na ré fo sgéith mòrchhuis :
 Chunnaic mis' i dorchais donn ;
 Bha teine nan tonn ann do chiabh, 120
 'S tu 'snàmh uam mar shiubhal nan long.
 C' uim' nach cuimhne do'n t-sonn air m' fhiamh ?
 A rìgh nan tore riabhach gun ghìomh,
 Seall-sa sìos o thalla Loduinn
 Air ainnir fo bhròn 'n a h-aonar." 125
 " Co thusa, 's caoine guth fo dhùbhra ?"
 Thionndaidh i cùl ris an t-sonn.
 " Co thusa, 's an oidhche fo chùram ?"
 Dh'aom i dlù ri còs nan tonn.
 Dh'fhuasgail an rìgh an iall o 'làimh ; 130
 Dh'fheoraich e le bàigh m'a sinns'rean.
 " Bha Torcul-torno," labhair an òigh,
 " Aig Lula nan sruth mòr a' tàmh ;
 Bha'thuinneas aig Lula nan seòd—
 Tha 'n t-shlige chorr an diugh 'n a làimh 135
 'An talla Loduinn nan gruaidh ciar.
 Thachair e 's Starno nan long
 'Am meadhon nan tòim 'an còmhrag ,
 B'fhada spairn nan ciar-shuileach donn :
 Thuit m'athair, an sonn, fo dhòruinn, 140
 Torcul-torno nan gorm sgiath.
 " Air taobh na craig' aig Lula féin
 Thuit ruadh-bhoc nan leum fo m' iuthaidh.
 Mar thionail mo làmh, 's mi leth-aobhach,
 Mo chiabhan air faondra 's a' ghaoith,
 Chualas toirm : mo shùile plaosg' ;

M 'urla caoin ag éirigh àrd ;
 Bha mo cheum gu Lula nach faoin
 Gu Torcul nan cuan 's nan càrn.

Co a t'ann ach Starno, an rìgh, 150

A dhearg shùil ag iadhadh gràidh ?
 Bu dorch a garbh a mhala dhubh,
 'S a ghàire gun chruth le sòlas.
 C'àite bheil m'athair bu mhòr,
 Triath nan tòrr, bu chòrr an còmhrag ?
 Thréigeadh measg naimhdean an òigh,
 Nighean Thorcuil nan seòl còmhnard !

155

Ghlac e mo làmh, is thog e 'n seòl ;
 Chuireadh mis' an còs duibhre.

Air uairibh thig esa, mar cheò, 160

Togail 'am chòir sgiath m'athar.

Gath òige 'dol seachad air uair
 Mu dhall dhorus thruagh nan còs ;

Mac Starno, fear-siubhail nan cruach ;

Tha m'anam fo luaidh do'n òg." 165

" A nighean Lula nan geal làmh,"

Thubhairt Fionnghal, " ainnir a' bhròin,

" Tha neual 'am measg teine a' snàmh

Air d'anam, a ghràdh nan seòd.

Na seall air ré fo éididh dhonn, 170

No air teine nan tonn o speur ;

M'an cuairt tha stàilinn nan sonn,

Eagal tròm do d' naimhdibh, a bheus.

Cha-n e stàilinn nan lag a t'ann,

No anam cam nam faoin fhear. 175

Cha chaoin òigh an talla nan lann

A ruighe bàn a' sgaoileadh 'na h-aonar.

Tha i àillidh 'measg a tròm chiabh

Tri-bualadh clàrsaich nan triath 'an Selma ;
 Cha-n 'eil a guth a' caoineadh air sliabh, 180
 Sinn a' tiomachadh riamh air fonn."

* * * *
 * * * *

Shìn an rìgh a cheum gun stad
 Ro' dhuibhre nan ciar thòm ; 185
 Fhuair e craobh Loduinn gu grad,
 'S i' lùbadh fo osna gu tròm ;
 Tri clachan le còinich ghlais,
 Sruthan cas a' ruith ri'n taobh ;
 Os an cionn bha 'n teine 'dol as, 190
 Cruth Loduinn 'an ceò 's 'an gaoith.

Bha tanas a coimhead gu h-àrd
 Leth-dheanta de dheathach 's de cheò.
 Chluinnteadh guth briste le spairn,
 'S toirm uild a' taomadh o'n òrd. 195

Ri taobh daraig gun duille 's an fhraoch
 Chluinnt' a chòmhradh ri laoich gun bhàigh,
 Ri Suaran is Starno neo-chaoin,
 Droch naimhdean maraon do'n dàimh.
 Dh'aom iad air sgiathaibh dubh-dhonn 200
 Le sleaghaibh nan dòrn gu teann ;
 Fuaim gaoithe mu Starno nan long,
 'S a dhubh fhalt a' taomadh m'a cheann.

Bhuail farum a cheum an cluas ;
 Dh'éirich iad suas 'n an airm. 205
 " Leag fear seachran na h-oidhche, Shuarain,"
 Labhair Starno 'n a ardan mhòr ;
 " Glac-sa sgiath d'athar a'd' làimh,
 'Tha cruaidh mar charraig nan còs."
 Thilg Suaran a shleagh gu grad ; 216

Stad is chrith i 'an sean chraoibh Loduinn.

Tharruing na suinn ri chéile

Le'n lannaibh a' beumadh còmhraig,

Bha cruaidh a' spealtadh air cruaidh,

Lùirich fuaim agus màile; 215

Ghearr mac Luinn na h-iallan uallach;

Thuit an sgiath bhallach 's an làraich;

Chaisg an rìgh a làmh gu h-àrd,

Le faicinn sàr Shuarain gun airm;

Thionndaidh a shùil fhiadhaich 'n a cheann, 220

Agus thilg e a lann air làr;

Tharruing e 'cheum mall o'n t-sliabh,

Fonn òrain a' tùchadh 'na chliabh.

Gun fhios do athair ni 'n robh Suaran;

Thionndaidh Starno 'cheann o'n tom; 225

A mhala dhubh a' cromadh tròm

Air aghaidh uaibhrich an àrdain.

Bhuail craobh Loduinn leis an t-sleagh;

Shìn e 'cheum, is ghabh e 'chàthar.

Thill gu Lochlin nan gorm lann 230

Gach fear gu mall, 'n a astar féin,

Mar shiùbhladh 'an cobhar dà àld

O dhà ghleann, is sian 's a bheinn.

Gu 'turtor thill an rìgh;

Glan dh'éirich dearsa o'n ear. 235

'N a làimh 'an iomall na h-oidhehe

Shoillsich airm Lochlin nam mòr thonn.

Glan araon o charraig nan còs

Ghluais nighean Thorcuil nan caoin bheus,

'Tional a ciabh thròm o'n ghaoith, 240

'S a' togail guth le binneas theud,

Guth Lulain nan slige fial.

Talla còmhnuidh nan triath àrd.

Chunnaic airm Starno 'n a làimh ;
Las sòlas 'an anam na h-òigh : 245

Chunnaic sgiath Shuarain r'a thaobh,
Is thionndaidh o cheannard an t-slòigh.

“ An do thuit thu aig do cheud sruth
A rùin ainnir nan ceud bròn ? ”

Uthorno a dh'éireas o uisge, 250
Air do thaobh tha dealain na h-oidhche.

Chi mi 'ghealach dubhach donn,
'Am measg nan tonn, air chùl do choill' ;

Ri d' mhullach tha Loduinn 's na neòil,
Tigh mòr nan seòd a dh'aom o shean. 255

'An ceann an talla chithear thall

Cruth Loduinn nan gorm lann ;

Chithear, mar fhaileas 'an ceò,

'Dheas làmh an seòd air ni mar sgéith ;
'Lamh chli air slige nach faoin, 260

Slige sòlais nam mòr thriath.

An talla taibhs', bu ghlaise snuadh,

Chit' aisridh dealain nan stuadh.

Chruinnich sìol Loduinn r'a chùlaobh,
Seoid as ùr, is suinn o shean. 265

Shìn esan an t-slige chùbhraidh

Dhoibhs' a shiubhladh gu còmhrag glan ;

Eadar e 's geiltèaran dh'éirich

An sgiath bhallach, bhearnach, dhonn,
Mar ghealach a' dubhadh 's na speuraibh, 270

No tein-athair a' luidh air an tom.

Mar bhogha braoin air aghaidh stuadh

Thàinig òigh bu ghloine snuadh.

CATH LODUINN.

DUAN II.

“ C’ AITE ’m bheil gaisgeach nan triath ?
Thubhairt Dubh mhac Roinne nan sgiath donn.
“ Cò ’n neul a cheil anns an t-sliabh
Og dheàrsa o Shelma nan tonn ?
An e an rìgh a chithear thall
Tighinn o chàrn fo sgéith na h-oidhche ? 5
Tha ’mhaduinn air Thoirne nan stuadh,
’S a’ ghrian air a’ chruaich ’an ceò.
Togaibh ’am fhianuis an sgiath,
Mhòir ghaisgich an triath a dh’fhalbh : 10
Cha tuit e mar thein’ air an t-sliabh,
Dorcha chit’ a thrìan air làr.
Sud féin e mar iolair nan speur,
A’ teàrnadh o bheinn ’s a’ ghaoith ;
Tha faoibh a nàmhaid ’n a làimh. 15
Bha m’anam, a rìgh, fo bhròn.”
“ Tha na naimhdean ’teannadh r’ar làimh,
Mar stuaidh tigh’n a nall fo cheò,
’N uair a chithear fo chobhar an ceann
Thar smùid, nach ’eil gann, is seleò. 20

Crithidh fear-siubhail 'n a thriall,
Gun fhios dha cia rian is còir."

"Cha chrith, mar fhir-siubhail, sinn féin ;
Tairnibhs', a threuna bhur cruaidh.
An éirich mo lanns' air a' bheinn, 25
No 'm fàg mi dhuibh féin a' bhuaidh ?"

"Na gnìomh'ran 'dh'fhalbh," thuirt an Dubh,
"Tha 'tighinn an diugh fo m' shùil ;
Tha Treunmor bu leathan sgiath,
Ri fhaicinn 'measg thriath a bh'ann. 30
Cha bu lag anam an rìgh,
'S cha robh a smaointean riamh fo ghìomh.

O 'n ceud sruth mòr 's an fhraoch
Thachair slòigh 'an caol-ghleann Chòna ;
Bha 'n triath r'an taobh 's an t-sliabh. 35
Cò dh'imicheas sìos gu còmhrag ?

Tharruing iad gu'n leth an lainn ;
Bha dearg-shùil 's gach ceann fo ardan ;
Gach fear leis féin 's an doire thall,
'S e 'mùchadh nan dàn fo ùrla. 40

C'ar son a ghéilleadh iad d'a chéile ?
Bu choimeas feum an sinns'rean.
Bha Treunmor le 'shleagh chòrr 's an t-sliabh ;
Bu ghasda fo chiabh an t-òig-fhear ;
Chunnaic e 'n nàmhaid a' triall, 45

'S bha 'anam gu ciar 'am bròn.
Dh'iarr e air gach gaisgeach treun
Ma seach bhi 'riaghladh a' chòmhraig.
Chaidh, ach thill iad fo bheud
O'n nàmhaid is beinn na còmhstri. 50

O' charraig féin, fo chòinich ghlais,
Theiring Treunmor nan gorm sgiath ;

Tharruing gu leathan 's a' chòmhrag,
 'S ghéill anns a' charraid na dàimh.
 M'an cuairt do'n triath 'an sliabh a' bhlàir, 55
 Thionail na sàir le aoibhneas mòr.

Mar aiteal, is taitnich 's na raoin,
 Bha guth cumhachd gu caoin o Shelma.
 Bhuail na triath leo féin 'an còmhrag,
 Gus an d'éirich 's a' chòmhstri cunnart; 60
 An sin a bha àm do 'n rìgh
 'Chur ceann air an strì le 'chruaidh."

" Cha-n ann gun eòlas dhuinn féin,"
 Thubhairt Cromghlas nan geur lann,
 " Chaidh sinns'rean nam beann fo ùir. 65
 Cò e 'bheir còmhrag 's an t-sliabh,
 'S rìgh nam beann àrd air chùl ?
 Tha ceathach thall air iomadh tòrn ;
 'Buailleadh sonn 's gach cruaidh a sgiath ;
 Thig tanas an duibhre gu lom, 70
 A sheòlas gu comhstri an triath."

Dh'fhalbh, is ghabh gach triath a thom ;
 Chuir bàird nam fonn am beachd air triath.
 Bu labhra na caismeachd nan sonn
 Toirm an Duibh o 'chopan ciar, 75
 'S e 'togail a sgéithe 's a' chòmhrag.

Mar thoirm mhòr o uisge thall
 Thàinig sìol Thoirne a nall ;
 Bha Starno 'an eudan a chòmhraig.
 'S Suaran o innis nan stoirm. 80
 Sheall gach laoch o 'dbonn sgiath,
 Mar shamhla ciar aig cloich Loduinn,
 'N uair 'sheallas e o chùl na gealaich,

'S i' dubhadh fo eallaich 's an speur,
'S dealan tanais sgaoilte 's an oidhch.' 85

Thachair aig Turthor na suinn,
Mar bhruailleinn thonn air druim a' chuain.
Bha beuman beucach dlù ri chéile ;
Am bàs a' leum thar tréin 's an t-sliabh,
Mar nial de chlachan-meallain garbh, 90
'S gaoth mhòr na cirb ag éirigh ;
Na siantan mar thorrunn a' falbh,
'S muir dhorcha le spairn a' beucail.

A strì Thoirne, 's duibhe gruaim,
C' uim' an cuirinn 'an duan do chreuchdan ? 95
Tha thu 's an àm a chaidh suas,
A tha gun tuar do m' léirsinn.
Thàinig Starn' a nall le còmhrag,
Is Suaran mòr le 'chirb do 'n strì.
Cha robh do lann gun bhrìgh 's a' chòmhstri, 100
A Dhuibh mhic Roinne o 'n Tuath thìr.
Theich Lochlin thar an uisge thall ;
Bha triath' nan lann air call an smaointean,
Thionndaidh iad am mòr rosg mall
Air teicheadh o'n chàrn do'n t-sluagh. 105
Chualas stoc Fhionnghail o 'n chruaich ;
Thill sìol Alba o ruaig 's a' ghleann.

Bu lìonmhor mu Thurthor nan stuadh
A thuit gaisgich gun tuar fo lainn.
“ A thriath Chrathmo,” thuirt an rìgh, 110
“ Mhic Roinne, shealgair nan torc ciar ;
Gun bheud cha do thill thu o 'n strì,
A gharbh iolair a' teàrnadh o 'n t-sliabh.
Bithidh Lanshùil an urla bhàin
Fo aoibhneas aig a h-usige féin. 115

Le Ceann-daoine, òg mhac do ghràidh,
'S e 'g iadhadh mu Chrathmo fo 'n bheinn."

"'S e Cùlghorm," fhreagair an sonn,
" An ceud fhear chaidh null do dh'Alba ;
Cùlghorm, ciar mharcaich nan tonn 120
Thar gleannaibh cròm an t-sàil.

Thuit a bhràthair le làimh an laoich,
'S dh'fhàg e faoin a thalla thall ;
Ghabh tuinidh 'an Cruailinn an fhraoich
Am measg sàmhchair nam baoth chàrn. 125

Thàinig a shìol a mach 'n an àm
Gu còmhstri nach gann 's a' bhlàr ;
Thuit iad 'an còmhstri nan lann ;
'S leamsa lot shinns'rean bu shàr,
A rìgh innis a's fuaimeara càrn." 130

Tharruing e 'n iuthaidh o 'thaobh ;
Gun tuar thuit an laoch gu làr ;
Shiubhail anam gu shinns'raibh nach caoin,
Gu innis mhaol nan stoirm àrd
A' leantuinn tanais tuire de cheò 135

Air sgiathaibh nan gaoth mòr 's a' chàrn.
Sheas laoich gu sàmhach m'an cuairt,
Mar chloich Loduinn nam fuath air sliabh,
'N uair a chi fear-siubhail iad shuas
O astar an fheasgair ro' chiar, 140
'S e 'm barail gur tanais nan aosda
Tha 'suidheachadh faoibh nam blàr.

Thuit an oidheche air Toirne donn ;
Sheas iadsan m'an t-sonn fo bhròn.
Bha osag mu seach anns gach ciabh 145
'An co-thional nan triath mòr.
An sin bhris o 'n rìgh gu mall

Na smaointean a bha thall 'n a chliabh ;
 Ghairm Ullin nan clàrsach 's nan dàn,
 'S dh'iarr moladh éirigh mu 'n triath. 150

Cha tein' e chaidh sìos gun leus,
 A chithear, 's a leumas o'n t-sùil ;
 Cha dhealan, a chaillear 's an speur ;
 Chaidh esa, 'bha treun air chùl.
 Bu chos'ail ri gréin an laoch, 155

A sheasas fad air faobhar bheann,
 'Gairm air ais a shinns'rean nach b'fhaoin
 O 'n tuinidh 's an àm a bh'ann.

“ Innis Thoirne,” thuirt am bàrd,
 “ A dh'éireas gu h-àrd 's na stuaigh, 160

Chi mi fo ghruaim do cheann thall
 'Measg cheathaich a' snàmh air chuan ;
 O do ghleannaibh thàinig na triathan
 Mar fhior iolair nan sgiath treun ;
 Sìol Chulguirm na màile ciar, 165

Tha 'n Loduinn, tigh liath nan speur.”
 An àrd Thoirne, innis nan gaoth,
 Dh'éireas Lurthau nan sruth-chàrn ;
 A liath-cheann gun choill', 's e maol,
 'S a chàthar faoin 'n a chaol ghleann. 170

Aig fuaran Churtho 's fuaimear braon,
 Thuinich Rurmar, sealgair nan torc.
 Bha 'nighean mar dhearsa caoin,
 Strìnandaoine an uchd bhàin.

'S lìonmhor rìgh, a b'àirde triath, 175
 'S lìonmhor triath fo sgiathaibh donn ;
 'S iomadh òg, bu truime ciabh,
 Ghabh talla Rurmhair nan ciar long ;
 Thàinig air ionnsuidh na h-òigh

- Gu slios Thoirne fhiadhaich fhaoin. 180
 'S ainnir ghasd, do'n géill na slòigh.
 Sheall i sìos o 'ceumaibh caoin,
 Strìandaoine nan cìoch ard.
 Ma 's ann air siubhal an fhraoich,
 Bu ghile na 'n canach a cruth ; 185
 Ma 's ann air tràigh nan stuadh faoin,
 Na 'n cobhar air aomadh nan sruth.
 Bha 'sùilean soluis mar dhà reul ;
 Mar bhogha nan speur am braon
 A gnùis àluinn fo 'ciabh féin, 190
 'S duibhe na nial fo ghaoith ;
 Bu tuinidh dhuit anam nan laoch,
 A Strìandaoine, bu chaoine làmh.
 Thàinig Cùlghorm 'n a loingeas féin,
 'S Corcul-Suran, an treun fial, 195
 Na bràithrean o Thoirne nam beum,
 A dh' ionnsuidh deàrsa nan ceud triath.
 Chunnaic i na laoich 'n an cruaidh ;
 Bha h-anam a' luaidh air Cùlgorm.
 Sheall caoin-reul Lochlin o stuaidh 200
 Air ainnir àluinn bu ghloine urla,
 'N uair a thog i làmh gheal chaoin,
 Strìandaoine, bu ghuirme sùil.
 Bha gruaim air na bràithribh fo àrdan ;
 Thachair an sùilean 'an sàmchair ; 205
 Thionndaidh o chéile na garbh thréin ;
 Bhuail iad an sgiathan 's an làraich ;
 Chrith gach làmh 'an ceann gach lainne ;
 Chaidh iad 'an carraid nan laoch
 Mu Strìandaoine b'fhaide ciabh. 210

Thuit Coreul-Suran 'n a fhuil
'An innis nan tuil 's nan càrn.
Chuir 'athair òg Chulgorm gu muir
O Thoirne nam muc, a tha thall,
Air seachran mar chaochladh na gaoithe. 215
'An raon fada Chruailinn fhraoich
Ghabh saoi nach robh faoin a thàmh.
'N a aonar cha do thuinidh an laoch ;
Bha deàrsa bu chaoine r'a làimh,
Nighean Thoirne, a b' àirde fuaim, 220
Strinandaoine nan gruaidh tlà.

CATH LODUINN.

DUAN III.

CIA as tha sruthan na bh' ann ?
C' uin' a thaomas an t-àm tha 'falbh ?
C' àit' an ceil aimsir a dà cheann ?
'An ceathach tha mall 's nach gann,
A thaobh ballach le gnìomh nan seòd. 5
Tha mo shealladh air lùntibh a dh' aom ;
Cha-n fhaicear ach caol na bh' ann,
Mar dheàrsa na gealaich tha faoin,
Air linne 'tha claon 's aghleann :
An so dh' éireas dealan a' chòmhraig ; 10
An sin thuineas gun sòlas neo-thréin
Cha chuir iad an gnìomh'ran air chòmhla
Air aimsir, 'tha mothar 'n an déigh.
Thus', a thuineas am measg nan sgiath 15
'Thogas anam nan triath o bhròn,
A chlàrsaich o Chòna nan sian,
Thig sios o 'n bhalla 'am chòir ;
Le d' thri guthaibh thig gun stad,
'Soillseachadh gu grad na dh'fhalbh ;

Tog samhla nan laoch, nach robh lag, 20
Air chiar àm, a chaidh fada null.

A Thoirne nan stoirm 's nan cruach,
Chi mi shuas mo dhream ri d' thaobh ;
Fionnghal ag aomadh fo ghruaim,
Thar uaigh mhic Roinne nach b' f haoin. 25

Ri 'làimh tha ceuman nan triath,
Sàr shealgaire nan ciar thorc mòr,
Aig Turthoir a' luidhe 's an fhraoch
Rìgh Lochlin 's a laoich 'an ceò ;
An da rìgh feargach air dà chàrn 30

A' coimhead a nall thar an sgiathaibh
Bha 'n sealladh air reultan na h-oidhche,
'Tha seachran le soillse gu h-iar,
Cruth Loduinn ag aomadh gu h-àrd,
Mar theine leth-chaille 'an nial, 35
'S am Fuath a' cur a mach nan gaoth
Le dealain ri 'n taobh ro' bhàs.

Chunnaic Starno, le eòlas, nach b' fhaoin,
Nach géilleadh an saoi 's a' bhlàr.

Tri uairean bhuail e 'chraobh le feirg ; 40
Bha 'shiubhal gun mheirg gu mhac,
'S e mùchadh nam fonn dha féin,
'S a' clàistinn gaoith thréin 'n a chiabh.

Thionndaidh na saoi o chéile,
Mar dhà dharaig threun 's a' chàrn, 45
Gach aon diubh do ghaoith a' géilleadh,
'S ag aomadh o bheinn thar àld ;
Crithidh am mòr gheugan thall
Fo osaig, a bheucas o 'n ghleann.

" Bha Annir," thuirt rìgh nan loch ciar, 50
" Mar theine chaidh sìos o shean ,

Thaom e o 'shùilibh am bàs
 'An còmbrag nam blàr 's nan sgiath ;
 Bha 'shòlas 'am bàs nan laoch ;
 Fuil cho caoin ri sruth an t-sàmhraidh, 55
 'N uair a bheir e o'n àrd chraig fhaoin
 Aoibhneas nach baoth gu gleann càthair
 Thàinig e mach o Luthcormo

'An coinneamh Chormain, an sonn treun,
 Esan o Urlor nan sruth, 60
 A thuineadh fo sgéith a' chomhraig."

Thàinig Corman 'n a loingearas donn
 Gu Gorm-mheall, mu 'n iadh an tonn.
 Chunnaic nighean Annir nam beum,
 Fiona gun bheud nan làmh-geal: 65

Chunnaic e, 's cha b' fhaoin a sùil
 Air maraich, bu dhubh-ghorm triall.
 Dh'fhalbh i gu luing anns an oidhche,
 Mar ghealach a' boillsgeadh ro' ghleann.
 Ghabh Annir an cuan mòr fo cheann , 70
 Ghairm e gaoth neartmhor gu 'chrann.
 Cha-n ann leis féin a bha 'n laoch ;
 Bha Starno, a mhac, r'a thaobh.

Mar iolair Thorno fo òg sgiath
 Thionndaidh mo shùil air an triath, 75

Thàinig sinn gu Urlor bheucach.
 Le 'shluagh ghluais Corman, an treun fhear.
 Bhuail sinn, is thug an nàmhaid buaidh.

'N a fheirg sheas m' athair fo chruaidh ;
 Ghearr e na badain le lainn, 80
 'G an sgathadh fo àrdan nach gann.
 B' fhiadhaich is bu dhearg a shùil.
 Chunnaic mi anam gu chùl,

Is ghabh mi dùbhra na h-oidhche ;
 Thog mi cruaidh chlogaid o 'n raon, 85
 Sgiath bhearnach o bheum nach b'fhaoin,
 Agus dh' iarr mi 'n nàmhaid thall
 Le sleagh gun cheann 'am làimh.

Air carragh shuidh Corman an treun,
 Darag a' lasadh roimhe féin : 90
 Fo chraoibh, nach robh fada thall,
 Bha Fiona ghasda nan rosg mall.
 Thilg mi 'n sgiath bhriste 'n a còir,
 Is labhair le foill mu shìth.

“ Air taobh na mara beucaiche féin 95
 Tha Annir 'n a luidhe an treun ;
 Thuit an rìgh 's a' chòmhrag gun bhuaidh ;
 Tha Starno 'togail na h uaigh' ;
 Chuir mise o Loduinn a nall
 Gu làmh-gheal ghasda nan rosg mall 100
 A dh' iarruidh d'a h-athair a ciabh,
 Theid mar-ris an triath 's an ùir.
 Thusa, rìgh Urloir nan gleann,
 Caisg còmhrag, is taisg do lann,
 Gus am faigh e 'n t-slige fhial 105
 O chiar làimh dhearg Chruth Loduinn.”

Dh' éirich an òigh fo dheòir 's an t-sliabh,
 Tharruing i o 'leadan a' chiabh,
 Bha seachran air a broilleach bàn
 Fo osaig, bha 'snàmh gu mall. 110
 Chuir Corman an t-slige 'am làimh ;
 Dh' iarr e an aoibhneas mo thàmh.
 Luidh mi teann air anns an t-sliabh,
 M' aghaidh fo chlogaid bu chiar.
 Thuit codal air an nàmhaid thall ; 115

Dh' éirich mi mar thanas mall,
 Bhuaile mi Corman mòr 's an taobh ;
 " Fhiona, bha d' fhaobh air mo laimh ;
 Bha do bhroilleach fo fhuil 's an fhraoch.
 C' ar son, a nighean nan laoch a bh' ann, 120
 'Mhosgail thu àrdan do bhràthar ?"
 Dh' éirich maduinn ; dh' fhalbh an nàmhaid,
 Mar cheò 'tha 'snàmh air a' bheinn ;
 Bhuaile Annir copan nan sgiath,
 Agus ghairm air a chiall mhac. 125
 Thàinig mi 'am fuil a nall ;
 Tri chuairt dh' éirich guth an laoch,
 Mar osag ghaoith a bhriseas thall
 O nial air càrn 's an oidhche.
 Tri làithean chaidh aoibhneas m'an cuairt ; 130
 Cha do chuir sinn 's an uaigh na mairbh ;
 Ghairm sinn seabhaig nan speur,
 Is thàinig o 'n uile ghaoith
 Gu cuirm air faoibh nan nàmhaid.
 " A Shuarain, tha Fionnghall air tom 135
 'N a aonar fo chròm na h-oidhche ;
 Buail an t-sleagh 'n a thaobh 's a' bheinn,
 'S bitheadh Starno fo aoibhneas mar Annir."
 " Mhic Annir," thuirt Suaran fial,
 " Cha mharbhar fo nial leam féin ; 140
 Le soillse bithidh m'astar 's an t-sliabh,
 'S na seabhaig air sgiathaibh am dhéigh ;
 Am foill c'uime ghluaisleadh fear treun ?
 Tha mo phiuthar a' bacadh mo thriall. '
 Las fearg air an rìgh gun dàil, 145
 Is thog e gu h-àrd a shleagh ;
 Tri uairean chlisg i 'n a làimh ;

Ach chlisg e o bhàs a mhic.
 Bhuaile e ro' oidheche gu luath
 Gu sruth 'Thurthoir 'tha shuas 's a' chòs, 150
 'S na chuir e nighean Thorcuil o thuath,
 'S anns an d'fhàg e chruaidh bu chòrr.
 Ghairm e òigh Lula nan triath ;
 Bha ise 'an nial le Loduinn.

Dh'at àrdan 'an anam an laoiach, 155
 S dh'aom e ro' 'n raon gu Fionnghal.
 Luidh an rìgh air sgiath 's an fhraoch,
 'N a aonar, gun smaoin air iarguil.
 A bhorb shealgair nan tore ciar,
 Cha-n i làmh-gheal nan ciabh tha d' chòir ; 160
 Cha ghiulan air raineach 's an t-sliabh,
 Aig sruth 'Thurthoir nan toirm mòr :
 An so féin tha còmhnuidh nan treun,
 A dh'éireas gu beum a bhàis.
 A shealgair nan ciar thore 's a' bheinn, 165
 Na mosgail fuathas—fan thall.

'Thàinig Starno le fuaime a nall ;
 Dh'éirich Fionnghal nan lann 's a' mhaghl.
 “ Cò thusa, mhic oidheche 's a' gbleann ? ”
 Thilg esan 's an àm an t-sleagh. 170
 Bhuaile iad anns an strì mar aon ;
 Thuit 's an raon an sgiath fo lainn ;
 Sgiath sgoilte 'bh'aig Starnò ri 'thaobh,
 As cheangladh e ri daraig thall.
 'N uair chunnaic Fionnghal rìgh nan long, 175
 Thionndaidh e gu tròm a shùil ;
 Bha 'smaointean air na laithibh a bh' ann,
 Mar cheòl uasal nan caoin dhàn,

Bha òigh an uchd bhàin a' gluasad.
Dh fhuasgail e na h-iallan o 'làimh. 180
“ Mhic Annir nan lann, bi falbh.
Gahh Gorm-mheal nan slige mu d' cheann ;
Tha deàrsa na bh'ann ag éirigh ;
'S cuimhne leam òigh an uchd bhàin ;
A rìgh 's fuiliche lann, bi falbh. 185
Gabh gu d' thalla 'am bruailleinn thall ;
A dhroch nàmhaid mo ghràidh, as m' fhianuis !
Na tigeadh an coigreach a' d' dhàil,
Fhir a ghabhas do thàmh 'an gruaim !”
Sgeul air àm o shean. 190

CAO H-MHALA, DÀN DEALBHCHLUICH.

NA PEARSA.

FIONNGHALL,	HIDEALAN,	} <i>Nigh- eanan Mhorni</i>
CAOMH-MHALA,	MILSHÙIL-CHAOMHA	
DEARSA-GRÉINE,	BÀIRD.	

DEARSA-GREINE.

DH'FHALBH ant-sealg, gun fhuaim 'an Ardbheinn,
 Ach sruith a tha gàirich o chàrn.
 A nighean Mhorni, a's gile làmh,
 Thig-sa nall o bhruchaibh Chròna ;
 Thigeadh an oidhche le dàin ;
 Bitheadh sòlas air àrd na Mòrbheinn.

5

MILSHÙIL-CHAOMHA.

'S i 'n oidhch' i, òigh a's guirme sùil,
 A chiar oidhch' o chùl nan càrn.
 Chunnacas leamsa fiadh 's a' bheinn

Aig sruth Chròna mòthar mall ; 10
 Mar bhruaich 'bha e anns an duibhre ;
 'S grad a leum e sìos ro' 'n ghleann ;
 Mu chabar bha dealan na h-oidhche.
 Chithear soills' air taobh nan sliabh ;
 Bha samhl'an na bha, a' boillsgeadh 15
 Leth-fhaicte o Chròna nan nial.

DEARSA-GRÉINE.

'S e fuathas a' bhàis a bh' ann ;
 Thuit rìgh nan lann 's nan sgiath 's a chòmhrag.
 Eirich, a Chaomh-mhal' air a' chàrn ;
 Fhuair Caracul buaidh 's a' chòmhstri ; 20
 Eirich, a nighean Sharno fo dheòir ;
 Thuit òg do ghràidh, an fear treun ;
 Chithear tannas an t-sàir 's a' bheinn

MILSHÙIL-CHAOMHA.

Shuidh Caomh-mhal' an sud na h-aonar,
 Dà chaol chù a's léithe colg, 25
 A' glacadh an aiteil 's an aonach,
 'S a' crathadh an cluas gu tric.
 Tha gruidh air a làimh a's àillidh,
 Agus gaoth nan càrn 'n a ciabh,
 A gorm-shùil a' sealladh gu farasd 30
 Gu raon, 's an robh gealladh a triath.
 C' àite bheil Fionnghal, mo rùn,
 'S an oidhche dubhra' dlù mu 'n cuairt ?

CAOMH-MHALA

A Charuinn, a Charuinn nan sruth,
 C' uim' a chitheam am fuil do bhùrn ? 35

Cha chluinneam fuaim còmhraig no guth
 Ag iadhadh do thuil is do chùirn.
 Na choidil rìgh Mhòrbheinn an treun ?
 Eirich, a nighean na h-oidhche ;
 Amhaire a nuas o neoil nan speur : 40
 Eirich grad, gu 'm faiceam an soillse
 Caol dheàrsa o mhàile 's o chruaidh
 Air raon 's an robh a ghealladh o'n ruaig
 No thusa, dhealain uaine bhàis,
 Bu sholus do'r sinns'raibh nach beò 45
 Fo dhuibhre 's sclèò na-h-oidhche,
 Thigs' ann do chaoir o 'n Ardbheinn,
 'S feuch dhomh mo threun 'an soillse
 'N a luidhe, 's mi deurach, 's a' bhlàr.
 Co sheasas eadar mi 's bròn ? 50
 Co eadar mi 's rùn mo nàmhaid ?
 'S fada sheallas Caomh-mhala fo dheòir,
 Mu 'm faicear leath' a mòr thriath
 A' tilleadh am measg a shluaigh
 Soillear mar mhaduinn o nial, 55
 Is am braon a' triall o stuaidh.

HIDEALAN.

Luidheadh ceò is gruaim air Cròna ;
 Luidheadh iad air siubhal an rìgh ;
 Ceilibh a nis o 'm shùil a cheuman
 Gun chuimhn' air treun-fhear a chaidh. 60
 Tha triath' nan sgiath gun cheann air rèidh.
 Cha chluinnear an ceuman mu chruaidh.
 A Charuinn, a Charuinn nan sruth,
 Iadhsa ann am fuil do bhùrn ;
 Tha ceannard an t-sluaigh fo sclèò. 65

CAOMH-MHALA.

Cò thuit aig Carunn nam bruach,
 A mhiç duibhre na fuar oidhche ?
 An robh e geal mar shneachd nan cruach ?
 Mar bhogha braoin air stuadh a' soillse' ?
 An robh a chiabh mar an ceò 's a' bheinn 70
 Ag iadhadh caoin fo ghréin air torr ?
 An robh e mar thorrunn nan speur ?
 Cho luath ri féidh nam fàs ghleann mòr ?

HIDEALAN.

C'ar son nach fhaiceam a rùn féin
 'S i 'g aomadh o'n bheinn le b-àille, 75
 A dearg-shùil fo dheòir mu 'n treun,
 A ciabh gun bheud mu gruaidh fharasd ?
 Eirich, éirich, a chaoin ghaoth,
 Togsa gu caomh a leadan tròm ;
 Faiceam a làmh gheal a's caoine, 80
 'S a gruaidh, a tha gaolach 'am bròn.

CAOMH-MHALA.

'Na thuit mac Chumhail féin 's an t-sliabh ?
 'Na thuit, a thriath, a 's duibhe sgeul ?
 A thorrunn a' siubhal nan aonach ciar,
 A dhealan air sgiath theine nan speur, 85
 Cha-n eagal do Chaomh-mhal' ur triall,
 O 'n a thuit an triath fo seledò.
 Innis, fhir a's dubhaiche sgeul,
 Am bheil gaisgeach nan sgiath gun deò ?

HIDEALAN.

Tha shluagh nise sgaoilt' air a' bheinn ; 90
 Cha chluinn iad guth an tréin ni's mò !

CAOMH-MHALA.

Bruaillean air an raon a'd' dhéigh,
 Cunnart dhuit féin, a rìgh mhòir ;
 Do 'n uaigh na bitheadh lìonmhor do cheum,
 Bitheadh aon òigh a'd' dhéigh fo bhròn ; 95
 Bitheadh i mar Chaomh-mhala fo cheò,
 Làn de dheoir 'an laithibh a h-òige.
 C' ar son a dh'innis thu dhomh féin,
 Gu 'n 'thuit mo ghaisgeach treun 's a' bhlàr ?
 Bhitheadh mo dhùil r'a thilleadh o 'n bheinn ; 100
 Chithinn e féin air craig no còmhnaidh ;
 Shaoilinn gu'm b' i 'chraobh mo laoch,
 A' tighinn le faoibh o 'n bhlàr ;
 Chluinninn a stoc anns a' ghaoith,
 Bhitheadh siubhal baoh air taobh nam beann. 105
 Tha mise deurach gun bhi thall
 Air bruaich Charuinn nan sruth mall ;
 An sin bhitheadh mo dheòir gu tlà
 Air gruaidh an t-sàir a tha gun tuar.

HIDEALAN.

Air bruaich cha-n' eil an laoch : 110
 Air àrd an fbraoich nise togar 'uaigh.
 Seall, a ghealach, o neul caoin ;
 Bitheadh do sholus caol air cruaidh,
 Gu'm faic an Làmh-gheal a gaol
 Am boillsge faoin a' mhàile chruaidh. 115

CAOMH-MHALA.

Na cuiribhse, a shìol na h-uaigh ;
 Na cuiribhse mo luaidh air chùl.
 Dh'fhàg e mi 's an t-seilg air cruaich ;
 Gun fhios chaidh e suas gun chliù.
 “Tilleam ri oidhch’,” thu 'irt an triath ; 120
 S' thill rìgh Mhòrbheinn fìor ri oidhch'.
 C' ar son nach d'innis thu, fhir léith,
 Tha 'n cromadh nan sliabh gun soills',
 Gu 'n tuiteadh ceannard nan sgiath marbh ?
 Chunnaic thu 'n a fhuil an t-òig-fhear ; 125
 'S cha d' innis thu 'm bròn do Chaomh-mhala.

MILSHÙIL-CHAOMHA.

Cìod an fluaim tha shuas 's a' bheinn ?
 Cìod a tha 'boillsgeadh 's a' ghleann ?
 Cò tha 'tighinn mar shruth treun,
 'N uair chritheas fo 'n ré nach gann 130
 Mòr-uisge 'taomadh o chàrn ?

CAOMH-MHALA.

Cò ach an nàmhaid aig Caomh-mhal' ;
 Mac rìgh an domhain 's a shluagh.
 A thannais Fhinn air neoil a' sgaoileadh,
 Greas iuthaidh Caomh-mhal' sìos gu luath ; 135
 Tuiteadh e mar fhiadh 's an aonach.—
 'S e Fionn a th'ann, measg tannas a shluaigh !
 C' uime thigeadh tu, mo luaidh,
 A chur sòlais is fuath orm féin ?

FIONNGHAL.

Togaibhs' a bheula nan dàn; 140
 Togaibh gu h-àrd am blàr aig Carunn :
 Theich Caracul, 's a shluagh om' lainn;
 Theich e thall thar raoin an ardain.
 A ghaigich mar dhealain air sliabh,
 'Tha 'sgeadachadh tannais na h-oidhebe, 145
 'S e 'g aomadh ro' ghaoith o'n iar,
 'S a' choille chiar mu 'n cuairt a' boillsge'.
 Chualam guth nan aiteal thall
 O thaobh nan càrn 's am fiar-ghlinn féin.
 Ban-shealgair Ardbheinn, an i 'th' ann, 150
 Nighean làmh-gheal Sharno thréin?
 Amhaire o d' charraig, mo rùn;
 Cluinneam do ghuth ciùin, a Chaomh-mhal'.

CAOMH-MHALA.

Tog mise gu còs do shuaine;
 Og ghaigich, a fhuair mo ghràdh. 155

FIONNGHAL.

Thig-sa féin gu còs mo shuaine;
 Sgaoil na stoirm, tha grian air an raon.
 Thig-sa, òigh, gu còs mo shuaine,
 Bhan-shealgair nam fuar-bheann faoin.

CAOMH-MHALA.

Thill e féin, is thill a chliù! 160
 'S e làmh mo rùn 's mo thréin a th' ann!
 Luidheamsa sìos air a chùl,
 Gus an till m' anam a nall
 O eagal tha 'snàmh mu 'n cuairt.

Buailibh clàrsach, togaibh dàn, 165
Oighe nan ros g mall aig Morni.

DEARSA-GRÉINE.

Le Caomh-mhala thuit trì féidh 's an fhraoch ;
Fo ghaoith tha teine 'g éirigh àrd.
Gabh gu fleagh na h-òigh a's caoine,
A rìgh Mhòrbheinn nach maol e rn. 170

FIONNGHAL.

Togaibh guth, a shìol nam fonn,
Mu chòmhstri nan soun air Carunn;
Bitheadh aoibhneas air làmh-gheal nan tòim.
'N uair a chi mis' a fleagh air Ardbheinn.

NA BÀIRD.

Taom, a Charuinn, taom do shruth ; 175
An aoibhneas an diugh, siubhail sìos ;
Theich coigrich, a b' àirde guth.
Cha-n fhaicear an steud-each 's an t-sliabh ;
Tha sgaoileadh an sgiath 'an tìr thall.
Eiridh grian 'an sìth o nial, 180
'S tearnaidh an oidhch' 'an aoibhneas ;
Cluinnear guth na seilg air càrn ;
Ri balla thall bithidh sgiath nam fuaim ;
Bithidh ar còmhstri ri dàimh 'thig a nall
O thalamh nan Gall o thuath, 185
'S ar làmhan gu dearg 'am fuil Lochlin.
Taom, a Charuinn, taom do shruth ;
An aoibhneas an diugh, siubhail sìos ;
Theich coigrich, a b' àirde guth.

MILSHÙIL-CHAOMHA.

Teirinn, a cheò, o'n tir àird ; 190
 A ghathan gealaich, togaibh suas
 Ciùin anam na h-òigh, a b' àillidh,
 'Tha ri carraig 'n a luidhe gun tuar !
 Caomh-mhala, 's i fuar gun dedò.

FIONNGHAL.

Am bleil nighean Sharno gun deò, 195
 Làmh-gheal dha 'm bu mhòr mo rùn ;
 Tachair rium, a Chaomh-mhal', fo sleò
 Air fraoch, fo cheò, 's mi air chùl,
 N' uair a shuidheam air sruth nam beann
 'S mi m' aonar 'an àm na h-oidheche. 200

HIDEALAN.

An d'fhalbh guth na seilg o Ardbheinn?
 C' uime chuir mi 'm bruailean air òigh?
 C' uine chi mi fo aoibhneas an làmh-gheal,
 Am faoghaid fàsaich, mu 'n iadh slòigh?

FIONNGHAL.

Oig, a's duibhe gnè is tuar, 205
 Cha-n fhaic o so suas am fleagh ;
 Cha chuir leam an t-sleagh fo ruaig ;
 Cha togar leat buaidh air magh.
 As m' fhianuis, òig a's duirche snuadh.
 Feuchar dhomh 'n a suain an òigh ; 210
 Faiceam ise b' àillidh tuar.
 'S glas mo luaidh air taobh nan scòrr !
 Tha gaoth na h-oidheche fuar 'n a ciabh ;
 Tha taifeid 's an osaig a' fuaim ;

Bhris a saighead ri tuiteam air sliabh. 215
 Tog moladh na h-ainnir gun ghruaim,
 Nighinn Sharno nan stuadh àrd;
 Togar a h-ainm air gaoith nan speur.

NA BAIRD.

Faic dealain a' lasadh mu'n òigh!
 Gathan na gealaich a' togail suas 220
 Caoin anama ainnir nan slògh
 O na neoil a tha dlù mu'n cuairt!
 Chithear tannais nan sonn a dh'fhalbh;
 An sin tha Sàirn na mala donn,
 Is dearg-shùil Fhidealain an laoch. 225
 C' uine dh' éireas an làmh-gheal o' n tòim?
 C' uine chluinnear a guth 's an fhraoch?
 Thig òighe da h-iarraidh 's an t-sliabh.
 Cha-n fhaigh iad ciabh, a's àillidh snuadh.
 Chithear thu 'n aisling gu d' thrìan, 230
 'Chur sìth air an anam fo ghruaim.
 Bithidh do ghuth 'n an cluais gu mall;
 Bithidh an smaointean aoibhneach 's an t-suain,
 Dh' aisigeas an luaidh gu m beachd.
 Faich dealain a' lasadh mu'n òigh; 235
 Gathan na gealaich a' togail suas
 Caoin anama ainnir nan slògh!

CARRAIG THURA.

AN d'fhàg thu gorm-astar nan speur,
A mhic gun bheud, a's òr-bhui ciabh ?
Tha dorsan na h-oidheche dhuit rèidh,
Agus pàillion do chlos 's an iar.
Thig na stuaidh mu'n cuairt gu mall, 5
A choimhead fir a's gloine gruaidh ;
A togail fo eagal an ceann :
Ri d' fhaicinn cho àillidh 'n a d' shuain,
Theich iadsan gun tuar o d' thaobh.
Gabhsa codal anu do chòs, 10
A ghrian ! is till o d' chlos le h-aoibhneas,
Togar mìle solus suas,
Ri fuaime 'tha sèimh o chlàrsaich ghrinn ;
Dùisg sòlas 'an talla nan stuadh ;
Thill rìgh nam buadh le 'shluagh gu 'thìr. 15
Tha còmhstri Charuinn fada uainn,
Mar fhuaim nach cluinnear ni 's mò :
Togadh bàird a' chiùil an duain ;
Thill gaisgeach nam buadh le chliù.
Mar sin bha focail Ullin chaoim, 20
'N uair thill an rìgh o raon nan triath,
Le 'leadan throm, a b' àillidh ciabh.

- Bha mhàile ghorm mu cheann an t-suinn,
 Mar nial nach tròm air aghaidh gréin,
 'N uair 'ghluaiseas e'n a éideadh donn, 25
 A' feuchainn leth a shoills' 's an speur.
 Bha ghaigich threun an déigh an rìgh;
 Bha fleagh na slige fial an àird.
 Thionndaidh Fionn ri luchd bu bhinn,
 Is dh'iarr am fonn o shonn nam bàrd. 30
 " A ghutha Chòna, 's àirde fuaim,
 A bhàrda, 'tha luaidh mu h-aois,
 Dha 'n éirich air ar n-anam suas,
 Feachdan mòr nan gorm-chruaidh laoch.
 'S taitneach leam aoibhneas a' bhròin, 35
 Mar dhrùchd mòthar earraich chaoin,
 Fo 'n lùb geug dharaig nan tòrr,
 S an duilleach òg ag éirigh maoth.
 Togaibhse, mo bhàird, am fonn;
 Am màireach bithidh long fo sheòl; 40
 Bithidh m' astar 'an gorm-ghleann nan tonn,
 Gu carraig nan sonn 's nan seòd;
 Baile uaine Sharno fhial,
 A Chaomh-mhala nan ciabh do chòmhnuidh,
 Far an sgaoileadh Cathul, an triath, 45
 A chuirm air an t-sliabh le mòr-chuis;
 S lìonmhor 'na choille tuire chior:
 Cluinnidh doire nan sìan an t-sealg."
 " A Chronain, a mhic nan caoin fhonn,
 A Mhìnfhonn nach tròm air clàrsaich, 50
 Togaibh sgeul air Silric donn,
 Do rìgh nam mòr-thom 's nam fàsach.
 Thigeadh a' Bhinnbheul, a's àillidh,
 Mar bhogha braoin, a nall 's a' ghleann,

'Nuair dh'fheuchas e cheann s' an àirde, 55
 'S a' ghrian a' dol air chùl nam beann.
 Sud an òigh, a rìgh nan lann,
 Le guth fann, is i fo bhròn."

BINNBHEUL.

Tha mo rùn do shinns'raibh nan sliabh ;
 'S e sàr shealgair nan ciar àrd ; 60
 Tha 'mhiol-choin a' plogadh r'a thaobh,
 A thaifeid chaol 's a' ghaoith a' fuaim.
 Na shuidh thu aig fuaran nan càrn,
 No aig mòr-shruth àrd an aonaich ?
 Tha 'n luachair ag aomadh fo osaig, 65
 An ceathach a' mosgladh 's an t-sliabh.
 Tairneam air mo rùn fo seleò,
 Is chitheam an seòd o 'n chruaich.
 'N uair chunna 'm 'na h-òig-fhir shuas
 Aig daraig Bhrano, 's fuaimear sruth, 70
 Thill thu 'n sin gu mòr o 'n bheinn ;
 'S mòr a b' àille thu féin na d' shluagh !

SILRIC.

C' e 'n guth so 'tha caoin 'am chluais,
 An guth caoin mar fhuaim an t-sàmhraidh ?
 Cha suidh mi aig luachair nan cruach, 75
 No aig tobar fuar nan càrn.
 Fada, Bhinnbhéil, fada thall,
 Tha m' astar gu blàr le Fionnghal.
 Cha-n 'eil mo choin féin ri m' thaobh,
 No mo cheum air fraoch nan gleann. 80
 Cha-n fhac mi o àrd nan sliabh
 Sàr ainnir nan ciabh air an raon,

Aig aomadh nan sruth leatha féin,
 Mar bhogha 'lùbadh 's an speur,
 No gealach air tuinn 's an iar.

8

BINNBHEUL.

Dh'fhalbh thu, Shìric, dh'fhalbh thu féin,
 'S tha mise 's a' bheinn am aonar !
 Chithear am fiadh air a' chruaich
 Gun duine 'g a ruaig o 'n fheur ;
 Cha-n 'eil 'eagal ni 's mò anns a' ghaoith,
 'S cha-n 'eil fuaim nan craobh r'a chluais.
 O' n doire tha sealgair nach faoin ;
 Tha esan 'an raon nan uaigh.
 A choigrich, a shìol nan tonn,
 Caomhnaibhs' an sonn 's a' bhlàr !

90

95

SILRIC.

Ma thuiteas mi 's a' mhagh, a Bhinnbhéil,
 Togsa dìleas gu h-àrd m' uaigh,
 Clachan glas, is meall de'n ùir,
 'N an comharadh do d' rùn, a Bhinnbhéil.
 'N uair' shuidheas an sealgair ri' m' thaobh,
 Is cuirm, 's e faoin, 'n a làimh,
 "Tha gaisgeach," their e, "'s an fhraoch,
 "Fear cliù, nach robh baoth 's a' bhlàr."
 Cuimhnich, a Bhinnbhéil, do laoch,
 Is e 'n tigh caol a' bhàis !

100

105

BINNBHEUL.

'S ceart gu 'n cuimhnichear thu féin :
 Tuitidh Silric, mo threun, 's a' bhlàr.
 C' àit am faighear mi, rùn, 's a' bheinn,

- 'S nach till thu o bheum a' bhàis ? 110
 Bithidh m' astar 'an gleannaibh nan cruach,
 'N uair dh'islicheas shuas a' ghrian ,
 Bithidh mo cheum o aisrigh an t-sluaigh
 Gu dìomhair 's gun tuar 's an t-sliabh ;
 Chithear leam àite do shuain 115
 'An àm tionndaidh o ruaig na seilg.
 'S ceart gu'n tuit Silric 's a' bhlàr ;
 Ach cuimhnichhear an sàr leam féin
 " 'S cuimhne leamsa féin an triath ,"
 Thu'irt rìgh nan coill' ard 's nan sliabh : 120
 " Chaitheadh leis còmhrag 'n a fheirg :
 Cha-n 'eil e 's an t-seilg fo m' shùil.
 Chunnacas e aon uair 's a' bhlàr ;
 Bha gruaidh an tréin fo smal gun tuar,
 A mhala dorch', is spairn a chléibh 125
 Gu luath, 's a cheum gu h-àird nan cruach.
 Cha-n fhaicear e am measg nan triath,
 N uair dh'éireas air an sgiath am fuaim.
 Na luidh e 'n tigh caol 'tha ciar,
 Sàr cheannard shliabh a's duibhe gruaim ?" 130
 " A Chronain," thuirt Ullin aosda,
 " Togsa dàn nach faoin air Silric,
 N uair thill e le buaidh o 'n raon,
 An déigh Binnbheul, a ghaol, bhi ìosal.
 Dh'aom e ri cloich ghlais a ruin ; 135
 Bha Binnbheul 'n a smaointean beò.
 Chunnaic e 'n ainnir gu 'cùl,
 'S a' ghleannan chiùin, 's b' àluinn a seled ;
 Ach shiubhail, mar cheò, an sàmhladh.
 Dh'fhalbh dearsa na gréine o 'n raon, 140
 Cha-n fhaicear a cruth faoin ni 's mò."

“ Tha mi ’m Shuidh aig fuaran fuar
 Air mullach na cruaidhe fo ghaoith,
 Aona chraobh ’s an osaig a’ fuaim,
 Tuinn dhorch ’n an ruaig ’s an fhraoch 145
 Tha bruaillean air an linne thall,
 Féidh a’ tighinn o chàrn gu raon.
 Cha-n fhaicear ceum sealgair, ’s e mall ;
 Tha sàmhair ’s a ghleann, ’s e faoin.
 ’S trom an osnadh, s truime smaoin, 150
 Nam faicinn mo ghaol ’s an t-sliabh
 Air seachran ’an astar an fhraoich ;
 A’ snàmh air a’ ghaoith a ciabh ;
 A broilleach bàn ag éirigh ard,
 A sùil ghorm mu ’cairdibh làn, 155
 A cheileadh le ceò nan càrn :
 Ghabhainn thu, a rùn, ’am chòir,
 ’S bheirinn thu gu còmhnuidh d’athar.

An i féin a chi mi fada thall,
 Mar dhearsa air càrn an fhraoich ? 160
 Mar ghealaich an fhoghair ’s i làn,
 Mar ghréin an stoirm an t-sàmhraidh, caoin ?
 An tig thu, óigh a’s àillidh ciabh,
 Thar carraig is sliabh ’am dhàil ?
 ’S fann do ghuth, ainnir nan triath, 165
 Mar chuisseig ’s a’ ghaoth m’ a ceann.”

“ Na thill mo ghaisgeach o ’n bhlàr ?
 C’ àit’ an d’fhàg do chaird’, a rùn ?
 Chualam mu d’ bhàs air a’ chàrn ;
 Chuala, ’s bha m’ anam fo mhùig.” 170

“ Thill mi, ainnir nan rosg mall ;
 Thill mise do thréith am aon ;
 Cha-n fhaicear o so iad ’s an t-sliabh ;

Thogadh leam an uaigh 's a' bhlàr.
C' ar son tha thu t-aonar shuas ; 175
Air ionall nan cruach leat féin ?"

" Am aonar tha mis', a Shilric ;
Am aonar ìosal 'an tigh geambruidh ;
Le bròn thuit mi mu mo luaidh
Gun tuar anns an uaigh, a Shilric !" 180

Dh'fhalbh i mar fhaileas fo ghaoith,
Mar ched air an fhraoch an gruaim.
" Nach fan thu, Binnbheil, 's tu faoin ?
Fan, is faic mo dheòir, 's mi truagh.
Is àluinn do chruth 'an ced, 185
B' àluinn thu ri d' bhed, a Bhinnbhéil.

Suidhidh mi aig fuaran fuar
Air mullach na cruaike 'an gaoith ;
Am meadhon là, is e gun fhuaim,
Labhair-sa, mo luaidh, 's an fhraoch. 190
Thig-sa, Bhinnbheil, air an osaig,
Air aiteal 'an dosan nan càrn ;
Cluinneam do ghuth, is tu 'm fhochair,
Air meadhon là 'an sàmhchair thall."

Measg aoibhneis 'an talla nam fear, 195
Mar so thog Cronan am fonn ;
Dh'éirich maduinn a' soills' o 'n ear ;
Bu ghorm air an lear an tonn.
Ghairm an rìgh a shiùil gu crann ;
Thàinig gaoth a nall o 'n chruaich ; 200
Dh'éirich Innis-thore gu mall,
Is Carraig-Thùra iùl nan stuadh.
Bha comharadh beud gu h-àrd,
Teine dall 's a thaobh 's an smùid !
Bhuail an rìgh a chliabh air ball ; 205

Gun dàil bha 'gharbh shleagh o chùil ,
 Chunnaic e gun ehlith a' ghaoth ;
 Bha 'leadan air a chùl a' strì ;
 Cha robh sàmhehair an rìgh faoin.

Thuit oidheh' air Rotha nan stuadh ; 210

Ghabh cala nan cruach an long ;
 Bha carraig mu iomall a' chuain ;
 Dh'aom coille thar fuaim nan tonn.

Air mullach bha cròm Chruth-Loduinn,
 Is clachan mòr nan iomadh buadh ; 215

Air ìosal bha raon gun mhòrchuis,
 Agus feur is craobh ri cuan ;

Craobh a bhuain a' ghaoth, 's i àrd,

O iomall nan càrn gu raon ;

Bha gorm-shiubhal nan sruth thall, 220

Is osag mhall o chuan bha faoin.

Dh'éirich gath o dharaig léith ;

Bha fleagh nan triath air an fhraoch ;

Bha bròn air anam rìgh nan sgiath

Mu cheannard charraig chior nan laoch. 225

Dh'éirich ré gu mall is fann ;

Thuit suain nach gann mu cheann nan triath ;

Bha 'n clogaidean a' boillsgeadh thall ,

Bha 'n teine 'call a neart 's an t-sliabh.

Cha robh codal mu shùil an rìgh ; 230

Dh'éirich e 'an farum a chruaidh,

A shealladh air carraig nan stuadh.

Dh'islich teine fada thall,

A' ghealach dearg is mall 's an ear.

Thàinig osnadh nuas o 'n chàrn ; 235

Air a sgiathaibh bha sàmhladh fir,

Cruth-Loduinn 's an lear gun tuar.

Thàinig e gu 'chòmhnuidh féin,
 A dhubh-shleagh gun fheum 'n a làimh,
 A dhearg-shùil mar theine nan speur, 240
 Mar thorrunn an t-sléibh a ghuth
 An dùbhra dubh fada thall.

Thog Fionnghal 's an oidhch' a shleagh ;
 Chualas anns a' mbagh a ghairm.

“ A mhic na h-oidhche, o mo thaobh 245
 Gabh a' ghaoth, agus bi falbh.

C' uim' thigeadh tu m' fhianuis, fhir fhaoin ;
 Do shàmhladh cho baoth ri d'airm ?
 An eagal dhomhsa do chruth donn,
 Fhuathais nan cròm th' aig Loduinn ? 250
 'S lag do sgiath 's do nial nach tròm,
 Do chladheamh lòm mar thein air mòr-thonn.

Cuiridh osag iads' as a chéile,
 Agus sgaoilear thu féin, gun dàil.
 As m' fhianuis, a dhubh-mhic nan speur ; 255
 Gairm d'osag dhuit féin, 's bi falbh !”

“ An cuireadh tu mi féin o m' chròm ?
 Thu'irt an guth tròm a's fàsa fuaim.
 “ Dhomhsa dh'aomas feachd nan sonn ;
 Seallam o m' thòm air an t-sluagh, 260
 Is tuitidh iad mar luath 'am fhianuis
 O m' anail thig osag a' bhàis.

'Thig mi mach gu h-àrd air gaoith ;
 'Tha na stoirm a' taomadh shuas
 Mu m' mhala fhuair fo ghruaim gun tuar. 265
 'S ciùin mo chòmhnuidh auns na neoil,
 Is taitneach raoin mhòr mo shuain.”

“ Gabhsa còmhnuidh 'n a do raoin,”
 Thu'irt rìgh nach b' fhaoin, 's a làmh air beirt :

- “ Na cuimhnich mac Chumhail air raon ; 270
 ‘S lag do thiannais—’s mòr mo neart.
 ‘Na ghluais mi mo cheum o ’n bheinn
 Gu d’ thalla féin, air raon a’s ciùin ?
 ‘Na thachair mo shleagh, am bheil feum
 ‘An truscan nan speur ri guth 275
 Fuathais dhuibh aig cròm Chruth-Loduinn ?
 C’ uim’ thog thu do mhala le gruaim ?
 C’ uim’ chrathadh tu shuas do shleagh ?
 ‘S beag m’ eagal ri d’ chòmhradh, fhir fhaoin.
 Cha do theich mi o shluagh ’s a mhagh ; 280
 C’ uim’ theicheadh o shìol nan gaoth
 Sàr ghaisgeach nach faoin, rìgh Mhòrbheinn ?
 Cha teich ! Tha fhios, gun bhi dall,
 Air laigse do làimhe ‘an cath.”
 “ Teich gu d’ thìr,” fhreagair an Cruth ; 285
 “ Teich air a’ ghaoith dhuibh ; bi falbh !
 Tha ’n osag ‘an crodhan mo làimhe ;
 ‘S leam astar is spairn nan stoirm ;
 ‘S e rìgh na Soruch’ mo mhac féin ;
 Tha ‘aomadh ‘s a’ bheinn dha m’ thuar ; 290
 Tha a charraid aig carraig nan ceud,
 Is coisnidh gun bheud a’ bhua dh.
 Teich gu d’ thìr féin, a mhic Chumhail,
 No fairich gu dubhach m’ fhearg.”
 Thog e gu h-àrd a shleagh dhorch’ ; 295
 Dh’aom e gu borb a cheann àrd ;
 Ghabh Fionnghal ’n a aghaidh le colg,
 A chlaidheamh glan gorm ’n a làimh,
 Mac an Luinn, bu chiar-dhubh gruaidh.
 Ghluais solus na cruaidhe ro’ ’n taibhs’, 300
 Fuathas dona bhàis fo ghruaim.

Thuit esa gun chruth. 's e thall,
 Air gaoith nan dubh chàrn ; mar smùid
 'Bhriseas òg, 's bioran 'n a làimh,
 Mu theallach na spairn 's na mùig. 305

Scread fuathas Chruth Loduinn 's a' bheinn,
 'G a thional ann féin 's a' ghaoith.
 Chual' Innis nan tore an fhuaim ;
 Chaisg astar nan stuadh le fiamh ;
 Dh'éirich gaisgich mhic Chumhail nam buadh ;
 Bha sleagh 's gach làimh shuas 's an t-sliabh. 311
 "C' àite bheil e ?" 'S am fearg fo ghruaim,
 Gach màile ri fuaim m' a thriath.

Thàinig ré a mach 's an ear ;
 Thill ceannard nam fear 'n a airn ; 315
 Bha aoibhneas air òigridh 's an lear ;
 Shìolaidh an auam mar mhuir o stoirm.
 Thog Ullin gu subhach an dàn ;
 Chual' innis nan càrn an ceòl ;
 Bha lasair o 'n daraig làn ; 320
 Chualas sgeul air clann nan seòd.

Shuidh Frothal na Sorucha fo fheirg,
 Aig craoibh, a bh' air leirg nam frìth ;
 A mhòr-fheachd mu charraig an deirg,
 'S a shealladh m' an cuairt gun chlàth ; 325
 A bhorb-inntinn air Cathul 's air 'fhuil,
 Thug dheth cìs air chur nan laoch.
 Do Annir air Soruch 'n a thriath,
 Athair Fhrothail nan ciar stuadh ;
 Air muir dh'éirich gailleann nan sìan. 330
 Bhuail Frothal ard innis a' chuain.
 Tri làitbean bha cuirm nach gann
 An talla Sharn' nan laun gunn mhùig ;

Chunnacas leis geug nan rosg mall,
Sàr Chao'mhal, a b' àillidh cùl. 335

Bha 'ghaol di mar ghaol na h-dìge ;
Mar theine dha 'còir a bha 'thriall.
Eadar Frothal is làmh-gheal nan seòd
Dh' éirich Cathul, 's bu mhòr an triath :
Las comhstri am meadhon an t-sluaigh ; 340
Chuireadh Frothal, bu chòrr, fo iall.
Tri làithean bha esa 'n a aon,

'An ceangal neo-mhaoth, fo nial ;
An ceathramh, chuir Sarno nan long
Ard cheannard nan sonn gu 'thìr. 345
Dhormaich eud anam an laoich ;
Ri Cathul las fraoch na feirg.

'N uair dh' éirich clach Annir le cliù,
Thàinig Frothal fo mhùig 'n a neart ;
Bha 'n còmhrag mu charraig na smùid 350
Balla Sharno do'n lùb am feachd.

Dh' éirich maduinn air innis nan stuadh ;
Bhuail Frothal le cruaidh a sgiath ;
Ghluais gaisgich fo bhriseadh na fuaim ;
Bha 'n sealladh gu luath air triall 355
Gu muir liath nan iomadh stuadh ;
Chunnaic iad Fionnghal 'n a neart ;
Thu 'irt Tubar nam feachd an triath.

" Co sud mar ruadhaig an fhirich,
Le 'uile ghreigh bhiorach 'n a dhéigh ? 360
A Fhrothail, 's e nàmhaid gun ghioraig,
A shleagh roimhe air iomall an t-sléibh.
'S e an gaisgeach, rìgh Mhòrbheinn, a th' ann.
Mac Chumhail nan lann 's nam fear.

'An Lochlin tha 'ghniomh'ra nach gann ; 365

An taila ard a' chuain o'n ear
 Thaom e fuil mhear nan laoch.
 An iarr mi sìth o cheann nan treun ?
 Tha 'chhlaidheamh mar dhealan nan speur."

" A mhic gun mheas, a's laige làmh," 370
 Thuirt Frothal nan lann, le feirg,

" An gluais m' òige fo nial nach gann ?
 An géill mi roi' m' àm 's an leirg ?

An géill mi mun d' fhuaireadh leam cìs,
 Fhaoin cheannaird gun bhrìgh o Thòra ? 375

C' uim' a theireadh 'an Soruch' an sluagh,
 Ghluais Frothal mar thuar nan speur ;

Thuit smal air a theine gu luath ;
 Cha chluinnear air duan 'n a dhéigh ?

A Thubair, cha ghéill mi, ri m' bheò ; 380
 Bithidh cliù mar sholus mòr mu 'm chuairt ;

Cha ghéill gu m' thuiteam fo sclèò
 A thriath Thòra nan sruth fuar."

Ghluais an triath le neart a shluaigh ;
 Ach tachair iad shuas ri carraig ; 385

Gu daingean sheas Fionnghal nam buadh ;
 Theich iadsan brist' o chruidh an laoich ;

Cha do theich iad gun bheud o'làimh,
 'S a shleagh na deann anns an ruaig.

Bha 'n raon fo thuiteam nan triath ; 390
 Ghabh cruach nan sìan na mhair

Chunnaic Frothal sàmhach an ruaig ;
 Dh'at anam fo bhuaireadh feirg ;

Dh'aom e 'shùil reachdmhor 'an gruaim ;
 Ghairm thuige Tobar nach mairg. 395

" Thubair, theich mo shlugh 's an strì ;
 Tha mise gun chli' 's gun chliù ;

Buaileam 's a' charraid an rìgh ;
 Las m' anam le brìgh gun mhùig.
 Cuir-sa bàrd g'a ghairm gu còmhrag : 400
 Na labhair an aghaidh mo mhiann.

A Thubair, air ainneir gun mhòr-chùis,
 Geug òg, tha m' anam gun ghìomh ;
 Tha 'còmhnuidh aig Taine nan sruth,
 Nighean, 's gile cruth, aig Herminn, 405
 Utha àluin nan rosg mall.
 Bha h-eagal mu Chao'mhal, 'tha fuar ;
 A h-osnadh gu dìomhair is truagh,
 'N uair a thog mi suas mo shiùil.
 Aithris do Utha na cruith ghrinn, 410
 Gu 'n robh m' anam do 'n mhìn-gheal làn."

Mar sin bha focail an tréith,
 'S e 'càramh a sgéithe r'a thaobh.
 Bha osnadh chaoin-Utha 's an t-sliabh :
 Lean ise o chian an laoch. 415
 Fo mhàile 's fo àrmaibh òig-fhir,
 Bha 'súil gu dìomhair air an t-sonn,
 'S i 'coimhead gu tròm o 'cruaidh.
 Chunnaic ise am bàrd a' triall ;
 Thuit 's an t-sliabh a sleagh o 'làimh ; 420
 Bha 'leadan air gaoith nan sìan ;
 Air osnadh dh'éirich a h-uchd bàn ;
 A' sealladh suas air rìgh nan long ;
 Thòisich is thosd i trì chuairt.

Chuala Fhionnghal guth a' bhàird ; 425
 Ghrad-thàinig e nall 'n a chruaidh ;
 Bha 'shleagh, an cunnart nach mall,
 Is dealan a lann mu 'n cuairt.
 O Fhionnghal thuit beum neo-fhaoin ;

- Chaill Frothal an laoch, a sgiath : 430
 'N uair nochdadh gun mhàil' a thaobh,
 Dh'aom bàs thar smaointean an triath.
 Chuairtich dorchadas air ball
 Anam Utha non rosg mall ;
 Shil na deòir air a gruaidh chaoin ; 435
 Ghrad-ghluais i do'n laoch le 'sgiaith.
 Ghabh darag a ceum 's i 'triall ;
 Thuit i sìos air a ruigh bhàn.
 Leum a clogaid air an t-sliabh ;
 A broilleach geal ag éirigh thall ; 440
 A ciabh nach gann air làr 's i truagh !
 Ghluais tiomachd air anam an rìgh,
 Mu òigh mhìn bu ghile làmh ;
 Chaisg e 'chlaidheamh anns an strì ;
 Thuit deòir neo-chlì o rìgh nan lann : 445
 " A thriath na Sorucha 's fuaimear sruth,"
 'S e 'togail a ghuth le spairn,
 " Cha-n eagal duit mo chruaidh an diugh ;
 Cha robh riamh fuil air mo lainn,
 'N uair gnéilleadh an dàimh 's a' chòmhrag ; 450
 Bitheadh aoibhneas air anam do shlòigh,
 Aig sruthaibh mòr do thalmhain féin ;
 Bitheadh aoibhneas ortsa, ainnir chòrr ;
 C' uim' thuiteadh an t-òg 's a' bheinn.
 A rìgh na Sorucha nan tuil làn ?" 455
 Chuala Frothal guth an laoich ;
 Chunnaic òigh bu chaoin ag éirigh.
 Sheas iad 'n an sgèimh 's an fhraoch,
 'An sàmhchair, nach b' fhaoin, le chéile,
 Mar dhà chraoibh òg araon fo bhlàth, 460
 An iomall fàsaich tlàth, 's iad gorm,

Drùchd earraich a' sileadh o 'm barr,
'S a' ghaoth 'n a luidhe thall 's an òrd.

“ Nighean Herminn o thìr nan stuadh,”
Thu 'irt Frothal nam buadh gun dàil, 465

“ C' uim' thàinig 'n a d'àille thar cuan,
Gu m' fhaicinn gun chruaidh fa'n làr ?
Ach tha mi gun chruaidh aig treun,
Oigh gun bheud nan réidh rosg mall ;
Cha laigse a bhuadhaich, a gheug, 470
Thar mac Annir, bu treun làmh.

'S garbh 's is mòr thu féin, a rìgh,
'An carraid 's 'an strì nan sleagh ;
Ach 's caoin thu, ghaigich, an sìth,
Mar a' ghrian air drùchd mìn 's a' mhagh ; 475
Togaidh dìthein ùr a cheann ;

Crathaidh osag mhall a sgiath.
O b'fhearr gu 'm bitheadh tusa féin
An Sorucha nan teud 's nam fleagh,
Gu'm faiceadh tréith Shoruch' 'am dhéigh 480
D'airm 'n uair bhitheadh aoibhneas 's a' mhagh ;
Bhitheadh aoibhneas mu chliù an siuns'raibh,
A chunnaic 's an strì rìgh Mhòrbheinn !”

“ Mhic Annir,” fhreagair an rìgh,
“ Cluinnidh aimsir sìos ar cliù ; 485

'N uair sheasas na gaisgich 's an strì,
Eiridh neart nan dàn gun mhùig ;
Ma shìneas iad air laigs' an cruaidh,
Is fuil nan truagh m' an cuairt do 'n lainn, 490
Cha tògar le bàird an duan.

Cha-n fhaicear an uaigh no 'n càrn
Thig coigrich a thogail tùir,
Is cuiridh iad an ùir thar làmh ;

Chithear claidheamh meirg 's an smùir,
 Fear ag aomadh o chùl ag ràdh, 495
 'Bhuin na h-airm do sheòid, tha fuar ;
 Cha chualas an luaidh 's na dàin.'
 Thig-sa, Fhrothail, thar an t-sliabh,
 Gu fleagh nan triath 'an innis nan stuadh ;
 Thig-sa, ainnir an fhuilte chéir, 500
 Ghaoil gaisgich nan sgiath o thuath ;
 Thigibhse gu cuirm nan laoch,
 'S bithidh aoibhneas a' glanadh ar gnùis."

A shleagh 'n a làimh, 's a cheum treun,
 Ghabh Fionnghal dha féin an sliabh. 505
 Dh'fhosgail dorsan Charraig nan ceud ;
 Fhuaradh cuirm nan slige fial ;
 Dh'éirich suas fuaime mhaoth nam fonn ;
 Bha sòlas 'an talla nan sonn.
 Chualas guth Ullin nan duan, 510
 Is cruit Shelma, mu 'n cromadh an cuan.
 Bha Utha fo aoibhneas 'n a chòir ;
 Dh'iarr i duan tuirseach a' bhròin :
 Dèidh ag iadhadh mu 'rosge mall,
 'N uair labhair Cridh-mòr nan caomh-dhàn, 515
 Nighean Rinnhail nan geur lann,
 Ghabh tunaidh aig sruth na Lòtha.
 Ge b' fhada, bu chaoin an duan ;
 'S bha gheug ghasd o thuath fo aoibhneas.

CRIDH-MÒR.

Co thig cho sàmhach o 'n aonach, 520
 Mar nial o 'n iar, 's a thaobh 's a' ghréin ?
 Co dha 'm bheil an guth cho caoin,
 Cho labhara ri gaoith 's a' bheinn,

'S e taitneach mar chaol-chruit Charuill ?
 'S e mo sheòd, 'n a shoills', a th'ann, 525
 Sàr ghaisgeach nan lann fo bhròn.
 'S dorch a tuar do mhala thall ;
 Am bheil Fionnghal an triath gun deò ?
 C' uime tha do ghruaim 's do bhròn, a Chonaill ?

CONALL.

'S beò an triath o iùl na seilg ; 530
 Thill laoch na feirg mar sholus còrr ;
 Tha grian air sgiath nan cop gun mheirg,
 E féin 's an leirg mar sholus mòr.
 'S labhara guth 'oigridh thall !
 Tha carraid nan lann a' triall. 535
 Am màireach thig an Dearg a nall
 'Chur còmhraig air clann nan triath,
 Clann an rìgh, a's gloine cruaidh,
 Sìol stoirmeil nan creuchd 's nam buadh.

CRIDH-MÒR.

Chunnaic mi, Chonaill, a shiùil 540
 Leathan mar liath-mhùig nan tonn ;
 Bu mhall gu tràigh a bha 'n iùl ;
 'S lìonmhor laoch aig Dearg nan long.

CONALL.

Càirich sgiath d' athar ri m' thaobh,
 An sgiath chruaidh chopach bh' aig Rinnhal ;
 An sgiath mar ré làn nach faoin 545
 A' siubhal ro' speur fo iorguil,
 'S i dubh agus ciar 'n a tuar.

CRIDH-MHÒR.

Càireamsa gu luath an sgiath,
 O nach do thearuinn triath nam buadh. 550
 Thuit e le Cormar 's an t-sliabh ;
 'S maith gu 'n tuit thu féin. a Chonaill.

CONALL.

'S maith gu 'n tuit ; ach togsa m' uaigh,
 Chridh-mhòir nam buadh. Bitheadh liath-chàrn
 Is meall dhe 'n ùir air taobh nan stuadh, 555
 A chur m' ainm 's mo chliù ro' àm.
 Aomsa do rosg dearg fo dheòir,
 O iomall nan tòrr thar m' ùir ;
 Buailsa d' uchd àluinn 'am bròn,
 Is ann am dhéigh cum beò mo chliù. 560
 Ge h-àillidh thu na 'n solus féin.
 Mar aiteal an t-sléibh do ghuth ciùin,
 Cha-n fhan mi ri d' thaobh 's a' bheinn ;
 Tog thusa 'am dhéigh mo chliù.

CRIDH-MÒR.

Cuirear airm sholuis 'am làimh, 565
 Lann ghorm gheur, agus sleagh chruaidh ;
 Tach'ram ris an Dearg gun dàil,
 Na m' chobhair 's a' bhlàr dha 'm luaidh.
 Slàn leibh, a chruach nam beann àrd,
 A dheirg nam bàrr is sruth nan càrn, 570
 Cha till sinn air ais o 'n bhlàr ;
 Eiridh ar n-uaigh fada thall !

* * * *
 * * * *

* * * *

Tri làithean mhair cuirm dha na laoi ch ; 575

An ceathramh sgaoil araon an siùil.

O Thuath shéid neartmhor a' ghaoth ;

Bhuail Fionnghal gu tìr gun mhùig,

Coille Mhòrbheinn nan tùr àrd.

Shuidh air nial fuath dubh Chruth Loduinn, 580

'N déigh Fhrothal air àros nan stuadh,

'S e 'g aomadh air osaig nam mòr-thuinn,

Siùil bhàn air aghaidh a' chuam ;

Air a lot bha smaoin an tàibhs',

Agus eagal o làimh an rìgh. 585

CARTHONN.

SGEUL ri aithris air àm o aois ;
Gnìomh'ran làithean nam bliadhna dh'aom.

Do thoirne-sa, a Lòra nan sruth,
Thog cuimhne an diugh air na thréig,
Fuaim coille Gharmallair nan craobh ! 5
Sèimh a guth do m' chluasaibh féin.

Am faic thu, Mhalmhìna nan seòd,
Carraig mhòr, is a ceann 'am fraoch ;
Tri giubhais ag aomadh o 'n tòrr,
Caoin ghlasradh 'tha còrr r' a taobh ? 10

An sin tha dìthein thlà nan gleann,
A's gloine ceann, a' crith fo ghaoith ;
An cluaran glas air chròm nan càrn,
'Call gu mall a chalg le h-aois ;

Dà chloich gu an leth anns an ùir, 15
An còineach fo smùr air an raon.

Theich fiadh o iomall a' chuirn
'S an do chuireadh air chùl an laoch.
Tha tannas caol, is faoin, is fuar,
Mall ag aomadh mu uaigh an t-seoid : 20

Na tréin, a Mhalmhìna nam buadh,
Aig iomall nan stuadh fo 'n tòrr !

Sgeul ri aithris air àm o aois ;
 Gnìomh'ran làithean nam bliadhna dh'aom.

Co sud, tha o thìr nan dàimh, 25

Le mìltibh mu 'làimh fo chruaidh ?

'Tha dearsa na gréine m'a cheann,

A chiabh fo strì ri gaòith nan stuadh.

'Tha 'ghnùis a' sìoladh sìos gu sìth,

Cho ciùin, a' rìgh, rifeasgar thall, 30

'N uair thearnas gath o iar nam frìth,

Air caol-ghleann Chòna nan sruth mall.

Co th' ann, ach mac Chumhail nan treun.

Ard rìgh nam beum, nam beusan mòr ;

'Faicinn a gharbh mhonaidh féin ; 35

A mhiltean gun bheud bu chòrr.

" Togar guth," thuirt bàrd 'bha liath ;

" Dh'aom nàimhdean fo fhìamh air leirg,

Clanu na tìre fad o iar,

Rìgh talla nan sgiath fo mheirg, 40

A dhearg-shùil a' siubhal 'am mòr-chuis,

E 'tarruing lann mhòr nan triath.

Theich air raon nan cruadalach gnìomh,

Clann na tìre fad o 'n iar."

Mar so mhosgail guth nam bàrd, 45

'N uair thàinig gu talla Shelma nan stuadh ;

Mìle solus a' losgadh mu 'n àird,

A dìol dhealan 'am meadhon an t-shluaigh ;

A chuir an àrd thalla nam buadh :

Dh'aom oidheche gu luath le sòlas. 50

" C'àite bheil triath nan cleasan mòra ?

Thuirt Fionnghal, a's aillidh cùl ;

" C'àite, measg sòlas nan seòd

Garbh bhrathair na còrr òighe Muirn ?

- Dorcha, mall tha 'laithean triall 55
 'An toirm ghleann nan sìan mu Lòra.
 Faic ! is esa 'tha 'tearnadh o shliabh,
 Mar steud-each gun srian 'am mòr-chuis,
 'N uair chithear an t-eachradh m' an raon, 60
 Agus foghar na gaoith 'n a shròin.
 'Ceud fàilt air Cleasamor nach faoin !
 C' uim' cho fada o Shelma nan còrn ?
 “ 'Na thill an rìgh,” 's e fhreagair an triath,
 “ Gu monadh nam fiadh le chliù ?
 Do mholadh mar Chumhal nan srian, 65
 An còmhrag nan sgiath gu chùl ?
 Bu tric thar Carunn bha sinn a' triall
 Gu talamh is céire dàimh :
 Cha do thill sinn gun fhuil air ar sgéith ;
 Cha robh sòlas air tréith nan lann. 70
 C' uim' tha cuimhne air àm nam blàr,
 Is mo chiabhan gu 'm barr cho liath ?
 Cha-n aithne do 'n bhogha mo làmh ;
 An diugh is eutrom mo shleagh 's mo sgiath.
 Nan tilleadh sòlas dhomhsa féin. 75
 Mar chunnacas air cheud an òigh,
 Urla shneachda nan dàimh treun,
 Maona ghlan do'n géilleadh slòigh,
 Ainnir àillidh nan rosg ciar !”
 “ Aithris,” thuirt an rìgh le fòill, 80
 ‘ An sgeul m' an òigh, a thriath.
 Mar nial air gath gréine tha do bhròn ;
 Tha d' anam fo cheò nach crìon ;
 'S dubh-dhorcea do smaointean àrd laoich,
 A' d' aonar mu Lòra nam fuaim. 85

Cluinnear mu d'òg-bhròn nach faoin,
Air a' cheò a chuir d'aois fo ghruaim."

"Iadsan làithean na sìth a bh'ann ;"
Thu 'irt Cleasamor nan lann, an triath,
"Bhuail mi gu Bailechluthai nan tùr àrd, 90
Nam balla càrn, an eathar ciar.

Chuir gaoth mo shiùil bhàn fo ruaig
Gu cal' air Cluaidh nan sruth sèimh.
Tri làithean thogadh fleagh agus cuirm
'An talla Rurmhair nan corn nal ; 95

Chunnacas urla soluis na muirn,
Maona ghasda nan tùr 's nan triath.
Chuireadh sòlas na slige m' an cuairt ;
Thug Rurmar nam buadh an òigh,
A broileach mar chobhar nan stuadh, 100
A sùil reul sholuis an t-slàigh ;
Dubh mar am fitheach a ciabh ;
B' àillidh na 'ciabh a gnè.

Mòr m' annsadh air ainnir nan triath,
Maona ghasda air sliabh nan réidh. 105

Chunnacas mac coigrich nan sgiath,
Og a dh'imich a thriall do Mhaona ;
Chualas 'fhocail an talla nan triath ;
Leth-thairngeadh leis sgian nach caol.
'C' àite bheil àrd Chumhal nan lann, 110
Fear astair nan gleann gun raon ?

Bheil Cumhal is gaisgich 's an àm,
Thusa ladorna, dàn is faoin ?

"Tha m' anam, thu'irt mise, a thriath,
A' lasadh gu thrian leis féin ; 115
Gun eagal tha Cleasamor fo 'sgiath,
Measg mhiltean, ge ciar na tréin.

'S mòr d' fhocal, mhic coigrich nan lann,
 Agus mise 's an àm am aonar ;
 Tha mo chlàidheamh crith-mhosgladh gu 'cheaun ;
 Grad a b' àill leis mo làmh ag aomadh
 Gun fhocal eile air Cumhal nan ceud,
 Mhic Chlutha o na thréig an sruth."

Dh'éirich neart agus àrdan na h-òige ;
 Bhàil, is thuith an triath mòr fo 'chruaidh. 125

Chuala Clutha air bruachaibh na seoid ;
 Las mìle sleagh còrr m' an cuairt.
 Chuir mi cath : thug coigrich buaidh :
 Leum mise grad 'an Cluaith nan sruth ;
 Sgaoil mo shiùil bhàn air cuan, 130
 A' beumadh ro' stuadha dubh.

Thàinig Maona truagh fo dheòir,
 Ag aomadh nan ros g bròin o speur :
 Chualas a guth, 's e dubh is beur.
 Tric a thill mi féin an long ; 135

Bhuadhaich tonn is gaoth o 'n ear ;
 Ni 'm facas Clutha chaoin o 'n uair,
 No Maona nam buadh, nan ciabh ciar :
 Thuit ise mu Chluthaì gun tuar ;
 Chunnacas tannas bha fuar air sliabh. 140

Dh'aithnich measg na h-oidhebe a triail,
 Ise an iomall nan sìan an Lòra ;
 A caol ghath mar ghealach as-ùr,
 'Sealladh sìos o mhùig nan speur,
 'N uair thuiteas an sneachda gu dlùth, 145
 An domhan fo smùr gu léir."

" Togaibh, bhàrda caoin, am fonn,"

Thu 'irt Fionghal, àrd shonn nan sgiath ;

" Togaibh moladh mìn Mhaona nan tonn,

- Is i 'codal 'am fonn nan sliabh ; 150
 Gairmear a h-anam gu mall fo dhuan
 Gu talamh nan stuadh mòr.
 A caoin astar mu iomall nan cruach,
 Air Mòrbheinn, nach truagh òigh ;
 Gathan gréine nan laithean a dh'aom, 155
 Sòlas banail nan daoine bh' ann.
 Chunnacas balla Bhaile Chluthai nan lann,
 Air nach éirich ach gann guth slòigh ;
 Anns an talla bha teine nach mall ;
 An diugh gunchaidrimh 'measg tréith is òigh : 160
 Dh'aom Clutha ; sruth eutrom air raon
 O àrd bhallaibh, thuit claon fo smùr.
 An sin cluaran a' gluasad fo ghaoith,
 Agus còineach a' caoineadh fo thùr.
 An sionnach ruadh 'n a uinneig féin, 165
 Mall lùbadh an fhéir m'a chùl.
 Is fàsach còmhnuidh Mhaona nan teud,
 Doilleir talla nan ceud's an tùr.
 Togaibh, bharda, bròn nam fonn
 Mu thalla nan tonn, a bh' ann ; 170
 Thuit na treuna fada fo thòm ;
 Thig làithean nan sonn a nall.
 C' uim' a thogadh leat talla nan còrn,
 Mhic aimsir, a's lìonmhoire sgiath ?
 Thu 'coimhead an diugh o 'n tùr mhòr, 175
 An t-ath là fo scòrr nan sliabh.
 Cha mhall na bliadhna 's cumhachd triall,
 Le osaig nan ciar mhonadh fàs
 A' gairm an talla nan triath,
 A thuiteadh gu trian air làr. 180
 Thig-sa, chial osag, o mhonadh fàs ;

Bithidh sinne sàr 'n ar làithean féin ;
 Bithidh comharadh mo lann 'am blàr ;
 Bithidh m' anam aig bàrd an tréin.
 Togaibhse fonn, cuiribh slige m' an cuairt ; 185
 Bitheadh sòlas r'a luaidh 'am chòir.
 'N uair dh'aomas tusa, chi mi shuas,
 Ma dh'aomas tusa, a sholuis mhòir ;
 Ma tha air àm, air àm gun tuar,
 Mar Fhionnghal a's luaithe ceum : 190
 'S ceart co fada mo chliù 's do dheàrrsa."

Mar sin thog an rìgh am fonn,
 Air làithibh nan sonn a b'àirde gnìomh :
 Làn mhìle fear focail shuas,
 Ag aomadh gu luaidh an rìgh. 195
 Bu chosmhuil sin ri fuaime nan teud,
 'N uair dh'éireas a' ghaoth mall o 'n ear.
 B'àillidh do smuaintean féin a thréin ;
 C' uime tha Oisian a' d' dheigh gun neart ?
 Ach seasaidh tu, athair, leat féin ; 200
 Co e coimeas rìgh Shelma nam feart ?

Chaidh an oidheche thairis 'am fonn ;
 Dh'éirich maduinn le sòlas còrr ;
 Chunnacas monadh thar liath cheann nan tonn ;
 An gorm chuan fo aoibhneas mòr , 205
 Na stuaidh fo chobhar, ag aomadh thall,
 Mu charraig mhaol 'bha fada uainn :
 Ghluais ceò o linne gu càrn.
 Sàmhladh dall is aosd' o chuan ;
 Cha robh shiubhal mar shiubhal nam fear, 210
 Nan garbh chruth o lear le ceum ;
 Caol thannas ag aomadh o 'n ear,
 G a ghiùlan air leth nan speur.

Gu Selma mhòr ghluais an cruth,
'Tuiteam dubh mar fhuil air raon. 215

Chunnnic an rìgh an sealladh tròm,
Bàs nan daoine tighinn a nall.
Thàinig do thalla nan sonn ;
Ghlac e sgiath Chumhail 'n a làimh ;
Chluinnt e scread na màile cruaidhe. 220

M' an cùairt ghrad-éirich na laoich ;
'An sàmchair sheas treun-fhir an t-sluaigh,
Gach sùil air rìgh fuar-gleann an fhraoich,
An còmhrag a' snàmh air a ghnùis,
Bàs an t-slòigh ag iadhadh ma'shleagh. 225

Dh'éirich mìle sgiath an àird ;
Làn mhìle claidheamh dubh-ghorm geur
A' dealradh glan 'an talla Shelma,
Screadadh truagh air cruaidh nan arm,
Donnal balbh nan luath-chon còrr : 230

Gun fhocal, gun ghuth o 'cheann ;
Gach sùil air lainn is tuar an rìgh,
Esa 'tarruing a shleagh o chùl.

" A shìol Mhòrbheinn, a's lìonmhor treun,
Cha-n àm so do theud no fial : 235

Tha còmhrag a' dùbhradh romham féin,
Bàs a' dèrchadh mu chruaich nan sliabh
Tannas faoin, do 'n annsadh cliu,
'Feuchainn dhuinn na dàimh o lear :
O 'n uisge thàinig suas a' mhùig, 240
Comharadh garbh chunnart nam fear.

Gach làmh air sleagh, a's gloine crann ;
Gach slios fo lainn 'tha guineach geur ;
Dubh-chlogaid ag éirigh mu gach ceann ;
Gach màile thall mar theine speur. 245

Mar stoirm tha 'n còmhrag 'tional shuas ;
Cluinnear luath guth fuar a' bhàis.

Dh'imich an rìgh, is lean an sluagh,
Mar nial stuaidh làn tein is toirm,
'N uair thig an caol dhealan o thuath 250
Do mharaiche truagh le stoirm.

Air Còna sheas na fir 'am fraoch ;
Chunnaic òigh' nan uchd glana na tréin,
Mar bhadaid nan geug na laoich.
Chunnaic bàs measg òig-fhear nam beum, 255

Na rosgan mall air cuan le fiamh,
Air cobhar bha triall mar sheòil ;
Deòir a' siubhal lie bhanail gun ghòimh,
Spairn anama mu ghniomh nan seòd.
Ghluais an solus suas air cuan ; 260

Mòr chàbhlach air stuadh mar cheò ;
Air tràigh thaom na treuna gu luath.
Measg tional a shluaigh bha seòd,
Mar cheannard ruadh-eilid nan cruach,
A sgiath bhallaoh, uallach, uasal, òir ; 265
Bu duineal, còrr, rìgh mòr nan sleagh,
A thriall gu sàr Shelma nan tòrr ;
A mhilltean 'n a chòir air magh.

“ Gluais le focal caoin na sìth,
Gluais, Ullin, gu rìgh nan lann; 270
Innis da 's a' còmhrag ar brìgh,
Ar naimhdean 'measg fuath nam fann ;
Gur mòr an cliù-s' a thog ar fleagh,
'An talla farsuing, a's fial bàigh.
Feuchaidh iadsando 'n sinns'raibh gach sleagh 275
O thìr fad'uainn nan treun dàimh ;
Ionadh sud do chlann coigrich gun ghiomh.

- 'Cur fàilt air cairdibh do thriath Mhòrbheinn.
 Chualas thall mu ghnìomh nam buadh ;
 Chrith rìghrean 'measg ardan an sluaigh, 290
 Is an domhan a' luaidh oirne."
- Ghluais Ullin le focal caoin ;
 Sheas rìgh nach robh faoin r'a shleagh ;
 Chunnaic e nàmhaid 's an raon.
 " Ceud fàilt air mac coigrich nam fleagh : 295
 Mall is mòr do cheum o lear :"
 Thuirt Fionnghal nam fear 's nam faohh ;
 ' Do lann mar ghath teine o 'n ear
 'Dol seachad gu mear ri do thaobh :
 Cha mhò gealach mhòr nan speur 300
 Na do sgiathsa féin, a laoich !
 Dearg do ghruaidh, is òg do shnuagh,
 Caoin leadan nam buadh mu d' cheann :
 Ach dh'fhaidte gun tuit an crannsa gu luath,
 Gun chluinntinn m'a luaidh 's a' ghleann. 305
 Bithidh dòruinn chior air òigh nan tonn,
 I 'coimhead air dronn an t-sàil.
 Their leanabh ceart fhaicinn na luinge,
 ' Rìgh baile nan sonn a t'ann ?
 Na dèir tigh'n o dhearg shùil do mhàthar 310
 Mu do chodal 'an cathair nam mòr-bheann."
 Sud focail féin an rìgh ;
 Thàinig Ullin na brìgh do 'n triath ;
 Thig e sleagh fada air frìth,
 Roi' Charthonn le sìth fhial, 315
 Is e 'togail an fhuinn gu mall.
 " Thig gu cuirm Fhionnghail nam beann,
 Gharbh Charthuinn o ghleann a' chuain ;
 Thig gu cuirm an rìgh a nall,

Neo tarruing an lann gun bhuaidh. 320
 Is lìonmhor taibhs' ar naimhdean, a threin ;
 Ach cliùthar sinn féin 's ar cairdean,
 Faiceadh Carthonn an raon gu leir,
 'S iomadh gorm thòm ag éirigh àrda
 Le clachaibh glas is feur fo fhuaim ; 325
 Naimhdean Fhionnghail fo uaigh a t' ann,
 Na dàimh, a dh' aisig ràmh thar cuan.'

“ Am bheil do ghuth ri taibhs' nan àrm ?
 Thuirt Carthonn, “ a bhàird bhrais o Mhòrbheinu ?
 'Na chaochail mo thuarsa gu glas, 330
 Mnic fhonn, nach 'eil cas gu còmhrag,”
 An dùil leat m' anam adhlac' an seled
 Le sgeulaibh nam beò a dh'fhalbh ?
 Chosgair an làmh 'an carraid na seòid ;
 Air mo chliù cha-n 'eil còmhradh balbh. 335
 Gu laigse nan làmh le fonn ;
 Géilleadh iadsa do'n t-sonn Fionnghal !
 Nach fhacas Bailclutha nan long,
 Is an suidhe air tòmh gun iorguil ?
 Innis so do mhac Chumhail, a bhàird, 340
 Cumhal, a thilg a theine suas,
 'An talla Chluthai nam bruach àrd,
 Aite còmhnuidh mo shiuns'ran ri stuadh.”

*	*	*	*
•	•	•	•
•	•	•	•

OIGH-NAM-MÒR-SHUL.

MAR ghluaiseas solus speur fo sleò
Air Ìarmon mòr a's uame tòmh ;
Mar sin thig sgeul nan triath nach beò
Air m' anam is an oidhche tròm.
'N uair thréigeas filidh caoin a mhùirn, 5
A chlàrsach chiùil 's an talla àrd ;
Thig guth gu cluais Oisein o chùl,
'Mosgladh anama 'an tùr nam bàrd.
'S e guth nam bliadhna 'thuit a ta ann,
'Tional uile a nall le 'n gnìomh. 10
Glacam-sa na sgeula nach fann,
Cuiream siòs iad 'am fonn gun ghìomh.
Cha shruth tha dorcha fonn an rìgh,
'N uair dh' éireas e 'measg strì nan teud ;
O làimh-ghil 'an Lutha nam frìth 15
Malmhìna, cruth clìth gun bheud !
A Lutha nan teud a's gloine fuaime !
Gun sàmhchair air do chruachan àrd,
'N uair shiùbhlas, geal-làmh na stuaim
Air clàrsaich fo dhuan nam bàrd. 20
Sholuis nan smuaintean dorcha truagh,
Tha 'tarruing suas air m' anam dall ;

A nighean Thoscair nan ceann-bheart cruaidh,
Thoir cluas do chaoin fhuaime 'tha mall !

Gairm-sa air ais gu luath 25
Na bliadhna gun tuar, a bh' ann.

'An làithibh an rìgh, bu cholgach snuagh,
Mo chiabhan 'n an dual mar chuach nan òigh,
Sheall mi air Cathlinne nan stuadh,
O dhruim a' chuain, fo ghruaim gun cheò. 30
M' astar gu innis Fuarfead thall,
Mòr choille nan crann 's an t-sàil.

Chuir rìgh nan sonn air tonn mo lann,
Le beum nach fann, gu naimhdibh rìgh
Mhalorchoil nam fuar fead chrann, 35
Fear cuirme nach robh gann 'an sìth.
Ghluais còmhrag o chuan m'an triath.

An cala Choileid thrus mi mo sheòl,
Chuir mi 'n lann gu fear mòr nam fleagh ;
Dh' aithnich es' ard-shuaicheantas nan seòd, 40
Agus dh' éirich le mòrchuis a shleagh.
Dh'imich triath o 'thalla àrd,
Ghlac esa mo làmh le fiamh :

" C' uime thàinig sìol Mhorbheinn nam bàrd
Gu duine gun chàil, gun ghnìomh ? 45
Tonthormod nan lann geur 's nan sleagh,
Fear cuirm agus fleagh an Sardronlo,
Dh'iadh a shùil mu m' nighinn chaoin,
Oigh-nam-mòr-shùl a's gloine ùrla.

Dh' iarr esa, 's dhiùlt mi 'n òigh ; 50
Le mòrchuis bha ar sinns'ran fo naimhdeas.
Thàinig e le còmhrag bu chòrr,
Gu Fuarfead nan seòl le gàmhlas ;
Thaom e mo shluagh air mo shluagh.

C' uime thàinig gu tuath an triath, 55
Gu duine, 's e 'tuiteam gun ghnìomh ?"

" Cha d'thàinig mar bhalachan neo-threun
A choimhead gun fheum air strì ;
Tha cuimhne do 'n mhòr rìgh ort féin,
'S air do chuiruibh gun bheud 'an sìth. 60

Thàinig an rìgh o àrd thonn sìos,
Air innis nam frìth 's nan crann ;
Cha bu nial thu am meadhon nan sìan,
Bha fleagh, bha fial, bha dàn.

'S e furan, thriath, 'thog mo lann ; 65
'S math gu 'm fairich do naimhdean a càil.
Ni 'n di-chuimhn ar cairdean 'an àm,
Ge fada sinn thall air sàil.

" Shàr mhic Thréinmhoir nan colg sheòl,
Tha do ghuth mar Chruth-Loduinn beur, 70
'N uair a labhras o bhriseadh an neoil.
Fear tuinidh ro mhòr nan speur.

'S iomadh sonn a chròm air fleagh,
Nach tog an diugh sleagh air mo dhòruinn:
Mo shùil air gaoith a' chuain 's i 'caochladh, 75
Cha-n fhaicear air chaol na seòil chòmhnard
Tha stailinn 's an talla le aoibhneas,
Gun slige bhreac chaoin le sòlas.

Thig-sa, shìol nan triath, a nall ;
Tha 'n oidheche mu chàrn, 's i ciar ; 80
Cluinn-sa guth, a's gloine fonn,
O òigh nan tonn a's fuaire fead."

Air clàrsaich ghrinn nan iomadh teud
Dh'éirich làmh-gheal, rùn nan ceud.
Oigh-nam-mòr-shùl, b' àillidh snuagh. 85
'An sàmhchair sheas mi fada thall ;

- Mar sholus ainnir nan ciabh mall,
 Ainnir àillidh innis nan stuadh.
 Dà shùil a' dearrsadh mar dhà reul
 'Sealltuinn ro' dhubh-bhraon nan speur, 90
 Fear seachran a' chuain a 'coimhead suas,
 Air gathaibh glan air stuadh na h-oidhche.
 Ghluais mi le maduinn gu còmhrag,
 Gu Tormul nam mòr shruth o chàrn.
 Thàinig an nàmhaid air chòmhlà ; 95
 Sgiath Thormoid nan cop 's nam ball.
 O thaobh gu taobh sgaoil an strì :
 Thachair Tormod is mi 's a' chruadal ;
 Bhriseadh leam staileann gun bhrìgh :
 Fo cheangal chuir rìgh nam fuar-thonn. 100
 Teug mis' a làmh fo neart nan iall
 Do shlige na fial Malorchol ;
 Dh'éirich sòlas na cuirm' air an triath ;
 Thuit naimhdean o thrìan na droch-bheirt.
 Thionndaidh Tormod fada thall 105
 O nighinn àillidh nan rosg mall.
 " Mhic Fhionnghail," so thòisich an rìgh,
 " Cha-n ann gun bhrìgh a théid thu uam ;
 Cuiream solus 's an luing 'an sìth,
 Ainnir àillidh rosg mall gun ghruaim ; 110
 Loisgidh an teine so an sòlas
 Air anam na mòrehuis an gnìomh :
 Gun fhaicinn cha siubhail i gu mòthar
 'An Selma nam mòrbheinn 's nan rìgh.'
 Anns an talla, doilleir tròm, 115
 Chròm mo rosg an codal sèimh ;
 Air mo chluais thuit torman nam fonn,
 Mar osaig nan tòmh, a' chaomh'neas réidh,

- Osag, a dh'fhuadaicheas m'an cuairt
 Feusag liath a' chluarain an aois, 120
 Dorch' shiubhal air cruachan an fheoir.
 Co e an guth ? Oigh ghlan nam Fuar-fead,
 'Togail mall a fonn 's an oidhche :
 B' eol' do 'n ainneir m' anam caoin
 Mar shruth nach faoin air taobh nam fonn. 125
 “ Co as an triath,” is e thu'irt an òigh,
 “ Tha 'coimhead air gorm-ched a' chuain ?
 Co th' ann ach triath a' chùil mhóir
 Dubh mar sgéith fhithich nan cruach ;
 Chi mi 'measg osag a chiabh, 130
 'S is àillidh a thriall 'am bròn.
 Tha sùil an fhir fo dhèidh gun fheum,
 A chliabh duineil ag éirigh mall
 Air 'anam, 'tha briste o chéile.
 Fàg an traigh, 's mi fada thall, 135
 An seachran nan càrn leam féin ;
 Tha clann nan rìgh gu cli is caoin ;
 Tha m' anamsa baoh, a thréin.
 C' uime bha ar n-aithrichean fèin
 'An naimhdeas treun, a rùin nan òigh ? 140
 “ A ghuth chaoin o àrd innis nan sruth,
 C' uime chaoineas 'an dubh nan speur ?
 Sàr-shìol Thréinmhoir a's colgaiche cruth,
 Cha mhùgach an anam, 's cha bheur.
 Cha sheachrain thu 'an càrn leat féin, 145
 Oigh-nam-mòr-shùl nan rosg tlàth.
 Fo 'n urla so tha guth gun fhuaim ;
 Cha druid e gu cluais nan dàimh,
 Tha 'g iarraidh dhìom clàistinn do thruaigh,
 'N uair ghluaiseas iochd m' anam gu bàigh. 150

Tréig an talla, thusa 's caoine fonn ;
Cha bhi Tormod nan tonn fo bhròn."

Thuit ialla le maduinn o 'n rìgh ;
Shìn mi dha làmh mhìn na h-òigh.
Chuala Malorehul mis 'an sìth, 155

'Am meadhon talla, is airde fuaim,
" A rìgh Fhuarfheid, is uallaiche crann,
C' ar son a bhitheadh Tonthormod fo bhròn ?
A shinns'ran luchd tarruing nan lann,
Dealán speur e féiu 's a' chòmhrag. 160

Bu naimhdean aithrichean nan triath ;
Tha sólas 'am fial a bhàis ;
Tha 'n làmhan ris na sligibh liath,
Tha 'g iadhadh mu chiar Chruth Loduinn.
Air chùl, le chéile ar fraoch. 165
An dubh nial a dh' aom o shean."

Sud mo ghlòimha féin 'n uair dh' iadh
Mo chiabh mu 'm mhuineal gun aois ;
'N uair bha solus mar éididh mu 'n cuairt
Nighean uasal innis nan crann. 170

Ghairm sinne air ais gu luath
Na bliadhna gun tuar, a bh' ann.

GAOL-NAN-DAOINE.

CHAOL-AMHAINN nan sruth ciar o chàrn, Dorcha dall do shiubhal shuas ; Tha mo shùil 'measg iomairt do chrann, Talla Charuill nan lann 's nam fuaim ! An sin a bha tuineadh na h-àille,	5
Gaol-nan-daoine, sàr fhuil an rìgh : A sùile mar sholus nan reul, A ruighe gasda gun bheud ; bha 'làmh Geal mar chobhar air uisge nan leum ; Dh'éireadh cìochan nam beus gu mall Mar thonna bàr-gheal a' chuain mhòir ; A h-anam 'n a shruth de sholus Fo urla corrach, a b' àillidh snuagh. Co ise measg òighe 'n àrd bhrollaich, Bu choimeas ri glan rùn an t-sluaigh ?	10
Fo ghuth caismeachd rìgh nam buadh, Gu Cròna nan sruth ruadh, 'tha thall, Ghluais Toscar o Lutha gun ghruaim, Is Oisean, fear luaidh nan dàn, Tri bàird air ar taobh le fonn, Tri sgéith nach robh lòn, 'n ar còir, Dol a thogail nan clach air an tòm,	15 20

- Chuireadh cuimhne nan sonn fo ghlòir.
 Aig fiar shruth chòinich Chròna féin
 Sgap Fionnghal, an t-àrd threun, na dàimh ; 25
 Theich coigrich roimh 'chlaidheamh gu léir,
 Mar gharbh mhuir a' beumadh air tràigh.
 Thàinig sinne gu raon a chliù ;
 Theiring an oidheche o chùl nan càrn ;
 Reub mi darag o leathad nan smùr ; 30
 'Thogadh lasair 'measg mùig nan àrd.
 " Seallaibh sìos, mo shinns're treun ;
 Seallaibh sìos o 'r tallaibh féin,
 'N uair mhosglas cliù as-ùr ar clann,
 Soills'idh suinn nan lann air gaoith." 35
 O chladach Chròna thagh mi clach,
 'Measg founa le neart nam bàrd ;
 Fuil naimhdean Fhionnghail fo smachd
 An còineach dhubh-ghlas nan àld.
 Fo sud shuidhich mi o chéile 40
 Tri copanan o sgéith nan dàimh,
 'N uair luidheadh mu seach 's a dh'éireadh
 Fonn oidheche o Ullin an àigh.
 Chuir Toscar a sgian fo 'n ùir,
 Is murla dubh-ghorm stailinn chruaidh ; 45
 'Thogadh mu chloich aird an smùr,
 A ghairm gu cliù bliadhna nan luadh.
 A nighean chòinich sruth nan càrn
 Thu 'g éirigh an àird ann am chòir :
 A chlach o chladach a tha thall, 50
 'N uair chaillear sìol Shelma nan tòrr ;
 Labhair-sa ri laigse nan daoine.
 Air aghaidh, 's an oidheche fo sprochd
 Luidhidh dubhailteach bochd, 'tha triall,

- Do chòineach a' caoineadh gun lochd, 55
 A' tilleadh mu rosg nam bliadhna.
 Eiridh còmhraig threun fa chòir,
 Rìghrean gorm sgiathach a' tearnadh gu cath,
 Là'n ghealach a' dubhadh fo 'n scòrr
 Air raona nan seòd 's nam flath. 60
 Brisidh e o 'aisling chlar ;
 Druididh madainn air triall na h-oidhche ;
 Chithear uaighe nan treun air sliabh,
 Treuna gasda nan gnìomh 'an soillse.
 Labhraidh e mu chloich an raoin, 65
 Agus freagraidh an aois r'a iarraidh :
 " So an liath-chlach 'thog Oisean nach faoin,
 Sàr cheannard, mu 'n d'aom na bliadhna."
 Ghluais mall o Chaolamhain am bàrd,
 O Charull, do 'n annsadh dàimh, 70
 G' ar cuireadh gu cuirme nan àrd,
 Aite tuinidh geal-laimhe na bàigh,
 Gaol-nan-daoine nan sàr thriath.
 Shoillsich Carull 'measg aois a chiabh,
 'N uair chunnaic e sìol a chairdean, 75
 Mar dhà gheug òg air an t-sliabh,
 Air chrannaibh do 'm miann na h-àrda.
 " A chlann nan treun mòr," thuirt Carull,
 " Thug sibh làithean 'chaidh thairis a nuas,
 'N uair a thearnadh leam sìos o thonn mara 80
 Air Selma nan darag ri stuaidh.
 Bha Dubh-mhac Chéir-ghlais fo mo ruaig,
 Fear còmhnuidh gaoith luath air chuan ;
 Ar n-aithrichean 'n an naimhdean cruaidh,
 Thachair sinne aig Cluai nam bruach ; 85
 Theich e a 'o m' lainn air fairge,

- Mo shùil-sa 'leantuinn 'n a dhéigh,
 Mheall an oidheche mi gun fhàire ;
 Thàinig mi gu talla an rìgh,
 Gu Selma nan làn-bhroilleach òigh. 90
 Thàinig Fionnghal, bu chòrr, le 'bhàird ;
 Thàinig Conlaoch, làn bhàis nan ceud.
 Tri làithean bha cuirm anns an àrd ;
 Chunnas gorm-shùil làn na h-Eirinn,
 Nighean nan triath mòr, Roscranna, 95
 Solus àille shìl Chormaic nam beum.
 An di-chuimhn' cha do thréig mo cheuman ;
 Thug rìgh nam beum dhomh a sgiath ,
 Sud àrd i 'an talla nan teud,
 A' cur cuimhne air àm nan triath. 100
 A chlann nan treuna mòr o fhairge,
 Thug sibh làithean 'chaidh thairis a nuas.
 Thog Carull lasair ghlan na cuirme.
 Dà chopan nan toirm 'o 'r sgèith.
 Chuir sìos fo chlachaidh le mùirn, 105
 Gu labhairt ri ùr-chloinn an tréith.
 “ 'N uair bheucas còmhrag,” thuirt an rìgh,
 “ 'N uair thachras an strì nan lann
 Ar maca—so ! caismeachd na sìth.
 Air a chloich so bithidh brìgh nach fann. 110
 'N uair gbleusas iad na sleaghan gu feum—
 Nach robh ar n-aithrichean fo chliù
 Aig cuirm ? Cuir air chùl an sgiath.”
 Thuit oidheche le ciabhaibh donn ;
 Ghluais ainnir nan sonn dàna ; 115
 'Measg chlàrsach chualas a fonn,
 Gaol-nan-daoìn' nan ruighe bàna.
 Dhorchaich Toscar 'n a àite féin

Roimh rùn nan ceud. Air 'anam thall
Thainig i mar dhearrsa nan speur 120
Air dubh-dhruim nan leum air sàil,
'N uair bhriseas an solus o nial,
Air cobhar liath nan tonn.

Le madainn mhosgail sinn an sliabh ;
Ar ceuman air triall nan ruadh. 125
Thuit iad mu shruth a 'b annsadh riamh,
Thill sinne ro' Chròna nam buadh.
O 'n choille thàinig oirnn fearg òg,
Sgiath nach mòr, is sleagh gun bheud.
“ Co as tha 'n dearrsa o 'n tòrr ?” 130

Thu'irt Toscar o Lotha nan ceud.
“ 'Bheil sìth an Caolamhainn nan teud
Mu sholus nam beus air clàrsaich ?”
“ An Caolamhainn nan sruth,” thu'irt an t-òg,
“ Thuinidh soillse nan seòd air clàrsaich : 135

A nis tha a siubhal 's an tòrr
Le mac an rìgh mhòir a's sàire,
Es' a ghlac le rùn a h-anam
A' seachran ear tamuill 's an talla.”

“ Og-choigrich na sgéile truaighe, 140
Am faca tus' a thuar 's a thriall ?
Tuitidh e fo chodal 'tha buan.
Thoir dhomhsa gu luath do sgiath.”

Le feirg reub an sgiath dha féin ;
Dh'éirich brollach nam beus o cùl, 145
Mar uchd eala ag iadhadh gun bheud
Air tonna o threunaz a' chuain.

'S i Gaol-nan-daoine féin a bli' ann,
Nighean Charuill, fuil shàr an rìgh.
Ghluais 'gorm-shùil mu 'Thoscar nan lann ; 150
Chaidh a h-anam air chall 's an strì.

CROMA.

- S e guth ciùin mo rùin a th' aun !
O ! 's ainmic gu m'aisling féin thu.
Fosglaibh sibhs' bhur talla thall,
Shinns're Thoscair nan àrd speur ;
Fosglaibh sibhse dorsa nan neul. 5
Tha Malmhìna gu dian fo dheur.
- Chualam guth measg m' aisling féin ;
Tha farum mo chléibh bu h-àrd.
C' uim' a thàinig an osag 'n a dhéigh,
O dhubh-shiubhal na linne thall ? 10
Do sgiath fhuaimear 'an gallan an aonaich
Thréig aisling Malmhìna air sliabh.
Chunnaic is' a rùn ag aomadh,
Cèd-carradh a' taomadh mu 'n triath,
Deàrrsa na gréine mar thaobh ris 15
'S e 'boilsgeadh mar òr nan dàimh.
- 'S e guth ciùin mo rùin a th' ann ;
O ! 's ainmic gu m'aisling féin thu.
'S e do chòmhnuidh-sa m' anam féin,
A shìl Oisein, a's treine làmh ; 20
Eiridh m' osnadh 'am maduinn gun fheum,
Mo dheòir mar shileadh sòeuran àrd

A' tuiteam mall o ghruaidh na h-oidheche.

Bu chraun àillidh mi thréin nan seòd,
Oscair chòrr, le geugaibh cùbhraidh, 25
'N uair thàinig bàs, mar ghaoth nan tòrr ;
Fo 'sgéith thuit mo cheann fo smùr.

Thàinig earrach caoin fo bhraon ;
Cha d' éirich duilleag fhaoin dhomh féin.
Chunnaic òigh mi fo shàmchair thall ; 30
Bhuail clàrsaiche mall nan teud.

Chunnaic òigh mi 's mi 'cumbadh fo ghràdh.
C' uime cho truagh tha làmh-gheal nam beus ?
Cheud ainneir o Latha nan sìan,
An robh Oscar gu trian do luaidh 35
Anns a' mhaduinn mar dheàrrsa o ghréin,
Làn àille do mhiann fo chruaidh ?

Caoin am fonn 'n a mo chluais féin,
A nighean Latha nan sruth fiar.

An cual' thu guth nach 'eil beò 's a' bheinn, 40
An aisling, ann do chodal ciar,

'N uair thuit clos air do shùilibh mall
Air bruachan Mòrshruth nan toirm beura ?
'N uair thearnadh leat o sheilg nan càrn,
An latha ciùin, àrd ghrian 's na speuraibh, 45
Chuala tu bàrda nam fonn.

'S taitneach, ach tròm do ghuth,
'S taitneach, a Mhalmhìna nan sonn ;
Leaghaidh bròn am bochd anam 'tha dubh.
Tha aoibhneas ann am bròn le sìth, 50

'N uair shuidhicheas àrd strì a' bhròin ;
Caithidh cumha na tursaich gun bhrìgh ;
Gann an lài 'an tìr nan seòd,
A nighean Thoscair, a's àillidh' snuagh.

Tuitidh iad mar dhìthein sìos 55

Air an coimhid grian neartmhor na soillse,

'N uair luidheas an dealt air a' chiabh,

'S a thròm cheann fo shìan na h-oidhche.

Eisd-sa ri mo shean sgeul, òigh ;

Tha mo chuimhne air òige nam buadh. 60

Fo ghuth an rìgh ghrad thog mi siùil.

Bhuail mi Croma nan tòrr o chuan,

Croma, 'an Innis-fàile nan sluagh,

Ard thalla nan seòd 's nam buadh,

Tùir ghlas mu iomall na tràigh, 65

Baile Chrothair, am mòr thriath,

Laoch a bhuadhaich, 'n a òige, thar dàimh ;

Thog an aois a làmh m' an liath.

Shìn Rothmar a lann thar sonn ;

Las fearg, a bha tròm, air Fionnghal. 70

" Gluais, Oisein, gu còmhrag a null ;

Tha mo charaid 'am òige fo iorghuil."

Chuir mi suas am bàrd le fonn ;

Thàinig e gu talla nan sonn.

Shuidh Crothar 'measg armaibh nan triath ; 75

Ghéill a shùil ; bu ghlas a chiabh.

An gaisgeach liath air maide thall,

A leadan m'a cheann ag aomadh mall ;

Mhùch e fonn air am a dh'fhalbh ;

Bhuail farum ar n-arm a chluas ; 80

Ghluais Crothar, shìn e mach a làmh ;

" Ceud fàilte do shàr mhac nam buadh,

Oisein !" thu'irt an laoch, a' còmhradh;

" Thréig spionnadh làmh Chrothair 'am blàr.

Nan togainn féin an lann gu dóruinn, 85

Mar an là thug Fionnghal a ball

- Buaidh ri Srutha nan gleann fiar !
 B' esa ceann nan daoine féin ;
 Bha Crothar gun bheud fo chliù.
 Dhomhsa thug e moladh nan treun. 90
 Chuir e copan na sgéithe air chùl,
 Sgéith Chalthair, a dh'aom 'an còmhrag
 Fo 'n rìgh, 's e 'n comhstri nan lann.
 Faic àrd i ri balla na mòrchuis ;
 Ghéill mo shùil ; tha Crothar dall. 95
 'Bheil do neart mar neart nan triath ?
 Sìn, Oisein, do ruighe do 'n liath."
 'Thug mi mo ruighe do 'n rìgh féin ;
 Ghlac an treun aosda mo làmh ;
 Bhris an osan o' spàirn a chléibhe ; 100
 Thuit deòir le 'ghruaidh gun tàmh.
 " Is làidir thu, a mhic an tréin :
 Ao-coltach do ghleus ri triath Mhòirbheinn.
 Co esa 'tha coltach ris féin
 Measg ghaisgeach nan ceud 'an còmhrag ? 105
 Sgaoilear mo chuirm anns an talla ;
 Togadh gach bàrd caoin am fonn ;
 'S mòr esa tha 'n iadhadh mo bhalla,
 Shìol Chroma 'ni freagar ri tonn !"
 A' chuirm sgaoilte, chualas an ceòl, 110
 Ard shòlas 'an talla nan triath ;
 Ach sòlas mu 'n osan fo scleò,
 Am bròn còmhnuidh dorcha 's a' chliabh.
 Mar sholus fann o ré, 's i faoin,
 Tha 'sgaoileadh mu mhala nan speur. 115
 Thraogh an ceòl, is labhair le fòill
 Rìgh Chròma, dha 'm b' aosda cruth ;

Gun deòir labhair ceannard nan seòd,
Dh'at am bròn 'am meadhon a ghuth.

“ Shìl Fhionnghail nach fhaic thu, thréin, 120
An dùbhra dubh 'measg aoibhneas Chrothair ?

Cha robh mulad 'an cuirm orm féin,
'N uair bu bheò seoid a bheumadh còmhrag.

'Am fianuis dàimh bu mhòr mo shòlas,
'N uair a shoillsich mo chòrr mhac a' chuirm: 125

Ach gath sin a thréig mi fo dhòruinn,
Gun fhàgail deò soluis air chùl.

Thuit è, shìl Fhionnghail nan treun,
'An còmhrag nam beum 'am chòir.

Chuala Rothmar 'an Tromlo fo fheur 130
Gu 'n dhùinear o leus mo shùile ;

Chual' e mu m' armaibh gun fheum,
Air balla nan teud fo smùire

Chual' e sud : 'an àrdan mhòr

Thàinig e do Chròma le stoirm ; 135

Thuit mo shluagh leis 'an còmhrag còrr,

Las fearg mi 'n a chòmhair fo m' airm.

Ciod a dheanadh Crothar fo leus ?

Mo cheum gun bheud fo mhùig.

Mo bhròn ! mi gun treòir, is gun bheum ! 140

Truagh ! nach tilleadh na lài 'chaidh null !

Na lài treun 's an d'thug mi còmhrag,

'N uair choisinn mi mòr chliù na strì.

Thill mo mhac o fhuaim na seilg,

Faobhar-gorm nan leadan ciar ; 145

Cha do thogadh leis riamh claidheamh le feirg,

Og ruighe gun mheirg lag fo sgéith ;

Mòr anam an òig a' leumadh.

Las solus nach géilleadh o 'sbùilibh ;

Chunnaic e fo bhròn mo cheum, 150
Mhosgail osnadh nam beus o 'urladh.

' A rìgh Chroma,' so labhair an treun,
, 'N ann air son nach dhuit féin a tha mac,
'N ann air son gu 'm bheil mise gun fheum,
Ghluais osnadh do chléibhe fo smachd? 155

Faireachadh m' athair féin mo neart ;
Tharruing mi cruaidh-bheart nan lann ;
'Na m' òige 's annsa leam feart ;
Lùb mi bogha nan teud gu mall ;
Tachraidh mi ri Rothmar 'an còmhrag. 160

Le sìol Chròma nam mòr ghnìomh
Tachraidh mi ri Rothmar air còmhnard.
Las m' anam gu còrr gu ghìomh.

' Tachair ris an triath fo lann,
Mhic Chrothair, tha mall gun fheum, 165
Ach bitheadh gaisgich eile air cheann,
Gus an cluinn am fear dall do cheum.

Cha-n fhaic mo shùil thu ann do chruaidh,
Fhaobhair-ghuirm : an ruadh chiabh.'
Ghluais, thachair, is thuit, an t-òg. 170
Tha Rothmar ri Cròma nam fleagh,
Esa reub mo mhac, bu chòrr,
Le roinn gorm a mhòir shleagh."

Cha-n àm gu lìonadh nan còrn,
'S mi 'glacadh na m' dhòrn an t-sleagh. 175
Chunnaic càirdean mi 'lasadh gu còrr ;
Ghrad-ghluais iad o mhòir fhleagh.

Shiubhail sinn ro' oidheche 'am fraoch :
Ghlas maduinn gu caoin o'n ear ;
Dh'éirich romham gleann uaine caol, 180
Fiar shruthan a' taomadh gu lear.

Bha Rothmar ann le feartaibh ciar
 Fo 'n armaibh, bha liath ri soillse.
 Bhuail air caol fada nan gleann ;
 Theich naimhdean, thuit Rothmar fo m' lainn 185
 Mu 'n do cheilear an là fo iar,
 Ghlae Crothar airm Rothmhair nan sgiath ;
 Dh' fhairich 'n a aois iad le 'làimh,
 Min shòlas a' snàmh m'a smaointibh.
 Thionail sluagh gu talla nan triath ; 190
 Chualas farum nan slige fial ;
 Mhosgail clàrsach nan teud mall ;
 Cuig baird ma seach le rann
 'Togail cliù mu mhac nan treun,
 Is mu Oisian, fear ùr nan ceud ; 195
 Anam a' lasadh suas fo 'urla,
 Fonn a' freagradh fo thùr nan teud.
 Ro mhòr mhosgail sòlas air sluagh ;
 Gu Cròma thill buaidh fo shìth.
 Thàinig oidheche ciùin is balbh ; 200
 Chaidh maduinn air falbh fo shòlas ;
 Cha 'd thàinig naimhdean 'an dùbhra dùint',
 A' tarruing n' n cùl nam mòr sìleagh ;
 Bu mhòr an sòlas 'thog an sluagh,
 Is Rothmar gun tuar air leirg. 205
 Thog mi fonn air òg 'am bàs,
 'N uair chuir iad fo làr an triath ;
 Crothar aosda, 's e g aomadh tròm,
 Gun osnadh o 'n t-sonn mu 'mhac.
 Dh'iarr is fhuair e lot 'n a bhroilleach ; 210
 Dealradh soluis am measg a bhròin.
 'N am ohomhair thàinig an treun dall ;
 Ghlae e mo làmh, is e 'labhairt.

“ A rìgh nan sleagh a’s gèire ceann,
 Thuit mo mhac fo lainn le chu, 215
 Cha do theich mo ghaisgeach ro’ ghleann ;
 Thachair esa ri bàs gun smùir,
 Is e dlùthadh ri neart nan naimhdean.
 Sona na h-òig treun’, a thriath’,
 Mu ’n cluinnear cliù fo chiar a’ bhàis ! 220
 Cha-n fhaic iad ’an talla nan sgiath
 Fiamh gàire mu chrìonaich an làmh ;
 Cuimhn’ orra-sa measg fonn na mòirchuis,
 Deòir ghlana bhan òg mu ’n ùir.
 Ceart gu’n seac an aois o chòmhrag, 225
 Chuir treunas an òige fo chliù ;
 Iadsan fo dhìochuimhn nam beò ;
 ’An dìomhaireas tuiteas iad thall,
 Ìun osnadh mhall o’ m macaibh féin ;
 ’An sòlas togar suas an càrn, 230
 Gun deòir air làr mu chloich nan treun.
 Sona na h-òig treun, a thriath,
 Mu ’n cluinnear cliù fo chiar a’ bhàis !

CALTHONN IS CAOLMHAL.

GLAN guth, na fonna de thréin,
Fhir tha 'tuineadh leat féin 'an còs,
E 'teàrnadh mar shruth o bheinn
'An caol ghleann na gréine dhomhs'.
Fhir a thàinig o mhagh nan Gall, 5
Mosglaidh m' anam 'an talla nam fleagh ,
Mar na lài 'am bliadhnaibh thall,
Tha mi 'sineadh mo làmh gu sleagh ;
Tha mi 'sineadh mo làmh 'tha lag,
Is an osun fo smachd mo chléibh'. 10
An cluinn thu, shìl na còs 'an craig,
Fonn o Oisian mu 'òg ghnìomh féin ?
Tha m' anamsa mu 'n aimsir mhòir ;
Thill solus is sòlas do thriath.
Mar so féin a chithear a' ghrian 15
Is i 'siubhal 's an iar 'an soillse,
An déigh do 'ceum gluasad fo nial,
Tulaich uaine nan sìan a' boillsgeadh,
Na sruthan gorm 'an sòlas 's a' ghleann ;
An sean laoch air lorg, is e 'triall, 20
A liath chiabhan 'lasadh m'a cheann.
Am faic fear tuinidh nan còs ciar

Sgiath mhòr Oisein 'an àird an talla
 Fo chomharadh scara nan còmhrag?
 Thréig an soillse glan a balla, 25
 Tha meirg air a ballaibh, mo dhòruinn !
 An sgiath sin féin air taobh an tréin,
 Fir-riaghlaidh nan ceud air Tuaeide ;
 Air thaobh Dhunthalmo nam mòr bheum,
 Seal mu 'n thuit e fo gheur na cruaidhse. 30
 Cluinn-sa, fhir tuinidh nan còs ciar,
 Mòr sgeul air na bliadhnaibh 'tha thall.
 Mòr Rathmor nan triath ri Cluai.
 Thuinidh lagaich na truaighe fa 'thlàth ;
 Cha do dhùnadh riamh dorsan nam buadh, 35
 Cuirm is fleagh a' dol suas a ghnàth.
 Thàinig sìol coigrich nan Gall
 Le fàilte gu sàr na féile ;
 Thog bàird na duanan 's na dàin ;
 Bhuaileadh clàrsaiche mall fo theudaibh ; 40
 Las sòlas 'an eudan a' bhròin.
 Dunthalmo còrr, an àrdain mhòir,
 Ghluais e grad 'an còmhrag Rathmhoir :
 Bhuaibh triath na Cluai a bhuaidh bu chòrr ,
 Dunthalmo fo fheirg, is e 'lasadh. 45
 Thàinig fo oidhche le 'shluagh ,
 Thuit Rathmor fo chruaidh nan lann ;
 Thuit e 'an talla nan luaidh,
 Anns 'n a sgaoileadh fleagh luath nach gann,
 N uair bhitheadh coigrich nan Gall m'an cuairt. 50
 Bha Colmar is Calthonn 'an òige,
 Dà mhac còrr triath mhòir nan carbad ;
 Thàinig iad le sòlas is mòrchuis
 Gu talla mòr an athar féin ;

- Sheall iad air-sa 'n a fhuil, 55
 Is theiring an tuil o 'n gruaidh.
 Leagh anam Dhunthalmo gu 'bhun,
 'N uair chunnaic e sìol gun luaidh.
 Gu Alteutha, tùr nan sìan,
 Mhosgail iad tigh thriath a' chòmhraig ; 60
 Lùb iad na boghan 'n a fhianuis,
 Is thearnadh iad sìos gu chòmhstri.
 Chunn'as balladh an athar air làr,
 An droighionn uaine 'fas 's an talla :
 Thuit deòir mu ghruaidh nan sàr, 65
 'S an eudan air àm fo smala.
 Cha do sheachuinn Dunthalmo am bròn ;
 Bha 'anam fo mhòrchuis mu 'm bàs ;
 Chuir esa iad sìos 'an dà chòs
 Aig Teutha nan ro-thoirm 'tha fàs. 70
 Cha d' thàinig grian le 'dearrsa féin,
 Cha d' thàinig ré nan speur 's an oidhche :
 'An duibhre bha còmhnuidh nan treun,
 'An duibhre gun leus, gun soills',
 Iadsan 'coimhead gu dìomhair ri bàs 75
 Deòir shàmhaich air nighinn an triath,
 Air Caolmhal nan ciabh 's nan rosg mall ;
 Bha 'sùile air Calthonn fo fhiamh ;
 A tha 'àille 'n a cliabh air àm.
 Chrith anam na h-dìgh m'a treun ; 80
 Beag do chomas-sa féin a dheanamh :
 Cha-n éirich do ruighe féin air beum ;
 Cha robh lann riamh gu feum mu d' iadhadh.
 Cha mhosgail d' urla bàn fo mh ile ;
 Cha ghiorag do shàraibh do shùil : 85
 A Chaolmhal an uchd chorraich àillidh,

- Beag do chomas-sa féin mu d' rùn
 Is lìonmhor is gearr bha a ceum,
 Leadan aillidh a'leum m'a ceann,
 Sùile alluidh 'losgadh ro' 'deuraibh, 90
 Ainnir ghasda nam beus air chall.
 Thàinig i 's an oidhche gu talla ;
 Chuir i cruth gun smala fo chruidh,
 Cruaidh laoich 'an òige a chailleadh,
 Thuit 'an còmhrag ri caladh nan stuadh. 95
 Thàinig i gu còs a rùn féin,
 Is dh' fhuasgail i o 'n treun an iall.
 “ Eirich, a shìl Rathmhoir nam beum ;
 Eirich, tha 'n oidhche gun ré fo ghruaim ;
 Teicheamaid gu Selma nan teud, 100
 Shàir cheannaird nan treun o Chluthai.
 Is mise mac Lamhgheal nan tòrr,
 Dha 'm bu thuineadh mòr thùra d' athar ;
 Chuala mi do dhorchadh 'an còs,
 Ghluais m'anam le bròn a' caitheadh. 105
 Eirich, a shìl Rathmhoir nam beum ;
 Eirich, tha oidhche gun ré fo ghruaim.”
 “ A ghuth speura,” fhreagair an triath,
 A thàinig o nial gu Calthonn,
 Tha samhladh mo shinns'rean a' triall, 110
 Is gu tric a dol sìos 'an aisling,
 O'n là thréig a' ghrian mo shùil,
 'S an dorcha so 'dlùthadh m' an cuairt.
 No 'n tusa mac Lamhgheal nam beum,
 Au triath chunna' mi féin aig Cluai ? 115
 'N teich mise gu Selma nan teud,
 Is Colmar gun fheum fo chruidh ?
 'N teich mise gu Mòrbheinn nan sìan,

- Is Colmar gun trian do shoillse ?
 Cha teich—Thoir dhomh féin do shleagh ? 120
 Shìl Làimhgheal nam fleagh fo dhàna ;
 Bithidh Calthonn m' an cuairt do 'bhràthair.'"
 " Làn mhìle triath" thuirt sgèimh na h-òigh',
 Le'n sleaghaibh mòr mu chòir nan carbad :
 Ciod a nì òg Chalthonn nan tòrr, 125
 Am measg coimhthional slòigh 'an armaibh ?
 Teicheamaid gu rìgh na mòir bheinn ;
 Thig esa a nall le còmhrag ;
 Tha 'ruighe a sgaoileadh air gach àm
 Gu na truaigh tha 'n call 'an dòruinn ; 130
 Mar dhealan mu lagaich tha 'lann.
 Eirich, a shìl Rathmhoir nam beum ;
 Siolaidhidh oidhche gun fheum o t'riath ;
 Eirich ; chi an là do cheum ;
 Tuitidh 'an òige mòr threun nan sgiatn.' 135
 Grad ghluais fo osnadh an triath,
 A dhèid a' dol sìos mu Cholmar.
 Thàinig e gu Selma nan sìan
 Gun fhios da air sgèimh na h-òige. 140
 Bha ceann-bheart air an eudan chaoìn ;
 Mhosgail brollach gu baath fo 'chruaidh.
 Theiring o àrd sheilg an treun ;
 Chunn'as coigrich gun bheud 'n a chòir,
 Mar dhà dheàrrsa o shoillse speur,
 'An talla nan ceud slige còrr, 145
 Chual' an rìgh sgeul bróin o Chluai ;
 Chuir e 'shùile m'an cuairt le feirg.
 Ghluais mìle mu chòmhrag na Tuaide
 Leth-mhosgladh an cruaidh gun mheirg.
 Thàinig mi le sleagh o shliabh, 150

Ard shòlas a' lasadh mo chléibhe ;

Labhair am mòr rìgh ri Oisian,

Air thoiseach 'am meadhon nan triath.

“ A ghat mo threunais,” thu'irt an rìgh.
 “ Shìl Fhionnghail, gu strì tog mo shleagh ; 155

Gabh gu Tuaid' nan sruth corrach o fhrìth ;

Teàruinn Colmar nan carbad is fleagh ;

Thigeadh do chliù-sa 'am fhianuis,

Mar aiteal 'dol sìos anns a' ghleann,

Gus an éirich mo smuaintean an ìosal 160

Mu mo shìol, mu ùr-chliù nam beann.

Bi-sa, Oisein, mar ghaillinn 'an còmhrag,

Gu ciùin is gun mhòrchuis do naimhdean ;

Mar so féin ghlan an cliù dhomhsa ;

Bi-sa, Oisein, mar mhòr-thriath Shelma ; 165

'N uair thig dàna nam focal treuna

Gu talla nan teud, chròm mo shùile,

Tha mo ruighe a' sìneadh gu beumaibh,

'N uair thig lagaich fo bheud am' ionnsuidh,
 Mo chlaidheamh an còmhnuidh 'g an dìon.” 170

Ghluais sòlas o fhocail an rìgh ;

Chaidh mise gun strì fo armaibh ;

Ri mo thaobh ghluais Diaran nam frìth.

Is Deargo, àrd rìgh nan gorm sleagh ;

Tri cheud o òigridh nan gleann 175

An déigh mo cheum air a' mhagh,

Na coigrich a' triall ri m' thaobh.

Chuala Dunthalmo am fuaim

O astar na cruaidh gu 'thìr ;

Choimhthionail e neart na gann Tuaid : 180

Air tulaich sheas sluagh gu strì,

Mar charraige briste le torrunn,

Ag iadhadh fo fharum nan crann
 Gun duille, 's iad dàithe fo dhonadh ;
 Gun sruthaibh a' tuiteam gu gann 185
 Air ciaradh is fiaradh an còs.

Bha 'Tuaid le fuaim a' gluasad mòr
 Roimh naimhdean garbh nan còrr.
 Grad imicheadh bàird 'n an còir ;
 Tairgeadh còmhrag do sheòd Dhùnthal. 190
 Fiamh gàire fo dhorch a mhòirchuis,
 'S a ghaigich dòmhail air sliabh,
 Mar nial air tòrra nan scor-bheinn,
 'N uair bhriseas a' mhòr-ghaath an taobh,
 'Sgaoileadh an ciabhan dubh m' an cuairt. 195

Thug iad Colmar òg gu 'Tuaid,
 Iomadh iall gu cruaidh mu 'n triath.
 Bha 'n gaisgeach 'an ceum fo ghruaim,
 A shùile 'dol suas gu thrìan,
 Ag iadhadh mu 'chairdibh gu léir. 200
 Sheas sinne fo threun nan àrm,
 Uisge Thuaid a' bruailleinn le beuc.
 Thàinig Dunthalmo le 'ghorm shleagh ;
 Bhuail e 'n gaisgeach glan 's an taobh ;
 Thuit e air bruachan a' mhagh 205
 'Am fuil, is chual' sinne gu 'n cùl,
 Na h-osnaidh gu dlùth o 'chliabh.

Leum mi air mo shleagh gun dàil ;
 Ghabh Calthonn an snàmh le leum ;
 Thuit 'Tuaid is a h-dìgridh fo 'r làmh ; 210
 Thuit duibhre na h-oidhech' air na tréin.
 Shuidh Dunthalmo air àrd scòrr
 'Measg coille neo-òg, fo fhuaim ;
 Las fearg ann a urla gu mòr,

Ri Calthonn còrr nan carbad luath. 215
 Sheas Calthonn féin fo bhròn,
 Fo bhròn mu Cholmar, a thuit sìos,
 Colmar glan, a thuit 's e òg,
 Seal mu 'n d' éirich a chliù fo sgéith.

Cuir suas fonn ciar a' bhròin, 220
 A bhàird 'tha còrr ; tha triath fo luaidh.
 Sheas esa fo dharaig mhòir,
 Tric a' tilgeadh air lòn a chruaidh.
 Bha rosga caoin Chaoilmhal fo dheòir,
 Gu dìomhair, ach mòr m'a gruaidh : 225
 Chunnaic i bàs a h-athar féin,
 No tuiteam an tréin o Chluai.

Theich oidheche gu 'bloigh o na speur' ;
 Thuit sàmhechair is dùbhra mu mhaigh ;
 Bha 'anam ag aomadh dha féin, 230
 Iadhadh codail mu threun nan sleagh :
 Leth-fhosgladh sùile do'n triath,
 Toirm Thuaidhe a' fiaradh m'a chluais :
 Gun tuar, 's a' luaidh a lota mòr,
 Thàinig fuath (fuathas) Cholmair gu 'leus ; 235
 Bha 'aomadh thar triath nan tùr còrr,
 Is mhosgail gann is fann a ghuth.

“ 'An codal so do mhac nan sgiath,
 Oidheche fo liath, a bhràthair shìos ?
 Nach d' éirich gu seilge nan sliabh, 240
 'N uair a lean sinn na ciara mu chruaich ?
 Cha do dhi-chuimhn' thu Colmar, a thriath',
 Ach aig iadhadh a' bhàis m' a 'òige ;
 Tha mi gun tuar fo chruaich an lòn ;
 Eireadh Calthonn ; là òg ag éirigh ; 245
 Thig Dunthalmo le gnìomh neo-chòir.”

Shiubhail e luath 'am fuaim na gaoith ;
 Chunnaic Calthonn a cheum a 's e falbh ;
 Ghluais esa fo bhuaireadh a chruaidh ;
 Ghrad mhosgail caoin Chaolmhal gu balbh, 250
 A ceum seachran ro' oidhche, 's i truagh,
 Sleagh fhada gun bhuaidh 'n a déigh.
 'N uair thàinig e gu carraig an lòn,
 'N uair chunnaic a bhràthair gun tuar,
 Las giorag is fearg m'a chliabh mòr. 255
 Bha osnadh a' bhàis m'an cuairt ;
 Dhùin iad, a' dlùthadh mu 'n triath,
 Is chuir iad fo ialla ibhcaol e ;
 Chuir iad suas e fo shùile ciar ;
 Bha sòlas mu shliabh a' plaosgadh, 260
 'S an oidheh' ag aomadh o chruaich.
 Mhosgail mise féin fo 'n fhuaim ;
 Ghrad ghluais mi fo chruaidh mo shinns'ran ;
 Bha Diaran ri m' thaobh aig Tuaid,
 Is Deargo, an t-òg ruadh le 'neart. 265
 Triath Chluthaibha againn air falbh
 Ghluais m' anam gu balbh fo bhròn,
 Is mi fo eagal mu m' gharbh chliù ;
 Bha mòrchuis na treunas a 'm chliabh.
 " Shìl Mhòirbheinn," thu'irt mi, " a thriath, 270
 Mar so cha robh sinne riamh 'an còmhrag ;
 Cha robh ar sinns'ran an còmhuidh air shliabh.
 Is coigriche gu'n trian air chòmhnard.
 Bha 'n neartsa mar iolair nan speur,
 Tha 'n cliù mar bheus nam bàrd ; 275
 Tha sinne a' tuiteam gu léir ;
 Tha ar cliù do réir mar shamhladh,
 Ciod their rìgh Mhòirbheinn nam beum.

Ma thréig Oisian e féin o Thuaid ?
 Eireadh bhur cruaidh, a ghaisgeacha treun ; 280
 Leanaibh Oisian fo bheum le fuaim :
 Cha till esa gun fharum is cliù
 Gu Selma nan tùr 's nam buaidh.

Air gorm thonn Thuaide ghluais o 'n ear
 Maduinn ghlan ; sheas Caolmhal fo dheòir ; 285
 Labhair i mu Chlutha nam fear ;

Tri chuairt thuit an t-sleagh o 'meòir,
 Las fearg dhomh ri coigreach 's mi 'triall :
 Bha m' anam gun chiall mu 'n òig-fhear.
 “ A mhic làimh 'tha tais gu trian, 290

An cuirear còmhrag 'an Tuaid le deòir ?
 Cha-n éirich buaidh do thruaigh le bròn ;
 Cha chòmhruidh do 'n osnadh an treun.
 Gabh gu Carmun dona nan ruadh,
 Gu gluasad mu Thuaid an fheòir ; 295
 Ach fàg-sa na h-airme gn grad,
 Mhic taise, 's tu lag gun chliù ;
 Togaidh duin' eil' iad 'an còmhrag.”

Reub mi sios a mhàil' o 'gualainn,
 Urla shneachd na luaidh ag éirigh ; 300
 Thuit a sealladh air talamh fo ghruaim.
 'An sàmhchair sheall mis' air na treunaibh ;
 Thuit mo shleagh ó mo làimh is i fann ;
 Ghluais osnadh 'an airde mo chléibhe ;
 'N uair chuala mi 'n òigh a bh' ann, 305
 Thuit na deòir gu dlùth o threun.
 Ceud fàilte air gath glan na h-òige !
 Chuir mise an còmhrag fo ghluasad.

A mhic nan còs tha àrd 'an cruaidh,
 C' uim their Oisian mu Thuaid nam marbh ? 310

CALTHONN IS CAOLMHAL.

Cha-n 'eil cuimhn orr' 'an talamh nan stuadh,
'S cha-n fhaicear an uaigh air blár.

Thàinig bliadhna dorch nan sian,

Thuit na tomannan sìos gu làr ;

Cha-n fhaicear Dunthalmo no 'uaigh, 315

No 'n t' àit 'na thuit e fo chruaidh mo làimh.

Airisidh gaisgeach liath na h-aoise,

A shealladh gu caol 's an oidhche,

Aig daraig fo shoills' an talla,

R'a chloinn tha 'teannadh ris, me ghnìomh. 320

Is gu 'n thuiteadh le triath na Tuaide.

R'a ghuth tha aomadh claon na h-òige,

Tha iongantas is sòlas 'n an sùilibh.

Fhuair mi Calthonn còrr ri daraig,

Is ghearr mi am bar-iall o 'laimh ; 325

Thug mi dha a bheus bu ghloine,

Ard urla cruth geal, a bha làn :

Tha 'n tuineadh thall 'an talla Thuaid.

FIONNGHAL.

DUAN I.

SHUIDH Cuchullin aig balla Thùra,
Fo dhùbhra craoibh dhuille na fuaim ;
Dh'aom a shleagh ri carraig nan còs,
A sgiath mhòr r'a thaobh air an fheur.
Bha smaointean an fhir air Cairbre,
Laoch a thuit leis an garbh-chòmhrag,
'N uair 'thàinig fear coimhead a' chuain,
Luath mhac Fhithil nan ceum àrd.

5

“ Eirich, a Chuchullin, éirich,
Chi mi loingeas threun o thuath !
Grad gluais, a chinn-uidhe na féile :
'S mòr Snaran, is lìonmhor 'shluagh !”

10

“ A Mhorain,” thu'irt an gorm-shùileach treun,
“ Bu lag thu féin, is chrith thu riamh ;
'N a d'-eagal is lìonmhor nàmhaid ;
Mhic Fhithil, 's e Fionnghal a th' ann,
Ard churaidh nan ciar bheann.”

15

“ Chunnaic mi 'n ceannard,” thu'irt Moran ;
“ Coimeas do 'n charraig an triath,
A shleagh mar gliubhas air scor-bheinn,
Mar ghealaich ag éirigh a sgiath :
Shuidh e air carraig 's an tràigh

20

Mar an ceò tha thall air a' bheinn.
 ‘‘S lionmhor, a chinn-uidhe nan dàimh,
 Làmh chòmhraig, a dh'éireas leat féin, 25
 Garbh-laoich, a's cruadalaich beum,
 'S géire lann 'an cleasachd nan saoi :
 Ach 's lionmhoire gaisgich is treun,
 Tha 'g iadhadh mu Thùra na gaoith.'

Fhreagair an sonn mar thonn air carraig, 30
 Cò 's an talamh-sa 's cosmhuil rium féin ?

Cha seasadh do ghaigich a'm' fhianuis ;
 Ach thuiteadh gu h-ìosal fo m' làimh.
 Cò es' a thachradh ri m' lann,
 Ach Fionnghal, rìgh Shealma nan sian ? 35

Là, ghabh sinn 'an glacaibh a chéile
 Air Meallmor, 's bu threun ar spàirn,
 Thuit coille fo chòmhrag nach géilleadh ;
 Thionndaidh sruith, 's chriothnaich an càrn :
 Tri làith' dh'ùraich an strì, 40

Chrith laoich, bu treun, air cùl lann :
 An ceathramh, thu'irt Fionnghal an rìgh,
 ' Thuit ceannard a' chuain 's a' ghleann.'
 ' Cha do thuit, 's e fhreagair mi féin.

“ Géilleadh Cuchullin do 'n triath 45
 Is tréine na gailleann nan sliabh.”

“ 'N e mis ! ” thu'irt an gorm shùileach treun,

“ Cha ghéill mi do dhuine 'tha beò.

Cuchullin cho gailbheach ris féin,
 Mòr an còmhrag, no 'm bàs gun sleò. 50

Mhic Fhithil, glac-sa mo shleagh,
 Buail sgiath Sheuma fo smal is gruaim ;
 Chi thu àrd i air balla nan sleagh ;
 Cha b'e sanas na sìth a fuaim.

Buail sgiath Sheuma, mhic Fhithil, gu grad ; 55
Gairm gaisgich o bhad 's o choill'."

Bhuail e 'n sgiath bhallach gu grad ;
Fhreagair gach bad agus coill',
Shiubhail caismeachd ro' 'n doire gun stad ;
Chlisg féidh is earb 's an fhraoch ; 60

Leum Curtha o charraig na fuaim ;
Ghluais Conal bu chruadalach sleagh ;
Dh'fhàg Faobhui an eilid 's an ruaig ;
Thill Cruthgheal gu Tùra nam fleagh ;
A Ronain, cluinn sgiath nam blàr, 65

Caismeachd àrd Chuchullin, a Chlùthair ;
A Chalmair, o 'n chuan thig a nall ;
Le d' chruaidh thig a nall, a Luthair.
Mhic Foinne, gharbh-churaidh, éirich ;
A Chairbre, o chromleac a' ghuth ; 70
Lùb do ghlùn, Fhiochi na féile,
A Chormaig, o Léna nan sruth.

Sìn do sblios àluinn, a Chaoilte,
Air astar o Mhòra gu dian,
A's gile na 'n cobhar, 'tha sgaoilte 75
Air muir o ghaillinn nan sian.

Chìteadh gaisgich nan àrd ghnìomh
'Tearnadh sìos o 'm fiar-ghlinn féin,
Gach anam a' losgadh ri cuimhne
Gach còmhraig a dh'aom o shean ; 80
An sùile lasadh. ag iadhadh borb
Mu nàmhaid dorchà Innis-fàil,
Gach làmh, bu tréin, an ceann gach lainn,
Caoir' dhealan a' dearsadh o 'n cruaidh.

Mar shruth a' taomadh o gharbh ghleann 85
Dh'aom na guinn o chruaich nam beann,

- Gach triath 'n àirm 'athar nam buadh,
 A ghaigich dhubh-ghruamach 'n a dhéighl,
 Mar chomh-thional uisge nan stuadh
 Mu'n cuairt do dhealain nan speur. 90
 Chluinn-te fuaim nan arm 's gach ceum,
 Meaghal mhiolchon 'cleasadh àrd,
 Duain 'g am mùchadh anns gach beul,
 Gach curaidh treun ag iarraidh blàir.
 Chrith Cromleac air aghaidh nam beann. 95
 'N uair ghabh iad am fraoch fo 'n ceann;
 Sheas iad air aomadh nan sliabh,
 Mar ched an fhoghair, 's e liath,
 Dhùineas mu 'n aonach gu léir,
 'S a cheanglas a cheann ris an speur. 100
 “ Ceud fàilte, ” thuirt ceannard nan triath,
 “ Air sìol àluinn nan caol-ghleann,
 Ceud fàilte air sealgair nam fiadh.
 Tha cleas eile ag éirigh fo 'r ceann;
 Tha nàmhaid mu chromadh a' chuain 105
 Ag iadhadh gu luath mu'n tràigh.
 'M buail sinn sìol Lochlin nan stuadh,
 No' m fàg sinn Eirinn do'n dàimh?
 Chonail, a chinn-iùil nam fear,
 Mhòr ghaigich an àm bhristeadh sgiath, 110
 'S lionmhor còmhrag ri daoine o 'n ear,
 An tog thu sgiath d'athar, a thriath?”
 “ Chuchullin,” thu'irt esa' gu ciùin,
 “ Tha sleagh Chonail 'an comhstri geur;
 Bu shòlas leam, 's b'e mo chliù 115
 Bhi 'leagadh gu dlùth nan ceud.
 Ged iarradh mo làmh am blàr,
 Tha mo chridh' gu sàmhechair Eirinn.

- Thriath a's tréine th' aig Cormac bu shàr,
 Faic loingeas nàmhaid ag éirigh, 120
 'G éirigh suas air iomall tràigh,
 Mar choill' air Léga nan saoi ;
 Mar choill' tha loingeas nan dàimh,
 A' géilleadh ma seach dha na ghaoith.
 Chuchullin, tha Conal gu sìth ; 125
 Thoir cìs do Shuaran nan long ;
 Sheachnadh Fionnghal féin an strì,
 Ard cheannard shìl Alba nan sonn,
 Fionnghal, a sgapadh na seoid,
 Mar charraid nan sian ri fear, 130
 'N uair bheucas sruth Chòna nan tòrr,
 'S a' Mhòr-bheinn 'an truscan nan speur."
 Thu'irt Calmar, " As m' fhianuis an t-sìth ;
 Siùbhladh Conal gu mhùig mhonadh féin ;
 Bitheadh a shleagh ris an eilid a' strì, 135
 'N àite tachairt 'an carraid nan ceud ;
 Lean-sa 'n os bhallach air Cromla,
 Siùbhladh d'iuthaidh ro' earba Léna.
 Thusa, mhic Sheuma an àigh,
 Chinn-fheadhna nam fear 's nan dàimh, 140
 Sgap is ruaig sìol Lochlin nan long ;
 Bris comh-thional coigrich nan tonn,
 Gus nach éirich eathar air sàil
 Le seòl no comas nan ràmh.
 Mu mhuir ghàirich Innis-thorc 145
 Eireadh gaoth Eirinn gu h-àrd,
 'Cromadh an dubh-osaig shuas—
 'Tuiteam le tannais gu bàs,
 Nan leanuinn am fiadh cho luath
 Ri teas-chòmhrag chruaidh nan lot." 150

“ Og mhic Mhathais, nior dhiùlt riamh
 Còmhrag nan sgiath ; 's bha mi dlùth
 Ri m' chairdean 'an carraid nan sleagh,
 Ge do bha, cha d'iarr mi cliù.
 Thugadh buaidh a'm' fhianuis 's a' bhlàr, 155
 Thog gaisgich an ruaig is lean.
 Thusa, mhic Sheuma bu shàr,
 Cuimhnich Cormac is 'àit' o shean ;
 Thoir cùs do Shuaran is tìr,
 Gu'n gluaiseadh Fionnghal a nall. 160
 Ma's sòlas le d'anam an strì,
 Sud i thogas an t-sleagh 's an lann.” [triath,
 “ Leam-sa 's taitneach,” thu'irt ceannard nan
 “ Cruaidh-fharum nan sgiath 's nan lann,
 Cho taitneach ri torrunn nan sliabh, 165
 'N uair a thuiteas uisg Earraich gu mall.
 Eireadh sìol Eirinn nam buadh ;
 Siùbhladh soilleir mu 'n cuairt gach dream ;
 Gluaiseadh thairis 's an fhraoch gu luath,
 Mar ghath gréin' air cruaidh nam beann, 170
 'N uair dh'éireas gaoth an iar o thonn,
 A tional gu trom nan nial,
 Cluinnear fuaim air Morbheinn nan tòim,
 'S air daraig, 's i lòn 's an t-sliabh.
 C' àite bheil mo chairdean cruaidh, 175
 Neart mo làimh 'an cunnart riamh ?
 C' àite Cathbaid, bu ghloine snuagh,
 Dubhechomar nam buadh, an triath ?
 'N d'fhàg thu mi, Fhearghuis ba chorr,
 'S an sruth mòr-sa 'tional ri m' thaobh, 180
 A laoidh 'an sòlas nam fleagh 's bu mhòr
 'N àm cruadail ? A mhic Rosa namfaobh,

An d'thig thu mar earb o Ghalmar,
 Mar eilid o aomadh nan sliabh ?
 Ceud fàilt air mac Rosa mheanmnaich, 185
 Ciod am bròn a th'air d'anam, a thriath ?"

" A Chuchullin, tha ceithir clachan
 Air Cathbaid taisgte 's an uagha ;
 Chuir mo làmhsa sìos fo ùir
 Dubhchomar, bu ghruamach snuagh. 190
 Bha thusa, Chathbaid, mhic Armin,
 Mar ghréin a' dearsadh 's a' bheinn.
 Is thusa, Dhubhchomair nan garbh-bheum.
 Mar chomh-thional uisge nan speur.
 A Mhùirne, bu ghloine 'measg òighe, 195
 Sèimh do chodal 'an còs nan càrn ;
 Thuit an dùbhra rùn an t-sluaigh,
 Mar reul 'dealradh 's an oidheche 'an gleanu ;
 Bidh fear-uidhe 'n a aonar 'am bròn,
 'N uair thuiteas an solus gann." 200

" Aithris," thu'irt an gorm-shuileach treun,
 " Mar thuit gaisgich nam beum 'am bàs.
 'N a thuit iad le Lochlin 's a' bheinn,
 'N cruaidh chòmhrag ri ceud 's a' bhlàr ?
 Ciod eile chumadh na laoich 205
 Anns an talla chaol gun leus ?"

" Thuit Cathbaid fo lann Dhubhchomair
 Aig daraig, a's fuaimniche sruth.
 Thàinig gu doire nan còs,
 'S labhair e ri òigh, bu shèimh. 210

' A Mhùirne, a's gloine 'measg nam mnà.
 Nighean àluinn Chormaic an àigh,
 C'ar son 'an cròm nan cloch leat féin,
 'An còs creige a d'aonar 's a' bheinn ?

- Tha sruthan a' toirm ri d' thaobh, 215
 Seana chraobh a' fuaim ri gaoith,
 Bruaillean na linne ud thall,
 Neòil chiar mu mhullach nan càrn.
 Thu féin mar shneachd air an t-sliabh ;
 Mar cheò Chromla 'lùbadh do chiabh 220
 A' casadh suas ris a' bheinn
 Ri dearrsa gréine o 'n iar.
 Mar charraig ghil tha d' uchd tlà
 Air taobh Bhrano nan sruth bàn.'
 " 'N sin thu'irt òigh a b' àille ciabh, 225
 ' Co as, fhir a's gruamaiche dhaoine ?
 Bu dorch a do mhala riamh ;
 Dearg do shùil a nis, 's cha-n fhaoin i.
 Am fac thu Suaran air cuan ?
 Ciod a chuala tu mu 'n nàmhaid ? 230
 ' Tha mise, Mhùirne, o 'n bheinn,
 O dhóire earb nan leum àrd ;
 Nior chual' air nàmhaid leam féin.
 Thuit tri féidh fo mo làimh,
 A nighean Chormaic, is àille snuagh, 235
 Mar m' anam mo rùn do 'n òigh ;
 Thuit fiadh dhuit, a làmh-gheal, fo m' chruaidh,
 Ainnir àluinn, dha 'n géill na sloigh.'
 ' A Dhubhchomair, thu'irt òigh bu shèimh,
 ' Cha-n 'eil mion dheth m' rùn dhuit féin ; 240
 Dorch do mhala, 's duirche do ghnè ;
 Do chridhe mar charraig 's a' bheinn.
 Ach ort-sa, mhic Armin, mo rùn,
 Shàr Chathbaid, tha Mùirne 'n déigh.
 Mar dhearrsa na gréin' tha do chùl, 245
 'N uair thogas a' mhùig o shléibh.

Am facadh leat Cathbaid, an triath,
 Og ghallan 'an astar nan sliabh ?
 Tha nighean Chormaic, sonn nach mairg,
 'Feitheamh tilleadh a rùin o 'n t-seilg.' 250

' Is fada dh'fheitheas tu, Mhùirn,
 Thuirt Dubhechomar gu ciar borb,
 ' Is fada dh'fheitheas tu, Mhùirn,
 Ri mac Armin nam fiar cholg.
 Seall air lann a's gloine beum, 255

Fuil Chathbaid a' leum gu 'chùl :
 Thuit leam do ghaisgeach bu treun.
 'S fhada dh'fheitheas tu féin, a Mhùirn.
 Togam-sa cloch air do rùn,
 'Nighean Chormaic nan gorm sgiath. 260
 Cròm air Dubhechomar do shùil,
 Tha 'làmh mar thorrunn nan sliabh.'

' 'Na thuit mac Armin gu bàs,'
 Bhris, le guth a gràidh, an òigh.
 ' 'Na thuit air an tulaich àrd 265

Laoch a b' àille 'measg an t-slòigh ?
 Ceann-feadhna nan seòd 's an t-seilg,
 Nàmhaid beumnach cuain nan dàimh ?
 'S dorcha Dubhechomar 'n a fheirg,
 Is fuileach dhomh féin a làmh. 270

'S nàmhaid dhomhsa ; ach sìn dhomh 'n lann,
 'S annsa leam Cathbaid is 'fhuil.'

" Thug e a' ghorm-lann dha 'deòir :
 Ruith i 'chruaidh, bu gheur, ro' thaobh.
 Thuit e aig a shruthaibh mòr : 275
 Shìn e lamh, is chluinnte ghlaodh.
 ' Nighean Chormaic nan gorm-bhall sgiath,
 G..carr thu tùs mo thriall o chliù ;

- Is fuar an lann, a reul nan triath,
 Is fuar 'n am chliabh e, Mhùirn. 280
 Thoir mise do Mhoina an òigh ;
 'S mi a h-aisling 'an sclèd na h-oidhehe ;
 'Thogail mo chùirn 'measg an t-slàigh ;
 Chi sealgair mo chliù 'an soillse ;
 Ach tarruing an lann o m' thaobh, 285
 'S fuar leam am faobhar, a Mhùirn.
 “ Thàinig i gu deurach mall,
 O 'thaobh tharruing i'n lann.
 Reubadh leis a brollach bàn.
 Thuit i, is sgaoil a ciabh air làr ; 290
 Thaom sìos gu fuaimear an fhuil ;
 Bu dhearg a cruth air a làimh ghil.”
 “ Na cluinneam ni 's mò mu 'n òigh,”
 Thu'irt ceannard a' chòmhraig 'an Eirinn,
 “ Sìth do dh'anam nan garbh sheòd, 295
 Nach b'fhaoin gleus 'an iomairt lann.
 Siùbhladh iad mu m' charbad mòr,
 Faiceam an sclèd air nèil nan gleann ;
 Bidh m' anam an còmhstri treun,
 Mar thorrunn nan speur mo làmh. 300
 Bi-sa mar ghath gealaich, Mhùirn.
 'N am sealladh mo shùil bhì gearr,
 'N uair shuidhicheas m'anam as ùr,
 'S a dh'islicheas farum a' bhlàir.
 Gluaiseadh gach dream ; gluaiseadh còmhrag, 305
 Freasdlaibh mòr charbad nan triath,
 Cuir dà shleagh ri m' thaobh air chòmhla ;
 Tog romham air chòir an sgiath.
 Leanaibh na steud-eich air chòmhnard,
 Tha 'n siubhal gu mòthar 's gu luath. 310

Bitheadh m'anam 'an spionnadh le sòlas,
N uair dh'éireas a' chòmhstri mu 'n cuairt."

Mar thaomas sruth cobharach liath
O chruaich iarnaidh Chromlaich àird,
An torrunn a' siubhal 's an t-sliabh, 315
'S a' chiar oidheche air leth nan càrn,

Is tanas fhuar nan snuadh glas
Ag coimhead o iomall nam fras,
Cho garg, cho mòr, cho borb, cho luath,
Dh'imich cruadal sìol na h-Eirinn, 320
An ceannard mar mhòr-thore a' chuain,
A' tarruing nam fuar-thonn 'n a dhéigh,
A' taomadh a threunais mar stuaidh :
Fo shiubhal chritheadh an tràigh.

Chuala sìol Lochlin am fuaim 325
Mar shruth gàireach fuar a' gheamhraidh.
Bhuail suaran a sgiath gu luath,
Thu'irt ri mac Airn, bha teann air,
" Cluinneam toirm air thaobh nam beann,
Mar chuileig fheasgair nan cleas mall ; 330
Sìol Eirinn nan colg a th' ann,
No doirionn nan sian 's a' choill,

'S cosmhuil ri Gorm-meall am fuaim,
Mu 'n éirich gailleann a' chuain àrd.
Gabh an t-aonach, mhic Airne, gu grad, 335
Gabh fradharc air bad agus sliabh."

Dh'fhalbh is thill e gealtach dlù,
Chit' claoch a shùil 'n a cheann ;
A chridh a' clisgeadh ri thaobh,
A'labhairt baoh, briste, mall. 340

" Eirich-sa, shionaidh nan tonn,
A shàr cheannaird nan donn sgiath,

- Chi mi sruth chlar-bheann nan tòim,
 Chi mi sìol Eirinn 's an triath.
 Carbad ! carbad, garbh a' chòmhraig, 345
 'Gluasad thar chòmhuaid le bàs ;
 Carbad cuimir luath Chuchullin,
 Sàr-mhac Sheuma nan cruaidh chàs.
 Tha 'earr a' lùbadh sìos mar thonn,
 No ceò mu thòm nan carragh geur, 350
 Solus chlocha-buadh mu 'n cuairt
 Mar chuan mu eathar 's an oidhche.
 Dh'iuthar faileusach an crann.
 Suidhear ann air chnaimhibh caoin,
 'S e tuineas nnn sleagh a th'ann, 355
 Nan sgiath, nan lann, 's nan laoch.
 Ri taobh deas a' mhòr-charbaid
 Chithear an t-each meanmnach séidear,
 Mac ard-mhuingeach, cliabh-fharsaing dorcha,
 Ard-leumach talmhaidh na beinne ; 360
 'S farumach fuaimear a chos ;
 Tha sgaoileadh a dhosain shuas
 Mar cheathach air àros nan os ;
 Bu shoilleir a dhreach, 's bu luath
 'Shiubhal ; Sithfada b'e ainm. 365
 Ri taobh eile a' charbaid thall
 Tha each fiarasach nan srann,
 Caol-mhuingeach, aiginneach, brògach
 Luath-chosach srònach nam beann.
 Dubh-sròngheal a b'ainm air an steud-each, 370
 Làn mhile dh'ialla tana
 'Ceangal a' charbaid gu h-àrd,
 Cruaidh chabstar shoilleir nan srian
 'N an gialaibh fo chobhar bàn ;

- Tha clochan boilsge le buaidh 375
 'Cromadh suas mu mhuing nan each,
 Nan each 'tha mar chò air sliabh
 A' giùlan an triath gu 'chliù.
 'S fiadhaiche na fiadh an colg,
 Co làidir ri iolair an neart ; 380
 Tha 'm fuaim mar an geamhradh borb
 Air Gormmheall mùchta fo shneachd.
 'S a' charbad chithear an triath
 Sàr mhac treun nan geur lann,
 Cuchullin nan gorm-bhallach sgiath, 385
 Mac Sheuma, mu 'n éireadh dàn.
 A ghruaidh mar an t-iuthar caoi-,
 A shùil nach b' fhaoin a' sgaoileadh àrl
 Fo-mhala chruim dhorecha, chaoil ;
 A chiabh bhuidhe 'n a caoir m'a cheann, 390
 'Taomadh mu ghnùis àluinn an fhir,
 'S e 'tarruing a shleagh o chùl.¶
 Teich-sa, shàr cheannaird nan long,
 Teich o 'n t-sonn, 's e tigh'n a nall
 Mar ghaillinn o ghleann nan sruth !" 395
 " C'uin a theich mi ?" thu'irt rìgh nan long,
 " C'uin a theich Suaran nan donn sgiath ?
 C'uin a sheachnadh leam cunnart tròm,
 Mhic Airne, bu dona riamh ?
 Dh'fhuiling mi gailleann nan speur 400
 Air cuan beucach nan geur fhras ;
 Dh'fhuiling mi còmhrag bu treun.
 C'uim an teichinn féin o'n chath,
 Mhic Airne, bu taise làmh ?
 Eiribh mo mhìltean air an t-sliabh, 405
 'Taomaibh mar ghàirich a' chuain,

- 'N uair 'chromas an osag o'n nial.
 Eireadh Lochlin nan lann mu m' chruaidh.
 Bithibh mar charragh 'an cois sàil'
 'An talamh nan ràmh agam féin, 410
 A thogas an giubhas gu h-àrd
 'An coimhstri ri gaillinn nan speur."
 Mar thoirm fhoghair o dhà bheinn,
 Gu chéile tharruing na suinn ;
 Mar shruth làidir o dhà chraig 415
 'G aomadh, 'taomadh, air an réidh,
 Fuaimear, dorchas, garbh 's a' bhlàr
 Thachair Innisfàil is Lochlin.
 Ceannard a' spealt-chleas ri ceannard,
 Is duine 'n aghaidh gach duine : 420
 Bha cruaidh a' screadan air cruaidh,
 Bha clogaidean shuas 'g an sgoltadh,
 Fuil a' dòrtadh dlùth mu 'n cuairt.
 Taifeid a' fuaim air mìn iuthar,
 Gathan a' siubhal ro' 'n speur, 425
 Sleagha 'bualadh a' tuiteam thall,
 Mar dhealain oidheche 's a' bheinn,
 Mar onfha beucach a' chuain,
 'N uair ghluaiseas an tonn gu h-àrd,
 Mar thorrunn air cùl nan cruach, 430
 Bha gruaim is farum a' bhlàir.
 Ged bhitheadh ceud bàrd Chormaic ann.
 'S an dàn a' togail a' bhlàir,
 Cha b' urrainn aithris ach gann
 Gach coluinn gun cheann, is bàs. 435
 Bu lìomhor bàs fhear is thriath,
 Am fuil a' sgaoileadh air an t-sliabh.
 Bi'bh brònach, a shlì nan dàn,

- Mu Shithàluinn nan garbh thriath.
 Tog-sa, Eibhir, d'uchd bàn 440
 Mu shàr Ardan nan colg fiar ;
 Mar dhà eilid thuit o 'n bheinn
 Fo làimh Shuarain nan donn sgiath ;
 'N uair ghluais ro' mhilltean gu treun,
 Mar thanas 'an speur nan nial, 445
 Tanas, a shuidheas 'an scledò,
 Leth-dheànta de cheò o thuath,
 'N uair dh'aomas maraiche, nach beò,
 Sealladh bròin air bhàr nan stuadh.
 Nior choidil do làmh ri d' thaobh, 450
 Thriath Innis nan caoin shian ;
 Do lann air astar nam faobh
 Mar dhealan a' lasadh gu dian,
 'N uair thuiteas an sluagh 's a' ghleann,
 Is aghaidh nam beann 'n an caoir. 455
 Shrann an Dubh-sròngheal thar seòid,
 Nigh Sithfad' a bhròg 'am fuil.
 Luidh, gaisgich 'n a dhéigh gu leòr,
 Mar choill' air Chromla nan tuil,
 'N uair ghluaiseas osag ro' 'n fhraoch 460
 Le tanas fhaoin na h-oidheche.
 Bi deurach air carragh nam fuaim,
 Nighean uasal Innis nan long ;
 Lùb do ghnùis àluinn thar chuan,
 Thus', a's gloine na taibhs' air thom, 465
 A dh'éireas suas gu mòthar mall,
 Mar ghath-gréin air sàmhechair nam beann ;
 Thuit, 's ghrad thuit e 's a bhlàr,
 Tha òig-fhear do ghràidh gun tuar
 Fo lainn Chuchullin bu shàr— 470

- Ciod dh'fhàg thu cho bàn 's cho fuar ?
 Cha ghluais e gu cruadal gu bràth,
 Cha bhuail e fuil àrd nan saoi :
 Thuit Treunfhear, òg-Threunfhear, gu bàs ;
 Oigh, cha-n fhaic thu do ghràdh a chàoidh. 475
 Tha 'mhiolchoin a' caoineadh gu tron
 Aig baile, 's chi iad a thaibhse.
 Tha 'bhogha gun taifeid, 's e lòm ;
 Air tòrn tha farum a' bhàis.
 Mar dh'aomas mìle tonn gu tràigh, 480
 A ghluais fo Shuaran na dàimh :
 Mar thachbras tràigh ri mìle tonn,
 Thachair Eirinn ri Suaran nan long.
 Sin far an robh guthan a' bhàis,
 Toirm gàire-cath is cruaidh, 485
 Sgiathan 's màile brist' air làr,
 Lann 's gach làimh, 'n a dhealan shuas,
 Fuaim a' bhlàir o thaobh gu taobh,
 Còmhrag beucach, creuchdach, teth,
 Mar cheud ord a' bualadh baoth 490
 Caoir o 'n teallach dearg ma seach.
 Cò sud air Léna nan sliabh ?
 Cò 's duirche 's as fiadhaiche gruaim ?
 Cò 's cosmhuil ri nial bu chiar,
 Lann gach triath mar thein air stuaidh ? 495
 Tha buailleann air aghaidh nan tòrn,
 Chrith carragh nan tonn air tràigh.
 Cò th' ann ach Suaran nan long,
 'S triath Eirinn mu'n éireadh dàin ?
 Tha sùil nan slògh ag amharc claon 500
 Air suinn nach b'fhaoin ag aomadh suas.
 Thuit oidhche air còmhrag nan laoch ;

Cheil còmhstri nan saoi gun bhuaidh.

Air a' bheinn air fad fhraoich

Chàrnadh le Daorghlas an t-sealg, 505

A leagadh le iomart nan laoch,

Mu 'n d' fhàg iad aonach nan dearg

Bha ceud fear a' tional an fhraoich,

Deich a' lasadh 'chaor-theine suas,

Tri cheud 'taghadh chlocha caoin, 510

Ceud a' cosgairt na sithinn gu luath ;

Chit' ceò mu 'n cuairt is fleagh.

'N sin thu'irt ceann-uidhe na féile,

Triath Eirinn an anam' mhòir,

E 'g aomadh air sleagh ag éirigh, 515

Ri mac Fhena, am bàrd bu chòrr,

“ A Charuill o 'n àm o shean

C'uim a sgaoil a' chuirm dhomh féin,

Is rìgh Lochlin nan colg sean

Air tràigh Eirinn gun fhleagh 's a' bheinn ? 520

'S fada fiadh Lochlin o 'n laoch,

A thalla faoin a's fada thall.

Thoir m' fhocal do'n t-saoi gun fhraoch ;

Gairm ceannard nan long a nall ;

Thigeadh o iomairt nan tonn 525

Gu cuirm Eirinn nam fleagh fial ;

Cluinneadh e fuaim nan tòrn

'S a' chòill' 's an oidhche fo nial ;

'S farumach, fuaimear a' ghaoth

A tha 'taomadh o 'chuan féin. 530

Moladh e clàrsaiche caoin

Is fonn o na laoich 's a' bheinn.”

Ghluais Carul, bu shèimh glòr ;

Ghairm ceannaird nan donn sgiath.

- “ Eirich o bhian nan tore mòr,
 Eireadh Suaran, rìgh nan sliabh,
 Tha sòlas slige na féile
 Mu thriath Eirinn, 's guirme sùil.”
 Fhreagair mar thoirm mhùchta, mhall
 Air Cromla, 'n uair a mhosglas gaoth. 535
- “ Ge d' thigeadh òighean Innis-fàil
 Le 'n làmhaibh bàn mar shneachda caoin,
 Am brollaich geal ag éirigh àrd,
 Sùile tlàth ag iadhadh gaoil,
 'An so dheanadh Suaran tàmh 545
 Mar mhìle creag 'an Lochlin àigh ;
 'An so, gu 'n tig dearrsa o 'n ear
 A shoills'adh Cuchullin gu bàs.
 Is taitneach gaoth Lochlin leam fhéin ;
 A thog beucail a' chuain mhòir, 550
 'Labhairt measg nam bearta treun
 Le cuimhne mo choille bu chorr,
 Coille Ghorm-mheall, a b' uaine snuagh,
 A lùbas ma seach fo 'n ghaoith,
 Fuil chraobhach air sleagh nam buadh, 555
 Fuil thore ciar nan confhadh baoth,
 Thoireadh Cuchullin domh cèis,
 Cathair Choirmaic nan gorm sgiath ;
 Mur toir, 'n uair dh'ùraicheas strì,
 Bidh leam Fàl air uisg is sliabh.” 560
- “ 'S brònach an guth,” thuirt ara bard,
 “ A thug Suaran nan donn sgiath.”
 “ Is brònach dha féin a mhàin,”
 Fhreagair mac Sheuma an triath.
 “ Charuill, tog do ghuth gu h-àrd 565
 Air gach linn a bh'ann nach beò ;

Caithear oidheche ann am mìn-dhàn;
 Faighear gairdeachas 's a' bhròn.
 'S iomadh saoi is òigh bu chaoin
 Ghluais o thùs 'an Innis-fàil, 570
 Is taitneach dàin air na laoiach
 O thaobh Alba nam fuaim àrd,
 'N uair dh'aomas farum na séilg
 Fo ghuth Oisein nan caomh-rann,
 'S a fhreagras aonach an deirg 575
 Sruth Chòna nan toirm mall."

Thu'irt Carull, " s'an àm o shean
 Thàinig a nall neart a' chuain,
 Mile long air tuinn o 'n ear
 Gu Ullin ghuirm-ghlais nan stuadh. 580
 Dh'éirich sinns'readh Innis-fàil
 'An coinneamh nam fear o thuath.
 Bha Cairbre, an garbh churaidh, ann,
 Is Cridh'mòr, a b'àille de 'n t-sluagh.
 Dh'ùraich iad mu 'n tarbh bu bhàn' 585
 A chìt' 'm beinn Ghuilbuinn-sa shuas,
 Leig gach fear a chòir a b'fhearr,
 Ghluais am bàs o lannaibh cruaidh.

Chaidh iad taobh ri thaobh air ghleus,
 Is ghéill dàimh a' chuain 's a' bhlàr. 590
 Co b' annsa na fir bu treun,
 Cridh'-mòr 's Cairbre bu shàr.
 B' fhearr nach cualas air tarbh riamh
 Air Gulbuinn riabhaich an fhraoich.
 Chunnaic iad e anns an t-sliabh, 595
 'S dh'ùraich trom-dhorran nan laoch.

Bhuail iad aig Lùbar a chéile,
 Thuit Cridh'-mòr air fear 'n a fhuil.

- Thàinig Cairbre gu talla na féile
 Gu Bràigh-soluis, bu chaoin guth, 600
 Piuthar ghasd a' ghaigich féin.
 Air Cridh'-mòr bha fonn na h-òigh,
 Fear òg dha 'n robh dìomhair a gràdh,
 I deurach, 's e 'n còmhrag an t-slòigh,
 A' feitheamh a phillidh o 'n bhlàr ; 605
 Chit' o 'truscan uasal
 A h-uchd uaibhreach mar ghealach oidheil',
 'Nuair bhitheas a h-iomal a' gluasad
 O duibhre a tuair gu soillse.
 Cho caoin ri clàrsach a beul, 610
 'N àm togail nam fonn le bròn.
 Bu leath-sa an t-sùil mar reul.
 ' C'uin a thig thu na d' airm, a sheòid ?
 ' Gabhsa, Bhràigh-soluis, ' thu'irt Cairbre,
 ' Gabh sgiath bhallach a' gharbh-chòmhraig 615
 Tog suas 's an talla nach meirg i ;
 Dheth na h-airm bu nàmhaid dhomhs' i.'
 Bhuail cridhe bu tlà ri taobh.
 Dh'fhalbh a snuagh, is bhris i ro' 'n fhraoch,
 Fhuair i e marbh ; is dh'eug i 's an t-sliabh, 620
 'N so féin, a Chuchullin, tha 'n ùir,
 'S caoin iuthar 'tha 'fàs o 'n uaigh.
 Bu ghlan thu, Bhràigh-soluis, o 'n mhuir,
 B' àille Cridh-mòr o chul nan cruach.
 Cumaidh bàird ar cuimhne araon, 625
 Fhad 's a thaomas an caol o chuan."
 " 'S binn do ghuth, a Charuill, dhomh féin,"
 Thu'irt triath Eirinn bu ghuirme sùil ;
 " 'S binn d'fhocail, a bhaird, 's a' bheinn,
 Ag éirigh o àm nan cliù ; 630

- Iad cosmhuil ri braon nan sian,
 'N uair sheallas a' ghrian air raon,
 Caol fhaileus a' siubhal air sliabh,
 'S an osag gu mall 's gu caoin.
 Buail clàrsach, mhic Fhena, buail ; 635
 Mol, a Charuill, mo luaidh, 'tha thall,
 Deò-ghréine Dhùn-scàthaich nan stuadh.
 Ainnir bhràigh-gheal, nan rosg mall,
 Ise dh'fhàg mi 'n Innis an t-slàigh,
 Og-bhean bhanail chorr mhic Sheuma. 640
 An tog thu aghaidh nan snuagh caoin
 O 'n charraig a' coimhead mo sheòil ?
 Cha-n fhaic thu ach a' mhuir fhaoin,
 Cha-n e cobhar nan tonn do sheòid ;
 Fàg a' charraig, is oidheche mu 'n cuairt ; 645
 Tha osag nan cruach mu d' cheann.
 Cha till mi o achadh gun bhuidh.
 Am feadh 's a mhaireas an ruaig 's a' ghileann.
 A Chonaill, le eachraidh air còmhrag
 Cuir Ainnir nan triath air cùl ; 650
 Aille 's glaine fo chiabh òr-bhuidh
 Nighean Shorghlain 's àirde cliù."
 Fhreagair Conall nan glòr mall :
 " Cuir faire air coigrich a' chuain,
 Cuir gaisgich 's an doire ud thall, 655
 Ag amhare air Suaran nan stuadh.
 Chuchullin, tha m' anam gu sìth,
 Gu tighinn o Alba nam beann
 Laoich ghasda le Fionnghal an rìgh,
 Ceann ghaisgeach 'an strì nan gleann." 660
 Bhuid e, le caismeachd, an sgiath.
 Dh'imich faire air taobh nan sliabh

Luidh slòigh air aomadh fhraoich
Fo reula 's gaoth na h-oidhehe ;
'Tanas churaidh 'thuit 's a' bhlàr,
Neòil ghruamach mu 'n cuairt a' snàmh,
Is fada thall air sàmhechair Léna
Chluinntear éigh a' bhàis.

005

FIONNGHAL.

DUAN II.

LUIDH Conall aig sruth nam fuaim
Fo 'n daraig gun duill' air crann ;
Ri cloich mu 'n robh còineach uaine
Dh'aom ceannard nan triath a cheann.
'Measg an fhraoich, 'an truscan dubh, 5
Chualas leis guth na h-oidheche.
'O laoich luidh e fada thall,
Gun eagal air mac nan lann.
Chunnaic an gaisgeach 'n a shuain
Sruth caoirtheach o chruaich nam beann ; 10
Shuidh Cruthgheal air dearrsa gu 'chùl,
Saci a thuit le cliù 's a' ghleann ;
Thuit e fo Shuaran nan long
A còmhrag 'an carraid nan sonn.
Bha aghaidh mar ghath na gealaich ; 15
Bha 'earradh de nial nan tòim ;
'Dhà shùil mar éibhl'ibh 's a' bhealach.
'N a bhroilleach bha lot mar tholl.
" Chruthghil ! " thu'irt Conall bu shàr,
" Mhic Gheugail o àird' nan sliabh, 20
C'uim' tha thu cho glas o 'n bhlàr,

- Cho brònach, fhir bbrisidh nan sgiath ?
 Le eagal cha d' chaochail do shnuagh.
 Ciod 'thionndaidh do thuar, a Chruthghil ?"
 Leth-fhaicte, 'briseadh gu deòir 25
 Shìn e 'lann mhòr thar an laoch,
 Thog e le spàirn a ghuth-beòil,
 Mar Leug ghaoith 'an cuiseig no 'm fraoch.
 " Tha m' anam, a Chonaill, air tòim,
 Mo cholunn aig tonn na h-Eirinn. 30
 Chaoidh cha labhair, a cheannaird nan sonn ;
 Cha-n fhaicear air lòn mo cheuma ;
 Mar aiteal air Cromla nan sliabh,
 Mar fhaileus tigh'nn sìos o cheò
 Chonaill 'mbic Cholgair a thriath, 35
 Chi mi nial dhaoine nach beò ;
 Nial a 'bhàis air machair Léna,
 Sìol Eirinn a' tuiteam thall.
 Grad-fhàg, a chinn-uidhe na féile,
 Raon nan tanas ; na bi mall, 40
 Mar ghealaich a dubhadh 's an speur
 Ghabh e dha féin a' ghaoth.
 " Fuirich," thu'irt Conall bu chòrr,
 " Mo charaid dileas dubh-dhearg féin,
 Leig uat an gath teine, fhir mhòir, 45
 Cia an talamh dha d' chòmhnuidh 's a' bheinn ?
 Fuirich, mbic Chromla na gaoith.
 Cia 'n t-aonach a's uaine tòim,
 Cia 'n còs 's a bheil tuinidh an t-saoi ?
 C'àite 'n aom thu 'an codal a's tròm ? 50
 Nach cluinnear thu 'm farum nan sìan,
 'Measg toirm a' taomadh o 'n bhlàr ?
 C'uin a chithear do chleasan dian?

'S lag tanas air aghaidh nan càrn."

Dh'èirich Conall bu mhin glòr ; 55

Shiubhail e mòr 'n a àirm ,

Bhuail sgiath Chuchullin bu chòrr,

Chlìsg ceannard a chòmhraig o 'toirm.

" Carson," thuirt gaisgeach a' charbaid,

" Thig Conall nan garbh-bheum o 'n fhraoch ? 60

Nan éireadh mo shleagh gu d' mharbhadh,

Bhitheadh dorran air m'anam, a laoich.

Labhair, mhic Cholgair bu treun,

Tha d'fhocal mar ghréin a' soills'adh."

" Mhic Sheuma, ro' 'n oidheche dhuibh 65

Thàinig Cruthgheal o chòs nan càrn ;

Chit' na reultan ro' 'chruth,

'N uair a dh'èirich a ghuth le spàirn,

'S e teachdair a' bhàis a th' ann.

Bha 'labhairt gu mall mu 'n uaigh, 70

Iarr sìth, a thriath Eirinn nan lann,

No teich thar Léna o 'n chuan,"

" Chualadh le Conall a ghuth !"

Thu'irt triath Eirinn, bu mhòr brìgh ;

" Bha reultan 'dealradh ro' 'chruth ! 75

Mhic Cholgair, a dh'iarras sìth ;

Is gaoth bh'air do chluais, a ghaisgich,

Agus toirm nan allt mu d' cheann.

No ma bha Cruthghil r'a fhaicinn,

C'uim nach tug e m'fhianuis fo d'lainn ? 80

An d'fhiosraich o 'n taibhs' mu 'chòs,

Mu thalla fir-astair na gaoith ?

Gheibhte fo lann a ghuth-beoil,

Gach còlas a bha aige 'n t-saoi.

'S beag eòlas an t saoi, a Chonaill : 85

'N diugh féin a bha e 's an t-sliabh,
 Cha b'fhad a shiubhal ; 's bu don e.
 Co dh'innseadh air bàs nan triath ?"

" Tha astar nan taibhs' air neòil,"
 Thuirt Conall bu mhòr ciall ; 90

Air gaoith chithear suinn nach beò ;
 Tha 'n tuinidh 'an còs nan sliabh ;
 'N am fois bithidh an sanas ri chéile,
 'S an labhairt mu bhàs nam fear."

" Bitheadh an labhairt mu bhàs nam fear, 95

H-uile fear ach ceannard Eirinn,
 Cha teich mi o Shuaran o 'n lear,
 Mu 's fheudar tuiteam, éiridh m' uaigh,
 Aig iomairt nan stuadh, fo dhàna.
 Taomaidh sealgair dedir o 'ghruaidh ; 100

Bithidh bròn a toinneadh mu Bhràì-gheal,
 Ainnir àillidh, b' àirde cliabh.

Cha-n eagal bàs ach ruaig ;
 Chunnaic Fionnghal mo bhuaidh 's a' bhlàr,
 Thanais fhaoìn nan carragh geur. 105

Feuch dhomh thu féin gun dàil ;
 Thig thus' air dealan nan speur,
 Is faiceam mo bheud a' d' làimh :
 Cha teich mi o Shuaran, a thaibhs'.
 Fhaileis eatruim na fàs ghaoith. 110

Eirich, mbie Cholgair, is buail
 Sgiath bhallach nam fuaim àrd ;
 Eadar dà shleagh chithear shuas.
 Eireadh laoich nam buadh gun dàil,
 'Measg comhstri' is bhlàr na-Eirinn. 115

Ge fada 'n a thighinn a nall
 Fionnghal o Innis nan gaoth,

Buaileam, a Chonaill, am blàr,
Is tuiteam fo lann nan saoi."

Sgaoil air an leathad am fuaim ; 120

Dh'éirich laoich nam buadh fo àirm,
Mar bhristeas cùl dubh-ghorm nan stuadh
'S an tabh fo bhruaillein nan stoirm,
Sheas iad gu mòr air an fhraoch
Mar dharaig 's am faohh mu 'n ceann, 125

'N uair chluinnear fo reothadh a' ghaoth,
Duille thioram a' taomadh ro' 'n ghleann
Ghlas faobhar nan nial air Cromla ;
Chrith an là air aomadh a' chuain,
An gorm-cheathach a' snàmh air aonach, 130
Ceileadh Innisfail 's a sluaigh.

" Eiribh fo m' chaismeachd gu luath,"
Thu'irt ceannard nan donn-sgiath,
" Eiribh, shìl Lochlin nan stuadh ;
Dh'fhàg Eirinn fo ruaig 'an sliabh. 135
Leanaibh ro' Léna nan ghleann.

Gabh, a Mhòirlaimh, tigh Chormaic fo d' cheann,
Géilleadh do Shuaran nam buadh,
Mu 'n tuit iad 's an uaigh fo lann,
'S faoin sanas a' bhàis 'an Eirinn." 140

Dh'éirich iad mar sgaoth o 'n chuan,
'N uair bhuaileas an stuadh an tràigh.
Mar mhìle sruth bha toirm an t-sluaigh,
'N àm tachairt 'an Cona an àigh, 145
An garbh-eas a' briseadh o 'n oidheche,
Fo dhearrsa soillse na gréine.

Mar thaomas faileus dùbhra dùinte
Air aomadh mùgach foghair thall,
Cho gruamach, dorch, dlùth, gun chuntas, 150

- Shiubhail Lochlin mòthar, mall.
 Mar thore ciar air chruaich nam beann,
 Ghluais 'n a airm àrd-rìgh nan lann ;
 Air taobh a' gaisgich chit' sgiath,
 Mar thein an oidhch' air leac nan sliabh, 155
 An saoghal dorecha, sàmhach, faoin,
 Fear-siubhail critheach 'coimhead claon
 Air tanas baoth 's an dearrsa.
 Chithear thall an càrn fo seledò,
 'S na daraig mhòr a dh'fhàs air. 160
 Chuir osag o bhruaillein a' chuain.
 Fo ruaig 'an ceathach o 'n chàrn.
 Chunn'cas sìol Eirinn nam buadh,
 Mar charragh ri stuaidh nan ràmh
 'N àm seach'ran de mharaich o 'eòlas, 165
 'S e brònach mu chaochladh nan speur.
 “Siubhail, a Mhòrlaimh, gu luath,”
 Thu'irt rìgh Lochlin nan stuadh àrd ;
 “ Taing sìth do dhaoine fo ruaig ;
 Sud shuas iad mu chruaich nan càrn, 170
 Taing sìth a bheiream do righribh,
 'N uair chromas an cinn fo lann,
 'N déigh an gaisgich a thuiteam 's an strì,
 'S òigh mhìn gu deurach 's a' ghleann.”
 Thàinig Mòrlamh mòr mac Shathair ; 175
 Bu mhòr, 's bu mhòthar a cheum,
 Gu labhairt ri triath Eirinn bu shàr
 'Measg coimhthionail àrd nan treun.
 “ Gabh sìth o Shuaran, 's thoir cìs,”
 Thu'irt gaisgeach nach mìn glòr ; 180
 “ Gabh sìth a bheirear do righribh,
 'N uair thuiteas 'an strì na slòigh.

Fàg Eirinn nan sruth 's nan raon :
 Do bhean, is cù caol an fhéidh,
 Bràigheal 'uchd-àluinn is caoin, 185
 Luath, a dh'fhàgas a' ghaoth 'n a dhéigh,
 Tairg sin ; oir is lag do làmh,
 Gabh smachd ; na bi dàn 's bi beò."

" Innis do Shuaran nan sgiath,
 Cha do ghéill mi riamh, 's cha ghéill. 190
 Bheiream an cuan dha 'n triath,
 No uaigh dha 'shlòigh 'an Eirinn.
 An là sin cha d' thig gu bràth
 Bheir dearrsa mo ghràidh gu tuath,
 'S cha teich, 'an Lochlin nan càrn, 195
 Ard-chabrach na seilg o Luath ?"

" Fhaoin cheannaird a' mhor charbaid,"
 Thuirt Mòrlamh, " bheil d'àirm ro' 'n rìgh,
 An rìgh le luingeas o gharbh-choill
 'Thogadh 'n innis mu 'n dhùisg an strì ? 200
 'S cho beag Eirinn nan tòrn uaine
 Do cheannard a' chuain fo stoirm."

" 'Am focail géilleam do Mhòrlamh ;
 Mo lann do neach beò cha ghéill.
 Bidh Eirinn fo chumhachd Chormaic. 205
 Fhad 's a bhitheas deò annam féin.
 Chonaill, chinn-fheadhna nam fear,
 Chual thu Mòrlamh nam faoin-ghlòr ?
 'Bheil sìth dbuit ri daoine o'n lear,
 Fhir bhrisidh nan sgiath mòr ? 210
 Thanais Chruthgheal na faoin ghleus,
 C'uim a thog thu dhomh féin am bàs ?
 'Tuitem an tigh caol gnn leus
 'Measg sòlais nan treun-dhàn."

Togaibh, a shìl Eirinn nam buadh, 215
 Gachh garb-shleagh is iuthaidh geur.
 Buailibh dàimh Lochlin o thuath,
 Mar thanais a nuas o 'n speur."

Dorcha, beucach, colgach, dùinte
 Thaom iad dlùth o dhùbhra a' bhlair, 220
 Mar ched 'an gleann is doimhne mùig,
 'N uair thig na stoim o chùl nan càrn
 Air sàmhchair chiùin na gréine.
 'N a airm ghluais Cuchullin féin,
 Mar thanas speur 'an iomall neòil, 225
 'Earradh dearg de dhealan geur,
 'S gach gaoth bu trein 'n a làimh ro-mhòir.
 Bha Carull anns an doire shuas,
 Stoc nam buadh a' fuaim 'n a làimh,
 'Thogail anama mòr an t-sluaigh 230
 Le cruaidh bhrosnachadh nan dân.

"C'àite," thu'irt am beul bu bhinn,
 "C'àite 'na shìn thu thu féin, a Chruthgheal?
 'N ad luidhe air an fhonn gun bhrìgh,
 'S do thigh grinn gun slige chùbhraidh? 235
 'S dubhach bean Chruthgheal fo dheòir
 'N a coigreach 'an talla a' bhroin.
 C' i sud mar dearrsa air sliabh,
 Air aghaidh chiar nan nàmhaid?
 C' i, ach Deò-ghrèine nan ciabh, 240
 Bean Chruthgheal is àillidh bràghad?
 Tha 'falt air a' ghaoith 'n a déigh;
 'S dearg a sùil, 's is caol a guth.
 'S glas Cruthgheal 'an astar an fhéidh;
 'An còs na creige tha 'chruth. 245
 Thig e gu m' chluais a' m' fhois;

- 'S lag a ghuth 's an oidheche,
 Mar sheillein ag iadhadh mu chloich,
 Mar chuileig 'an iomall soillse.
 Ach thuit Ded-ghréine mar nial 250
 'Am maduinn chiar 's an àrd-bheinn.
 Tha lann Lochlin 'n a caoin-chliabh.
 Thuit rùn nan triath, a Chairbre ;
 Thuit i, Chairbre, do chliù,
 Sàr ghallan ùr na h-òige." 255
- Cnuala Cairbre fuaime a bhàid,
 Shiubhail mar mhòr-thore a' chuain ;
 Chunnaic e 'nighean gun deò,
 Dh'aom e ro' mhiltean an t-sluaigh.
 Thachair ri Lochlin a lann ; 260
 O cheann gu ceann las an còmhrag,
 Mar cheud gaoth 'an coille mhòir
 An Lochlin nan tòrr 's nan tonn
 Mar cheud teine 'n giuthsach chórr
 Air cheud beinn 'an tìr nan long ; 265
 Cho beucach, creuchdach, lìonmhor, mòr.
 Thuit aghaidh an t-slòigh fo 'airm.
 Mar chluarain ghearr Cuchullin daoine,
 Bha Eirinn ag aomadh fo Shuaran.
 Thuit Curthach fo làimh nach caomhnadh, 270
 Is curaidh nach b' fhaoine an Cairbre.
 Tha Mòrlann a chaidh fo phràmh,
 Chrith thu fo 'n bhàs, a Chaoilte,
 Bha d' fhuil air do bhràighe bàn,
 Do chiabh bhuidh air làr 's i sgaoilte. 275
- S an àit anns 'n a thuit an sonn,
 'S tric a chuir e air lòn cuirm,
 'S tric o 'n chlàrsaich bhuaile e fonn,

'S a mhòlchoin 's an tòim a' gairm,
'N uair bha òig-fhear nan caol-ghleann 280
'Cur taifeid air crann na seilg.

Dh'imich Suaran, rìgh nam buadh,
Mar mhòr-shruth fuar nam fàs-bheann,
'N uair thuiteas a' bhruach le 'luathas
'S na cuirn a' gluasad 's a' ghleann. 285
Sheas Cuchullin treun 'n a chomhair,
Mar chruaich mhòir mu 'n sgaoil an nial :
Bha cleasachd na gaoithe mu 'scòrr,
'S a' ghiuthsach chòrr air taobh nan sliabh
'S a chlochnheallan a' breabadh air craig ; 290
Seasaidh craig 'n a neart gu h-àrd
'Cur fasgadh air tlàth-ghleann Chòna.

Mar sin bha Cuchullin nam buadh
'Cur fasgadh air sluagh na h-Eirinn.
Mar fhuaran caoin a thaomas sruth, 295
Dhòirt an fhuil mu 'n cuairt do 'n laoch.
Thuit Eirinn air àros nan cruth,
Mar shneachda fo ghréin 's an fhraoch.

" Shil Eirinn," thu'irt Cruthmal gun tuar,
" Tha Lochlin 's an ruaig 'n ar déigh. 300
C' uim sheasas mar chuisseig ri stuaidh ?
Grad theichibh gu cruaich an fhéidh."
Theich esa' mar fhiadh 's an fhireach,
A shleagh mar bhioran ri 'thaobh.
Cha lìonmhor ghabh astar gioraig 305
Le Cruthmhal bu dona faobh,
Thuit iad 'an carraid nan laoch
Mu charraig an fhraoich air Léna.

Air charbad mòr nan chlachan-buadh
Chit' shuas àrd thriath na h-Eirinn ; 310

Mharbhadh leis gaisgich o thuath,
S labhair ri Conall na féile.

“ A Chonaill, àrd-cheann nam fear,
A dh'altrum gu gleus bàis mo làmh,
Ge d' theich sìol Eirinn o 'n lear, 315
Cumaidh sinne còmhrag ri dàimh.
A Charuill o 'n àm a dh'fhalbh,
Gabh le m' chairdibh do 'n tòim ud shuas,
A Chonaill ! seas-sa ri m' lainn
Gu cumail o' chall na ruaige.” 320

Leum Conall air carbad nam buadh ;
Chit' shuas sgiath mhòr nan treun,
Mar ghealaich a' dubhadh fo ghruaim,
Piuthar uaibhreach reul nan speur,
'S i 'g imeachd gu donn o 'n ear, 325
'S droch caochladh air inntinn nam fear.
Bha Sithfada 'spàirn ri cruaich,
'S an Dubh-sròngheal bu luath ceum ?
Mar thuinn mu mhòr-thore a' chuain,
Bha tarruing an t-sluaigh nan déigh. 330

Air taobh Chromla nan cruach àrd
Sheasadh brònach thall sìol Eirinn,
Mar mhòr-choille loisgte gu crann
Fo ghaoith-oidheche air càrn ag éirigh,
O chéile fada tioram donn 335
Gun duill' air lòm a' fuaim.
Cuchullin fo dharaig thall,
Sàmhach, gaisgeach nan rosg mall,
A ghaoth 'n a fhalt craobhach shuas,
'N uair thàinig fear-coimhead a' chuain, 340
Moran mac Fhithill, am bàrd.

“ An luingeas, an luingeas, a th'ann

O àrd-innis nan ciar-bheann !
 Fionnghal, ceann nan slògh, an triath,
 Fear-bhristeadh nan donn-sgiath ; 345
 An cobhar bàn mu chaobh nan long,
 Na croinn le siùil mar choill' nan tòrn
 'Measg tional tròm nan nial."

Thu'irt Cuchullin, ' Séid, a ghaoth,
 O innis chaomh cheathaich a' chuain ; 350
 Gu bàs nam mìltean ìig, a shaoi,
 Ard-rìgh Shelma is mòr luaidh.
 Tha do shiùil, mo charaid, dhomh féin,
 Mar dearrsa na maidne o neul,
 Do luingeas mar sholus nan speur, 355
 Thu féin mar theine bu chòrr.

A dhealras gu mòr 's an oidhche
 A Chonail, chinn-uidhe nan triath,
 'S taitneach ar cairdean 'am bròn.
 Tha 'n oidhche 'tiona' mu 'n t-sliabh, 360
 C' àite bheil Fionnghal nan long ?
 Suidheamaid fo 'n dùbbra dhùint
 'Feitheamh gealaich ùir is reul."

Theirinn air a' choill a' ghaoth,
 Toirm nan eas air cùirn nan sliabh, 365
 Uisg mu Chromleac an fhraoich,
 Dearg-reultan 'plaosgadh ro' 'n nial.
 Ro-bhrònach air taobh nan sruth
 Shuidh ceannard Eirinn nan triath ; 370
 Conall mac Cholgair r a làimh,
 Is Carull o 'n àm a dh'fhalbh.

" 'S dona do làmh, a Chuchullin,"
 Thu'irt mac Sheuma bu mhòr feum,
 " 'S dona do làmh, a Chuchullin, 375

O thuit leat do charaid féin;
 Fheairde mhic Amuin an àigh,
 Bu mhòr dhuit mo ghràdh 's a' bheinn."

" C' uime, Chuchullin, mhic Sheuma,
 Thuit fear-bhristeadh nan gorm-sgiath ? 380

'S cuimhne," thu'irt Conall nam beum,
 " Sàr-mhac Amuin nam mòr-thriath;
 Bu mhòr e, 's b' àluinn a shnuagh,
 Mar bhogha nan stuadh 's an speur."

" Thàinig Feard o Alb' a nall, 385

Sàr cheannard nan ceud ghleann;

'An talla Mhùire thog e 'lann;

Fhuair e cairdeas nach bu ghann.

Bha m' astar 's an t-seilg leis an laoch,

B' àros faraon dhuinn am fraoch. 390

Deudgheal, bean Chairbre, bha còrr,

Triath mhòir raon Ullin is Ardbheinn,

B' e solus na sgéimh a còir,

B' e cridh' an talla dha 'n àrdan;

Bha 'gaol do dearrsadh na h-òige, 395

Mac Amuin, a b' uailse gnè.

' A Chairbre,' thu'irt làmh bu chaoin,

' Thoir feudail gu leth dhomh féin;

Fàgam do thalla, fhir fhaoin;

Chairbre, thoir dhomh leth 's a' bheinn.' 400

Thu'irt Cairbre. ' Thugadh mac Sheuma

Gu leth dhuit an fheudail 's an fhraoch.

Bhean ghasda, is àillidh ceum,

Na faiceam thu féin a chaoidh.

'S-e anamsa còmhnuidh na còrach, 405

Gheug-sholuis na mòr-chuis, bi slàn.'

Dh'fhalbh is roinn an fheudail dhoibh ;
Bha 'n tarbh mar shneachd air sliabh.

Thug mi do Chairbre an tarbh.

Dh'éirich àrdan mu rùn nan triath. 410

‘ Mhic Amuin,’ thu'irt bean bu tlàth,

‘ Chuir Chuchullin m' anam fo cheò.

Cluinneam, a thriath, air a bhàs,

No bitheam air Lùbar gun deò,

Bithidh mo thanas mu phlaosgadh do shùl, 415

Is m' àrdan, a rùn, a' d' dhéigh.

Gearr-sa Cuchullin gu 'chùl,

No fàg mi gun chliù 's a' bheinn.'

‘ Lamhgheal,’ thu'irt an t-òg bu treun.

‘ C' uim' an cuirinn mac Sheuma gu bàs ? 420

'S e caraid mo smointean e féin ;

C' uime thogainn, a gheug, an lann ?

Tri lài thuit i air dedir,

An ceathramh thog an t-òg a sgiath.

‘ Buaileam mo charaid bu chòrr ; 425

Ach tuiteam an tùs 's an t-sliabh.

Am b' urrainn domh fhaicinn 's an aonach,

'S mi m' aonar, Cuchullin is 'uaigh.'

Rinn còmhrag air raon na Mùire,

Is sheachainn ar lannan lot ; 430

Bha screadail air clogaid le 'n cùlaobh,

'S air sgiathaibh bu dhùbh-ghorm cop.

Bha Deudgheal ri gàire aig làimh,

Thubhairt ri Fearde gun dàil ;

‘ Is lag na d' ghlacaibh an crann ; 435

'S lag do lann, is lag thu 't-dìge,

Cha choimeas do t-aois a' chruaidh,

Fàg a' bhuaidh aig sàr mhac Sheuma,
 Mar chraig air thaobh Meallmoir an laoch.
 'An sùil a' ghaigich chiteadh deoir. 440

Labhair e gu fòil 's a' bheinn,
 ' Chuchullin, tog do sgiath chòrr,
 'Thoir aire, fhir mhòir, ort fhéin ;
 'Tha m'anam fo eallach 'am bròn
 Mu d' fhuil a dhòrtadh, fhir thréin.' 445

Ghluais m' osnadh, mar ghaoith o chòs,
 Dh'éirich àrd 's bu gheur a' chruidh.
 Thuit dearrsa a' chòmhraig ; fo 'n tòrr
 Tha Fearde gun deò 's an uaigh.
 'S dona do làmh a Chuchullin, 450

O thuit an t-òg duineil fo d'lann."
 " 'S brònach an sgeul, a thriath a' charbaid,"
 Thu'irt Carull nam marbh-rann ;
 " Chuir m' anam air ais le farmad
 Gu aimsir a dh'fhalbh 's a bh' ann. 455

Na laithean a dh' aom o shean,
 'S tric a chual air Comal sgeul,
 A reub an caraid dha 'n robh 'ghràdh,
 Bha buaidh air a chruidh 'am feum,
 'An còmhrag nan treun 's a' bhlàr. 460

Bha Comal o Alba féin ;
 Thar ceud beinn bu thriath an triath,
 O mhile sruth dh'òladh 'fhéidh ;
 Chluinnt' a choin air mìle sliabh ;
 Bha 'aghaidh cho sèimh ri òighe, 465
 Bu bhàs a làmh mhòr do laoch.
 Bha 'rùn do ainnir, 's bu chòrr i,
 Nighinn Chomhluich nan còrn s nam faobh.
 B' is' an gath-gréine 'measg bhan :

- Bu duibhe na fitheach a ciabh ; 470
 Bu luath a caoin sheilg air tràigh ;
 Chluinnt' a bogh' air ghaoith nan sliabh.
 Bha h-anam air Comal a' tàmh ;
 'S tric thachair an gràdh 'an sùil,
 'S a' mhonadh bha iomairt an làmh, 475
 Bu taitneach an sanas air chùl.
 Bu rùn do Ghruamal an òigh ;
 Triath Ardbheinn nam mòr nial.
 Bha 'aire mu h-astar o shlòigh,
 Nàmhaid Chomail nan gorm-sgiath. 480
 Aon là o 'n t-seilg, is iad sgìth,
 Ceo a cleith na frìth o 'n t-sluagh,
 Thachair Comal is ainnir gun chlàth
 'N còs Ronain aig srìth nan stuadh,
 Aite-còmhnuidh do Chomal o 'n t-seilg, 485
 Dha féin is do àirm nam buadh.
 Bha ceud sgiath àrd gun mheirg,
 Ceud clogad treun de chruaidh.
 ' Gabh tuinidh,' 's e thubhairt an t-òg,
 ' A Ghealmhìn a's àillidh snuagh ; 490
 Ghath-soluis a's ainneamh 'an còs ;
 Chi mi cabrach mòr mu' n chruaich ;
 Falbhaidh, ach tilleam gun tàmh.'
 ' Tha m' eagal mu nàmhaid,' thu'irt òigh,
 Mu Ghruamal nach éirich 'an dàn, 495
 Dha's annsa Ronan 's a chòs.
 Ach fuiricheam am measg nan àrm
 Gu d' thilleadh o thoirm na seilg.'
 Dh'fhalbh e gu Mora an fhéidh.
 Chum feuchainn nach d'thréig a ghràdh, 500
 Chuir ise na h-àirm oirre féin,

Is luathaich i 'ceum gu tràigh.
 Shaoil e gur nàmhaid a bh'ann ;
 Bhuaile a chridh' gu h-àrd a chliabh ;
 Thionndaidh a dhearg-chruth gu bàn, 505
 Mu 'shùile bha dorchadas ciar ;
 Tharruing e 'm bogha gu' chùl ;
 Leum o 'thaifeid iuthaidh réidh ;
 Thuit Ghealmhìn 'n a fuil, a rùn.
 Thàinig 's b'fhiadhaich a ghnùis 's a cheum, 510
 'Ghairm air nighinn Chomluich nan long
 Gun fhreagradh o thòim no sliabh,
 ' C' àite bheil thu, rùn nan sonn,
 Ainnir ghasda nan tròm-chiabh ?
 Bha 'eridhe-sa 'clisgeadh thall 515
 Mu 'n iuthaidh a dh' fhàg a làmh,
 ' An tus' a nighinn Chomluich a t' ann ?
 'S e 'tuiteam gun dàil mu 'bràigh.
 'Fhuair sealgair an dithis a b' ùr
 'An àros an fhéidh ri stuaidh. 520
 Bu dorch a laithean mu 'rùn,
 Bu lìonmhor a cheum mu 'h-uaigh :
 Thàinig luingeas naimhd' o thuath,
 Bhuaile is chuir fo ruaig an dàimh.
 Ag iarraidh a' bhais ro' 'n t-sluagh, 525
 Co a bhriseadh a chruaidh air tràigh ?
 Thilg e 'airm dhùbh-ghorm air réidh ;
 Fhuair iuthaidh a chré gun bhàigh.
 Tha chodal, a Ghealmhìn, ri d' thaobh
 Mu iomairt na gaoith air chuan. 530
 Chi maraich' an uaigh maraon
 'S e 'g éirigh air druim nan stuadh."

FIONNGHAL.

DUAN III.

“ ’S TAITNEACH leam focail nam fonn,”
Thu’irt Cuchullin, an sonn deas,
“ S-taitneach sgeul air àm a dh’fhalbh,
Caoin mar bhalbh-dhrùchd maduinn shèimh
Air dosan is tuim nan ruadhag, 5
’N uair a dh’éireas a’ ghrian gu mall
Air slìos sàmhach nan liath-bœann,
Loch gun bhruaillein fada thall
Caoin is gorm air urlar ghleann.
A Charuill, tog a ris do ghuth, 10
Dh’éirich le aoibhneas ’s an talla,
’N uair bha Fionnghal nam ball-sgiath
’Lasadh mu ghnìomh a shìnn’s ran.”
“ Fhionnghail, fhir còmhnuidh ’s a’ chòmhrag,
Thu’irt Carull, bu bhinne fonn, 15
“ ’S lìonmhor do chleas agus dubh-bhuill ;
Fo t-fheirg thuit Lochlin nan long,
’N uair bha d’aghaidh cho lòn ri òigh’.
Chunnaic iad aghaidh na h-òige,

- Bha 'n gàire 'n tùs mu 'n laoch. 20
 Bha 'm bàs 'na làimh anns a' chomhstri.
 A neart mar thuil Lòra an fhraoich ;
 Mar mhìle sruth bha 'ghaisgich chiar,
 'An carraid nan sgiath, mu 'n t-sonn,
 'N uair ghlac iad rìgh Lochlin nan sliabh, 25
 Is thugadh e sìos da luing.
 Dh' at àrdan 'n a chridhe borb,
 'N robh bàs dorch a dha 'n òig-fhear
 'N anam triath bu choirbte colg.
 Cha d'fhuair duine buaidh 's a' chòmhstri 30
 Air Starno ach Fionnghal féin.
 Sluidh an triath 'n a thalla thall,
 'An tìr nan Gall is àirde coill'.
 Ghabh e Snìobhan liath 'n a dhàil,
 Is labhair e gu mall le foill ; 35
 Snìobhan, a thogadh am fonn
 Aig leac Lòduinn cròm 's an t-sliabh :
 'N uair chluinneadh an fhuath-chlach an sonn,
 Thilleadh còmhrag ruaig nan triath.
 A Shnìobhain, a's glaise ciabh," 40
 Thubhairt Starno nan sgiath donn,
 " Siubhail gu Ardbheinn nan sliabh,
 Gu Selma, mu 'n iad an tonn ;
 Innis do Fhionnghal an rìgh,
 A's gloine 'measg mìle triath, 45
 Dha bheiream nighean a ghuth bhinn ;
 Oigh a's àillidh thog mìn-uchd riabh,
 Cho geal a ruighe a tha cruinn,
 'S an cobhar air druim a' chuain.
 Caoin anam géig a' chùil duinn. 50
 Grad thigeadh an rìgh air stuaidh ;

Thigeadh an gaisgeach nach strìochd
Gu nìghinn a's dìomhaire ceum."

Thàinig Snìobban bu ghlas ciabh.
Chaidh Fionnghal air triall le 'shluagh' 55
Leum anam, a' lasadh, roi' 'n triath,
Gu ainneir nan ciabh o thuath.

"Ceud fàilte," thu'irt Starno bu chiar,
"A rìgh mhòir nan sliabh, ceud fàilt.
Bhur beath-sa, ghaistich mu 'n triath, 60
A shìl innis nan cruach àrd.

Tri lai, 's an talla so féin
Gabhaibh cuirm is gleus fo 'r ceann;
Tri lài 'measg chlar-thorc is fhiadh,
Am faoghaid 'an réidh 's a' ghleann 65
Cluinnidh òigh a's àillidh bhur cliù,
S i 'tuineadh air chùl an t-sluaigh."

Bha bàs nam fear 'n a anam borb ;
Thug e slig is cuirm nam fleagh.
Bha amharus an rìgh mu 'cholg; 70
Chum 'éideadh, is ghìlac a shleagh,
Thuit eagal air sinnsiribh a hhàis;
Theich iad thall o rosg an rìgh.

Dh' éirich guth aoibhneis mu 'n cuairt ;
Bha aighear 'g a luaidh air teud, 75
Sheinn bàird air còmhstri nam buadh,
'S air àrd-uchd fo luaidh an tréin.

Thog Ullin, fear-focail an rìgh,
Guth binn o Chòna nam fuaim,
Mhol e nighean Lochlin nam frìth 80
'S triath Mhòrbheinn a's àirde gruaim.
Chuala nighean Lochlin an ceòl ;
Dh'fhàg i 'talla dìomhair thall ;

Thàinig 'na h-àille dha 'n còir,
Mar ghealach òg o neòil air sàil. 85

Bha 'sgèimh mar sholus 'g a h-éideadh;
Bha 'ceum mar cheòl nan dàn.
Chunnaic i 'n rìgh 'n òigh bu bheusach;
Dh' éirich osnadh a cléibh gu mall;
Bha gorm-shùil ag iadhadh os ìosal 90
Mu thriath Mhòirbheinn nan liath chàrn."

An treas là le dearrsa gu iar
A' boillsgeadh air sliabh nan torc,
Ghluais Starno nam mala ciar,
Is Fionnghal nan sgiath 's nan lot. 95
Leth soillse chaith iad 's an t-seilg;
Bha sleagh Shelma night' am fuil.

Thàinig nighean Starno nach mairg,
A gorm-shùil fo dheòir 'an tuil. 100
Thàinig òigh' le guth bu tlàth,
Gu laoch, bu shàr, rìgh Mhòirbheinn.

" Fhionnghail o shinns'raibh nan triath,
Na cuir earbsa 'n àrdan Starno.
Tha 'ghaisghich ceilte 's an t-sliabh,
'S a' choille chiar fo àrmaibh; 105
Seachainn coill' a bhàis, a rìgh,
A threun-fhir o innis nan ràmh.

Thoir cuimhne air Làmh-gheal nan sonn:
Cum a h-athair o òigh an uchd bhàin,
Rìgh Mhòirbheinn mu 'n iadh an tonn." 110

Gun bhruaillein ghluais an t-òig-fhear suas,
A ghaisgich 'n an cruaidh ri 'thaobh.
Thuit luchd a' bhàis fo 'làimh gu luath,
Ghair Gorm-mheall mu 'n cuairt le 'fraoch.

Fa chomhair an talla'n robh fleagh. 115

Chruinnich o'n t-seilg an sluagh ;

Thàinig borb-Starn' le 'shleagh,

Dhubh-mhala mar nial air stuadh,

'S a shùil mar ruadh-thein oidhche.

“ Thig-sa,” thuirt Starno na strì, 120

“ Aghaidh shneachda a's mìne glòr.

Cha robh do chòmhradh faoin do 'n rìgh ;

Air a làimh tha fìor-fhuil an t-sluaigh.”

Thàinig le 'dearg-shùil fo dheòir,

A ciabh bu chòrr a sgaoileadh àrd, 125

A brollach bàu fo osnaidh mhoir.

Co gheal ri cobhar sruth nan càrn.

Bhuail Starno a chruaidh 'n a taobh ;

Dh'aom i mar chuitheamh air an t-sliabh

'N àm tuiteam o liath-lie an fhraoich, 130

'S fuaim a' gluasad o 'n aonach chiar,

'N uair is sàmhach a' choill' 's an t-àrd,

Is mac-talla 'snàmh 's a' ghleann.

Thug Fionnghal sùil air a shluagh,

Is dh'éirich a shluagh fo àirm. 135

Bha 'n còmhrag mar charraid nan stuadh.

Chaidh Lochlin fo ruaig 's an stoirm.

Thog e òigh bu ghlaise snuagh,

Ainnir fharasd, bu mhìn gnè.

'Chuir a luingeas ri iomairt a' chuain ; 140

Fo Ardbheinn tha 'h-uaigh 's an réidh ;

Tha stuadh mu 'tigh caol gun leus.

“ Ceud fàilt air t-anam, a gheug,”

Thu'irt Cuchullin bu treine làmh.

“ Ceud fàilt air bàrd, a's binne beul, 145

'S air gaisgeach mu 'n d'éirich dàn.

- Bu làidir 'n a òige 'n rìgh,
 Is neartmhor 'n a aois a lann.
 Tuitidh Lochlin fo 'chruadal a ris,
 Ard cheannard nam frìth 's nan gleann. 150
 Feuch do ghnùis o neòil ag éirigh.
 A ghealach, a shoills'adh a shiuil.
 Ma tha taibhs' is neartmhor 's na speuraibh
 'N a shuidh air ceathach gu 'chùl,
 Tionndaidh a luingeas o charragh, 155
 Fhir a tha 'mar eachd nan sìan."
 So thu'irt Cuchullin nam buadh
 Aig fuaime sruth uaibhreach nam beann.
 Thàinig Calmar a lotadh 's an ruaig,
 Mac Mhathais gun tuar o' n ghleann. 160
 Thàinig e 'n a fhuil o 'n bhlàr;
 Dh'aom gaisgeach bu shàr air crann.
 Bu lag o 'n chòmhrag a làmh,
 Bha 'spionnadh 'n a anam 's an àm.
 "Do bheath,' a mhic Mhathais," thu'irt Conall,
 "Do bheatha dha d' chairdibh, a thriath, 166
 C' uim' a bhris an osnadh o d' bhrollach,
 Fhir anns nach robh eagal riamh."
 "Cha robh, a Chonaill, 's cha bhì,
 Thriath chòmhraig a's géire cruaidh, 170
 Tha sòlas air m' anam 's an strì,
 'S binn leam fuaime còmhstri an t-sluaigh.
 Tha mise de shliochd nam beum;
 Cha robh eagal nan ceud air mo shinns'raibh.
 B' e Cormar an ceud-fhear dhe m' thréibh; 175
 Bha 'aoibhneas 'an stòirm nan stuadh;
 Bha 'dhubh-eathar luathmhor, seang,
 Air sgéith gaoithe, 'n astar a' chuain.

- Chuir tannas bruaillein 's an oidheh' ;
 Dh'at muir gun soills', bha' carragh 'fuaime ; 180
 Bha ghaoth 'cur nial agus bhoillsg'
 Tein-oidheche air aghaidh nan stuadh.
 Ghabh eagal is thill e gu tràigh.
 Bu nàir leis gun ghabh e fiamh :
 Bhuail e gu aigein gun tàmh 185
 Dh'iarraidh fuath-thanais nan nial,
 Tri òig-fhir riaghl' eathar air tonn,
 Bha 'chlaidheamh, 's e lom, 'n a làimh.
 'N dubh-cheathach air àros nan long,
 Dh'iarr ceannard nan sonn le 'lann : 190
 Le 'lainn a dh'iarr an dùbhra,
 'S e 'dlùthadh ri 'n tannas gu cheann.
 Dh'fhàg sàmhladh a' ghaoth 's an speur ;
 Dh'éirich reultan 's gealach chaoine.
 “ Cho dàna ri m' shinns'raibh mi féin ; 195
 Tha Calmar a réir nan sonn.
 Teichidh cunnart a chaidh o 'lann ;
 'S ann dhoibhs 'tha dàn a bhi's buaidh.
 Sibhse, shìl Eirinn na féile,
 Fàgaibh Léna, 's fuileiche fraoch, 200
 'Tionail na mhaireas ri chéile
 Gu rìgh nam beum, ard-thriath nan laoch
 Chualas triall Lochlin fo àirm ;
 Gabhams an còmhrag a'm' làimh ;
 Bithidh m' fhocal cho àrd ri stòirm 205
 Bithidh am barail gur mìle th' ann.
 Mhic Sheuma, cuir cuimhn' orm féin
 Cuir cuimhn' air Calmar gun deò ;
 'N uair bhuadhaicheas Fionnghal 's a 'bheinn,
 Cum mo chuimhne le cloich o cheò ; 210

Cluinnidh gach linn 'am dhéigh

Air Calmar, e féin, 's a chliù.

Bithidh a mhàthair 'an astar an fheidh,

Fo aoibhneas a' coimhead air 'ùir."

" Mhic Mhathais," do fhreagair an triath, 215

" Cha do thréig mi thu riamh, 's cha tréig;

Tha m' aoibhneas 'an cunnart nan sgiath;

Cha deachaidh fo ruaig 's cha teid.

A Chonaill, 's a Charuill araon

O 'n aimsir a dh'aom o shean, 220

Thugaibhs' ar càirdean ro' 'n fhraoch,

Gaisgich Eirinn nan colg sean,

'N uair a dh'isl'eas farum a' chòmhraig,

Gheibh sibh 's a' chòmhnard gun deò,

Dà churaidh 'chaidh sìos air chòmhlath 225

'Measg mhiltean 'an comhstri nan slògh.

Mhic Fhithil nan ceum àrd,

Gabh Léna gu gàir a' chuain;

Thigeadh rìgh Mhòirbheinn gun tàmh,

Thigeadh an triath nall gu luath, 230

Mar a' ghrian 'an deireadh nan stòirm,

Le solus as-ùr dha 'n t-sluagh."

Ghlas maduinn air Cromla an fhraoich;

Ghluais sìol nan long o thonn gu torr.

Sheas Calmar an aghaidh nan laoch. 235

'An àrdan faoin bha 'anam mòr,

Bu ghlas 'n a thuar bha triath nam beum;

Dh'aom air sleagh 'athar 's e fann,

Sleagh 'athar o Lara nan treun,

Thug e féin gu réidh nan lann, 240

'N uair bha anam a mhàthar fo cheò,

Anam Aleletha 'n a h-aonar,

- 'S i 'g aomadh fo bhròn na h-oidhehe.
 Ghlac an t-sleagh, ach thuit e thall,
 Mar chraoibh a' strìochdadh air sliabh. 245
 Sheas Cuchullin 'n a aonar 's a' bhlàr,
 Mar chraig 'an gaineamh sheas an triath,
 Craig air an taomadh an cuan
 Neart nan stuadh gu fuar ri 'taobh ;
 Bha cobhar bàn mu 'muineal shuas, 250
 Na cuirn a' fuaim air cruaich an fhraoich.
 O 'n cheathach ghlas air toirm nan stuadh,
 Chunn'cas luingeas nan seòl bàn.
 Luingeas Fhionnghail nan sàr-thriath,
 Ard mar choille chior an eroinn 255
 'Géilleadh ma-seach air druim a' chuain.
 Chunnaic Suaran o leac nan os,
 Is thill e o ruaig na h-Eirinn.
 Mar thaomas an cuan o thràigh
 Mu cheud innis gàireach nan torc ; 260
 Cho beucach, dubhlaidh, leathan, mòr
 Ghluais Lochlin fa chòir an rìgh.
 Cròm is deurach, brònach, mall,
 A shleagh 's an fhraoch ri 'thaobh 's 'n a dhéigh,
 Luidh Cuchullin thall 's a' choill', 265
 Mar theine soillse roimh a bhàs.
 Mu chaidibh bha mulad an laoich
 'An codal caoin air sliabh nam blàr,
 B' eagal dha aghaidh an rìgh,
 Chuir fàilt air o 'n strì cho tric. 270
 " Is lìonmhor mo laoich air làr,
 Tréith Eirinn, a b' àillidh snuagh,
 Iadsan bha sùrdail 's an talla,
 'N uair a dh'éirich farum nan còrn ;

- Cha-n fhaic mi chaoidh an ceuman 275
 'Am fraoch air eudainn nan sìan :
 Cha chluinn mi an guth 's an t-seilg
 Aig sruth an deirg 's an aonach ;
 Clos, sàmhach, is ìosal nan codal
 Nan luidhe gun leus tha mo chairdean 280
 A thannais fhaoin nam marbh-laoch,
 Tachraibh 's an fhraoch orm féin,
 'N uair a lùbas craobh Thùra fo ghaoith,
 'S fuaim bhaoth air aghaidh na beinne.
 Luidheam fada thall os ìosal 285
 Gun fhios do dh'fhear-focail no dàin ;
 Cha-n éirich dhomh clach no uaigh
 Aig iomall nan stuadh, no 'n gleann.
 Bi brònach, 's mi 'measg nam marbh,
 A Bhra'-gheal a's àillidh ciabh, 290
 Bi brònach, 's mo chliù air fàlbh !"
 Mar sin labhair an triath,
 'N uair chuir e an sliabh air chùl.
 An rìgh 'n a luing 'bha làidir còrr,
 Shìn a mach gu mòr a shleagh : 295
 Bha 'chruaidh mar lasair air scòrr ;
 Dearbh-theachdair a' bhàis 's a' mhagh,
 'N uair luidheas air Meallmor an fhraoich
 An caol-dhealan o 'n fhaoin-thaibhs',
 Am fear-siubhail fo eagal leis féin, 300
 'S a' ghealach a' dubhadh 's an speur.
 " Dh'aom an còmhrag," thu'irt an rìgh,
 " Chi 'm obair na strì 's an réidh,
 Fuil chraobhach mo chairdean 's an fhrìth.
 Is brònach do fhraoch a Léna ;
 'S brònach daraig air bheinn Chromla. 305

'N an neart thuit sealg-fhir bu tréine ;
 'S mac Sheuma nam beum air chòmhlaith.
 Fhillein 's a Roinne, mo dhà mhac,
 Togaibhs' an stoc aig Fionnghal ;
 Dìribh air aghaidh nan cnoc, 310
 Is gairmibh gu loch na h-Iorghuil,
 Gairmibh nàmhaid o uaigh Làmhdearg,
 An triath a ghabh tàmh o shean.
 Bitheadh bhur guth mar ghuth bhur n-athar,
 'N uair a dh'éireas dha gabhail o chòmhrag. 315
 Feitheam an so an laoch treun ;
 Feitheam mu Léna air Suaran.
 Thigeadh an gaisgeach leis féin,
 No maille r'a cheud fo 'n àirmibh.
 Thigeadh na nàimhdean gu léir ; 320
 Inn'sibh gur treun 's gur garbh sinn."

Chaidh Roinne ruadh ga luathas mar dhealan ;
 Bha Fillean mar fhoghar fo ghruaim.
 Chualas thar Léna nan gleannan
 Stoc Fhionnghail le sinns'raibh a' chuain. 325
 Mar thràigh fhuaimnear a' chuain mhòir,
 A' tilleadh o thòrr tìr an t-sneachd,
 Cho làidir, cho dorcha, cho còrr
 Theiring sliochd nan long o'n lic.
 Bha 'n rìgh rompa mòr is treun 330
 'Am beud àrdain sgéithe 's àirm.
 Las fearg air dubh-aghaidh nach tioma.
 Bha 'shùil mar theine sléibh an stoirm.

Chunnaic Fionn mhac Stairn' bu chòrr,
 'S bha 'chuimhn' air òigh an t-sneachd ; 335
 'N uair thuit i, bha Suaran fo dheòir ;
 Mu 'n òg-mhnaoi a b' àillidh leac.

Chaidh Ullin nam fonn dh'a chòir
 G' a chuireadh gu cùirm air tràigh.
 Bu taitneach do rìgh nam beann-mòr 340
 Cuimhu' air ainnir a cheud-ghràidh.

Thàinig Ullin a b' aosda ceum,
 'S labhair e féin ri mac Stairn.
 " Thus' o thìr fada, fhir thréin,
 'S coimeas 'n a d' éideadh 's 'na d' àirm 345

Ri craig 'am meadhon nan stuadh,
 Thig-sa gu cuirm nan triath,
 Caith là na sàmhechair fo fhleagh ;
 Am màireach bi 'briseadh nan sgiath,
 'S a' chòmhrag mu 'n iadh an t-sleagh." 350

" N diugh féin," thu'irt mac Stairn, " an diugh
 féin

Briseam 's a' bheinn an t-sleagh.
 'Màireach bithidh do rìgh-sa gun ghleus,
 Agus Suaran 's a thréin aig fleagh," 355

" Am màireach bitheadh fleagh aig an triath,"
 Thu'irt rìgh Mhòirbheinn fo fhiamh-ghàire,
 " 'N diugh cuiream an còmhrag air sliabh,
 'S briseamaid an sgiath bu shàr.

Oisein, seas suas ri mo làimh, 360
 Ghuill, togsa do lann, fhir mhòir ;
 Fhearghuis, tarruing taifeid nach mall ;
 Tilgs' Fhillein, do chrann bu chòrr.

Togaibhs' 'ur sgiathan gu h-àrd,
 Mar ghealach fo sgàil 's an speur : 365
 Bitheadh 'ur sleaghan mar theachdair a' bhàis ;
 Leanaibh, leanaibh mo chliù 's mi féin ;
 Bì'bh coimeas do cheud 's a' bhlàr."

Mar cheud gaoth 'an daraig Mhòirbheinn,
 Mar cheud sruth o thòrr nan aonach, 370
 Mar neoil a' curradh gu dubhlaidh,
 Mar chuan mòr air tràigh a' taomadh,
 Cho leathan, beucach, dorchach, borb
 Thachair laoiach fo cholg air Léna.
 Bha gairm an t-sluaigh air cruaidh nam beann, 375
 Mar thorrunn 'an oidhech' nan sìan,
 'N uair a bhriseas nial Chona nan gleann,
 'S mìle taibhs' a' sgreadadh gu dìan
 Air gaoith fhaoin fhiar nan càrn.

Ghluais an rìgh 'n a 'neart gu luath, 380
 Mar thannas Thréinmhoir, fuath gu bhàigh,
 'N uair thig e 'n cròm-osag nan stuadh
 Gu Mòrbheinn, tìr sinns'ran a ghràidh.
 Bithidh an daraig a' fuaim 's a' bheinn,
 Tuitidh carraig na sléibh fa chòir; 385
 Ro' 'n dealan chithear e féin;
 O chàrn gu càrn bithidh 'cheuman mòr.
 B'fhuileach leam m' athair 's an fhrìth,
 'N uair thog e le clì a lann;
 Bha cuimhn' air 'òig' aig an rìgh, 390
 'N uair chathadh leis strì nan gleann,

Shiubhail Roinne mar theine nan speur;
 Bu dorchach gu léir bha Gall;
 Chaidh Feargus mar ghaoith 's a' bheinn;
 Ghluais Filleann mar cheathach ri tòim; 395
 Bha Oisian mar charragh 's a' chòmhrag;
 Bha m' anam a' mòrchuis mu 'n rìgh,
 Bu lìonmhor na bàis, 's bu dubhlaidh
 Fo dhealan mo mhòr-lainn 's an strì.

- Cha robh 'n sin mo chiabh cho glas ; 400
 Cha do chrith mo làmh le aois ?
 Bha léirsinn mo shùil gun dol as,
 Is shiùbhladh mo chas dhomh a chaoidh.
 Co dh'inn'seadh air bàs nan slògh ?
 Co air gnìomhaibh nam mòr-thriath, 405
 'N uair a lasadh gu feirg an rìgh còrr
 'Caitheadh Lochlin air tòrr nan sliabh?
 Dh'éirich toirm air thoirm o 'n t-sluagh,
 Gu 'n thuit air an stuaidh an oidhech'.
 Fann, a crith, gun tuar, mar fhéidh, 410
 Thionail Lochlin air Léna 'n fhraoich.
 Shuidh sinne mu chlàrsaichean grinn
 Aig Lùbar nan sèimh-uisg caoin.
 'S e 'n rìgh bu teinn air an tòrn
 'S e 'clàistinn binn-sgeul nam bàrd 415
 Bha sinns'ran nam mòr-ghnìomh 'n am fonn,
 Gach gaisgeach a b' aosda dân.
 Air sgéith bha aomadh an rìgh ;
 Bha osag na frìth 'n a chiabh,
 A smaointean air làithibh na strì, 420
 'An àm bu neo-chlìth nan tréith.
 Ri 'thaobh 'n a sheasamh ri crann
 Bha Oscar nan lann bu chòrr,
 A shùil air rìgh Mhòirbheinn nan gleann,
 Is 'anam mu gnìomhaibh mòr. 425
 “ Mhic mo mhic,” thu'irt an rìgh,
 “ Oscair na strì 'n a d'òige,
 Chunn'am do chlàidheamh nach mìn ;
 Bha m' uaill mu m' shinnsear mòr.
 Leansa cliù na dh'aom a chaoidh ; 430
 Mar d' aithrichean bi-sa féin

Mar Threunmor, ceud cheannard nan saoi,

Mar Thràthal, sàr athair nan treun.

'N an òige bhuail iad am blàr ;

'An duanaibh nam bàrd tha 'n cliù.

435

Bi-sa mar shruth ris na sàir ;

Ri laigse nan lann cho ciùin

Ri aiteal gaoith air raon an fhéir.

Mar sin bha Treunmor nan sgiath,

Is Trathal, ceannard nan triath ;

440

Mar sin bha mo ghnìomh 's an t-sliabh.

Bha 'm feumach riamh ri mo làimh,

'S dh'fhàs an lag dàna fo m' chruaidh.

Na iarrsa carraid nan sgiath ;

'S na diùlt i air sliabh nan cruach.

445

* * *

* * *

* * *

* * *

Fhillein is Oscair nan ciabh donn,

Laoich nach tròm air aghaidh frìth,

'Na m' fhianuis gabhaibhs' an tòmh ;

Faicibh Lochlin nan long o 'n strì.

Cluinneams' an gluasad thall,

450

Mar thoirm a thig fada o stuaidh,

No coille nan cruach. Na bithibh mall,

Mus gabh iad luingeas gu tuath,

A fàgail le luathas mo lann.

S iomadh triath is gaisgeach beumach

455

Shìl Eirinn gun leus 'tha marbh ;

Tha sinns'ran a' chòmhraig gun éirigh,

Mhic Chromla nan torrann garbh.

Ghluais laoich, bu dorchà tuar,
Mar neul fuar-charbaid nan taibhs', 460

'N uair thig sliochd na gaoithe gu luath
A chur gruaim air sluagh mu 'n bhàs.

'N sin dh'éirich mac Mhorni gu mall,
Gall mar charraig thall 's an oidhche,
Fhocal mar shruth mòr nan càrn, 465

A chruaidh-shleagh g'a ceann a' soillse.

"A mhic a' chòmhraig," thu'irt an triath,
"Rìgh Mhòrbheinn nan sgiath 's nan corn,
Bitheadh bàird a' cur fonn air sliabh,
Air chàirdibh Eirinn nam fiar-cholg. 470

A rìgh, cuir gu truail do lann,
Thoir dha 'n t-sluagh an còir, a thriath ;

Tha sinne 'crìonadh, 's ar cliù gann ;

'S tu féin a briseadh gach sgéithe.

'N uair dh'éireas maduinn air cruaidh, 475

Seall fada shuas air ar gnìomh ;

Fairicheadh Lochlin 'an iomall a' chuain,

Gu'm bheil claidheamh 's an ruaig gun ghìomh.

'N sin a labhras am bàrd orm féin.

B' e so an cleachdadh 'bha riann 480

Aig sinns'raibh nan sgiath 's a' mhaigh ;

B' e so do chleachdadh féin, a thriath,

'An còmhstri mu 'n iadh an t-sleagh."

"A mhic Mhorni," thu'irt an rìgh,

"Tha m' àrdan gu léir na 'd chliù ; 485

Riaghail còmhrag 'an iomairt na strì ;

Bithidh sleagh nach 'eil mìn ri d' chùl.

Togaibh, togaibh, a shìl nam fonn ;

Is dùnaibh gu tròm mo rosg ;

Luidheam sìos ri fuaim nan tonn 490

Fo osaig chròm na h-oidheche nochd.
 Ma tha thus' Aghaidh 'n t-sneachd,
 Anns an leac 'am measg do shluaigh ;
 Ma shuidheas tu, a réir mo bheachd,
 Air gaoith mu chrannaibh nan stuadh. 495
 Thig-sa gu m' aisling, a Làmbgheal ;
 Bi 'snàmh air 'm anam, 's mi m' shuain."
 'S iomadh guth is clàrsach ghrinn,
 Bha 'g éirigh suas air strì nam fonn,
 Na dàin air ard-ghnìomh an rìgh, 500
 'S air sinns'raibh cheannaird nan sonn.
 Air uair chluinntè 's a' chaoin-fhuaime
 Ainm Oisein 's a luathas 's a' m'bhagh :
 'S tric a bhuail 's a thug mi buaidh
 'An còmbhrag nan ruaig le sléigh. 505
 Gu dall, gu deurach, 's gu faoin,
 Tha mo shiubhal le daoine gun chlà.
 Mhòr Fhionnghail, cha-n fhaic mi thu chaoidh,
 Thu féin no do shuinn, a rìgh ;
 Tha 'n ruadhag a' spioladh air t-uaigh. 510
 Rìgh Mhòrbheinn, a 's uaine tòim,
 Bitheadh t-anam fo aoibhneas ri luaidh,
 A cheannaird nam buaidh 's nan sonn
 Aig Còna nan cruach àrd.

FIONNGHAL.

DUAN IV.

Co thigeadh le fonn do'n bheinn,
Mar bhogha Léna nam braon mall?
'S i òigh a ghuth-ghràidh a th'ann,
Nighean Thoscair a's gile làmh.
Is tric a chual' thu fonn uam féin ; 5
'S tric a thug thu deòir na h-àille.
An tig thu gu còmhrag nan treun,
Gu gnìomh Oseair a ghorm-mhàille ?
C' uin shiùbhlas an duibhre o Chòna
Nan sruth mòr a's àirde fuaim ? 10
Chaidh mo lài seachad 's a chòmhrag ;
Tha m' aois fo dhòruinn 's fo ghruaim.
A nighean nan làmh mar an sneachd
Cha robh mi cho brònach 's cho dall,
Cha robh mi cho dorcha gun bheachd, 15
'N uair thug Eimhir-àluinn a gràdh,
Eimhir-àluinn nan ciabh donn,
Nighean Bhreno a bhroillich bhàin.

'N a 'déigh bha mìle sonn ;
 Do mhìle sonn dhiult is' a làmh : 20
 Chuireadh laoich nan lann air chùl ;
 B' àille 'n a sùilse bha Oisian.

Chaidh mise dh'iarraidh na h-òigh
 Gu Légo mòr, a's dorchu stuadh.
 Dà ghaigeach dheug a bha 'mo chòir, 25
 Sìol Mhòirbheinn nan sruth 's nan cruach.
 Thàinig gu Brano na dàimh,
 Brano na màil 'an robh fuaim.

“ Co as,” thu'irt ceannard an àigh,
 “ Na h-òig-fhir fo airm 's fo chruaidh ? 30
 Cha-n fhuras géill' a thoirt o òigh,
 Dhiùlt triath Eirinn nan gorm-shùl.
 Ceud fàilt air ceannard nan slòigh,
 Mac Fhionnghail, a's mòr cliù.
 Is sona 'n òigh a ghéilleas dhuit féin, 35
 A ghaigich thréin nan gnìomh corr ;
 Ge bu leamsa dà nighean dheug,
 Bu leatsa do rogha, a sheòid.”

Dh'fhosgail e talla na h-òigh,
 Eimhir-àluinn nan ciabh donn. 40
 Dh'éirich aoibhneas 'an anam an t-slòigh
 'Chuir fàilt air nighinn Bhrano nan long.

Gu h-àrd air fireach an fhéidh
 Bha Cormac, e féin 's a shluagh,
 Ochd gaisgich dha 'n triath 's a' bheinn ; 45
 Bha dearrsa na gréin air an cruaidh.
 'N sin Colla is Dura nan lot,
 Taog agus Freasdal, bu shàr,
 Daora nan gnìomh nach b' ole,
 Is Daola, fear cumhainn a bhlàir, 50

- Bha 'lann 'n a theine 'n a làimh féin ;
 Bu ghlan a dhreach 's a' bheinn fo chruaidh.
 Bha ochdnar aig Oisian fir threun,
 Thàinig thairis gun bheud air chuan.
 Bha Ullin, mac a chòmhraig, ann, 55
 Is Mulla nan lann 's nan gnìomh ;
 Scallag uasal, bu shuairce làmh,
 Oglan feargach, Cairdeal gun ghiomh ;
 Bha Dubh mac Roinne mala bhàis
 'N a sheasamh 's an àrd ri m' thaobh. 60
 C'ar son air dheireadh, Ogair shàir,
 Fhir chliùair air Ardbheinn an fhraoich ?
 Thachair Ogar air garbh Dhaol,
 Taobh ri taobh air réidh nan sonn.
 Bha còmhrag nan triath mar ghaoith 65
 Air chuan baoth a's cobharach tonn.
 Chuimhnich Ogar air a lann,
 Ball-airm bu dheise dha 'làimh ;
 Naoi uairean reub e 'nàmhaid thall.
 Thionndaidh stoirm-chruadail a bhlàir. 70
 Tri chuairt do bhris mi a sgiath ;
 Tri chuairt bhris an triath a shleagh.
 Thuit a cheann àill' air an t-sliabh ;
 Chaidh càirdean an tréith fo ruaig
 C' air bith am fear a dh'innseadh, òigh, 75
 'S mi 'n comhstri' nan slògh an soills'
 Gu 'm bithinn dall dubhach 'am bròn
 'Cur thairis an ceò na h-oidhech',
 Bu chòir dha bhi 'm màile treun
 Gun choimeas 'am beum nan lann. 80
 Air fraoch Léna, 's duirche gruaim,
 Dh'ìslich toirm nam fonn gu làr,

Gaoth a' caochladh làidir shuas,
 Duille fuaim fo ruadh chraoibh thall.
 Bha m' bheachd air Eimhir a b' àille, 85

'N uair thàinig i 'an solus bu chorr,
 A gorm-shùil fo dheòir bu tlàth.

Sheas i air faobhar a neòil,
 A gnth-beòil gu faoin is mall.

“ Eirich, Oisein. éirich gu luath, 90
 Saor mac mo luaidh o chruaidh nan lann ;
 Saor Oscar, òg-cheannard an t-sluaigh

'S e 'còmhrag ri Tuathaich 's a ghleann
 Air taobh Lùbar nan sruth gann.

Thuit i gu h-ealamh fo 'nial. 95

Thog mi sgiath is màile chruaidh ;
 Bha sleagh na m' làimh air an t-sliabh,

O m' luraich chiar do dh'éirich fuaim,
 Bha fonn mo dhàin air treith a dh'fhalbh,

'G a mhùchadh, mar b' àbhaisd, na m' bheul. 100

Chuala Lochlin an toirm thall :

Theich ; is lean mo mhac bu treun.

Ghlaoth mi mar shruth mòthar mall,

“ Oscair, thig a nall thar Léna ;

Na lean-sa ni 's fhaide 'n ruaig, 105

Ge d' tha mo làmh 's mo chruaidh a' d' dhéigh.”

Thàinig, 's bu thaitneach na ' m' chluais

Fuaim Oscair 'n a chruaidh shàir.

C'ar son a chaisgeadh, m' athair, mo làmh

Gu 'n aomadh am bàs iad gu léir? 110

Dorcha, baoth, aig sruth nan càrn

Chas iad ri m' lann 's ri Fillean ;

Bha m' aire air fuathas na h-oidheh'.

Dh' fhàg siollse cuid dhiubh 's an fhrìth.”

- Mar ghaoith oidheh' air aghaidh chuain 115
 'Taomadh luath air gaineamh Mhòra,
 Cho dorch' thig Suaran 's a shluagh
 Thar Léna nan cruach gun chòmhradh.
 Tha tannnais fhuaire a' screadail thall,
 Chunn'as tein a bhàis air Lòra. 120
 Duisgeam o 'chodal an treun-fhear
 Fiamh-ghàireach 'am beum nan toirm.
 Tha esa mar ghrian anns na speuraibh,
 Dha 'n géill mòr ghailleann nan stoirm.
 Mhosgail o aisling an triath, 125
 Agus dh'aom e air sgéith Thréinmhoir,
 Sgéith mhòir leathain nan dreach ciar,
 Thog athair 'an sliabh nam feadhna.
 Thàinig 'n a chodal do'n ghaisgeach
 Aghaidh 'n t-sneachd 'na cruth faoin ; 130
 Thàinig i o astar a chuain ;
 Bu ghlas a tuar a réir a bheachd,
 Mall s' gluasad 'n a h-aonar o'n stuaidh,
 Dubh-dheòir a' ruith luath o'n lic.
 Leth-fhaict' thog i 'làmh o h-earradh, 135
 O h-earradh de neòil an fhàsaich ;
 Thog 'làmh thar ceannard nam fear.
 Thionndaidh i 'sealladh, s i sàmhach.
 " C' ar son fo dheòir, a nighean Stairno ?"
 Thu'irt Fionnghal le spàirn a chléibh, 140
 " C' ar son gun tuar a rùin nan garbh-threun,
 A's àille siubhal 'an neoil nan speur ?"
 Dh'imich i air gaoith o Léna ;
 Dh'fbag i 'n treun 'an iomall oidheh' ;
 Bha 'bròn mu 'sinns'raibh 'an Eirinn 145
 Gu tuiteam 's a' bheinn ri soills'.

Ghrad bhris an laoch o 'shuain ;
 'N a bheachd bha ainnir nan cruth faoin.
 Thà'inig ceum Oscair gu luath,
 A sgiath chruaidh 's i liath ri 'thaobh. 150
 Bha dearrsa 'g éirigh o 'n ear
 'Cur glaise air lear a chuain.

“ Cia maitheas th' aig nàmhaid fo fhiamh ? ”
 Thu'irt ceannard nan triath ag éirigh :
 “ Na theich iad gu cuan o 'n t-sliabh, 155
 No 'n d'fhan iad fo 'n sgiathaibh air Léna ? ”
 “ C'uim an iarradh an rìgh ma 'n t-sluagh ?
 Cluinneam an guth air fuar-ghaoith.’

“ Imich thar Léna gu luath,
 Shàr Oscair, is gluais na laoch.” 160

Aig crom-chloich Lùbair sheas an rìgh ;
 Tri chuairt thog e suas a ghuth.
 Chlisg féidh air Chromla nam frìth,
 Chrith carraig, is cruach, is sruth.
 Mar thoirm ceud sruth mòr o 'n aonach 165
 A leumas fo chobhar 's a bheucas,
 Mar thionaileas gu stoirm 's a thaomas
 Neòil chaochlach air ghorm nan speur,
 Thachair gaisgich nam fàs-bheann
 Fo ghuth is fo lann an rìgh. 170

Bu thaitneach do shluagh a thìr féin
 Guth rìgh Mhòirbheinn, bu threun làmh ;
 'S tric lean iad gu làrach nam beum,
 'S a thill iad le faoibh o'n bhlàr.
 “ Gluaisibh gu còmhrag,” thu'irt an triath, 175
 “ Chlann Shelma a 's àirde fuaim ;
 Gluaisibh gu bàs mhìlt' air sliabh ;
 Chi mac Cumhail an strì o'n chruaich ;

- Bithidh mo lann r'ar cùl 's a bheinn
 Ag cumail o bheud mo shluaigh. 180
 Na faiceam a chaidh ar feum,
 'S mac Mhorni 'n a eididh cruaidh,
 Sàr cheannard nan treun-fhear 's a bhlàr,
 Mu 'm bi na fir-dàn a' luaidh.
 Chaol-thannais nan triath nach bedò, 185
 Tha 'marcachd air ceò 's a' ghaoith,
 Glacaibh na thuiteas gun deò,
 Is togaibh gu Cromla na laoich;
 Fhuar osaig Léna, iomraich thall
 Thar aigein na tréin gu 'n tìr; 190
 Thigeadh iad air m' aislinge mall
 'Chur aoibhneis air m' anam 'an sìth.
 Fhillein, is Oscair nan ciabh donn,
 Oig Roinne, nach lòm cruaidh,
 Gluaisibh le cruadal fo 'n t-sonn, 195
 Mac Mhorni a's mòr 's an ruaig;
 Bitheadh 'ur launan mar a lann 's an strì;
 Faicibh a ghnìomh nach clìth 's a' bhlàr;
 O bheud cùmt' 'ur càirdean 's an fhrìth,
 'Cur cuimhn' air gach ti a dh'fhalbh. 200
 Chithear air uair mo laoich shàr,
 'N déigh tuiteam 'an Eirinn 's a' chòmhrag;
 Chithear tannais gun tuar 's a' chàrn
 Air neòil agus fuar-ghaoith Chòna."
 Mar nial ri stoirm a's duirche gruaim, 205
 Is iomall a' lasadh le dealan,
 Gu iar le gath maduinn fo ruaig,
 Mar sin ghabh rìgh Shelma am bealach.
 Mar fhuathas bha solus nan arm,
 Dà shleagh ro gharbh 'n a làimh. 210

Air gaoith bha sgaoileadh a chiabh glas,
'S a shealladh o 'thaobh air a chòmhrag
Lean trì bàird am mòr thriath

Thoir 'fhocail thar sliabh gu sluagh.

Air Cromla shuidh an rìgh gu h-àrd, 215

Is ghluais sinne mar ghluais a lann.

Dh'éirich aoibhneas air Oscar an àigh,

A ghruaidh dearg 's a shùil fo dheòir,

Mar ghath teine a lann 'n a làimh,

'S labhair ri Oisian le fòil. 220

“ Cheannaird còmhraig nan cruaidh-bheum,

Athair theoma cluinn-sa mo ghuth ;

Gluais gu rìgh Mhòirbheinn an treun ;

Thoir dhomh féin mo chòir dhe d' chliù.

Ma thuiteas mi 'n so 's a bhlàr, 225

Cuimhnich-sa uchd bàn mar shneachd,

Gath gréine 'n a h-aonar, mo ghràidh,

Làmh-ghéal nighean Thoscair nam feachd.

Tha 'gruaidh dhearg air carraig thall

Ag aomadh gu mall thar sruth, 230

A ciabh bhog a taomadh m' a ceann,

'S i 'togail mu Oscar a guth.

Innis gu bheil mi 's a' chruaich,

Mo thannas gun tuar 's a' ghaoith,

Gu 'n tachair 's an nial 'tha luath 235

Mo luaidh, nighean Thoscair nan saoi.”

“ Cuir, Oseair, cuir mise 's an uaigh ;

Cha ghéill mi 'an cruas do threun,

'S mi 'n toiseach na strì fo chruidh ;

Gabh eòlas nam buadh uam fein. 240

Cuimhnich, Oseair, cuir mo lann,

M' iubhar càrn is cròc an fhéidh

Air taobh cloich ghlais a tha ri 'ceann
Caol, thall, a chùirn gun leus.

Oscair, cha-n 'eil rùn dhomh fein, 245

Gu 'fàgail, a mhic, fo do làimh ;

O thuit Eimhir-àluinn nan treun,

Nighean Bhrano nan geur lann."

Sin mar bha 'r focail 's an t-sliabh,

'N uair thog Gall nan sgiath gu h-àrd 250

A ghuth mòr mar ghàir a chuain

Air gaoith nan cruach a' fàs.

Thog an triath lann 'athar gu mall,

Is ghluais sinn gu bàs nan lot,

Mar thonn gucagach air sàil, 255

Bàn, atmhor, gàireach, beucach shuas,

Mar charradh dubh is stuaidh gu 'bàrr,

Thachair naimhdean 's bhuail an sluagh.

Bha fear air fear, is cruaidh air cruaidh,

An sgiathan 'fuaim, is daoine' air làr. 260

Mar cheud òrd le spàirn is luath

Air dearg mhac teallaich 'n a chaoir àrd,

Mar sin dh'éirich àirm an t-sluaigh,

'S mar sin bha fuaim nan lann.

Ghluais Gall mar osaig an Ardbheinn, 265

'S b' e sgriosadh nan treun a lann.

Bha Suaran mar choimeas do gharbh-thein

'Am fraoch Ghorm-mheall 's i 'lasadh g' a ceann.

C'uim an cuirinn-sa sìos 's an dàn

Gach bàs a bha ann fo shléigh ; 270

Dh'éirich mo chlaidheamh 's an àm

'N a dhealan 'am laimh 's a' mhagh.

Oscair, b'uamhasach thu féin,

Mo shàr mhac bu tréin 's a b'fhearr ;

- Bha sòlas 'n am anam 's a' bheinn 275
 Ri faicinn do bheum 's a' bhlàr.
 Air lic Léna dh'aom an sluagh:
 Lean sinn an ruaig agus mharbh.
 Mar chloich a' leum o chruaich gu cruaich,
 Mar thuaigh 'an coille 's a fuaim àrd, 280
 Mar shiùbhlas torrunn o bheinn gu beinn,
 Briste, beucach, brònach shuas,
 Bha buill air bhuille, 's beum air bheum
 O Oscar bu treun 's o mo chruaidh.
 Dh'iadh Suaran mu thriath nan lann, 285
 Mac Mhorni air ceann an t-sluaigh;
 Mar mhuir Innis-thorc gu neò-ghann,
 'N àm lìonaidh le neart a chuain.
 'Leth-'éirich an rìgh 's an àird;
 Leth ghabh e 'n a làimh an t-sleagh. 290
 " Gluais, Ullin, grad ghluais, a bhàird;
 Thoir m' fhocal gun tàmh thar a mhaigh.
 Thoir cuimhn' a chòmhraig do Ghall,
 Cuimhn' aithreachan 'chròm an ceann,
 Tog suas an còmhstri le fonn, 295
 Le fonn a dhuisgeas am blàr."
 Ghluais Ullin mòr, a b' aosda ceum
 Is labhair ri gaisgeach gun mheang,
 " A thriath each-ruith nan àrd leum,
 A rìgh nan sleagh a's beumach lann, 300
 Làmh threun 's gach càs, cridh' àrd, nach géill,
 A thriath mhòir, a's géire cruaidh,
 Gearr sìos na dàimh, 's na fàg dhoibh féin
 Siùil bhàn a dh'éireas air cuan.
 Mar thorrunn bitheadh do làmh, a laoich 305
 Do dhearg-shùil mar chaoir 'ad cheann,

- Mar charragh cruaidh do chridh a' d' thaobh,
 Mar dhealan 's an oidheche do lann,
 Tog do sgiath mar reul a bhàis,
 A thriath each-ruith nam mòr-shrann." 310
 Dh'éirich cridh' an laoich gu h-àrd.
 Thàinig Suaran nall le còmhrag,
 Bhreis e 'n sgiath bhallach aig Gall;
 Chaidh Selma thair an tòim fo 'n ruaig.
 Ghrad ghluais rìgh Mhòirbheinn fo airm; 315
 Thog e 'ghuth garbh trì chuairt;
 Fhreagair Cromla o àros nan stoirm;
 Sheas sinns'ran nam fàs-bheann shuas,
 Dh'aom iad gach aghaidh gu làr
 Fo nàir 'am fianuis an rìgh. 320
 Mar nial tigh-còmhnuidh nan sìan,
 Thig sìos air là gréin o chàrn,
 Raoin an dùil uisge gu dìan,
 'S an crìon-allt ag ialadh ro' ghleann,
 Tha sàmhchair mu 'shiubhal gu h-àrd 325
 Teann air tha gàire nan stoirm.
 Chunnaic Suaran rìgh Mhòirbheinn thall,
 Is thionndaidh a làmh o' n ruaig;
 Dorcha dh'aom e air a shleagh,
 A dhearg-shùil air a mhagh a gluasad. 330
 Sàmhach is mòr a bha 'n triath
 Mar dharaig 's i liath air Lùbair,
 A chaill a dlù-gheug o shean
 Le dealan glan nan speur,
 Tha 'h-aomadh tbar sruth o shliabh, 335
 A caoineadh mar chiabh a' fuaim.
 Mar sin sheas rìgh nan donn-sgiath,
 Gu 'n ghluaiseadh leis suas gu mall

Thar Léna a b'fhuileach sliabh.
 Thaom a mhìltean mu 'n triath gun dàil, 340
 Thionail duirche thall 's an réidh.

Bha Fionnghal mar theine nan speur
 A' soills'adh 'measg tréin a shlòigh,
 'Gharbh gbaigich bu chorr 'n a dhéigh.
 Le cumhachd dh'éirich a ghuth mòr ; 345

" Togaibh mo bhrataichean suas ;
 Sgaoilibh iad air cruachaibh Léna,
 Mar lasair a chithear thar stuadh ;
 Bitheadh am fuaim air gaoith na h-Eirinn,
 A shinns'ra nan sruth beucach, mòr, 350

Thaomas o mhìle torr is gleann,
 Cluinnibhse m' fhocail, Fheara còrr,
 A Ghaill, a's neartmhor làmh is lann,
 Oscair nan còmhrag tha 'tighinn,
 A Chonail nan gorm-bhallach sgiath, 355

A shàr Dhiarmaid nan ciabh donn,
 Oisein, rìgh nam fonn 's nan dàn,
 Bi-sa, bi-sa ri làimh d'athar
 'An carraid a sgathadh nan ceud."

Thog sinn Deò-ghréine ri crann, 360
 A bhratach mhòr aig rìgh nan lann.

Bha sòlas 'an anam gach triath,
 'N uair thog i a sgiath ri gaoith.
 Bha 'gorm-shlios ballach le h-òr
 Mar shlige ghlais mhòir na h-oidhch', 365

'N uair sheallas na réultan o'n speur.
 Bha bratach aig gach triath dha féin,
 'S a ghaigich bu treun m'a chruaidh.

"Faic," thu'irt rìgh nan slige fial,
 " Roinneadh Lochlin air sliabh Léna ; 370

Mar neòil dhubh bhriste tha 'n triall,
 'N déigh tuiteam dha 'n t-sìan air Eirinn :
 'S coimeas iad ri coille liath
 Leth-loisgte air sgiath nan càrn,
 'N uair chithear an dealan gu 'thrìan 375
 'Dol seachad air gheug gun bhàrr :
 Gach triath de chàirdean 'ur triath
 'Taghadh dhe 'n nàmhaid a chòir,
 'S na leigibh do shinns'raibh nan sliabh,
 Sìol Innis nan ciar-thòrc mòr, 380
 Tilleadh thar chuan gu 'n tìr."
 " Leamsa," thu'irt Gall, " na seachd suinn,
 Thàinig o thuinn an Loch Làin'."
 " Thigeadh Eric mòr a chùl duinn
 Gu Oscar mac triath nan dàn." 385
 Thu'irt Conall, " Bitheadh Innis nan Con
 Dha mo làimhs', an sonn gun bhàigh."
 " Bithidh Mùdan," thu'irt Diarmaid donn,
 " No mise, air lòm 's an tràigh."
 Thagh mise, an diugh dall is faoin, 390
 Rìgh Thormainn nan còmhrag fial.
 Gheall mi gu 'n cois'ninn o 'n laoch
 A ghorm-lann is a dhonn-sgiath."
 " Mòrrath is buaidh air gach sonn,"
 Thu'irt Fionnghal bu chaoine beus ; 395
 " Shuarain, rìgh bheucail nan tonn,
 Is tus' mo roghadhsa, fhir thréin."
 Mar cheud gaoth o cheud aonach
 A' garbh-thaomadh o cheud gleann,
 'Briseadh dorch' ri cruaidh ag aomadh, 400
 Ghrad-ghluais sìol Shelma nam beann.
 Bha Cromleac nam fuath a' fuaim thall.

C' e b' urrainn aithris na bàis,
 'N uair a dhùin sinn air tràigh na frìth ?
 Nighean uasal Thoscair nan lann, 405
 B' fhuileach ar làmh anns an strì.
 Thuit aghaidh an nàmhaid 's a chòmhrag,
 Mar bhruach Chòna nan sruth garbh,
 Chaidh tréith 's an gealladh air chòmhlà ;
 Thug sinn a bhuaidh agus mharbh. 410
 Aig sruth gàireach Bhraìn nan cruach
 'S tric a shuidh òigh nan geal-làmh,
 Sgìth o 'n t-séilg, do bhròlach shuas
 Ag éirigh gu luath cho làn
 Rì slios eal' air linne 'snàmh, 415
 'S i thall fo chomas na gaoith,
 A sgiath bhàn ag éirigh gu mall
 'S an osag ag iadhadh m'a taobh.
 Chunnaic thu, oigh, 's a bheinn àrd
 'Ghrian ag aomadh dearg fo neòil, 420
 Dùbhra 'dùnadh dlùth mu n' chàrn,
 Osnadh 'briseadh thall ro' 'n cheò ;
 Chunnaic thu uisge 'tuiteam tròm,
 Torrunn o thòm gu tòmh 's a ghleann,
 Fuathais air dealain o 'n tonn, 425
 Neart a mhonaidh gu lòm o chàrn
 Sruth gàireach nam beann gu tràigh.
 Mar sin bha toirm mhòr a bhlàir,
 Chaoin ainnir nan làmh mar shneachd'.
 C' uim thuiteadh do dhèir gu làr, 430
 Nighean àluinn Thoscair nam feachd ?
 Do òighe Lochlin bitheadh am bròn,
 'S e 'n slòigh a ghéill 's a thuit 's a' chòmhrag.
 B' fhuileach lainn nam faobhar gorm

Aig sìol nan triath mòr o Chòna. 435

Tha mise deurach dall fo bhròn,

Guu choimeas na 's mo do thriath ;

Thoir dhomhsa, Lamhgheal, do dheòir ;

Thog mi 'n uaigh' gu léir 's an t-sliabh.

'S an uair sin fo làimh an rìgh 440

Thuit triath 's an strì gu 'bhròn,

A chiabh ghlas 'an càrn na frìth,

Thog e 'shùil air ceann an t-sluaigh.

“ An tus’,” thu’irt mac Cumhail, “ a th’ ann ?”

Caraid dìleas òigh mar shneachd ! 445

Chunnaic mi do dheòir 's an àm

'N uair thuit ainnir a b' àille leac.

Nàmhaid do naimhdibh mo rùin,

'Na thuit thu gu d' chùl fo m' lann ?

Tog, Ullin, tog àrd a chliù, 450

Cuir Mathon fo 'n ùir 's a' ghleann,

Thoir ainm an laoich aosd' dha 'n fhonn

A mhosgail tròm mu òigh nan àrd-threun ;

'S caoin dha m' anam ainnir nan long,

Ghabh còmhnuidh fo thòm na h-Ardbheinn. 455

Chuala Cuchullin o'n chàrn

Garbh thorrunn nan lann 's a' chòmhrag,

'S e 'suidh air Còna nan còs

Fo bhròn o charraid gun bhuaidh.

Ghairm e Conall nan geur lann 460

Is Carull aosd' o 'n àm o shean.

Thàinig na laoich is iad liath,

A togail an sgiath 's a' mhaigh.

Thàinig is chunnaic iad thall

Sruth còmhraig mar lìonadh a chuain, 465

'N uair mhosglas a chiar-ghaoth shuas

A' taomadh nan stuadh air tràigh
Thar gaineamh nam fàs-ghleann.

Loisg anam Chuchullin ri 'shealladh ;
Thionail duirch' air a mhala gu gruaim ; 470
Bha 'lann air claidheamh a shinns'ran,
A dhearg-shùil air nàmhaid na h-Eirinn.

Tri chuairt shèn an triath a cheum ;
Choisg Conall a cheum tri chuairt.
" Cheann innis a' chiar-cheathaich mhaill, 475
'S e 'n rìgh chuir fo lann an nàmhaid ;
Na iarrsa roinn de chliù an triath,
'S e féin air an t-sliabh mar stoirm."

" Gluais, a Charuill," thuirt an ceannard,
" Gluais ealamh gu rìgh Mhòirbheinn ; 480
Thoir fàilte do thriath nan gleann,
Fear gearraidh is caithidh a chòmhraig.

'N uair thraogas Lochlin thall mar thuil
'N déigh uisg', 's a dh'ìslicheas còmhstri, 485
Bitheadh do ghuthsa binn 'n a chluais
Le moladh 'n a bhuaidh rìgh Shelma.

Thoir lann Chathbaid do'n mhòr-laoch,
Lann a choisinn na faoibh o shàir ;
Cha chòir do Chuchullin, s e faoin,
Airm sinns'ran nach d' aom 's a bhlàr. 490

Thannais Chromla, 'is uaigneach scorr,
Anaim mhor nan saoi a dh'fhalbh,
Bithibhse mu mo cheum, 's mi fo bhròn ;
Labhraibh rium o chòs nan càrn,

Gath a shoills' 's a dh'fhalbh, mi féin. 495
Mar cheathach air beinn mo chliù ;
'N uair thig osag na maidne gu treun,
Chithear leathad an fhéidh gu chùl.

Chonaill, na labhair air airm ;
Shiubhail m' ainm o chòmhuidh nan laoch ; 500
Bithidh m' osnadh air Chromla nan stoirm,
Gu'n caillear ma lorg 's an fhraoch.
Thusa, Bhràigh-gheal, a's àille snuagh,
Bi brònach is truagh mu m' chliù ;
Cha till mi dha d' ionnsuidh gun bhuidh. 505
A dhearrsa-gréine, fhuair mo rùn."

FIONNGHAL.

DUAN V.

AIR leac Chromla 's fuaimear taobh
Labhair Conall ri laoch a charbaid.
“ C' uime tha 'ghruaim, a mhic Shema,
'S ar cairdean féin a' cuir ruaig 's a' bhlâr ?
'S cliùar thusa, a thréin ghaisgich ? 5
'S iomadh saoi a chaisg do chruaidh.
'S tric bha Bràigh-gheal, 's guirme sùil,
A's àille cùl, fo fhiamh gàire ;
'S tric a bha 'n coinneamh a triath
'S e 'tilleadh o 'n t-sliabh le 'threin, 10
'N uair bha 'n nàmhaid sàmhach 's an uaigh,
'S a bhuaidh a dealradh m'a rùn.
Bu taitneach dha 'cluais do bhaird,
'N uair a shnàmhadh do ghnìomh air fonn.
Faic-sa rìgh Mhòirbheinn 'n a chruaidh 15
'Siubhal suas mar theine spéir,
A neart mar shruth Lùbair nan sìan,
No osnadh tha dìan air Cromla,

- 'N uair lùbas crainn gheugach nan scorr
 Ri stoirm mhòir 'an àm h-oidhch'. 20
 Is sona do shluagh, a rìgh nan lann,
 'S i do làmh a bhuaill gach cath,
 'S tusa 's tréine 'measg na strì,
 'S tu féin, an àm sith a's glic.
 Dha d'fhocal a ghéilleas na mìltean ; 25
 Crithidh feachd nach tiom roi' d' chruaidh.
 Is sona do shluagh, a rìgh nan lann,
 A thig o chruaich Shelma nan gleann.
 C' e tha dorcha air an t-sliabh
 'An torrunn ciar a shiubhail féin ? 30
 C' e ach mac Starno nan sgiath
 'G iarraidh rìgh Mhòirbheinn an treun.
 Faic-sa còmhrag an dà laoich,
 Tha mar ghaoir air aghaidh cuain,
 'N uair thachras dà fhuathas 's a' ghaoith 35
 'An garbh-chath mu aomadh nan stuadh.
 Cluinnidh sealgair fada thall
 Fuaim mhòr mhall nam fuath a' strì ;
 Chi e 'n cuan a tigh'nn a nall,
 O thìr nan Gall gu àrd nam frìth." 40
 B' iad sin d'fhocail, a Chonaill chaoin,
 'N uair thachair na laoich 's a' chath,
 'N sin bha torrunn treun nan àrm ;
 Gach buille bu gharbh agus beum ;
 Mar cheud òrd ag éirigh àrd, 45
 Air cruaidh theallaich 's deirge caoir.
 B'uamhasach còmhrag an dà rìgh ;
 Bu ghruamach 's an strì an tuar ;
 An sgiath dhonn a sgoltadh fo bheum,
 Lannan geur a' leum o chruaidh. 50

- Thilg gach ball àirm air an réidh,
 Ghabh na laoiach 's a' chéile luath.
 Bha gach ruighe fèitheach mòr
 'G iadhadh mu dhruim garbh nan sonn,
 A tionndadh o thaobh gu taobh, 55
 Am mòr chosan 'sgaoileadh air lòm.
 'N uair dh'éirich ardan neart nan treun
 Chrith an càthar féin fo 'n sàil.
 Chriothnaich clach is cruach is càrn,
 'S coill' uaine fo spàirn nan laoch. 60
 Ma dheireadh thuit neart nan tonn,
 Chaidh Suaran nan long fo chis.
 Mar sin chunn'cas leam air Còna
 (Ach Còna cha-n fhaic mi chaoidh),
 Mar sin chunn'cas leam dà mhòr-thòm 65
 'Siubhal o 'n còmhnuidh 's an fhraoch
 O neart sruth baoth nan sliabh ;
 Tionndaidh' iad o thaobh gu taobh ;
 Bithidh glacadh nan craobh 's a' chéile,
 'N uair thuiteas 's a' chladach araon, 70
 Le daraig is fraoch o'n bheinn.
 Tillidh sruth o' shiubhal mall,
 'S chithear ruadh nam bruachan thall.
 " Shìl Mhòirbheinn a's fada uainn,
 Fo fhaire bitheadh rìgh nan stuadh àrd, 75
 'S co treun is neartmhor an sonn
 Rì mìle tonn ag iarraidh tràigh,
 Cha làmh e tha clì 's a' chòmhrag ;
 Tha 'shinns'ran o 'n àm o shean.
 A Ghaill, a chinn-uidhe nan treun-shonn, 80
 Oisein, cheannard nam fonn caoin,
 'S e caraid mo cheud rùin a th'ann,

Togaibh a cheann o bhròn.

Oscair, Fhillein, Roinne ruaidh,
 Leanaibhse an ruaig thar Léna, 85
 Sibhse, dh'fhàgadh gaoth le luathas,
 Leanaibh sliochd chuain an Eirinn,
 'Chumail luingeas o éirigh air tonn
 O Innis nan long 's nan tore.

Dh'fhalbh iad mar osag ro' 'n t-sliabh ; 90
 Ghluais Fionnghal mar nial gu mall,
 Mar thorrunn bha farum an treith,
 'N uair thuiteas an t-sian gu tlàth
 Air raoin shàmhraidh dorch is ciùin ;
 Bha 'chladheamh corr mar ghath na gréine, 95
 No reul tannais 'an àm na h-oidhch',
 Gu triath Lochlin ghluais a cheum,
 Is labhair ri treun nan tonn.

" C' e tha cho dorcha fo bhròn
 Aig carraig a's beucach sruth ; 100
 Esa nach urrainn a leum,
 Ge àille gun bheud a chruth,
 A sgiath bhallach sìnnte ri 'thaobh,
 A shleagh mar a chraoibh 's a' bheinn.
 Og-ghaisgich a's gruamach snuagh, 105
 An nàmhaid le fuath thu dhomh féin ?"

" Thànnais o Lochlin, a thriath,
 Is làidir mo sgiath 's a' chòmhstri.
 Tha mo rùn gu deurach 's an t-sliabh,
 Cha till mi gu ciabh an òr-fhuilt." 110

" An géill thu, no 'n gabhadh tu còmhrag ?
 Thu'irt Fionnghal nam mòr-ghnìomh.
 ' Cha bhuaidh do nàmhaid am fhianuis ;
 Cha-n ìosal ma chairdean, a thriath.

Leansa mi, ghaigich nan tonn, 115
'S gabh sòlas air tòrn nam fleagh.

Cuir ruaig air luath-chos an aonaich ;
Bi d' chara nach faoin dha 'n rìgh."

" Cha bhi," 's e fhreagair an triath.

" Le laigse bha riamh mo làmh, 120
Mo chruaidh gun choimeas 's an t-sliabh.
C' uim nach géill an treun dha m' lann ?"

" Oig-fhir, cha do ghéill mi riamh,
'S cha ghéill do dhuine tha beò.
Taghsa dhe m' mhuinntir, a thriath, 125
'S lionmhor mo shìol agus 's mòr."

" An diùlt an rìgh féin an còmhrag ?"

Thu'irt Orla nan donn sgiath ;
" Tha Fionnghal 'n a choimeas do 'n òig-fhear,
Agus esan a mhàin dhe 'threith. 130

A rìgh Mhòirbheinn a's mòr cliù,
Ma théid mi air chùl 's an strì,
'Am meadhon Léna togsa m' ùir ;
Bitheadh uaimh dhomh a's mò 's an fhrith.
Cuir thairis air astar nan tonn 135

Gu innis nan long mo lann
Gu ainnir mo rùin 'tha tròm
Fo bhròn, Làmh-gheal nan rosg mall.
Feuchadh i a chruaidh dha 'mac,
'S deòir a' ruith le tlachd o 'gruaidh." 140

" A ghaigich òig, a's brònach sgeul,
C' uim a thog thu dhomh féin na deòir ?
Tha là do laoich anns an réidh,
Chi an clann na h-àirm bu chorr
Fo mheirg agus scleò 's an talla. 145
Orla, éiridh d'uaigh gu h-àrd,

Bithidh bean, a's àille bràigh, fo dheòir,
'N uair chithear air bhord do lann."

Chuireadh còmhrag air fraoch Léna ;
Bu lag 'n a bheum làmh Orla ;
Ghearradh le Fionnghal o chéile 150
Ceangal iall a sgéith 's a chòmhstri ;
Thuit an sgiath bhallach air làr,
Mar ghealach air sàil fo ghaoith.

" A rìgh Mhòrbheinn, tog do làmh,
Cuir lann ro' m' bhràighead, a laoich, 155
Làn lot, agus fann o'n bhlàr.
Dh'fhàg cairdean bu shàr mo thaobh.
Thig sgeul a's brònach gu m' ghràdh
Air srath Lotha nan sruth caoin, 160
'N uair bhitheas 'n a h-aonar 's a' choill',
'S an osag mhaoth 's an doire 'fuaim."

" Cha reub," 's e thu'irt an rìgh,
" Cha reub mi 's an strì thu, Orla ;
Faiceadh an ainnir, a's mìn, 165
A rùn neo-chlì air uisge Lotha ;
Slàn o chòmhstri nam mòr-laoch,
Faiceadh d'athair, is e liath,
Mur 'eil an triath le aois dall ;
Cluinneadh e do cheum 's an t-sliabh, 170
'S do ghuth treun 'n a thalla thall ;
Bitheadh aoibhneas air 'anam gun dàil
Is fairicheadh le làimh a mhac."

" Cha-n fhairich e mi chaidh, a rìgh,"
Thu'irt òig-fhear neo-chlì o Lotha, 175
" Thuit mi air Léna nam frìth ;
Cluinnidh bàird mo strì 's a' chòmhrag.
Fo m' chrios tha garbh-lot a bh is,

Is so e dhuit thall, a ghaoth."

Thaom e 'dhearg-fhuil tròm o 'thaobh ; 180

Thuit e anns an fhraoch air Léna ;

Dh'aom an rìgh thar spàirn an laoich,

Is ghairm air na h-òig-fhir bu tréine.

" Oscair is Fhillein, mo dhà mhac,
Togaibh le tlachd cuimhne Orla ; 185

Cuiribh gaisgeach donn fo leac

Fada o 'mhnaoi ghasd air Lotha ;

Gabhadh clos an so leis fèin

'N tigh caol gun leus 's am mair a ghruaim,
Fada o Lotha nam beuc, 190

O 'thalla, o 'thrèin, o 'luaidh.

Gheibh laigse a bhogha 's an talla ;

Bithidh daoine neo-smiorail 'g a iadhadh,

A mhiolchoin a caoineadh 's na gleannaibh,
'S na tuire mu 'n robh 'aire fo aoibhneas. 195

Thuit an làmh bu treun 's a' chòmhrag :

Chaidh ceann nan triath mòr air chùl.

Gluaisibh guth is fuaim nan stoc,

Oig-fheara gun lochd o Mhòrbheinn.

Tilleam gu Suaran an nochd, 200

Is togam le fonn a dhòruinn.

Oscair, Fhillein, is a Roinne,

Grad-shiùlaibh thar fraoch mhaigh Léna ;

Air naimhdibh tionnda'ibh rosg a's caoine .
A Roinne, c' àite bheil thu, threin-fhir ? 205

Cha bu chleachdadh dhuit bhi mall,

Agus rìgh na lann 'ga d' ghairm "

" Tha Roinne," thu'irt Ullin am bàrd,

" Mar ri cruthaibh àrd nam buadh,

Mar ri Trathal, rìgh nan sgiath, 210

Is ri Treunmor nan gnìomh mòr.

Tha 'n t-òig-fhear ìosal gun tuar

'N a luidhe air a chruaich 'an Léna."

" Na thuit e bu luath 's an t-seilg ?"

Thu'irt rìgh Mhòirbheinn b' àirde cliù, 215

" Fhir 'ehromadh an t-iuthar corr,

Cha robh d'eòlas ach gann dhomh féin ;

O' ar son a thuit Roinne 's a' bhlàr ?

Coidil, a shàr ghaisgich air Léna.

Cha-n fhada gu faiceam an seòd, 220

Cha chluinnear mo ghuth mòr a chaoidh,

'S cha bhi mo cheum air thaobh nan scorr.

Labhraidh bàird mu ainm an rìgh,

Labhraidh clachan nam frìth mu 'ainm.

Tha Roinne ro ìosal gun chlìth, 225

'S cha d'éirich a chliù gu h-àrd.

Ullin, buail-sa 'chlàrsach lòm,

Togsa fonn mu 'n t-sonn a dh'fhalbh,

Slàn leat, a cheud fhir 's an raon,

Cha chum mi o chlaon' do ghath, 230

Thusa b' àille 'measg nan laoch.

Cha-n fhaic mi thu chaoidh—slàn leat."

Bha gruaidh an rìgh fo thaomadh dhèur ;

B'uamhasach 'an còmhrag a mhac,

A mhac, a bha mar dhealan spèur 325

O Ardbheinn gu réidh 's an oidhel',

'N uair thuiteas a choille roi' 'cheum

'S fear-siubhail fo bheud gun soills' ;

Ach adhlaicidh gaoth an teine thall

Air cùl nan càrn, tha 'n saoghal dorch. 240

" C' uime tha cuimhne na h-uaimhse uaine ?"

Thu'irt Fionnghal nan slige fial,

- “ Ceithir clachan fo chòinich thall
 Mu thigh caol a bhàis 's an t-sliabh?
 An so gabhadh Roin' a shuain 245
 Ri taobh gaisgich bu chruaidh 's a' bhlàr.
 Tha triath a's airde cliù 's a' bheinn;
 Cha bhi 'shiubhal leis féin 's na neòil.
 Ullin, togsa dàn o shean
 Do chuimhne na tha 's an uaigh. 250
 Mur do theicheadh riamh 's an raon,
 Bithidh mo mhac ri 'n taobh 'n a shuain;
 Bithidh e ri 'n taobh 'am fraoch nan càrn,
 Fada thall o àird' na Mòirbheinn
 Air Léna a's fuaimear réidh.” 255
- “ An so féin,” thu'irt beul nam fonn,
 “ Choidil tréith nan son fo 'n ùir.
 'S sàmhach tha Làmh-dhearg 's an uaimh,
 Is Ullin, rìgh nan cruaidh-lann.
 C' i so tha 'coimhead o neòil, 260
 'S a feuchainn fo seclè a cruth àluinn?
 C' ar son tha 'n ainnir gun tuar?
 'N dìgh, do'n ghèill an sluagh air Cròmla;
 Na thuit thu, Làmh-gheal, fo shuain
 Mar ri naimhdibh fuar 's a' chòmhstri? 265
 A nighean Thuathail bu ghlan snuagh,
 Bu rùn thu féin do mhìle laoch;
 Cha robh do ghaols' ach do Làmh-dhearg.
 Gu Tùra thàinig am mòr-thriath;
 Bhual e sgiath nan copa donn, 270
 Is labhair an sonn ris fhéin.
 ‘ C' àite 'm bheil Gealachos, morùn,
 An ainnir chiùin aig Tuathal treun,
 A dh'fhàg mi 'n talla nan tùr,

- 'N uair bhuail mi Ulfada nam beum ? 275
 ' Tills' air d'ais, 's e thu'irt i rium,
 ' A Làmh-dhearg, 's mi 'n dùbhra bròin,
 A broilleach bàn fo osnadh ciùin,
 A gruidhe b' ùr fo dhealta dhèir.
 Cha-n fhaic mi i 'n coinneamh a tréin 280
 A thogail m' anama, o bheum còmhraig ;
 'S ro shàmhach tha talla nan teud
 Gun ghuth bàird air bheinn no còmhnard ;
 'S cha-n 'eil Bran fhein, mur b'àbhaisd,
 'Crathadh a shlabhruidh mu'n chòmhladh. 285
 C' àite bheil Gealachos, mo rùn,
 An ainneir chiùin aig Tuathal treun ?
 ' A Làmh-dhearg, ' thu'irt Fearghus mac Aodh-
 ain,
 ' Tha Gealachos mu Chromla nan sìan,
 I féin 's gach òigh tha dhe 'roghainn ; 290
 'N déigh 'chabrach tha 'siubhal gu dìan.'
 ' Fhearghuis, cha cluinnear fuaim leam féin
 'An coill', 'am beinn no 'm magh Léna ;
 Cha-n 'eil cabrach 'n am shealladh féin,
 No coin ghleusd 'an séilg na h-Eirinn. 295
 Cha-n fhaicear leam Gealachos mo rùn,
 Mar ghealach as-ùr 'dol sìos.
 Gabh gu Allaid, a's léithe cùl,
 Tha 'n cromadh a chuirn a mhiann,
 A dh'fheuchainn an cual' d'aosda 300
 Mu Ghealchois air thaobh nan sliabh.'
 " Chaidh Fearghus mac Aodhain air triall,
 Is labhair ri liath nan càrn.
 ' Chaoin Allaid, tha 'tuinidh air sliabh,
 Ciod a chunnaic le d' aosd-shùil thall ? 305

‘ Chunnaic,’ thu’irt Allaid bha aosda,
 ‘ Garbh Ullin a dh’aom o Chairbre,
 Thàinig o Chromla an fhraoich ;
 Bha fonn ’g a mhuchadh ’n a gharbh-chliabh
 Mar osaig ’an coille luim. 310

Thàinig e gu talla nan tùr,
 ‘ A Làmh-dhearg, a’s fuathas do dhaoine,
 Thoir còmhrag dh’Ullin, no do ’chliù,
 Thusa ’s làidir de ghaigich nach faoine.’
 “ Cha-n ’eil Làmh-dhearg,” thu’irt Gealachos an
                     àigh, 315

“ Cha-n ’eil gaisgeach a bhlàir dha féin.
 Chosgair e Ulfad’ air tràigh,
 ’S tha e, ’cheannaird nan sàr, ’s a’ bheinn.
 Riamh cha do ghéill mo rùn do thriath ;
 Bheir e carraid nan sgiath ’mhac Chairbre.’ 320

“ ’S taitneach do shnuagh ’s tu féin,”
 Thu’irt Ullin, bu treun gnìomh,
 “ Nighean àille Thuathail nam beum,
 Bheiream thairis gu Leig nan sliabh,
 Talla Chairbre a’s fial corn. 325

Bithidh Gealachos aig triath a’s tréine.
 Tri là bitheamh féin air Chromla,
 A’ feitheamh ri Làmh-dhearg nam beum,
 Gu ’faigheam o ’n treun an còmhrag ;
 An ceathramh bithidh Gealachos dhomh féin, 330
 Ma theicheas a triath o’n chòmhs-tri.”

‘ Allaid,’ thu’irt ceannard Chromla,
 ‘ Sìth dha d’aisling ’an còs nan càrn !
 Fhearghuis, séid-sa stoc a chòmhraig ;
 Cluinneadh Ullin ’n a thalla thall 335
 Mar stoirm ag éirigh air gleann.’

- “ Chaidh Làmh-dhearg ri beinn o Thùra :
 Bha fonn gun tighinn gu 'cheann
 'G a mhùchadh gu teann fo 'ùrla.
 Sheas e gu dorch air an fhraoch 340
 Mar nial, a chaochlas a shnuagh
 Ri gaoith air cruaidh nam beann.
 Thilg e clach-shàmhlaidh a bhlàir,
 Chual' Ullin mac Chairbre a fuaim
 Bha aoibhneas air anam an t-sàir, 345
 Agus ghlac sleagh 'athar gu luath.
 Bha fiamh gàir' air gruaidh bu donn
 'N uair a ghlac an soun a lann.
 Chualas 'fhead, 's e siubhal nan tòim,
 Lann ealamh is lòm 'n a làimh. 350
 Chunn'cas le Gealchos an triath,
 'S e 'g éirigh air sliabh mar cheò ;
 Bhual i gu mall a h-àrd chliabh,
 Bu ghile na sneachd nan torr,
 'S i sàmhach fo dheòir mu Làmh-dhearg. 355
 ‘ Chairbre aosd' nan slige fial,'
 Thu'irt ainnir, bu chaoine làmh,
 ‘ Bithidh mo bhogha air Cromla nan sliabh,
 Chi mi eilid, tha ciar, 's a' chàrn.'
 Ghrad ghluais i 'n aghaidh na beinne. 360
 Cha d' thàinig i féin ach mall.
 Bha 'chòmlistri thairis le beud.
 C' uim an aithris an strì 'an dàn
 Do rìgh Shelma chunnaic na cèudan
 'Cur charraid nan treun le lann! 365
 Thuit Ullin, a b'fhiadhaich snuagh,
 Thàinig Làmh-dhearg gun tuar do 'n òigh,

Nighean Tuathail, a b' iomadh buaidh,
Mòir-cheannaird na cruaidh 's na slòigh.

‘Tha fuil, a rùin,’ 's i 'sealladh bàis, 370

‘Tha fuil air do thaobh, mo shàr.’

‘Fuil Ullin a th' ann,’ thu'irt an laoch,

‘Ainnir mar shneachda nan càrn.

'N so féin a Ghealachos mo rùin

Leig dhomhsa mo chùl air lar; 375

Dh'fhalbh m'anam, cha do chaill mi mo chliù.’

Chaidh Làmh-dhearg nan tùr gu bàs,

‘Na thuit thu 'an codal tròm,

A thriath Thùra nan tòrn garbh!

Tri lài shuidh i air an lom; 380

Fhuair sealgair an ceathramh i marbh.

Thogadh an uaimh mu 'n triùir,

A rìgh Mhòirbheinn, 's an ùir so féin.

Bithidh Roinne 'measg thriath fo chliù,

'S a shiubhal gu ciùin 's a' bheinn!’ 385

“An so féin bithidh Roinne 'n a shuain,”

Thu'irt Fionnghal gu ciùin mall,

“Thàinig guth a chliù gu m' chluais.

Fhillein, Fhearghuis, thoir Orla nall,

An t-òig-fhear gun tuair o Lotha. 390

Gun choimeas cha luidh thu, a Roinne,

Is Orla ri d' thaobh 's an uaimh.

Bitheadh deòir air òigh Mhòirbheinn an aonaich,

Fiamh bròin air òigh Lotha nan stuadh.

Mar ghallan air leathad nam beann 395

Dh'fhàs laoiach nach bu ghann 'am feum.

Thuit iad mar dbaraig 'an gleann

'N an luidhe thar sruth 's a' bheinn,

'S iad a' seacadh ri gaoith nan càrn.

- Oscair, a cheannaird nan òg-threun, 400
 Chi thu féin mar thuit na daoine,
 Bi thusa cho cliùthar 's a' bhlàr,
 'S bi 'm moladh nam bàrd mar Roinne.
 B' uamhasach do chruth 's a' bhlàr ;
 Bu shàmhach thu, Roinne, 's an t-sìth. 405
 Bha e mar bhogh' 'an drùchd tlàth,
 Chithear fada thall 's an fhrìth
 'N uair luidheas a ghrian air Mòra,
 Agus sàmheachair air scorr an fhéidh.—
 Luidh-sa, 's òige dheth mo mhacaibh 410
 Luidh thusa fo lic air magh Léna.
 Tuitidh sinne, ge mor 's ge glic :
 Tha 'n lài do ghaisgich nam beum."
 Mar sin bha do bhròn, a rìgh nan lann,
 'N uair a thaisgeadh fo chàrn Roinne. 415
 Cia meud a bhròin tha air Oisian,
 Is thusa, thriath thoisich gun deò !
 Cha chluinn mi air Còna do ghuth,
 Cha-n fhaicear do chruth le sùil dhall.
 'S iomadh là agus oidheh' fhuar 420
 A shuidheam aig t-uaimh fo n' chàrn ;
 Dh'fhaireacham fo m' làimh i 's a' chruaich,
 'S mi 'ga d' mholadh le luaidh nam bàrd.
 'N uair shaoilinn gu 'n cluinnear do ghuth,
 'S e th' ann osag dhubh na h-oidheh'. 425
 S fhada o 'n là thuit thu 'n a d' shuain,
 A shàr-cheannaird nan cruaidh-chòmhrag.
 Shuidh Gall agus Oisian thall
 Maille ri Suaran nan tonn
 Air bruaich Lùbair b' uaine snuagh. 430
 Bhuaill mi a chlàrsach dha 'n rìgh,

- Bha 'mhala o 'n strì fo ghruaim.
 Thiondaidh e 'dhearg-shùil air Léna ;
 Bha 'n gaisgeach fo bhéud mu 'shluagh.
 Thog mi mo shealladh air Cromla, 435
 Is chunnaic mi mòr-mhac Shéma ;
 Dorcha, mall a dh'aom e 'thriall
 O 'n t-sliabh gu còs Thùra 'n a aonar.
 Chunnaic e fo bhuaidh an triath ;
 Bha bròn am measg 'aoibhneis 's an aonach. 440
 Bha dearrsa na gréin air 'airm ;
 Shiubhail Conall gun stoirm 'n a dhéigh.
 Theiring iad cùl aonaich nan toirm,
 Mar lasair an fhraoich 's a' bheinn,
 'N nair shiùbhlas an fhallosg' ro' 'n oidheh' 445
 Gun soills' ach na bheir i fhéin,
 'S a ghaoth 'n a déigh 's i 'fuaim.
 Air taobh sruth fo chobhar a' taomadh
 Tha 'thalla 'n carraig nan còs,
 Is aon chraobh gu cròm ag aomadh, 450
 'S an iar-ghaoth 'béucail gu mòr
 Ri aghaidh nan scorr 's nan càrn.
 An so shuidh àrd cheannard na h-Eirinn,
 Mac Shéma nan slige fial.
 Bha 'smaointean air chòmhrag nan cleas, 455
 Na deòir a' taomadh o 'ghruaidh.
 Bha bròn air mu chall a mheas
 Gaisgeach ard-mhisneach nam buadh.
 A Bhràigh-gheal, tha thu fada thall ;
 Cha thog thu 's an àm an laoch. 460
 Faiceadh e do thlàth-chruth mall,
 'S thig 'anam a nall le fraoch ;

Bithidh 'smaointean air a chliù féin,
'S air Deò-ghréine ghluais a rùn.

Co tha 'tighinn le ciabh na h-aois ? 465

Co ach gaisgeach nach faoin dàn?

A Charuill o 'n àm a dh'aom,

Do ghuth cho caoin ri clàrsaich thall

'An talla Thùra nan corn fial,

D'fhocal taitneach mar an druchd 470

Thuiteas ciùin air raoin nan sliabh,

'N uair a bhriseas a ghrian o 'mhùig ;

A Charuill o 'n àm a dh'fhalbh,

C' uim a thàinig a nall o mhac Shéma ?

" Oisein, a làmh threun nan lann, 475

Tha barrachd nan dàn dhuit féin,

'S fhad thu fo m' eòlas nach gann,

Ard cheannaird 'an còmhstri nan treun,

'S tric a bhuail a chlàrsach do 'n òigh

Eimhir-àluinn, bu mhòr beus ; 480

'S tric a thog, le rùn an t-slòigh,

Do ghuth corr 'measg fonn nan treun,

'An talla Bhrano nan slige fial.

Là a ghabh i anns an fhonn

Bàs Chormaic an t-òg-shàr. 485

Thog i le dòruinn an sonn,

A dh'aom air an tòrn fo 'gràdh.

Bha 'gruaidh dhearg nighte le dedir,

'S do ghruaidhs', a thriath mhòr nan triath ;

Bha h-anam a' snàmh 'an ceò, 490

Ge nach b' annsa dhi òg nan ciabh ;

Bu ghlan am measg mhiltean an òigh,

Nighean Bhrano nan corn fial."

“ Na labhair, a Charuill, mu Làmh-ghea;
Na tog cuimhne na h-àille dhomh féin. 495
Tuitidh m' anam fo bhròl mu m' annsa.
Bithidh mo shùile 'an deòir, a thréin;
Tha mo rùn 's an ùir gu'n tuar,
Ainnir àille 'fhuair mo ghràdh.
Suidh thusa, bhàird, air a chruaich, 500
Is cluinneam r'a luaidh do dhàn,
Do dhàn mar aiteal an earraich
'Dol thairis air sealgair 's a' chruaich,
'N àm dàsgadh o aisling 's a' bhealach
'N uair chluinneas e aoibhneas nam fuath, 505
An ceòl fuar air thaobh nam beann.

FIONNGHAL.

DUAN VI.

THUIT neòil na h-oidhch' air a' chuan,
Thionail an duirch' air cruaich Chromla ;
Dh'éirich reultan boillsg' o thuath,
A' dealradh air stuadh na h-Eirinn :
Dh'fheuch iad an ciùin-theine thall 5
Ro' cheò ghluais mall thar na speuraibh.
Bha gaoth a' béucail anns a' choill,
'S dorecha sàmhach raon a' bhàis.
Air sliabh neò-fhuaimear Léna
Dh'éirich na mo chluais guth Charuill ; 10
Bha 'fhonn air càirdibh ar n-òige.
Na lài mòr a dh'aom o shean,
'N uair thachair sinn air Légo nan triath,
'S a chaidh an t-slige fhial mu 'n cuairt :
Fhreagair Cromla fuaim nan dàn, 15
Bha tannais na dh'fhalbh a 'snàmh air gaoith,
Dh'aom iad le h-aoibhneas gu mall,
Ri fonn molaidh dh'aom na laoi ch.

Bitheadh d'anam 'au sòlas, a Charuilll,
Measg osnadh charach 's a' bheinn. 20

C' uim nach d' thigeadh tu gu 'm thalla,
'S mi 'caitheamh na h-oidhche leam féin ?
'S ceart gu 'n d' thig mo chàra' dìleas ;
Cluinneam a mhìn-làmh air a' chlàrsaich
'S i sìnnte air balla na fuaim ; 25

Bithidh 'n toirm 'n am chluais gu mall.
C' uim nach labhair rium 'n am bhròn ?
C' uin a chi mi mo mhòr chairdean ?
Gabhaidh tu seachad 's an osaig,
Tha farum 'n am dhosan liath ; 30
Fhir-mholaidh nan triath, bi slàn.

Air taobh Mhòra nan iomadh cruach
Thachair tréith nam buadh aig fleagh,
Mìle darag a' lasadh mòr
Is neart nan corn a' dol mu 'n cuairt. 35
Bha aoibhneas air anam nan laoch,
'S rìgh Lochlin nam faobh fo bhròn ;
Bha 'dhearg-shùil air Léna 'n fhraoich,
Is 'ardan nach b'fhaoin ro mhòr,
Chuimhnich gu 'n thuit e 's a' bhlàr. 40

Bha 'n rìgh air sgéith 'athar ag aomadh,
A liath-chiabh air gaoith gu barr
Fo sholus na h-oidhche a' taomadh ;
Chunnaic e Suaran fo bhròn,
Is labhair gu fòil ri 'bhàird. 45

“ Tog, Ullin, tog fonn na sìth ;
Sioladh m' anam strì nam blàr ;
Traoghadh o mo chluais am fuaim,
Tròim fharum nan cruaidh aig sàir ;
Bitheadh ceud clàrsach thall 's an t-sliabh, 50

'Chur aoibhneis air triath nan tonn :
 Cha-n fhàg e gun sòlas a' bheinn ;
 Cha d'fhalbh duine riamh uam féin fo bhròn.
 Shàr Oseair, tha dealan mo laime 55
 An aghaidh naimhdean an àm a' chòmhraig,
 'An sìth 'luidhe ri m' thaobh,
 'N uair ghéilleas na laoch 's a' chòmhstri."
 " Bha Treunmor," thu'irt beul nan dàn,
 " Dhe 'n linn a bha ann o shean ; 60
 Bha 'astar air cuan gu tuath,
 'S e coimeas ri stuadh 's an stòirm.
 Ard charraig 'an tìr nan ràmh,
 Ciar choill agus càirn a' fuaime
 Dh'éirich o'n cheò chior air sàil ; 65
 Is cheangail a shiùil o 'n chuan.
 Lean Treunmor torc riabhach na beinne,
 Bha 'béucail air Gorm-mheall nan craobh ;
 S iomadh laoch a dh'fhàg e 'n a dhéigh :
 Do shleagh Thréinmhor ghéill am faobh 70
 'S e 'tionndadh 'an spàirn a bhàis.
 Tri gaisgich, a chunnaic an gnìomh,
 Dh'aithris mu thriath nan dàimh.
 Dh'aithris iad gu 'n sheas e thall
 Mar lasair nach gann 's a' bheinn, 75
 'An caoir-sholus nam mòr àrm.
 Thug rìgh Lochlin fleagh bu chòrr,
 'S ghairm e gu cùirm an t-òg treun ;
 Tri lài 'an Gorm-mheall nan seòd
 Bha ri farum nan corn 's nan teud, 80
 'S fhuair an triath a roghainn de chath.
 Cha robh laoch 'an Lochlin nan long
 Nach d' thug géill do 'n t-sàr-shonn Treunmor.

Chaidh slig' an aoibhneis mu 'n cuairt ;
 'Measg faloisg' is fuaim nan dàn, 85
 Bha moladh rìgh Mhòirbheinn nan stuadh,
 A thàinig thar cuan a nall,
 Sàr cheannard nan sàr laoch.

'N uair ghlas an ceathramh maduinn thall,
 Chuir gaisgeach a ràmh 's an tonn ; 90
 Bha 'cheum sàmhach air tràigh nam faoch,
 'S e 'feitheamh na gaoith o thuath.
 Chual e toirm gu fada thall
 'Am meadhon nan gleann 's a' choill'.

Thàinig òig-fhear a nall o 'n chruaich, 95
 'S e céilte le cruaidh g' a cheann,
 B' àill' a chiabh 's bu dearg a ghruaidh,
 A chruth mar shneachd nam fuar-bheann.
 Bu tlàth gorm-shùile nan rosg mall,
 'N uair labhair e ri rìgh nan lann. 100

' Fuirich, a Threinmhoir, 's na falbh,
 A chruaidh 'tha garbh am measg dhaoine ;
 Cha do ghéill duit mac Lonbhail nan lann ;
 Bhuail a chlaidheamh na sàir 's cha-n fhaoine,
 Cumaidh gliocas na seòid o iuthaidh.' 105

' A mhìn-òig-fhir nan ciabh bàn,
 Thu'irt rìgh nan lann, ' cha bhuail mi
 Mac fir, mu nach d'éirich dàn ;
 'S lag do gheal-làmh, agus truagh i :
 Imich, a dheàrrsa na h-òige, 110
 Grad imich gu scòrr nan ruadhag.'

' Ma dh'imicheas,' thu'irt an t'òg,
 ' 'S ann le lann mhòr a th' aig Treunmor ;
 Bidh aoibhneas air m' anam mu m' chliù ;
 Is cois'near leam rùn nan òigh,

'N uair thig iad le iadhadh an sùl
 Mu 'n fhear, chuir air chùl an rìgh mòr ;
 Bithidh osnadh 'an cléibhe mu m' ghràdh,
 'N uair a chi iad do lann 's do shleagh.
 Bithidh mise 'measg mhiltean le m' agh 120
 Le urram a's àird' aig fleagh.'

Cha-n iomraich thu chaoidh mo lann,
 Thu'irt Treunmor, 's e 'lasadh 'n a ghruaidh,
 Chi do mhàthair gun tuar thu air tràigh
 'S i 'faicinn gu mall thar an stuadh 125
 Siùil a ghaisgich a reub a mac.'

' Cha togar leam féin an t-sleagh mhòr,
 Thu'irt an t-òg bu chaoine snuagh,
 ' Cha làidir mo làmh ; ach is còrr
 'Leumas iuthaidh o m' ordaig suas. 130
 Le itich réidh o thaifeid chruaidh
 Thuit seòd gun tuar fadathall.
 Leig dhìot a mhàile gu luath ;
 Cha chum thu, ach cruaidh o bhàs.
 Cuiream fèin mo mhàile air réidh ; 135
 Tarring an teud, a rìgh Mhòirbheinn.'

Chunnaic e brollach fo 'ciabh.
 'S i piuthar an rìgh a bha ann.
 Bha 'sùil 's an talla mu 'n triath,
 Is fhuaradh leis rùn nach gann. 140
 Thuit an t-sleagh o làimh an rìgh,
 'S bha 'shealladh gun chli air an làr.
 Bha ise mar dheàrrsa o'n ear,
 A thachras ri fear o 'n chòs,
 'N uair dh'aomas e 'shealladh air lear, 145
 Tha boillsgeadh le solus gu mòr.

‘ A rìgh Mhòirbheinn a’s fuaimear tòim,’
 Thu’irt òigh nan làmh geal mar shneachd,
 ‘ Gabh mis’ ’an iadhadh do luing’
 O rùn Choirle ’s fad’ o bheachd. 150

Tha esa mar thorunn ’s a’ bhlàr ;
 Do dh’ Ineabhaca nan treun sàr
 Tha ’rùn dhomh ’n a àrdan féin,
 ‘S e ’togail mìle shleagh ’s a’ bhlàr.’

‘ Gabh sìth,’ thu’irt Treunmor an triath, 155
 ‘ Gabh sìth fo mo sgéith, a làmh-gheal ;
 Cha teich, ’s cha do theich mi riamh,
 Ge d’ fhaicinn air sliabh fir làidir
 De naimhdibh fo mhìle sleagh.’

Tri laithean dh’fhuirich an triath, 160
 Le stoc caismeachd a b’ airde fuaim
 A’ gairm sàr Choirle gu blàr,
 O charraig, is chàthar, is chruaich.
 Cha d’thàinig sàr Choirle gu blàr ;
 Théiring Lochlin nan lann o ’thùr, 165
 Thug do Threunmor òigh nan geal-làmh,
 Sgaoil cùirm dha air tràigh as-ùr.”

“ A rìgh Lochlin,” thu’irt Fionnghal nam buadh,
 Tha d’fhuil a’ ruith luath ’n am thaobh,
 Bha ar sinns’ran aig strì mu’n stuaidh, 170
 ‘An stri mu’m bì luaidh a chaoidh.
 Ach ’s tric ’an talla nam fleagh
 A chuir iad an corn mu ’n cuairt.
 Tog d’ aghaidh o chòmhstri nan sleagh,
 ‘S bitheadh aoibhneas na clàrsaich ’ad chluais. 175
 Mar stoirm mhòr air aghaidh cuain
 A thaom thu do threunadas garbh ;
 Do ghuth mar ghuth mhiltean sluaigh

- S e 'g éirigh air chruaich nam marbh.
 Tog, am màireach, tog do shiùil, 180
 Dhearbhb bhràthair mo rùiu a bh'ann :
 Mar dheàrrsa na gréine as-ùr
 Thig air m' anam a cliù 's an àm.
 Chunnaic mi do dheòir mu'n làimh ghil,
 'N uair a dh'éirich air Stairne mo lann : 185
 Chum mi gun dèruinn 's an àm thu
 Is m' osnadh mu òigh an uchd bhàin.
 Ma 's e do roghainn an còmhrag,
 A chòmhstri thug Lochlin do Threunmor,
 Gu 'n till thu gu d' thìr le mòrehuis, 190
 Mar luidheas a' ghrian fo'n bheinn."
 " A rìgh sinns'ran nam mòr bheann,"
 Thu'irt triath Lochlin a's àrd fuaim,
 " Cha d' theid Suaran an còmhstri ri d' lann,
 A cheann mhìltean fhuaire a' bhuaidh ; 195
 Chunn'car thu 's 'an talamh thall ;
 Cha bu lìonmhor na lài orm féin :
 'S e thu'irt ri m' anam 's an àm,
 C' uin a thogaim an lann co treun
 Ri Fionnghal nam beum uasal ? 200
 Chuir sinn an còmhrag, a shàir,
 Air taobh Mheallmhoir nan càrn ciar,
 'N uair thug an stuadh mo shleagh a nall
 Gu talla àrd nan slige fial,
 Anns am faigheadh na treith am fleagh. 205
 Cuireadh bàird na bhuadhaich thall
 Gu àm a tha mall a' gluasad.
 'An còmhstri Mheallmhoir nan curaidh
 Sàr-chliù nach robh gann a chualadh.
 'S iomadh long o thìr nam mòr choill'

- A chaill an sàr òig-fhir air Lena. 210
 Gabhs' iad, a rìgh nam mòr bheann,
 'S bi 'n ad chàra do nàmhàid Eirinn.
 'N uair thig gu Gorm-mheall do chlann,
 Bithidh fleagh nach gann is cùirm' nan còir,
 'S bithidh dhoibh an roghainn 's a' ghleann 215
 'An còmhstri nan lann ri seòid."
- " Cha ghabhar leam," thu'irt an rìgh,
 " Do luingeas no tìr nan càrn ;
 Fòghnaidh dhomh fàsach nam frìth
 Le féidh, le coille, 's le glinn. 220
 Tog-sa do shiùil thar an stuadh,
 Char' uasail mo luaidh a bh' ann ;
 Tog do shiùil bhàn air a' chuan,
 'N uair dh' eireas soills' air cruaidh nam beann,
 Air d' ais gu Gorm-mheall nam fuaim." 225
- " Sìth do d' anam, a rìgh nan corn,"
 Thu'irt Suaran nan donn sgiath,
 " 'An sìth 's tu aiteal an earraich,
 'An còmhrag 's tu carragh 's an stoirm :
 Glacsa mo làmh ann an càirdeas, 230
 A rìgh nan lann o Shelma fhuair,
 Agus thugadh do bhàird chòrr
 Do bhròn na mairbh air a' chluain ;
 Cuireadh Eirinn fo ùir mo shlòigh :
 Tog clachan an cliù air cruaidh. 235
 Chì muinntir nam marbh o thuath
 A chluain 's na chuireadh an cath.
 Their sealgair 's e 'tearnadh o 'n bheinn,
 'N uair dh' aomas e féin air uaimh :
 ' 'N so Fionnghal is Suaran na tréin 240
 Chuir còmhrag nan ceud air sluagh."

Mar so their sealgair tha faoin ;
Ach mairidh a chaidh ar cliù.

“ An diugh féin is mò ar cliù,”

Thu’irt Fionnghal, “ a rìgh nan tonn ; 245

Théid sinne, mar aisling air chùl,

Gun luaidh oirnn air raoin nan sonn ;

Cha-n aithnich sealgair ar ’n-uaimh,

Cha bhi ainm dhuinn ’am fuaime nam fonn.

Cha-n fheum dhuinn a bhi fo luaidh, 250

Sinn gun neart gun tuar fo ’n tòim.

Oisein, Charuill, Ullin chaoim,

Do’m bheil gaisgich a dh’aom ’s a dh’fhalbh,

Togaibh foun air làithibh nach b’ fhaoim,

Air aimsir nan laoch tha marbh. 255

Cuiribh thairis an oidheche le fuaime,

’S thigeadh maduinn gu luath le h-aobhneas.”

Thog sinn ar guth do’n dà rìgh,

Ceud clàrsach a strì ’s an fhuaim.

Shoillsich aghaidh Shuarain thall, 260

Mar ghealach làn anns an speur,

’N uair dh’fhàgas na neòil i shuas

Sàmhach leathan am meadhon oidhech.

“ Cuchullin,” thu’irt Carull aosda,

“ Tha Cuchullin ’an còs Thùra, 265

Tha ’làmh air claidheamh a neirt,

A smaointean air feachd a chaill e ;

Tha rìgh nan sleagh brònach ’s a’ bheinn

Gu so bu treun e ’s a’ chòmhrag.

Chuir e ’lann gu sìth ri d’ thaobh, 270

Thusa mar aomadh nan stoirm,

A sgaoil fo ruaig a naimhdean.

Gabhsa, Fhionnghail, lann an laoi ch ;

Tha 'chliùsa cho faoin ri ceò,
'N uair théid 'n a shiubhal ro' ghaoith, 275
'S a dh'fhàgas e 'n raon gun sleò."

"Cha ghabh," 's e fhreagair an rìgh,
"Cha ghabh Fionnghal 'an sìth a lann,
Tha 'n curaidh gu neartmhor 's an strì, .
'S tha 'cliù co chli' r'a làmh. 280

'S lìonmhor iad a ghéill 'an còmhrag,
Dha 'n d' éirich a chòmhstri 'an cliù.
Shuarain, a rìgh tìr nam mòr choill,
Cuir thusa do dhòruinn air chùl,
Tha iadsan cliùthar a ghéilleas, 285
Ma bhitheas iad treun an aghaidh nàmhaid,
Mar ghréin fo nial anns an speur,
'N uair 'cheileas i i féin 's an t-samhradh
Gu sealltuinn air maol an fheir.

Bha Grumal na thriath 'an Còna 290
Dh' iarr còmhrag air iomadh tràigh :
Bha aoibhneas dha 'anam 's an stoirm,
'Dhà 'chluais ann an toirm nan arm :
Thaom e 'ghaisgich air airde Chràca.
Bha rìgh Chràca o choill' r'a lann, 295
'An cròm Bhrùmo nam mòr thòm,
Bha 'n sonn 'an caint ri cloich nam fuath.

B'uamhasach còmhrag nan laoch
Mn'n òigh chaoin 's a taobh mar shneachd.
Chualas mu ainnir nam buadh 300
Le Grumal ruadh air uisge Chòna ;
Bhitheadh aige làmh-gheal nan stuadh,
No e féin bhi fuar 's a' chòmhrag.
Tri là bha spàirn nan laoch ;
An ceathramh chaidh Grumal fo iall. 305

Chuir es' e gun chairdibh r'a thaobh
 'N cròm Bhrùmo mu 'n d' aom an sliabh.
 'An sin bha tannais nam marbh
 Le 'n guthaibh garbh mu chloich nam fuath.
 Ach shoillsich an triath 'n a dhéigh, 310
 Mar theine nan speur as ùr :
 Thuit nàmhaid le 'làimh bu treun ;
 Fhuair Grumal e féin 's a chliù.

Togaibh, a bharda ! o àm a dh'fhalbh,"
 Thu'irt garbh neart rìgh na Mòirbheinn, 315
 " Togaibh moladh laoch 'tha marbh ;
 Cuiribh àrd-Shuaran o dhòruinn."

Luidh na gaisgich anns an fhraoch,
 Bha 'ghaoth chiar 'an ciabh nan laoch ;
 Dh' éirich céud guth binn 's an raon 320
 Céud clàrsach nach b'fhaoin air chòmhla ;
 Bha 'n dàn àir an àm a dh' aom,
 Triathan mòr nach bu bhaoth 's a' chòmhstri.

C' uin a chluinnear leam am bàrd ?
 C'uin a bhitheas aoibhneas a' snàmh mu 'n cuairt ?
 Tha clàrsach gun teud 'am Mòrbheinn, 326
 Cha-n eil guth no ceòl 'an Còna ;
 Thuit araon an triath 's am bàrd,
 Cha-n 'eil cliù 's an àird ni 's mò.

Chrith maduinn le deàrrsa o 'n ear 330
 Air lear agus leathad Chromla.
 Chualas stoc Shuarain air Léna
 'Tional 'an Eirinn a shluagh.
 Sàmhach is brònach an sluagh,
 'N uair dh'éirich iad suas fo 'n siùil ; 335
 Bha osag gheur an déigh nan long,
 Siùil bhàn air tonn mar cheò o Mhòirbheinn,

“ Gairm,” thu’irt Fionnghal, “ gairm gu seilg
 Coin chaol nach mairg a chaitheadh càthar,
 Gairmibh Bran, a’s gile cliabh, 340
 Gairmibh Neart, is Ciar, is Luath,
 Fhillein, a Roinne—tha ’s an uaimh,
 Tha mo mhac ’an suain a bhàis !
 Fhillein, Fhearghuis, séidibh stoc,
 Eireadh aoibhneas air cnoc is càrn, 345
 Brisgeadh fiadh air Chromla shuas,
 ’S aig loch nan ruaghag an àros.”

Chaidh am fuaim geur ro’ choille thall ;
 Dh’éirich buidheann mhall air Chromla.
 Chaidh mìle cù air falbh ’s an fhraoch, 350
 Thuit fiadh air a thaobh ro’ gach cù.
 Thuit a trì le Bran air aon,
 Agus dh’ aom e ’n triuir gu Fionn
 A thogail mhòr shòlais do ’n rìgh.
 Thuit aon dhe ’n triuir aig uaimh Roinne ; 355
 Bha ceannard nan daoine fo cheò :
 Chunnaic e gur sàmhach thall
 Clach fir nach robh mall ’s an t-séilg.

“ Cha-n éirich thus a-ris, mo mhac,
 Aig fleagh no feachd air ciar-leac Chromla : 360
 ’S ealamh a théid d’uaimh o bheachd,
 Is fear a’ seacadh mu ’n cuairt d’i.
 Bithidh sìol na laigse ’siubhal sìos
 Cha-n fhaic ’s cha-n iarr iad mu d’ uaimh.

Oisein is Fhillein, mic mo neirt, 365
 A Ghail nam feachd a’s guirme cruaidh,
 Eiribh air aghaidh nan sliabh.
 Faigheam an triath tha ’n còs Thùra,
 Faigheam triath Eirinn nan ruaig.

- 'N e balla Thùra chì mi shuas ? 370
 'N a aonar is liath air an t-sliabh
 Tha triath nan slige fial fo bhròn ;
 Tha talla nan corn gun fhuaim :
 Faigheam Cuchullin nam buadh,
 Thoiream aoibhneas gu luath dha sheòid. 375
 Fhillein, 'n e sin Cuchullin thall,
 No 'n deatach air càrn an fhraoich ?
 Tha gaoth o Chromla 'am shùil,
 'S cha-n fhaic mi g' a chùl an laoch.
 " A rìgh," 's e fhreagair an t-òg, 380
 " 'S e sin am fear còrr mac Shéma,
 Tha e dorcha sàmhach fo bhròn,
 Tha 'làmh air an lainn ag éirigh."
 " Ceud failt air ceannard a chòmhraig, 385
 Fhir bhriseadh na mòr sgéithe!"
 " Ceud fàilt ort féin," thu'irt an laoch,
 " Sàr ghaigich ri d' thaobh 's a' d' dhéigh ?
 'S taitneach leam d' fhianuis, a rìgh,
 Tha mar a ghrian air frìth Chromla,
 'N uair bhitheas an sealgair fo bhròn, 390
 Gus am faicear i mòr 's na nedil.
 Do mhic mar reultaibh ri d' thaobh,
 Tha 'siubhal an soills' mu do chliù
 Cur gloine air mala na h-oidheh'. 395
 Fhionnghail, cha-n ann mar so fhéin
 Chunna' tusa mi, thréin 'n a d' thìr,
 'N uair dh'fhàg tréith an domhain a' bheinn,
 'S thàinig aoibhneas air a ghaidh gach frìth."
 " 'S lìonmhor d'fhocail," thu'irt Conan gun chliù,
 'S lìonmhor do ghuth faoin, mhic Shéma ; 401
 'An còmhradh cha chluinnear ach thu.

C'àite bheil do ghnìomh 's do bheum ?

C'ar son a thàinig thar chuan,

'Thoirt cobhair do ruaig le lann ?

405

Theich gu do chès fo ghruaim,

Is dh'fhàg thu do Chonain am blàr.

Thoir dhomhsa na h-airm tha 'soills',

Thoir dhomhs' iad gun fhoill, a mhic Eirinn."

" Cha d' iarr gaisgeach mo lann riamh, 410

Ged' iarradh, cha-n fhaigheadh e m' àirm.

A Chonain, a 's dona fo sgiath,

Cha d'fhàg mis an sliabh, fo bhròn,

Gu'n ghéill Eirinn m'a sruth féin."

" A Chonain, a's laige làmh," 415

Thu'irt rìgh Mhòirbheinn, am mòr thriath,

" Na gabhsa na focail co dàn,

Gu 'm faicear na 's àirde do ghnìomh.

Tha Cuchullin fo chliù 's a' bhlàr,

Uamhasach 's gach àit 'an d' théid. 420

'S tric a chual air a ghaisgeach bu shàr

Ard cheannard na Phàil 'an Eirinn.

Tog thus, a laoich, do shiùil bhàn

Gu Innis nan lann fo cheò.

Faic ! Brà'-gheal ag aomadh thall 425

Air iomall nan càrn fo dheòir ;

Tha 'ghaoth a' sanas 'n a trom chiabh'

'G an togail o 'mìn-uchd bàn,

'S i 'g éisdeachd toirm oidheche o 'n t-sliabh

'S fonn fial o ghaisgich nan ràmh ; 430

Tha 'barail gu 'n cluinn i d' fhonn

'S do chlàrsach lòn air aghaidh a chuain."

" 'S fhada dh' éisdeas i gun bhrìgh ;

Cha tilleam o 'n strì a chaoidh.

C' uim am faicinn thu, Bhrà'-gheal mhìn, 435
 'Togail trom osnaidh mu d' shaoi ?
 Chunnaic thus, a rìgh, mi fo bhuaidh
 'An iomadh cruadal lann is shleagh."

" Chithear a rìs thu fo bhuaidh,"
 Thu'irt Fionnghal nan slige fial ; 440
 Eiridh do chliù anns an ruaig,
 Mar dharaig air Chromla nan sliabh :
 'S iomadh cath is còmhrag geur
 Tha 'feitheamh riut fhéin, a laoi ;
 'S iomadh lot o d' làimh 's a' bheinn. 445
 Cuir, Ocair, na féidh air fraoch ;
 Togaibh fleagh is slige fhial ;
 Bitheadh anam an triath fo aoibhneas,
 'S ar càirdean 'an sòlas 's an raon."

Shuidh is ghabh sinn fleagh is dàn, 450
 Dh' éirich anam Cuchullin gu h-àrd ;
 Thill a neart do threun nan lann ;
 Bha aoibhneas air 'aghaidh thall.
 Thug Ullin do 'n triath am fonn ;
 Thog Carull a ghuth air a mhaigh ; 455
 Chobhair mi na bàird air an tòim,
 Mu charraid nan sonn 's nan sleagh,
 Carraid 's na tharruing mi lann—
 Cha tharruing mi lann ni 's mò ;
 Dh'fhalbh mo chliù air guìomh a bh' ann. 460
 Suidheamsa aig uaimh fo bhròn,
 Uaimh nan cairdean mòr nach mair.

Shiubhail an oidhech' air an fhonn ;
 Thàinig maduinn thar tonn le sòlas.
 Dh' éirich Fionnghal air an àird, 465
 Agus chrath 'n a làimh an t-sleagh :

Shìn e 'cheum mòr thar magh Léna,
Is lean sinn an treun 'n ar n-airm.

“ Sgaoil na siùil bhàn,” thu'irt an rìgh,

“ Gabhaibh gaoth na frìth o Léna.”

470

Dh'éirich sinn air tuinn le fonn ;

Bha sòlas nan sonn gu mòr

Air cobhar bàn an domhain ghlaiz.

TIGHMORA.

DUAN I.

GORM thonna na h-Eirion 'an soillse ;
Ard mhonadh fo bhoillsgeadh an là ;
Cranna ciar-cheann ag aomadh fo ghaoith,
Liath shruthan 'taomadh o chùirn ;
Dà thoman uaine fo dharaig 5
Ag iadhadh 's a tarruing mu chaol-rath,
Caoin shiubhal an uisge ro' ghleannaibh ;
Air bruaich an uilt an Cairbre féin,
A shleagh fo chomas an tréin r'a thaobh.
A dhearg shùil fo ghiorrag, 's e bròn. 10
Dh' éirich Cormac 'an anam an righ,
'S a lotan gun chlà, 'n a thaobh.
Leth fhaicte bha 'n t-òg 'an dùbhra,
Fhuil chraobh-dhearg a' sruthadh o 'chliabh.
Thilg Cairbre a shleagh trì chuairt, 15
Tri chuairt chuir e 'n fheusaig fo làimh.
Chas e gu tric o àrd cheum ;
Chrath e ruighe nam beud gu h-àrd.

- Mar nial 'am fàsach am mòr thriath,
 Caochladh fo ghaoith nan sìan a dhealbh, 20
 Na gleannan a bròn fo 'n fhireach,
 Ma seach fo ghiorrag nam braon.
 Ghabh an rìgh a mhòr anam dha féin ;
 Ghlac e sleagh nan treun 'n a làimh.
 Thionndaidh 'shùil gu cùl magh Léna, 25
 Luchd coimhead nam beud o chuan gorm.
 Thàinig iad le ceumaibh fo fhiamh
 Tric a' coimhead sìos o 'n t-sàil.
 Dh' aithnich Cairbre mu chòrr rìgh nan gnìomh.
 Ghairm e dorch na triath' gu làimh. 30
 Ghrad thàinig ceum fuaimear nan sonn,
 An glas lannan lòn anns gach làimh.
 An sin bha Mòrla 'n duibhre ciar ;
 An sin bha Dalla nan ciabh 's a' ghaoith,
 Cormar ruadh ag aomadh air sleagh, 35
 A' sealltuinn borb o thaobh a ghruaim.
 B' alluidh do shùil chrom, a Mhalthos,
 Fo shealladh do mhòr fhabhraid.
 Sheas Foldath mar charraig 'an sruth
 Cleith fo chobhar a dubh chruth, 40
 A shleagh fhada mar ghiubhas nam mòr shliabh,
 A thachras ri còrr ghaoith nan speur,
 A sgiath làn de chomharaidh còmhraig.
 A dhearg shùil an còmhnuidh gun fhiamh.
 Iad' is triath' eile gun chuuntas 45
 A' dlùth-theannadh mu rìgh Eirinn,
 'N uair thàinig fear-coimhead a' chuain
 Moranail gu cruaich mhaigh Lena,
 Bha 'shùile 'briseadh claon o 'cheann,
 A bhile cam a' crith, 's iad liath. 50

‘ An seas triathan na h-Eirinn air chùl
 Balbh mar bhadan na ciùin oidheche,
 Mar gharbh choille balbh fo mhùig,
 Is Fionnghal m’ an tràigh a’ boillsgeadh,
 Fionnghal a’s uamhasaiche beum, 55
 Ard rìgh nan treun o shruthaibh Mhòrbheinn ?”

“ Am faca tu ’n gaisgeach nach fann,”
 Thu’irt Cairbre, o spairn a chléibh.
 “ Am bheil a laoich lionmhor air tràigh ?
 An tog e sleagh chòmhraig o ’dhéigh, 60
 No an d’thàinig an treun ’an sìth.”

“ An sìth cha d’thàinig e, rìgh Eirinn.
 Chunna’ mi roi’ ’n treun a shleagh shuas
 Mar mhall theine bàis ag éirigh,
 Fuil mhìltean a’ leumnaich m’a cruaidh. 65
 B’ es’ an ceud fhear bhuail an tìr
 Làidir fo ’leadanaibh liatha.

Làn, fèitheach, garbh chalpan an rìgh,
 ’Cheuman ’glusad gun strì air sliabh.
 Air thaobh an tréin a chlaidheamh fiar, 70
 An dara beum a chaidh nach iarr ;
 A sgiath leathan uamhasach ’n a làimh,
 Mar chearcal fuileach ré ’s i làn
 Ag éirigh gu dàn ro’ stoirm.

An sin Oìsian rìgh caoin nam fonn 75
 Mac Mhorni ’n sonn air ceann nan triath.
 Leum Connal air a shleagh o’n tuinn ;
 Sgaoil Diarmad a dhonn chiabh ;
 Lùb Fillea a bhogha le mòrchuis,
 Sealgair òg aig mòr shruth nan sliabh. 80
 Co e sud air ceann nan treun
 Mar gharbh shiubhal sruth o bheinn ?

Co th' ann ach mac Oisein an triath,
 Mar bhoillsge teine 'measg a chiabh,
 Ma chùl a leadan fada 'n cuach, 85
 Fhabhrad dhubh leth cheilt 'an cruaidh,
 A lann 'an iall a' triall r'a thaobh,
 A shleagh 's e siubhal a boillsgeadh baath.
 Theich mi o gharg shùl an t-seòid,
 A rìgh Thighmòra, nam mòr chliù." 90

" Teich thusa, fhir dhona gun fheum,"
 Thu'irt Foldath 'an gruaim 'fhéirg,
 " Teich-sa gu d' liath shruthaibh féin,
 A mhic an anama ghainne fo mheirg 95
 Nach fhacas leamsa 'n t-Oscar donn ?
 Chnanna' mis an triath ri còmhrag.
 'An cunnart dhe na tréin tha n' sonn.
 Togar sleagh le daoine' eil' air chòmhnhard ;
 Is iomadh mac th' aig Eirinn cho mòr.
 A rìgh Thighmòra nan àrd chraobh, 100
 Leig dhomhsa tachairt ris an t-seòd,
 Is caisgidh mi 'n sruth mòr na dheann.
 Tha mo shleagh nighte 'am fuil,
 Mo sgiath mar bhalla Thùra."

" An coinnich Foldath 'n a aonar na dàimh ?"
 Thu'irt Malthos nam fabhrad càr. 106
 " Nach 'eil iad cho lìonmhor air tràigh
 Ri coi'-thional garbh-shruth nan sliabh ?
 Nach iad féin na trein thug buaidh
 Thar Suaran nan cruaidh bheum, 110
 'N uair ghabh sliochd Eirinn an ruaig ?
 'S an thachair Foldath ri'n ceud treun ?
 A chridhe chéir an ardain féin,
 Gabh spionnadh nan céud dhe d' shluagh ;

- Thigeadh Malthos maille ri tréin, 115
 Bha mo chlaidheamh fo bhéumaibh ruadh ;
 Ach co a chuala gu fiar mo ghuth ?”
 “ A shliochd Eirinn a’s uaine raon,”
 Thu’irt triath Chlaonrath nan caoin shruth,
 “ Na cluinneadh Fionnghal bhur briathran faoin ;
 Na bitheadh sòlas air naimhdibh an diugh 121
 A’ cur spionnaidh ’n an làimh ’s an tìr.
 Is treun sibh féin, a shìl nam blàr,
 Mar ghaillinn o ghàir a chuain,
 Mar stoirm a thachras ri sgeir àird, 125
 Bheir coille gu làr o chruaich.
 Ach gluaiseamaid ar spionnadh fèin
 Mall mar thrèun choithional nial.
 Bithidh giorrag air sàr mhac nam beum ;
 Tuitidh ’gharbh shleagh gun fheum o ’n triath.
 Chi sinn dubh-nial dorch a’ bhàis, 131
 Their iadsan is faileus’ fàs m’ an tuar,
 Bròn air Fionnghal aosda na bàigh,
 A chliù a sìoladh o ’n tràigh gun bhuaidh.
 Cha-n fhaic air Mòrbheinn ceum a thriath ; 135
 Bithidh caoineadh nam bliadhn’ ’an Selma.”
 ‘An sàmhechair chuala Cairbre ruadh,
 Mar dhubh nial nan stuadh fo bhraon.
 A sheasas dorch air Cromleac shuas,
 Gus am bris an tein-athair a thaobh, 140
 Lasaidh gleannan ri boillsgeadh nan speur,
 Bithidh tannais gun fheum fo shòlas.
 Mar sin ’an sàmhechair sheas an rìgh ;
 Ghrad chualas le brìgh a ghuth.
 “ Sgaoilear a chuirm air Moi-léna ; 145
 Thigeadh mo cheud bàrd a nall.

Oila nan ciabh dubh-ruadh, éirich ,
Gabh clàrsach rìgh Eirinn 'n ad làimh ;
Siubhail gu treun Oscar nan lann, 150
Is iarr é a nall gu fleagh.

An diugh bithidh cuirm is fonn 's a' ghleann ;
An màireach brisear leinn sleagh
Innis da gu 'n thog mi suas
Uaimh Chathuil fo luaidh nam bàrd ;
Thug mi a thruagh charaid do ghaoith. 155

Innis da gu 'n cualas m'a bhuaidh,
Air ehlìu aig sruth fuaimear Charuinn.
Cha-n fhaic mi 'n so mo bhràthair treun ;
Cha-n eil Cathmor nan ceud ri m' thaobh ;
Tha ar làmhan lag 'an airm. 160

'S nàmhaid Cathmor do strì nam fleagh ;
Is mòr anam mar dhearrsa na gréine.
Ach brisidh Cairbre is Oscar an t-sleagh,
Thriatha Thighmòra, air còmhnaidh Léna.
Bu labhar mu Chathuil a bheul ; 165
Las m' anam dhomh féin le feirg ;
Tuitidh es' air Moi-léna fo chreuchd ;
'Am fuil éiridh mo ehlìu air leirg."

Shoillsich sòlas nan treun m' an cuairt ;
Sgaoil iadsan mu chruaich Mhoi-léna, 170
Cuirm slige 'g a deasachadh shuas,
Fonn bhàrd nan duan ag éirigh.
Chuala triathan Shelma an sòlas,
Shaoil gur Cathmor còrr a thàinig,
Cathmor còrr, ceann-uidhe nan dàimh, 175
Bràthair Chairbre nan ruadh chiabh.
Cha bu choimeas anama dhoibh ;
Bha solus speur 'an uchd an triath'.

- Air Atha nam bruach a thùr ârd.
 Seachd aisridh gu talla nan sìan, 180
 Air gach aisridh sheasadh bàrd
 'Cuireadh coigrich gu clàr na fial ;
 Shuidh Cathmor fo choille nan sliabh,
 Gus nach cluinnte leis trian de 'chliù.
 Thàinig Olla ruadh le dân ; 185
 Ghluais Oscar gun dàil gu cuirm,
 Tri cheud fo cheumaibh r'a làimh,
 Roi Léna nan làn-shruth gorm ;
 A liath-choin a' leum 's an fhraoch
 'S an garbh chaoineadh a' sgaoileadh thall. 190
 Chunnaic Fionnghal an sonn a' triall,
 Thuit anam an triath fo bhròn
 D' eagal Chairbre nan smuaintean ciar
 'Measg slige nam fial ag òl.
 Thog mo mhac sleagh Chormaic thall. 195
 Ceud bàrd a bha nall air sliabh.
 Cheil Cairbre am bàs a bha 'snàmh
 Fo dhubhra 's an àm 'n a chliabh.
 Fleagh sgaoilte, na sligean a' fuaim,
 Dhealraich sòlas 'an eudan an t-sluaigh : 200
 Ach sòlas mar ghrein a tha fann,
 Claon 'dearrsadh ro' mheadhon nan gleann,
 Is e 'cleith a dheirg-chinn 's an stoirm.
 Dh' éirich Cairbre thall 'an airm
 'Tional dùbhra nam marbh 'n a ghruaidh. 205
 Chaisg clàrsaich nan ceud an toirm ;
 Chualas screadan nan sgiath m' an cuairt.
 Fada thall air uchd nan sliabh
 Thog Olla nan ciabh guth bròin.

Dh' aithnich Oscar comharadh a bhàis ; 210
 Ghluais is ghlac gun dàil a shleagh.

“ Oseair,” thuirt an Cairbre ruadh,
 “ Tha mi 'faicinn sleagh buaidh na h-Eirinn,
 Sleagh fhada Thighmòra nan stuadh
 'Boillsgeadh ann do làimh ag éirigh. 215

Mhic Mhòirbheinn nan coille ciar,
 Sleagh, deagh àrdan nan ceud rìgh,
 Bàs 'am frìth do thréin o shean,
 Géill i, mhic Oisein, gun strì,
 Géill i do Chairbre nan carbad.” 220

“ An géill mi,” 's e fhreagair an treun,
 “ Na thug rìgh Eirinn nam beum cruaidh,
 Na thug Cormac 'chiabh àillidh dhomh féin,
 'N uair a sgap mi fo bheum na Tuaith ?

Thàinig mi gu talla nan feile, 225
 'N uair a theich iad o Fhionnghal nam buadh :

Dh' éirich sòlas an aghaidh na h-òige ;
 Chuir 'am làimh sleagh Thighmòra nan triath ;
 Cha d'thug e do lag i fo dhòruinn,
 No dh' anam fo mhòrchuis gun ghnòmh. 230

Cha stòirm dhomh féin do dhubhra donn,
 Cha theine bàis do shùil dhomh féin ;
 Cha-n eagal dhomh do sgiath, no 'm fonn
 O 'n Olla, tha lòm de bheum ;
 A Chairbre, cuir giorrag air tràill, 235
 Tha Oscar a ghnàth mar charraig.”

“ Nach géill thu fhéin an t-sleagh gun dáil ?”
 Thuirt Cairbre, is 'àrdan ag éirigh.

“ Bheil d'fhocail stòirmeil is àrd
 Mu Fhionnghal air tràigh na h-Eirinn, 240
 Fionnghal nam leadan liath,

O choille nan sliabh, o Mhòrbheinn ?
 Bha' bheuman riamh ri daoine fann.
 Ach thigeadh e nall gu Cairbre ;
 Mar fhaileus siolaidh e 's a' ghleann, 245
 No ceathach 'tha mall 's an fhàsach,
 Tha 'g aomadh 's a' taomadh o Atha."

" Na 'm bitheadh an treun thog beum air fann,
 A' tarruing gu teann air Cairbre,
 Bheireadh Cairbre o Atha nan gleann 250
 Eirinn uaine a nall gun armaibh.
 Na labhair mu na tréin, a thriath ;
 Tionndaidh claidheamh nan sgiath riumsa ;
 Ar spionnadh fo choimeas gu 'n trian ;
 Tha Fionnghal nan sgiath cliùtach, 255
 Ard cheannard nan àrd thriath."

Chunnaic an cairdean maraon
 Dùbhra nach robh faoin m' an gruaidh.
 Chualas toirm an ceuma claon :
 Bha 'n sùile mar theine fo bhuaire, 260
 Leth gach claidheamh o mhìle slios.
 Chaisg Olla nam fios am fonn,
 Olla ruadh nam brosnachadh dàna.
 Chrith anam an Oscair le sòlas,
 Le sòlas a b' àbhaist do 'n triath, 265
 'N uair ghluaisheadh corn caismeachd an rìgh.
 Dorcha, mar thonn ciar a chuain,
 Seal mu 'n éirich air stuaidh gaoth,
 'N uair dh' aomas a cheann gu bruaich,
 Ghrad thàinig sluagh Chairbre r'a thaobh. 270

A nighean Thoscair, c' ar son do dheòir ?
 Cha do thuit an triath mòr nach faoin ;
 'S iomadh bàs a bha 'g iadhadh m' an tòrr,

- Mu'n d'aom am fear còrr air 'thaobh.
 Faic mar thuiteas iad roimh 'n triath, 275
 Mar choille nan sliabh 's an fhàsach,
 An uair le feirg thig taibhs' nan sìan
 Fo 'n oidhche gu dìan o 'n àiridh,
 A làmh sgaoilte mu cheannaibh nan crann.
 Thuit Mòrla, Mathronnan fo bhàs ; 280
 Dh'aom Conachair air làr 'am fuil ;
 Theich Cairbre 'o làinn a mhòr shàir
 E 'sìoladh 'bhàin fo dhùbhra dubh
 Air culaobh cloiche nan cruth 's nan cròm.
 Thog e gu dìomhair a shleagh ; 285
 Bhuail esa taobh Oscair. Air sgéith
 Thuit an gaisgeach air aghaidh 's a' mhagh ;
 Air a ghlùn bha taice do 'n triath ;
 Bha 'shleagh fhada fhèin 'n a làimh.
 Faic Cairbre ! 's e thall fo smùir. 290
 Ghluais geire na cruaidhe ro' 'cheann
 A'sgoltadh a ruadh-chiabh air chùl :
 Mar charraig bhriste dh' aom an sonn,
 A thuiteas grad o shliabh nan cròm,
 'N uair chrathas Eirinn uain i féin 295
 O bheinn gu beinn, o mhuir gu muir.
 Cha-n éirich Oscar donn a chaoidh :
 E 'g aomadh ri copan a sgéithe,
 Bha sleagh nan ciar-bhàs ann a làimh.
 Sheas Eirinn fada thall air sliabh. 300
 An glaoth mar onfha garbh nan sruth ;
 Fhreagair Léna nan cruth am fuaim.
 Chuala Fionnghal thall an toirm ;
 Ghlac e sleagh Shelma nam beum.
 Sgaoil e 'cheum air uchd nan sliabh, 305

Ghrad-mhosgail o 'n triath guth bròin.
 “ Cluinneam àrd iarguil a chòmhraig ;
 Tha Oscar 'n a aonar 's a bhlàr.
 Gluaiseadh sìol garbh-threun na Mòrbheinn.
 Is thugadh iad còmhnaidh d'a lainn.” 310

Bu ghrad mo cheum féin air raon ;
 Leum Fillean thar fraoch Mhoiléna ;
 Le neart ghluais Fionnghal nach faoin.
 B' uamhasach an dealradh, bha 'g éirigh
 O sgéith nam beum air treun nan sluagh. 315
 Chunnaic sìol Eirinn fada thall

Dealradh mall o cheann na leirg.
 Dh' aithnich iad nach d' éirich gann
 Do rìgh nan lann a bhròn feirg.
 Bha 'm bàs ag iadhadh dall mu'n smuaintibh. 320
 Thàinig sinne ; bhuail sinn còmhrag ;
 Chaisg triath' na h-Eirinn ar gruaim.
 'N uair thàinig an rìgh 'n a mhòr fhuaim,
 C'e an cridhe bhitheadh cho dàna fo chruaidh ?

Theich iadsan o chruachaibh Mhoiléna, 325
 An dubh-bhàs a' beumadh 'n an ruaig.
 Chunnaic sinn òg Oscar air sgéith,
 'S a dhearg fhuil ag iadhadh m'a thaobh.
 Bha sàmhchair mu eudan gach triath
 A' tionndadh gu' chulaobh fo dheòir. 330

Bha 'n rìgh a cleith a dheur féin
 'S a ghaoth o' bheinn na 'fheusaig léith ;
 Dh' aom e 'cheann thar an treun ;
 Thuit osnadh 'measg fhocal' o 'n triath.

“ Na thuit thu, Oscair shàir nan lann, 335
 Am meadhon do gharbh astair féin !
 Tha cridhe na h-aoise fo spairn .
 'Faicinn chòmhrag a bhuineadh do thréin,

Na cathan do 'm bu chòir a bhi nall,
 Chaidh 'n gearradh gu gann o chliù. 340
 C' uin a chòmhnuidh's an sòlas air Selma ?
 C' uin ghluaiseas am bròn o Mhòirbheinn ?
 Thuit, o àm gu h-àm, mo chlann ;
 Tha Fionnghal an deireadh de' shìol.
 Mo chliù a' sìoladh sìos o luaidh, 345
 Bithidh 'm aois-sa fo thruaigh gun chairdibh,
 Mar nial de cheò 'am thalla fèin.
 Cha chluinn mi tilleadh o' bheinn mhac
 'Am meadhon mòrchuis is smachd airme.
 Tuiteadh deòir o ghaigich Mhòrbheinn ; 350
 Cha-n éirich Oscar òg a chaoidh."

Thuit na deòir, a rìgh nan lann,
 Cha robh anam gu gann mu 'n triath ;
 Ghluais esa gu còmhrag nan gleann ;
 Chaidh naimhdean air chall roi' 'sgiaith ; 355
 'Measg an sòlais bha 'thilleadh 'an sìth.
 Cha robh bròn air athair m'a mhac,
 'Thuit 'an còmhstri 'an tlachd òige.
 Ghluais iadsan gun deòir fo sgàile,
 'N uair shìnteadh air làr ceann an t-sluaigh. 360
 Bha Bran a' donnalaich r'a thaobh,
 Luath gruamach nan raon fo bhròn ;
 Is minic a ghluais iad maraon
 Do sheilg is do ruadhaibh na fàsaich.

'N uair a chunnaic e 'chairdean m' an cuairt, 365
 Ghluais a spairn gu luath fo 'chliabh
 Osnadh nan triath àrda fo h-aois,
 Caoineadh nan con, is am fonn
 A' briseadh trom o bheul nam bàrd ;
 Leagh sud m' anam féin fo bhròn, 370

- M' anam nach do leaghadh riamh
 'An còmhstri nan sgiath no 'n còmhrag ;
 Bha e cos'lach ri cruaidh mo lainne.
 " Giùlain mi gu m' chruaich, a thréin,
 Tog clachan 's a' bheinn do m' chliù ; 375
 Cuir cabar an ruaidh rium féin,
 Lann thana nam beum ri m' thaobh.
 Togaidh sruth, an cian, an ùir ;
 Chi sealgair gu cùl a' chruaidh ;
 ' So claidheamh gharbh Oscair fo smùir, 380
 Ard mhòrchuis nam bliadhna chaidh uainn.'"
 " Na thuit am mac a thug dhomh cliù ?
 Nach fhaic mi thu, Oscair, a chaidh ?
 'N uair a chluinneas triathan mòr m' an cloinn,
 Nach cluinu mi 's an àm ort, a thriath ? 385
 Bidh còineach air do chlachaibh liath ;
 Bithidh gaoth 'measg an ciabhan fo bhròn.
 Cuirear còmhrag gun thusa air sliabh ;
 Cha lean thu eilid chiar mu thòrr.
 'N uair a thilleas an gaisgeach o stà 390
 'S e 'g innseadh mu thìr nan Gall,
 Chunna' mi uaimh aig an t-sruth,
 Bha 'beucadh o dhubh nan càrn,
 Còmhnuidh gun leus do thriath ;
 Thuit e le Oscar nan carbad, 395
 Ceann nan garbh dha 'n dàn am bàs.
 Theagamh gu 'n cluinneam féin a ghuth ;
 Bithidh sòlas air dubh mo chléibh."
 Thuiteadh an oidhche fo bhròn ;
 Cha-n éireadh le sòlas a' ghrian 400
 'An sgàile fiar na dòruinn.
 Sheasadh na triathan mar scòrraibh

- Air Moilén' nan tòrr fo mhùig,
 Fo fhallus fear gun luaidh air còmhrag.
 Sgaoil an rìgh gu caoin am bròn 405
 'S e 'togail a mhòr ghuth.
 Mhosgail na tréin 'n a chòir,
 Mar o aisling a' traoghadh o dhubh.
 " Cia fhada a thuiteas na deòir
 Air Moilen' nan tòrr o Eirinn? 410
 Cha till dhuinn na tréin ni 's mò ;
 Neart Oscair a chaoidh cha-n éirich.
 Tuitidh gaisgich 'n an laithibh féin ;
 Cha-n fhaicear 's a' bheinn an triall.
 C' àit am bheil ar n-athrichean treuna, 415
 A shìl nam beum o 'n àm a dh' iadh ?
 Thuit iad mar reultaibh fo thòrr,
 Thog solus mòr air tìr fo mhùig.
 Cha chluinn sinn ach fuaim an cliù ;
 Ach bu chliùtach iadsan fèin 420
 'Am bliadhnaibh nan treun a dh' aom.
 Uamhasach is baoth na dh'fhalbh.
 Mar sin a theid sinne o 'n raon
 'An laithibh fo chaol nam marbh.
 Bitheamaid 's an àmsa fo chliù, 425
 Is fàgamaid air chùl ar n-ainm,
 Mar dhealradh nan gréine gun smùir,
 'N uair a cheilear fo dhùbhra a ceann,
 Fear astair fo bhròn is e triall
 'G a cuimhneachadh 's an iar a dealradh. 430
 Ullin, mo bhàrd féin fo h-aois,
 Gabh long a tha faoin o 'n rìgh ;
 Tog Oscar gu Selma nan raon.
 Tuiteadh deòir o òighe nam frìth.

- O ainnir nan làn uchd 'am Mòrbheinn. 435
 Buailidh sinne còmhrag na h-Eirinn
 Mu shìol nan treun a thuit le Cormac.
 Tha lai mo bhliadhna fo smal;
 Tha laigs ann mo ruighe nach gann;
 Tha m' aithrichean 'g aomadh o 'n nial 440
 Gu faoin-astar an liath-mhic.
 Cha tréigear an t-àite so féin
 Gun dealradh ag éirigh do 'chliù.
 Bithidh m' anam mar dhearg shruth nan speur
 Do bhàrdaibh nam beul ciùin." 445
 Thog Ullin seòil bhàn ri Tuath.
 Bhuail gaoth air stuaidh o dheas;
 Leum loingeas gu Selma thar cuan.
 Sheas mise fo ghruaim thall
 Gun fhocal mall gu cluais uam féin. 450
 Bha fleagh is cuirm air sliabh Mhoiléna.
 Chuir tuilleadh is ceud gun bheud fo ùir
 Garbh Chairbre nan tùr àrd.
 Cha chualas fonn o bleul gu 'chliù;
 Bha anam fo smùir 's fo fhuil. 455
 Chuimhnich na bàrdan an rìgh:
 C' uim a bhitheadh Cairbre 'an strì nan dàn?
 Thuit truscan na h-oidhche m' an cuairt;
 Chit' shuas o cheud craobh
 Dealradh 'lasadh mu ghruaidh nan nial. 460
 Shuidh Fionnghal fo dharach na h-àirde;
 Sheas Althan nan dàn 'n a chòir
 Le sgeul an dubh-bhròin mu Chormac,
 Althan mac Chonachair nan seòd,
 Caraid ghaisgich a mhòr charbaid. 465
 Bha 'thuinnidh mar ri Cormac féin

- 'An Tighmora nan treun ghaoth,
 'N uair a cheileadh mac Shemo fo nial,
 Air taobh Lego nan ciar shruth.
 Bu bhrònach sgeul o Althan liath, 470
 A rosgan 'cur sìos nan deur,
 'N uair a labhair gu còrr am bàrd.
- “ Grian bhuidh a' plaosgadh mu Dhòra,
 An liath-fheasgar a' tòiseachadh thall,
 Chrith coille m' an cuairt do Thighmòra 475
 Fo ghaoith bha caochladh mu chàrn ;
 'Thionail nèil dubh fuar 's an iar,
 Is dearg reul fo 'n sgiathaibh ag éirigh :
 Sheas mi m' aonar air aomadh nan sliabh
 'Faicinn tannais air ciar nan speur. 480
 Bha 'cheum mòr o chruaich gu cruaich,
 Sgiath leathan gun tuar air a thaobh.
 'S e bh' ann mac Shéma nam buadh ;
 'S maith a b' aithne dhomh gruaim an laoiach.
 Shiubhail e 'n a osaig féin : 485
 Bha dorcha gun leus m' an cuairt.
 Thuit m' anam fo bhròn gun fheum
 Ghluais mi gu talla nan stuadh,
 Talla slige nam fuaim fial.
 Mile solus ag éiridh àrd, 490
 Làn cheud de na bàird fo theud,
 Sheas Cormac 'n am meadhon cho àillidh
 Rì òg-reul ag eiridh 's an speur,
 N uair sheallas i 'an sòlas ciùin
 O chùl nan sliabh mùgach 's an ear, 495
 A h-ùr dhealradh a' glanadh o dhruchd
 Gun smùir a' siubhal o lear ;
 Gluaisidh a h-astar sàmbach suas

- Gun nial a' cleith fo ghruaim a leòis.
 Claidheamh Artho 'an làimh an rìgh, 500
 Is e 'g a tharruing 'an strì òige ;
 Tri chuairt a tharruing e le neart,
 Tri chuairt dl'fhan fo bheart an lann.
 A chiabhan donn m'a ghuailibh shuas,
 Las solus 'n a ghruaidhibh òg. 505
 Bha bròn domh féin m' an dearrsadh ghlan,
 Bha gu tuiteam fo smal cho grad."
 Thu'irt an t-òg le fiamh a ghàire,
 " Am fac Althan am bàrd an treun ?
 S tròm claidheamh rìgh Eirinn bu shàire ; 510
 Bha 'ruighe ro làidir gu beum.
 'S truagh nach coltach mi 'an còmhrag
 Rì m' athair còrr fo mhosgladh feirg ;
 Thach'rinns' an iomairt nàn seòd
 Rì namhaid mòr Chuchullin féin, 515
 Ceanntàla nan garbh charbad.
 Dh 'fhaidte gu n druideadh bliadhna suas,
 Althan nan duan, 's gu 'm bi 'n làmh so
 Làidir 'an còmhrag nan treun.
 An cual' thu mu mhac Shéma an àigh, 520
 Ceann-uidhe 'an àrd Thighmòra
 Truagh nach eil e nall le 'chliù
 Is a ghealladh 's an àm dhomh féin.
 Tha bàird ga fheitheamh le fonn,
 Cuirm sgaoilte 'an talla nan teud.' 525
 Chuala mi Cormac 'an sàmhechair ;
 Thuit deòir gu tlàth o mo ghruaidh,
 Is mi 'g an cleith le m' liath-chiabh.
 Chunnaic an rìgh mo dhubh bhròn.
 ' Mhic Chonachair nan còrr dhàn, 530

'Bheil mac Shema, nan lann ìosal ?
 C' uim' a bhriseas an osnadh gu dìomhair,
 Na deòir a' dol sìos le do ghruaidh ?
 'Bheil Torlath nan carbad aig làimh,
 Fuaim Chairbre nan ruadh chiabh ? 535
 Thàinig iadsan, chi mi do bhròn ;
 Triath Thùra nan tòrr fo smal.
 Nach gluais mi do chòmhrag nan seòd ?
 Cia mar thogas sleagh mhòr nan cath ?
 Nam bitheadh mo ruighe mar Chuchullin, 540
 Theicheadh Cairbre o 'n tulaich fo fhiamh ;
 Mhosgladh cliù mo shinns'ran treun,
 Thigeadh gnìomh'ran fo dhéigh a nall.
 Ghlac esa bogha cròm 'na làimh,
 Na deòir a' snàmh m'a ghruaidh 545
 O rosgaibh reachdmhor an òg thriath.
 Bha 'bhròn a' dorchadh tròm m' an cuairt ;
 Bha bàird nan duan ag aomadh
 Thar faoin thoirm an ceud clàrsach.
 Bha mall aiteal thall air teudaibh ; 550
 Bha fuaim ann gun fheum, is balbh.
 Chualas, guth bha fada uainn,
 Mar aon fhear fo ghruaim 's fo bhròn.
 B' e Carull o aimsir na luaidh
 Thàinig thairis o chiar nan sliabh mòr. 555
 Labhair e mu bhàs Chuchullin,
 M' a ghnìomh'raibh uile 'an cath nan seòd.
 Labhair e mar sgaoil an sluagh
 Ag iadhadh m'a uaimh an àird,
 An arma air talla gun ghnìomh ; 560
 Cha robh còmhradh mu sgiath no còmhrag ;
 Thuit esa chuir teine fo bheum.

· Co iadsan, ' thu'irt Carull caoin,
Tha luath mar ruadhaibh na'm faoin bheann ?
Co iadsan mar òg choill' nan crann 565

'An ùrlar nan gleann fo bhraon ?
Co ach clann Usnoth nan triath
O Etha nan liath shruth ?

Mhosgail an sluagh ri 'n taobh,
Mar neart teine air faobhair chàrn, 570

'N uair a gluaisas gu grad a' ghaoth
Air a sgiathaibh faoin o 'n fhàsach,
Mala chiar nan scòrr a' boillsgeadh ;
Seasaidh maraich fo shoillse air cuan.
Chualas sgiath Chathbaid fo fhuaim. 575

Chunna' gaisgich 'an gruaidh Nathois
Neart is buaidh Chuchullin féin :
Mar sin a bha 'cheum air fraoch.
Thà còmhrag air taobh na Légo,
'S og Nathos nan lann fo bhuaidh : 580
Thig an triath gasda gu h-ealamh
Gu do thalla, a rìgh Thighmòra.'

' Faiceam gu h-ealamh an triath,
Thu'irt Gorm-shùil nan ciabh donn ;
' Ach tha bròn a' dùbhradh mo ebléibh 585

Mu Chuchullin nan sgiath 's nan sonn ;
Is minic air Dora nan sìan
Ghluais sinne gu séilg nan ruadh,
Is minic a chòmhradh mu threunaibh,
Air gnìomh'raibh 's air beumaibh moshinns'ran, 590
Mo shòlas a' dealradh 's ag éirigh.
Suidh-sa sìos, a Charuill féin,
Aig cuirm nan teud, is cluinneam dàn.
Is taitneach a ghnàth do ghuth ?

Tog am fonn mu chliù Chuchullin,
'S mu Nathos nan cunnart o Etha.' 595

Grad mhosgail an là o stuadh
Le 'uile dhearrsadh ruadh o 'n ear.
Thàinig Crathain gu talla nam buadh,
Mac Geal-làmh, a bhuail an aois. 600

'Chunna' mi dubh-nial 's an fhàsach,
A rìgh nan sàr thriath 'an Eirinn :
Bu nial e do réir mo smuaintean—
Ach sluagh so tha 'dùnadh mu lear.

'S fear mòr, is a cheum fo neart, 605
A ruadh chiabh ma seach anns a ghaoith,
'Sgiath a' boillsgeadh ri soillse o 'n car,
Sleagh fhada a' casadh 'n a làimh.'

'Gairm e gu cuirm Thighmòra,
Thu'irt òg rìgh a' sìoladh gu soillse ; 610
'Gairm e gu talla nam mòr thriath,
Mhic Geal-làmh nan gnìomh 's nan dàn.

'S e 'n gaisgeach o Etha a th' ann,
E 'tighinn a nall fo chliù.
Ceud fàilte air coigreach nan treun, 615
An caraid thu féin do Chormac ?

Charuill, 's gruamach e 's cha chiùin ;
Tha e 'tarruing o 'chùl an lann.
An e so mac Usnoth fo chliù,
A bhàird a chuir as ùr na bh'ann ? 620

'Cha-n e mac Usnoth a th' ann,
Ach Cairbre, do namhaid fo cholg,
C' uim a thàinig thu fo lainn,
A thriath dhubh-ruaidh nam mala borb ?
Na tog do chruaidh a thréin air rìgh. 625
C' uim a ghluaiseas gun stri do luaths ?'

Ghluais es' ann a dhùbhra ciar ;
 Ghlac e làmh an rìgh 'n a làimh.
 Chunnaic Cormac féin am bàs,
 Lasair feirg a' snàmh m' a shùilean. 630

' Tréig so, a thriath Atha nam beud ;
 Thig Nathos an treun le còmhrag.'
 ' Tha thu dàna 'am meadhon mo thalla,
 'S mo ruighe neo-neartmhor fo lainn.'
 Ghluais an claidheamh suas ro' 'chliabh ; 635
 Thuit 'an talla a shinns'ran an triath,
 A chiabhan àluinn sgaoilt' air thalamh,
 Is deathach na fala m' an cuairt.

' Na thuit anns an talla,' thu'irt Carull,
 ' Mac Artho bu tairise fial, 640
 Gun sgiath Chuchullin bhi mar ris,
 No sleagh athar, am mòr thriath ?
 Is brònach sibhs, a chruacha Eirinn,
 Is e gun éirigh 'measg a shluaigh.
 Sìth le d' anam féin, a Chormaic 645
 Chaidh thusa fo dhorch a an òige.'

Ràinig focail Charuill suas
 Gu cluais Chairbre nan ruadh chiabh.
 Dhùin e na bàird fo dhùbhra ;
 Bha eagal air m'a lann shìneadh 650
 Gu bàrd, ge dorch a clì a chliabh.
 Fada bha sinne fo bhròn.

Thàinig Cathmor còrr, an triath ;
 Chual e ar guthan o 'n chòs:
 Thionndaidh e 'shealladh gu fiar 655
 Air Cairbre nan ciar smuaintean.

' A bhràthair Chathmoir,' thu'irt an seòd
 ' Cia fhada bhitheas bròn air m' inntinn,

- Do chridhe gun chaomh mar charraig,
 Do smuaintean làn fola, is dorcha ? 660
 Ach 's bràthair thu do Chathmor féin,
 Bithidh Cathmor le feum 'an còmhrag.
 Cha choltach ar n-anaman, a thréin,
 Thusa, 's laige làmh 'an còmhstri.
 Tha solus mo chleibh-sa fo smal 665
 Le gnìomh'raibh cas mo bràthar.
 Cha chuir bàird fonn air mo chliù ;
 Their iadsan, ' Bha Cathmor treun,
 Ach bha 'bheum air taobh Chairbre.
 Theid iadsan thar m' uaimh gun leus ; 670
 Cha chluinnear mo chliù a chaoidh.
 A Chairbre, fuasgail-sa na bàird ;
 Is iadsan clann an àm 'chaidh sìos ;
 Cluinnear an guth air àrd,
 'N uair dh'aomas gu làr ar sìol, 675
 Sìol rìghbhean Thighmòra nan crann.
 Thàinig sinne mach mar thu'irt,
 Chunna' sinn an curaidh 'n a neart ;
 Bu choltach e, a rìgh, ri d' òige,
 'N uair thog thu an toiseach a mhòr sgiath. 680
 Bha 'eudan mar thuar na soillse,
 Grian a' boillsgeadh gun nial air speur.
 Cha robh dorcha air astar a ghruaidhe,
 Thàinig e le mìtibh de shluagh
 Gu cobhair Chairbre nan ruadh chiabh. 685
 A nois a dhioghailt bhàis,
 A rìgh Mhòirbheinn nan àrd chraobh."
 " Thigeadh Cathmor," do fhreagair an rìgh ;
 Tha mo làmh-sa 'an strì nan treun ;
 Tha 'anam 'am mòrchuis a' boillsgeadh ; 690

Tha 'ruighe 'an soillse a neirt,
 A chòmhraig ag iadhadh mu chliù.
 An t-anam beag mar chearb de cheò,
 Tha 'còmhnuidh mu loch gun ghaoith.
 Cha ghluais e mu na cruachaibh mòr, 695

Eagal gu 'n tig 'n a chòir 's e faoin,
 Osag fhiar o fhaobhar nam beann ;
 Tha 'còmhnuidh 'am meadhon nan carraig
 A' gluasad gath tannais a' bhàis.

Tha ar n-oigrìdh, a ghaisgeàcha treun, 700
 Mar an sinns'raibh féin fo chliù

'N an òige 'measg chòmhstri nam beum.
 Thuit iadsan le beus 's an ùir.

Tha Fionnghal féin 'an dùbhra mall
 Nam bliadhna thall. Na tuiteam féin, 705

Mar dharaig thar sruth a tha gaun ;
 'N a ghaire tha ceum an t-sealgair,
 'S i sìnnite seargta fo gharbh-ghaoith :
 Cia mar thuit an crann so féin !

'S e 'feadaireachd 's a leum air falbh. 710

Togar suas am fonn, an àird,
 Fonn solais a bhàrda Mhòirbheinn.
 Cuirear dì-chuimbu air àm a dh'fhalbh ;
 Bitheadh gach anam mu gharbh chòmhrag.

Tha reultan a sealltuinn o nial, 715
 'An sàmhechair dol sìos gu tuinn.

Grad thig an dearrsadh gu h-iar
 A' feuchainn gu 'n trian naimhdean Chormaic.

Fhillein, a mhic, gabh mo shleagh,
 Gluais gu Mòra nam mala ciar ; 720

Bitheadh do shealladh aig astar nan sliabh ;
 Coimhid gu 'n trian ar naimhdean ;

Coimhid astar Chathmoir na fial.
Cluinneam fuaim tha fada thall,
Mar charaig nan càrn tha' tuiteam sìos 725
'An gleannaibh fiar nan ciar fhàsach.
Buail-sa an sgiath air an àm,
Mu 'n tig iad a nall ro' 'n oidhche,
Eagal tuiteam do chliù na Mòirbheinn.
Tha mis 'am aonar an so, a thriath ; 730
Na tuiteadh mo chliù 'an ciar na h-aoise."

Chualas àrd ghuth caoin nam bàrd ;
Tha aomadh an rìgh air sgéith Thréinmhoir,
Thuit codal mu shùilean an tréin,
Sàmhladh còmhraig ag éirigh 'n a inntinn. 735
Tha 'n sluagh fo chodal balbh m' an cuairt.
Tha Fillean dubh-ruadh ri naimhdibh ;
Tha 'cheum air cruachaibh nan stuadh ;
Chuala sinne air uair a sgiath.

TIGHMORA

DUAN II.

ATHAIR nan triath garbh, a Thréinmhoir,
Ard-chòmhnuidh leat an fhior-ghaoth,
'Measg thorunn dubh-ruadh nan speur !
Tein-athair a' beumadh nan nial.

Fosgail talla ciar nan stoirm, 5
Thigeadh bàird le toirm nan dàn ;
Thigeadh iad o 'n àm a dh'aom,
Le clàrsaichibh faoin a nall.

Cha lag a thuineas 'an ceò mall ;
Cha shealgair sruth gann 'an còmhnard, 10
'S e Oscar nan carbad a th' ann
O leirg nan cath garbh 's nan còmhrag.

Is grad do chaochladh-sa, mo mhac,
O do dhreach air chiar Mhoiléna ;
Tha 'n osag ga d' thilleadh fo smachd, 15
'N uair is fuaimear a neart air speuraibh.
An seall thu mu 'n athair, 'tha faoin
Ri taobh shruth gàireach na h-oidhche ?

- Tha triathan Mhòirbheinn fo chodal air raon ;
Cha do chaill iadsan mac o shoillse. 20
Chaill sibh gaisgeach treun 'an còmhrag,
A thriatha Mhòirbheinn nam fuaim àrd.
Co 'n gaisgeach bu choimeas do 'n òg threun,
Ri taobh garbh chòmhstri nam blàr,
Mar dhùbhra tròm nan uisge dòmhail ? 25
C' uim tha m' anam féin fo mhulad ?
Bu chòir da bhi 'lasadh 'an cunnart.
Eirinn ri mo làimh le neart,
Rìgh Shelma 'n a aonar le feart.
'N a aonar cha bhi m' athair treun, 30
'N uair a dh'éireas sleagh fhada dhomh fhéin.
Ghluais mi 'am armaibh gu grad,
Mo chluas ri guth lag na h-oidhche.
Cha chualas sgiath Fhillein nam buadh ;
Chrith m' anam mu luath mhac an rìgh. 35
C' uime thuiteadh treun nan ciabh donn ?
C' uime thigeadh naimhdean nall ro' 'n oidhche ?
Fada thall bu bhalbh am fuaim,
Mar onfhadh truagh o loch na Léige,
'N uair thraoghas uisg' o thaobh gu taobh, 40
An là tha caoin is reothadh mall,
An eigh uile 'briseadh 's a' beucadh,
Sìol Làra 'coimhead cròm nan speur
A' gabhail dhoibh féin an stoirm.
Chunn 'as Fillean dorchà balbh, 45
Ag aomadh thall o charraig Mhòra.
Chual e glaodh nan nàmhaid mall,
Ghluais giorrag air 'anam le sòlas.
Bhuail farum mo cheum a chluas ;
Ghrad chas e le fuaim a shleagh. 50

“ An d' thàinig mac oidhche 'an sìth ;
 No 'n tachair thu le strì ri gruaim ;
 Is naimhdean so, naimhdean an rìgh ;
 Labhair mìn, neo fairich cruaidh,
 Cha sheasar an so le fear faoin, 55
 Tha mar sgéith do thriath Mhòirbheinn.”

“ Na seasadh gun fheum no gu faoin
 Sìol Chlatho nan caoin rosg mall.
 Tha Fionnghal 'n a aonar 'an aois,
 Dùbhra 'dùnadh m'a laithibh 'tha falbh. 60
 Tha dà mhac aig rìgh nan triath,
 Dha 'm bu chòir dealradh 'measg cath ;
 Dha 'm bu chòir bhi mar theine nan sliabh
 D'a cheur 's e 'dol sìos mar gath.”

“ Mhic Fhionnghail,” ghrad fhreagair an t-òg,
 “ Cha-n fhada sleagh mhòr ann mo làimh : 66
 Cha lìonmhor comharradh mo lainne.
 Teine nach gann m' anam féin,
 Triathan Bholga 'dlùthadh m' an cuairt,
 Sgiath Chathmhoir nan cuach fial 70
 An garbh thional thall air an t-sliabh.
 An sìn mi sìos mo cheum 'n an còir ?
 Do 'n Oscar ghéill a mhàin mo luaths'
 'An còmhstri mu chruachaibh Chòna.”

“ Fhillein, na gluais-sa 'n an còir ;
 Na tuiteadh am fear òg gun chliù : 75
 Chualas air m' ainm-sa 'am fonn,
 Theid mise null 'n uair is éigin.
 O thruscan ciar na h-oidhche ciùin
 Chi mise gu 'n cùl an sluagh. 80
 C' uim' a bha d' aithris mu 'n Oscar ?
 C' uim' a mhosgladh leat osunn mo chléibh

Cuirear air chùl am mòr thriath,
 Gus an sìoladh na sianan o 'r taobh.
 Na seasadh mulad 'measg a' chunnairt, 85
 No deòir thuirse 'an suil nan sonn.
 Dhi-chui'nich athr chean an sàr chlann
 Gu deireadh lanna blàir is airm.

Thionndaidh 'n sin am bròn as ùr,
 Fonna glan o thuirse nam bàrd. 90

Conar, brathair còrr do Thrathal,
 Ceann nam fear dha 'n dàn am bàs.
 Fuil a naimhdean mu mhìle sruth,
 Le 'chliù 'lìonadh gleanna Eirinn
 Mar aiteal beusach gaoith' 's i fann. 95

Chruinnich cinneacha mòr Ullin ;
 Chuir iad cuireadh gu rìgh nan lann,
 Gu rìgh o shiuns'ran mòr a' mhonaidh,
 Sìol Shelma nan curaidh nach fann.
 Triathan Eirinn o dheas ag éiridh 100

'An dùbhra dùinte 'n ardain thréin ;
 An dubh chòs Mhuma dlùth ri cheile,
 'An sanas mhùig am focal féin.
 ' Is minic,' thu'irt iadsan, ' mu 'n tòrn
 Chit' tannais lòn nam fear, 105

'Feuchainn an crutha dubh-dhearg cròm
 O charragh bhrìste lòn na lear,
 'Cur cuimhne mu chliù nam Bolg.
 C' uime,' thu'irt iad, ' bitheadh Conar 'na rìgh,
 Sìol coigrich na strì o Mhòrbheinn ? 110

Thàinig iad mar shruthaibh o shliabh
 'Measg farum an ceud chlann.
 Bha Conar mar charraig an triath :
 'Briseadh, thaom iad sìos o 'lainn.

Ach thill iadsan minic is tric ; 115

Thuit, a Shelma, do shliochd 'am blàr ;

Sheas an rìgh measg uaimhibh nan treun,

Is eudan fo bheud ri làr :

Thrus anam e féin fo smachd ;

Chuir e comharadh 's clach air sliabh, 120

Anns an tuiteadh an triath le cliù,

'N uair a thàinig 'n a neart fo sgéith

Mòr Thrathal o neulaibh Mhòirbheinn,

Bràthair Chonair am mòr thréun.

Cha d'thàinig an gaisgeach leis féin ; 125

Bha Colgar gun bheud r'a thaobh,

Colgar mac do rìgh nan lann

Is ainnir nam mall rosg gorma.

Mar Threunmor 'an truscan do dhealan

A' tearnadh o thalla nan sian, 130

'Measg torrunn 'cur dòruinn o thalamh

Air dubh-dbruim na mara fo nial,

Mar sin a bha Colgar 'an cath

'S e 'caitheadh 's 'cur as an raoin.

Mòr sòlas athar féin mu 'n triath. 135

Thàinig iuthaidh gu dìomhair air treun .

Dh'éirich clach dha gun deur air sliabh ;

Dìolaidh 'n rìgh a gharbh mhac fhein.

Bhoillsg Treunmor 'an còmhrag mar dhealan ;

Threig Bolgai an talamh fo bheud. 140

'N uair thill sìth do raon a' bhàis,

'N uair ghluais gorm thonn 'an treun do Mhòr-
bheinn,

'N sin chuimhnich an rìgh a mhac féin ;

Thuit sàmhach o cheud na deòir.

Ghairm bàird nam fonn tri chuairt 145

Aig còsaibh nam fuar-thonn dòmhail
 Anam Cholgair, triath gharbh nam buadh
 G' a chruachaibh o thalamh a' chòmhraig.
 Chual e iadsan 'n a cheò mall,
 Chuir Trathal a lann 'an còs, 150
 Ball sòlais do 'mhac 'am bàs."

" A Cholgair, mhic Trathail," thu'irt Fillean,
 " Bha cliù dhuit 'measg dhaoine, 's tu òg:
 Cha do sheall an rìgh air mo lainn-sa,
 A bha' dealradh 's an àm air chòmhnard, 155
 Tha mise 'dol maille ri sluagh
 'S a tilleadh le buaidh gun chliù.
 Tha naimhdean 'druideadh oirnn, a thriath,
 Tha farum air sliabh fo mhùig,
 Tha farum an cos mar thorunn 160
 'S e 'gluasad fo thalamh gu baoth,
 'N uair a chrathas na beanntan an cranna,
 'S nach éirich mall anail o ghaoith
 Air mala ghruamaich fhuair nan speur."

Thionndaidh Oisian grad air a shleagh. 165
 Thog mi lasair air magh o gharbh chraoibh
 Sgaoil mi air a' ghaoith am fuaim.
 Sheas Cathmor nam buadh o 'cheum ;
 Sheas e mar charraig a' boillsgeadh
 'Measg seacharan na h-oidhche ghaothair,' 170
 'N uair ghlacas an osag an sruth
 'Ga dhlùthachadh tìugh fo eigh.
 Mar sin a sheas cara' nan dàimh ;
 Thog osnadh nan càrn a chiabh :
 Treun a's mò 'shiol Eirinn a th'ann, 175
 Rìgh Atha nan garbh shruth ciar.

“ A cheann nam bàrd,” thu’irt Cathmor féin,
 “ Fhonnar, gairm triath’ na h-Eirinn ;
 Gairm Cormar is dearg-ruadh ciabh,
 Gairm Malthos a’s fiadhaiche fàbhrad ; 180
 Thigeadh gruaim Mharonnain a nall,
 Is Foldath an àrdain fhiar ;
 Fuiceam dearg-shùil Thurloich nan lann ;
 Na dì-chuimhn’ Hidala, an triath ;
 Is caoin a ghuth ’an cunnart baoth, 185
 Mar fharum a’ bhraoin a thuiteas mall
 Mu ’n fheasgar air seacadh nan raon
 Aig Atha nan sruth traoghta gann ;
 Is ciùin am fuaim air cluain an fheòir,
 Torrunn briste nan speur a falbh.” 190

Thàinig iad ’n an armaibh grad
 Dh’aom gun stad gach ceann r’a ghuth,
 Mar gu ’n labhradh tannas o nial
 O ’n sinns’raibh ’s iad ’triall na h-oidhche.
 Ua’sach an dealradh dubh-ruadh 195
 Mar eas Bhrùmo ’tuiteam an toirm
 ’N uair a ghluaiseas tein-athair ro’ ’n dùbhra
 Mu shùilean fir astair an stoirm.
 Critheas e truagh ’measg a thriall’,
 ’S e ’feitheamh ri gréin o ’n ear. 200

“ ’An sòlas do Fholdath,” thu’irt an rìgh,
 “ Dortadh fola ’an strì na h-oidhche ?
 An gann a bheum ’measg bruaillein na frìth,
 ’N uair a lasas gath laithe ’an soillse ?
 Cha lìonmhor air naimhdean m’ an chuan ; 205
 C’ uim bhitheadh truscan na gruaim oirnn fèin ?
 Is àillidh solus do na tréin,

A tha 'bualadh bheud o'n tìr.
 Faoin do chomhairl-sa, thriath Mhòma ;
 Cha-n 'eil sùil a Mhorbheinn fo rosg. 210
 Mar iolaire faire nan còrr thriath
 Air còineach na scòrr-bheinn àrd.
 Bitheadh gach triath fo nial le 'shluagh,
 Neart dòmhail nam fuaim àrd ;
 Mu 'n ear 'an solus gluaisiam féin 215
 A thachairt nan ceud mu Bholga.
 B' fhuasach, ge h-ìosal an treun
 Mac Dubh-shùil nam beud, Borbail."

“ Cha-n ann gun chomharadh,” thu'irt Foldath,
 “ Ghluais mo cheum fa chòir nan triath : 220
 'An soillse bhuaileadh leam an còmhrag
 Le Cairbre 'an còmhstri nan sliabh.
 Ach dh'éirich a chlachsa gun deòir ;
 Cha robh bàrd do rìgh Eirinn air 'uaimh.
 'M bi sòlas aig naimhdibh 'n fhir mhòir 225
 Air còineach is scòrrbheinn nan cruach ?
 B' e mo charaid féin a bh' ann ;
 'S iomadh focal, air àm bha dìomhair,
 A lùb sinn mu shàmhechair nan gleann
 'An còs Mhòma nan àrd thriath, 230
 'N uair bha thusa do bhalachan faoin
 A' leantuinn air raon nan cluaran.
 Le gaisgeachaibh Mhòma ri m' làimh
 Bheir mi mach fo lainn na naimhdean,
 O dhùbhra dùint' an cruachan féin. 235
 Tuitidh Fionnghal gun fhonn air sliabh,
 Rìgh nan leadan liath o Shelma."

“ Am barail leat, fhir a's laige làmh,”
 Thu'irt Cathmor fo sgàth féirge ;

- “ Am barail leat gu ’n tuit an sonn 240
 Gun iomradh no fonn ’an Eirinn?
 Nam bitheadh na bàird féin ’an sàmhechair
 Mu chloich air tràigh do rìgh Shelma,
 Bhriseadh fo ’n anail an rùn,
 ’S bitheadh anam fo chliù do ’n rìgh. 245
 ’S ann ’n uair thuiteas tusa ’s a’ bhlàr,
 A dhì-chuimhneas bàird am fonn.
 Dorcha, gruamach thusa féin,
 Ge d’ tha ruighe nam beum ’an còmhrag,
 Mar mhòr thional dòruinn nan speur. 250
 An dì-chuimhn do Chathmor rìgh Eirinn
 An tuineas caol gun leus, an uaimh?
 An dì-chuimhn dhomhsa féin an Cairbre,
 Mo bhràthair garg nach tréig mo luaidh?
 Chomharaich mi dealradh an t-sòlais 255
 Bha ’siubhal le mòrehuis nan gnìomh
 Air ’inntinn sìos fo niala dubh,
 ’N uair a thill mi le cliù o shliabh
 Gu Atha nan sìan is nan sruth.”
 Mòr, fo fhocal àrd an rìgh, 260
 Gu fhine féin a ghluais gach treun;
 Iad ag aomadh mu chrualaich na frìth,
 Dealradh faileis ’an strì nan reult.
 Mar thonna ’an cala nan scorbheinn
 Fo ghaoith ’an còmhstri na h-oidhche. 265
 Rì daraig shìn an rìgh e féin,
 Sgiath bhallach nam beum ’an gruaim
 Rì carraig air làimh do ’n àrd-threun.
 Sheas coigreach nam beus o chuan,
 Gath soluis a rùin fo ’chiabh, 270
 O Lumon nan sliabh ’s nan ruadh.

Is fada thall a chualas guth
 O Fhonnar nan cruth 's nam fonn,
 Le gnìomh'raibh tròm an àm o shean.
 Chailleas air uairibh na dàin 275
 'An toirm Lùbhair nach gann fuaim.

“ Thuinidh Crothar,” thu'irt am bàrd,
 “ 'An Atha nan alda gorma.
 Le mìle craobh o shlios nan càrn
 Dh'éirich talla nan àrd chuirm, 280

Ansin bhia tional baoth an t-sluaigh
 M' an cuairt fleagh rìgh a's guirme sùil.
 Co esa 'measg thriath nam buadh
 Bu choltach ri Crothar fo chliù ?

Las gaisgich 'am fianuis an triath ; 285
 Bhris osnadh gu dìomhair o òigh
 Laoch cliùthar Alnecma nan sliabh,
 Ceann fineachan ciar nam Bolg.

Bhuail e sealg an Ullin chaoimh
 Air faobhar còinich nan Druim-àrd. 290
 O choille sheall ainnir nan laoch,
 Nighean Chathmhìn, m' an luaidh na bàird,
 Gormshùil ghlan bu chaoine làmh.

Bhris a h-osnadh gu dìomhair mu 'n t-sonn.
 Bha aomadh gruaidh ainnir nan triath 295
 'Measg seachran a ciabhan donn.

Choimhid ré ro' oidheche, 's i làn,
 Air ruighe bàn a' gluasad thall.
 Bha 'smuaintean mu Chrothar nan dàn,
 'An ciar aimsir nan aisling mall. 300

Tri lài sgaoil Cathmin an cuirm ;
 Air a' cheathramh thog toirm na ruaidh.
 Ghluais Caomh-làmh gu seilg nan tòim,

- Mar shiubhal nam fonn a ceum.
 Thachair i ri Crothar an triath 305
 An ais'ridh chumhainn nan sliabh faoin.
 Thuit bogha is iuthaidh o 'làimh ;
 Thionndaidh i gu mall a gruaidh
 Leth cheilte fo tlàth chiabhaibh.
 Mhosgail rùn an tréin gu luath ; 310
 Thug e ainnir nam buadh gu Atha ;
 Thog barda am fonn 'n a còir.
 Thuinidh sòlas mu chòir nighinn Chathmhìn,
 Mhosgail àrdan o Thurloch nam beum ;
 Og threun a thug rùn agus annsa 315
 Do gheal-làmh nan rosga caoin.
 Thàinig e le còmhrag gu Atha,
 Gu Alnecma nan eilide ruadh.
 Ghluais Cormul amach gu strì,
 Bràthair do rìgh nan carbad ; 320
 Ghluais a mach ; ach thuit an triath ;
 Bhreis osnadh air sliabh o 'shluagh.
 Sàmhach is mòr thar na sruthaibh
 Thàinig dubh-ghruaim neart an rìgh :
 Thaom e an nàmhaid o 'n tìr, 325
 O Alnecma nam frìth, is thill e
 'Measg sòlais Chonlàmhha nan teud.
 Bhuail cath air cath ; thaom fuil air fuil ;
 'N àm oidheche chit' mìle cruth
 Air iomall àrd niala na h-Eirinn. 330
 Thionail o dheas gach àrd thriath
 Mu sgéith Chrothair is àrd fuaim.
 Thàinig e le bàs a nall,
 Gu aisridh gann a naimhdean féin.
 Thuit deòir o òighe an Ullin, 335

'S iad a' coimhead ri mullach nan sìan ;
 Cha tearnadh òg shealgair o mhonadh ;
 Tha sàmhchair a' dubhadh 's an tìr :
 Mall is truagh an osag thall
 'Am fear a tha gann air uaimh.

340

Tearnadh mar iolair nan speur
 Le 'uile sgéith fhuaimear r'a thaobh,
 'N uair a thréigeas e 'ghaoth le sòlas,
 Thàinig mac Thréinmhoir nam beum,
 Conar treun, garbh làmh nan creuchd,
 O Mhòrbheinn nan treun 's nan craobh.
 Thaom e 'neart air Eirinn ghuirm,
 Am bàs dubh borb air chùl a lainne,
 Leth-fhaicte le 'cheumaibh mòra.

345

Theich sìol Bholg o thriath nan lann,
 Mar fhear astair o shruth nach gann,
 A bhriseas o fhàsach nan sìan,
 'S a bhuaineas an talamh o 'n t-sliabh
 Le crannaibh fuaimear garbh.

350

Ghluais Crothar 'an còmhrag, an treun ;
 Theich Alnecma fo bheud o leirg ;
 Shiubhail an rìgh, ach mall a cheum ;
 Anam mùchta fo bhròn feirg'.

355

Dhealradh leis mu dheas 'n a dhéigh,
 Mar ghréin foghair nach 'eil treun,
 'N uair a thig i 'an truscan nan nial,
 Gu Lara nan sruth 's nan sìan :
 Bithidh dealta air seacadh nan raon ;
 Tha 'n dealradh gu faoin fo bhròn."

360

" C'uim' a mhosgladh am bàrd dhomh féin,"

Thu'irt Cathmor an treun, " na seòid

365

A thréig an leirg, ge mòr an cliù ?

- 'N d' aom tannas do chluas o nial
 Gu Cathmor 'chur sìos o 'n raon
 Le sgeulaibh faoin an àm o shean ; 370
 Sibhs a chòmhnuidh's an cìrb nan nial,
 Mar osaig shian bhur guth dhomh féin,
 A ghlacas ceann nan cluaran dubh,
 A' sgaoileadh leth 'fheusaig air sruth,
 Tha guth ìosal 'am meadhon mo chléibhe, 375
 Nach buail cluas eile le fuaim.
 Dha 'anam tha smachd air rìgh Eirinn,
 'S cha-n fhàg e 'n a dhéigh an còmhrag."
 'Shìolaidh sìos am bàrd an oidhche
 'S e 'g aomadh gun soillse thar sruth, 380
 A smuaintean air laithibh an Atha,
 'N uair a chualas le sàr a ghuth :
 Bha deòir a' tuiteam sìos le 'ghruaidh,
 Gaoth fhuar is i 'fuaim 'na fheusaig.
 Thuit codal mu ghorm shùilean Eirinn. 385
 Cha robh codal do threun m'a shùilibh.
 Dorcha 'n a anam ag éirigh
 Garbh Chairbre nam beud fo smùir
 Chunnaic e gun fhonn no dàn
 Air osaig a' snàmh na h-oidhche. 390
 Mhosgail is ghluais e a cheum
 Air iomall nan ceud gu 'n cùl,
 'S bluail e sgiath chopach nam beum.
 Thàinig fuaim air mo chluais 's a' mhùig
 Air mala ghruamaich chòinie' Mhòra. 395
 " Og Fhillein, cha 'n nàmhaid a' triall ;
 Ceart chluinneamsa sgiath nam blàr.
 Seas, a ghaisgich, 'an cuaich nan sliabh ;
 Chi mise gu 'n trian na sàir.

- Ma shaltraicheas sluagh thar mo bhàs 400
 O chopa tog àrd am fuaim;
 Dùisg Fionnghal air faire nan càrn
 Seal mun siubhail a chliù 's a bluaidh.
 Mi 'gluasad 'an torrunn nan arm,
 Mo gharbh cheum thar sruthaibh a' leum, 405
 Bha 'g iadhadh tre 'n dùbhra ro' shàr,
 Rìgh Atha nam blàr 's nam beum,
 Ghrad thàinig rìgh Atha fo shleagh
 Air mo shiubhal ro' mhagh 'am mùig.
 An sin bhitheadh an còmhrag garbh 410
 Mar thanais nam marbh a' spairn,
 A' cromadh o nialaibh, tha 'falbh,
 'Taomadh gaoith air faobhar nan càrn;
 Mar fhaiceadh Oisian àrda shuas
 Cruaidh cheanna-bheart rìghre na h-Eirinn, 415
 Sgiath iolair a' sgaoileadh m' an cuairt,
 'Measg iomairt nam fuar ghaoth:
 'Measg 'ite bha reul a' boillsgeadh.
 Chaisg mi 's an oidhche mo shleagh.
 "Tha ceanna-bheart nan rìghre a'm chòir! 420
 Co thusa, mhic dubhadh nan speur?
 Am bi cliù do d' shleagh Oisein, fhir mhòir,
 'N uair a thuiteas 'an còmhrag an treun?"
 Ghrad aom e a shleagh o 'cheann,
 Mu 'choinneamh a' fàs an cruth mòr. 425
 Shìn e anns an oidhch' a làmh
 'S e 'labhairt fhocal chòrr nan rìgh.
 "A chara' taibhse faoin nan sonn,
 'Na thachair 'an dùbhra sinn féin?
 C'uim nach fhacas do cheum, a sheòid. 430
 'An laithidh sòlais Atha nan teud?"

C'uim a thogar orts a sleagh ?
 Chi grian sinn air magh 'an còmhrag,
 'N uair a thionndaidh's gu beud an dà rìgh
 A' dealradh 'an strì na mòrchuis. 435

Chi gaisgich 'n ar déigh am ball
 'Am mòr eagal m' an àm o shean ;
 Chi iad e mar àite fuaith
 'Cur sòlais is gruaim mu 'n inntinn."

" An dì-chuimhn' iad," fhreagair mi féin, 440

" Aite coinnimb do thréin 'an sìth ?
 Bheil cuimhn' a' chòmhraig an còmhnuidh
 Cho taitneach do mhòrchuis nan triath ?
 Nach fhaic sinn le sòlas na raoin,
 'S na sgaoil sinns'ran nach b'fhaoin am fleagh ? 445

Ach lìonar ar sùilean le deòir
 Air an leirg dha 'n robh còmhrag nan treun.
 Eiridh a chlachsa féin air àird,
 'Measg còinich nan càrn ciar
 Le focail de bhliadhnaibh nach d'fhalbh. 450

'N uair chaillear thusa, chlach nan saoi ;
 'N uair thraoghas sruth Lùbair o lear,
 Aomaidh fear astair a thriall,
 An codal air sliabh nam fear :
 Gluaisidh ré mar chearcal dubh 455

Thar a cheann an aisling nan cruth ;
 'Thig sinne suas 'n a shealladh faoin,
 A' cur a chuimhne air an raon.
 C'uim a thionndaidh's tu cho dorch,
 Mhic Borbair nan colg fiar ?" 460

" An dì-chuimhn, mhic Fhionnghail nan lann,
 Cha bhi sinne a' snàmh nan gaoth,
 Ar gnìomh'ran 'an dealradh nach gann

- Roimh shùilibh nam bàrd a chaidh.
 Tha dùbhra dubh mu Atha féin ; 465
 Tha rìgh bu treun gun dàn, gun fhonn.
 Bha dealradh glan a' briseadh riamh
 Do Chathmor o 'chiar inntinn,
 Mar ré is i 'coimhead o nial
 'Measg torrunn dubh-ruadh na h-oidhche." 470
 " Mhic Eirinn," fhreagair mi féin,
 " Cha-n'eil m' fhearg dol 'n a dhéigh gu h-ùir ;
 Ghluais mo ghamhlas* mar iolair nan speur
 O naimhdibh fo bheud is smùir ;
 Cluinnear leis na bàird le fonn ; 475
 Bithidh sòlas air sonn 's a' ghaoith."
 Dh'éirich anam an rìgh air àird,
 Tharruing e a lann o 'thaobh ;
 Chuir e 'dealradh glan a'm' làimh ;
 Le osnadh 'an sàmhchair uam féin 480
 Ghluais Cathmor nam buadh treun.
 Lean mo shùil an laoch 's e 'falbh
 Mar gharbh-chruth tanais a' boillsgeadh,
 'N uair a thachras baoth shamhladh nam marbh
 Air fear astair 'am balbh na h-oidhche, 485
 'An truscan ciar nan sliabh fo ghaoith ;
 Bithidh 'fhocail mar fhonn o shean,
 Le maduinn o lear a' sileadh
 An cruth leth-dheanta de mhùig.
 Co e sud o Lubar thall 490
 O thruscan nan gleann de cheò ?
 Tha drùchd nan speur m'a cheann ;
 Tha 'cheum gu mall fo bhròn.
 Co ach Carull o 'n àm a dh'fhalbh

* Ghallt'nas.

O chòs Thùra nan garbh sheòd. 495

Chi mi 'n còs dorcha 'an carraig

Ro' cheò a tha 'tarruing do 'n aonach.

Theagamh gu 'm bheil an t-àrd thriath

Cuchullin air sgiathaibh na gaoithe,

Tha 'lùbadh nan craobh r'a thaobh. 500

Is taitneach fonn 'am madainn chiùin,

O bhàrd Eirinn nam mòr chliù.

Tha tonnan a' briseadh 's a' falbh

Gu dòmhail fo 'n garbh eagal féin,

Iad a' cluinntinn thu 'g èiridh le fuaim 505

O thalla nan stuadh, a ghrian.

Fuasach thu 'n a d' uile thréin',

A mhic nan speur, 'n uair ghluaiseas bàs

Le leadan làn a's gloine sgèimh,

'N uair chuireas tu do niala còrr 510

Air seacadh nam mòr shluagh.

Ach 's taitneach do dhearrsadh go shealgair

'S e 'suidhe fo gharbh fhuaim nan stoirm,

'N uair sheallas tu o bhriseadh nan nial

A' boillsgeadh a chiabh fo bhraon, 515

Esa 'coimhead sìos air gleann,

Air sruthaibh nan àld gun ghruaim,

'N uair a thearnas na ruaidh o chàrn.

Cia fada dh'éireas tu air còmhrag,

Mar mhòir sgéith, làn fola nan speur ? 520

Chi mi bàs ealamh nan triath

Mar dhùbhra ag iadhadh mu d' ghnùis.

C'uim a tha iadhadh focail Charuill ?

Bheil bròn air mala gun bheud ?

Cha-n'eil gruaim air a shiubhal a' tarruing, 525

Tha sòlas 'n a theine treun

'Am boillsgeadh a sholuis gun mhùig.
 Théid thusa air chùl do là féin ;
 Thig ortsa àm riabhach na smùir,
 'S tu 'dlùthadh 's a' crith ro' do speur. 530

“ Taitneach dhòmhsa guth a' bhàird ;
 Taitneach do m' anam am fonn,
 Mar fhrois chiùin na maidne thall
 'Gluasad ro' ghleann le caoin fhuaim,
 'N uair sheallas grian o cheò nan càrn 535
 'S e 'g éiridh gu mall o chruaich.
 Cha-n àm so, a bhàird, do dl àn,
 No gu suidhe a bhàn le fonn.

Tha Fionnghal fo armaibh 's a' ghleann.
 Faic dealradh o sgéith nam buadh. 540
 Tha 'ghnùis a' dorchadh 'measg a chiabh,
 Sìol Eirinn air sliabh cho dòmhail.

Nach fhaic thus, a Charuill, an uaimh
 Air bruaich nan sruth fhuaimear o chàrn,
 Tri chlachan le 'n liath-cheannaibh shuas 545
 Fo dharaig tha 'cromadh o 'n àird ?

Tha rìgh gun leus an sin fo smuir.
 Thoir 'anam as-ùr do ghaoith.
 Bràthair e do Chathmor féin ;
 Fosgail talla nan speur do 'n t-sàr ; 550

Fuadaich-sa le fonn a ghruaim
 O thanas dubh-ruadh Chairbre.

TIGHMORA.

DUAN III.

Co ESA mu ghorm shiubhal Lubhair ;
Co fo lùbadh cròm-chàrn nan ruadh,
Ard ag aomadh ri craoibh o chùlaobh,
Reub osag 'an dùbhra nan cruach ?
Co th 'ann ach Mac Chumhail an treun, 5
Tha 'lasadh 'measg deireadh nam blàr ?
Tha 'liath chiabh air osaig o bheinn,
E 'tarruing garbh Luno nan lann.
Tha 'shùile garg air leirg Mhoiléna,
Air naimhdibh treun tha 'gluasad ciar. 10
An cluinn thu guth an rìgh ag éiridh,
Mar bhriseadh treun nan sruth o shliabh,
'N uair a thig iad o fhuaim nan cnoc
Air raon tha fo sheacadh na gréine ?
Garbh chearbach a theàrnas an nàmhaid, 15
Shil Shelma nan crann, bi suas ;
Bithibhse mar scòrr ar talmhuinn
An ciar shlios fo charradh nan àld.

Gath sòlais air m' anamsa féin
 Mi 'faicinn nan treun 'am chòir ; 20
 An uair is lag an nàmhaid thall
 Cluinnear osnadh o spairn mo chléibh :
 Tha m' eagal mu ghluasad a' bhàis
 Air a' chliù so tha 'snàmh a'm' dheigh.
 Co thair 'neas gu còmhrag an lear, 25
 Gu Alnecma nam fear treun ?

'S e m' àmsa fèin garbh àm a' chunnairt ;
 An sin a dhealras guineach mo lann :
 Mar sin a rinn iad féin o shean
 O Threunmor, fear riaghlaidh nan gaoth ; 30
 Mar sin a theàrnadh sìos gu lear
 Mòr Thràthal fo ghormadh nan sgiath.

Grad aomadh nan triath gus an rìgh,
 Gach ciar dhiubh a' strì mu 'n bhlàr
 Le iomradh nan gnìomh 's an robh brìgh, 35
 Gach sùil ag iadhadh mu Eirinn gu mall.
 Ach fada roimh na seòda treun
 Sheas mac Mhorni nam beum cruaidh ,
 'An sàmhechair sheas an gaisgeach féin.
 Co nach cuala mu fheum o Ghall ? 40

Anam mòr fo dhealradh nan gnìomh,
 A gharbh làmh gu dìomhair m' a lainn,
 An lann a thug e o Shrumon suas,
 'N uair a cheileadh o chruadal Morni.
 Sheas Fillean o Shelma thall 45
 Air sleagh am measg falbhan a chiabh.
 Tri chuairt thog e 'shùilean mall
 Air Fionnghal 'an spairn o 'chliabh.
 Sìolaidh sìos gun bhrìgh a ghuth,
 Cha robh Fillean fo dhubhadh nam blàr. 50

Ghrad shìn e thall a cheum,
 Is sheas e fo bheud thar sruth,
 A dheòir a' dlùthadh gu tiugh m'a ghruaidh.
 O àm gu àm a bhuaile fo 'shleagh
 Liath chluaran nam magh le 'chrann. 55
 Cha robh e gun fhaicinn do 'n rìgh,
 'S e 'sealltuinn o thaobh a shùla.
 Chunnaic a mhac fèin fo strì
 Na sòlais bha 'dìreadh 'n a urla.
 Thionndaidh e 'measg anam mhòir 60
 'An sàmhchair gu Mòra nan ùr-choill';
 Cheil e a dheòir fo 'chiabh.
 An sin chualas o thriath an guth.
 " A cheud mhic Mhorni nan cruaidh lann,
 A charradh nan càrn fo stoirm, 65
 Tarruing mo chòmhrag gu blàr
 Mu mhuinntir nan sàr 's mu Chormac.
 Cha mhaide balachain do shleagh,
 Cha dhearrsa gun seadh do chruaidh.
 Mhic Mhorni nan garbh each 's a' mhaigh, 70
 Faic do naimhdean; air d'adhairt, is buail
 Fhillein, seallsa air an triath,
 Nach robh riamh 'an còmhrag mall;
 Ach cha las a mhòr anam gu thrìan
 'An àrd charraid nan sgiath garbh: 75
 Fhillein, seallsa air an triath,
 Tha cho làidir ri Lubar o shliabh
 Gun chobhar, gun trian gàire.
 Air Mòra nan nial air faire
 Chi Fionnghal o 'n àird an strì. 80
 Bi-sa, Oisein, ri làimh d'athar
 Air sruth tha 'g a chaitheadh o bheinn.

- Fàgaibhs' a bhàrda, am fonn ;
 Gluaiseadh Selma gu lòn a chòmhnaird ;
 'S e mo raon deiridh a th'ann ; 85
 Cuiribh dearrsa nach gann 's a' chòmhrag."
- Mar mhosglas suas gu grad a' ghaoth
 'N a garbh aomadh air faobhar a' chuain,
 'N uair a thogas an dorchadas baoth
 Faoin thanas air taomadh nan stuadh 90
 Thar Innis nan cruaidh leac,
 Innis dubh-chòmhnuidh de cheò
 'S an doimhne mhòir 'an ciar nam bliadhna ;
 Cho uamhasach ri sin am fuaim
 Bha 'g éiridh o shluagh air an raon. 95
 Bha Gall le 'cheumaibh àrd air ceann,
 Liath dhearrsa nan àld fo 'leumadh ;
 Thog na barda fonn r'a thaobh ;
 Bhuail e o àm gu àm an sgiath.
 'An truscan na h-osaig o shliabh 100
 Chluinnt e gu 'thrìan am fonn.
- " Air Cròna," so mar thu'irt na bàird,
 " Brisidh sruth o àrd na h-oidhche
 Atadh 'an iadhadh nan àld
 Gu dearrsa na maduinn is soillse ; 105
 'N sin thig e gu h-ìosal o chàrn
 Le cragaibh nan ceud crann a' boillsgeadh.
 Bitheadh mo cheum fada o Chròna ;
 Tha 'm bàs a chòmhnuidh uime féin.
 Bithibhse mar shruthaibh o Mhòra, 110
 Shìl Mhòirbheinn is dorch nial.
- Co tha 'g éiridh o charbad Chlùtha ?
 Tha 'm monadh a' dùbhradh roimh 'n rìgh,
 A chiar choill' a' freagradh r'a fuaim,

Ri dealan a chruidh' a' boillsgeadh. 115

Faic e 'measg a naimhdean treun,
Mar thanas nan leum colgach,
A sgapas na niala o bheinn ;
Is e 'marcachd air steud na fiar ghaoith ?
Co ach Morni nan each srannach ? 120
Bi-sa mar d'athair, a Ghail.

“ Tha Selma fosgailt fada thall,
Làmhnan baird a' crith mu 'chlàrsaich,
Deich gaisgich le daraig o 'n àird
Talla farsaing bu shàr fleagh. 125
Tha dearrsa gréine air an t-sliabh
Stuadh osaig gu ciar air an fheur.
C'uim tha thus' a Shelma, cho sàmhach
Tha 'n rìgh a' tighinn a nall le 'chliù.
Nach uamhasach garbh fhuaim na strì ? 130
Tha gloine na sìth m'a' ghruaidh.
B' uamhasach garbh fhuaim na strì,
Ach thilleadh an rìgh le buaidh.
Bi-sa mar d'athair, Fhillein.”

Ghluais iad fo chaoin fhonn nam bàrd ; 135
Bha 'n arma air àrd a' gluasad
Mar luachair nan raon 's an fhoghar,
A ghéilleas fo aghaidh nan gaath.
Air Mòra sheas an rìgh fo chruidh ;
Bha 'n cèd a' cur suas m'a sgéith, 140
'S i ceangailt ri géig nan cruach
Air cragan dubh-ruadh Chormuil.
'An sàmhchair sheas mi féin r'a thaobh
Mo shùile claon ri coille Chromla
Air eagal gu 'm faicinn air raon 145
Sluagh 'an còmhstri nach faoin còmhrag,

Bitheadh m'anam a' leum 's a' chath,
 Mo leth-cheum romham air an t-sliabh.
 Bha dearrsa m' an cuairt o mo chruaidh ;
 Bu choltach mi ri sruth o Thromo, 150

A chuireas gaoth lòm fo 'eigh
 'An trusean ciar na h-oidhche.
 Chi balachan sud air an àird
 Glan fo dhearrsa tlàth o 'n ear ;
 Tionndaidh' e a chluasan 'n a cheann 155
 Gun iongantas gann m' an t-sàmhechair.

Cha-n ann ag aomadh thair an alltan
 Bha Cathmor mar àrd òigfhear,
 'N uair chlosas caoin shìth an raon.
 Ghluais esan 'an còmhrag a nall, 160
 Mar stuadh ciar àrd o mhòr chuan.

'N uair chunnaic e an rìgh air Mòra,
 Mhosgail anam na mòrchuis gu h-àrd.
 " Am buail rìgh Atha féin am beum,
 Gun àrd rìgh nan treun 's an raon ; 165
 Fholdaith, gluais mo chairdean gu feum ;
 'S gath teine thu féin nach 'eil baoth."

Ghluais a mach Foldath o Mhèma
 Mar neul, trusean còmhnuidh nan taibhs.
 Tharruing e mar theine fo bhuaireadh 170
 Lann chruaidh o chruachann a thaoibh,
 Is dh'iarr e gu còmhrag gluasad
 H-uile cinneadh gu luath 's an fhraoch ;
 Mar stuaidh dhruimionn ghlas 'dol suas,
 Thaom àrd neart nan sluagh air an raon 175
 Bu mhòrchuiseach garbh a cheum féin,
 A dhearg shùil fo fheirg 's i claon.

Ghairm e triath Chormuil o 'n Dùn
Ratho nan tùr ; is chual e.

“ A Chormuil, tha 'n t-aisridh fo d' shùil ; 180
Sud uain' i air chùl an nàmhaid ;
Cuir do ghaisgeacha treun a null,
Eagal Shelma fo smùir ar fàgail
'S gun caisgte m) lann o chliù.

A bhàird Eirinn a's uaine snuagh, 185
Na éireadh guth ri cluais le dân,
Sìol Mhòrbheinn a' tuiteam mu 'n stuadh
Gun fhilidh, gun luaidh, fo lainn,
Droch naimhdean thréin Chairbre o thuath.

Tachraidh air fear astair, fo chiar, 190
Dubh cheathach nan sliabh air Léna,
Mu 'n taibhse fo ghiùlan a' triall,
Mu lochan nan liath-chuile ag éiridh.
Gu sìorruidh cha tréig iad an talamh,
Gun fhonn, gu talla nan gaoth. 195

Cormul a' dorchadh is e 'siubhal ;
A chinneadh a' dubhadh air a chùl :
Thuit iad sìos fo chraig a' bhruthaich.
Thu'irt Gall ri Fillean òg o Shelma,
A shealladh falbh gu mall an déigh 200
An dubh-shùilich thalmhaidh o Ratho :

“ Am faic thu ceum Chormuil thall ;
Bitheadh do ruighe-sa garbh is làidir ;
'N uair a chuireas tu 'n triath sin air chùl,
Thig air d'ais as-ùr do Ghall, 205
'An so tuiteam sìos 's a' chòmhrag
Measg choi'-thionail mhòir nan sgiath.”
Ghluais comharadh truagh a' bhàis,

- Fuaim fhuasach fhàs sgéith Mhorni.
 Thaom a ghuth o Ghall. Air àrd 210
 Dh'éirich Fionnghal 'an càrn Mhora.
 Chunnaic e iad o thaobh gu taobh
 Ag aomadh mar aon 'an còmhrag.
 'Dearrsadh air a dhubh chàrn féin
 Sheas Cathmor o cheud sruth Atha ; 215
 An dà rìgh mar thanasaibh speur
 A' seasamh leo féin air dà nial,
 'N uair thaomas iad a mach a' ghaoth
 Togail stuadh baoth a' mhòr chuain,
 Na gorm thonnan 'g aomadh 'n an còir 220
 Le comharadh lorg nan torc,
 Iadsan sàmhach a' dearrsadh thall
 Gaoth 'togail gu mall an ceò-chiabh.
 Gath dealain 'an àirde nan speur !
 Co e féin ach treun lann Mhorni ? 225
 Tha 'm bàs air ciar astar do dhéigh,
 A ghaisgich nan geur bheum 'an còmhrag,
 Thu 'trusadh nam fear an 'cearb d' fheirge.
 Mar òg chrann a bhuaineadh o bheinn
 Le h-uile gheug féin r'a thaobh, 230
 Thuit Turlath, uchd àrda nam buadh,
 A bhean ghasda, 'au aislinge faoin,
 A' sgaoileadh aig baile a làmhan,
 A ruighe bàn do thilleadh an triatha,
 'S i fo chodal 'an iomal nam mòr shruth 235
 'Measg falbhan a tròma chiabh.
 'S e 'thanas a th'ann, Oighchaomha ;
 Ghabh do ghaisgeachsa còmhnuidh air làr.
 Na éisd-sa ri gaothaibh nan stuadh ,
 Na gabh iad mar fhuaim o 'sgéith, 240

Aig a shruthaibh chaidh briseadh fo airm ;
 Ghluais thairis a toirm a chaidh.

'An sìth cha robh Foldath 's a làmh';
 Bha e 'g iadhadh 's a' snàmh 'am fuil.
 Thachair Conall ris anns a' bhlàr 245

'Cur ma seach cruaidh lanna is fuaim.
 C'uim a chitheadh mo shùile na triathan ?
 Tha thu, Chonnaill, fo liath nan ciabh.

Caraid nan coigreach a bh 'ann,
 'N Dunlòra nan càrn còinich, 250

'N uair a thrusadh na speuran 's a' ghleann,
 Bitheadh fleagh gun bhì gann sgaoilte ;
 Chluinneadh sìol coigrich a' ghaoth,
 'An sòlas nach faoin m' an bhòrd.

Mhic Charthuinn nam buaidh lann, 255
 C'uim a shìn thu féin thall 'am fuil ?

Tha aomadh craoibh sheacaidh mu d' cheann ;
 Tha teann ort sgiath nach 'eil slàn ;
 Tha do dhearg-fhuil air uisge nan sliabh,
 Fhir bhriseadh nan sgiath àillidh. 260

Thog Oisian a shleagh 'am féirg ;
 Ghluais Gall thar an leirg gu Foldath ;
 Chaidh lagaich ma seach o 'thaobh ;
 Bha 'shealladh nach faoin air Mòma.

Thog na triathan sleaghan riabbach a' bhàis 265
 Gun fhaicinn gun dàil thàinig iuthaidh ;

Ghrad ghluais i do Ghall ro' a làimh ;
 Air talamh thuit a lann le fuaim.
 Og Fhillein fo gharbh sgéith Chormuil
 'G a sgaoileadh mòr fa chòir an triath'. 270

Chuir Foldath suas a sgairteachd gheur
 A mhosgladh gu feum an race,

Mar osaig a faobhar nam beann,

A thogas na lasaire mall

Mu Lumon nan crann fuaimear.

275

“ Mhic Chlatho nan gorm shùl mall,

Og Fhillein,” thu’irt Gall, “ thu fhéin

Gath teine nan speur àrd,

A thuiteas air ciar chuan nam beuc

’ a cheanglas suas sgiathan nan stoirm ;

280

Thuit Cormul fo d’ lainn gu ’chùl.

Is òg tha thu ’n cliù do shìnn’s ran.

Na gluais-sa cho grad, a thriath,

Gun chobhair o m’ sgéith no m’ shleagh.

Tha mise mar dhaoi air an t-sliabh ;

285

Ach éiridh air àird mo ghuth ;

Cluinnidh sìol Shelma an fhuaim,

Bithidh ’n cuimhne air buaidh a dh’aom. ’

Ghluais a ghuth air gaoith nan càrn :

Bhuail a shluagh gun dàil an cath ;

290

Is minic a chual iad e féin

An Sruthmon nan treun ’s an t-seilg,

’N uair a ghairm e gu dearg is ruadh.

Sheas e àrd am measg a’ bhlàir,

Mar dharaig ’an sgàile nan stoirm

295

O àm gu àm ’an truscan ciar ;

Air uairibh’ feuchainn a liath chinn :

Tionndaidh an sealgair a shùil gu h-àrd

O chaolrath nan àld is na luachair.

Tha m’ anam a’ d’ dhéigh-sa, Fhillein,

300

Troimh astar glan caol do chliù ;

Tha thu ’g ioman nan naimhdean do chòir .

Tréigidh Foldath, ge mòr e, an learg.

Ach thuit an dubh oidheche fo nial ;

- Chualas stoc Chathmhòir fo fhuaim ; 305
 Chuala Selma guth o 'n rìgh
 O Mhòra nam frìth fo cheò.
 Thaom na bàird am fonna féin
 Mar dhealta air treigeadh a' bhlàir.
 Co thigeas o Shruthmon nan àld 310
 Am measg falbhan nan àill' chiabh,
 'S i brònach le ceumaibh mall
 A gorm-shùil a nall gu h-Eirinn ?
 C' uime tha Emhir chaoìn fo bhròn ?
 Co tha coltach ri mòr nan cliù ? 315
 Theiring e sìos anns a' chòmhrag ;
 Thill mar chòrr theine nial ;
 Thog e 'lann dhubh-ghorm 'am feirg ;
 Shiòlaidh iadsan fo mheirg o Ghall.
 Tha sòlas, mar aiteal o ghleann, 320
 A' tigh'nn a nall mu ghruaidh an rìgh ;
 Tha 'chuimhne mu chomhrag o shean,
 Mu laithibh beuma treun a shinns'ran,
 'S e 'faicinn a mhic fo chliù.
 Mar shòlas o ghrein gun nial, 325
 'S i 'coimhead sìos air craoibh a ghluais
 Fo dearrsa suas air gruaidh nan sliabh,
 'S i 'crathadh 'na h-aonar a cinn
 O thaobh nan gleann ; mar sin bha 'n rìgh
 Fo shòlas ma Fhillean a mhac. 330
 “ Mar shiubhal an torruinn air sliabh,
 Raon Làra fo chiar is sàmbach,
 Mar sin a bha ceuman Shelma
 Taitneach is garbh do mo chluais.
 Bha farum mòr thilleadh nan triath 335
 Mar iolair gu ciar nan càrn

'N déigh reubadh na faoibh air sliabh,
 Donn shìola nam fadh 's an àird.
 Tha sòlas bhur sinns'ran 's an nial,
 A chlann nan sruth liath o Shelma." 340

B'e so guth oidheche nan caoin bhàrd
 Air Mòra cruachan àrd nan ruadh.
 Ghluais boillsge o cheudaibh daraig.
 A bhris 's a tharruing gaoth o Chormul.
 Bha cuirm is fleagh sgaoilte air thalamh ; 345
 Shuidh gaisgich fo fhaileus an arm.
 Bha Fionnghal an sin fo a neart,
 Sgiath fireoin m'a bheart a' fuaim
 Caoin osag a' bualadh o 'n iar,
 A' siubhal gu 'n trian ro' 'n oidheche. 350
 Is fhada sheall an rìgh m' an cuairt ;
 'N sin thogadh leis suas a ghuth.

" Tha m' anam fo chall de shòlas,
 Mi 'faicinn briseadh mòr mo chairdean.
 Tha aomadh craoibh bu mhòr, gu làr, 355
 Is thaom a' ghaoth gharbh mu Shelma.
 C'àite bheil Triath Lòra nan dùn ?

C'uime bhitheadh Connal air chùl aig fleagh ?
 C'uin a dhì-chuimhn' esa dàimh
 'Measg farum a shàir thalla ? 360

C'uime tha sibh sàmbach 'am fhianuis ?
 Cha tuit thu, Chonaill, sìos ni 's mò !
 Tachradh sòlas ri d'anam, a thriath,
 Mar dhearrsa o ghréin a' soillseadh.
 Gu ma luath do thriall gu d' shinns'raibh 365
 'Measg torrunn gu isleadh na gaoith.
 Tha d' anam, Oisein, mar ghath dealain ;
 Soillsich suas cuimhne an rìgh.

Mosgail a chòmhraga 'an gleannaibh,
 'N uair a ghluais e 'n toiseach gu strì. 370
 A Chonail, bu liath do chiabhan féin ;
 Bha d'òige, a thréin, 'measg m' òige :
 An aon là chuir Carthonn gu beinn
 Ar bogha gu leum nan ruadh
 Gu Dunlòra nam baoth stuadh." 375

" Is iomadh," thu'irt mi fhéin, " an dàn,
 Ar n-astar a nall gu Eirinn,
 Innis àill' nan ceud gleann uaine.
 Is tric a thog sinn suas na siùil
 Air stuaidh nam mòr shiubhal gorm, 380
 'N uair thàinig sinn 'an laithibh a dh'fhalbh,
 Le cobhair gu garbh shliochd Chonair.
 Mhosgail strìthe àrd nam fuaim
 Air Alnecma nan cruacha deas,
 Aig siubhal Duthùla nan stuadh, 385
 Faoin chobhar a gluasad fo eas.
 Le Cormac theiring sìos gu blàr
 Dubh-carthonn, an sàr o Shelma.
 Cha-n ann leis féin a theiring an triath ;
 Bha Connal 'an ciabh òige 390
 A' togail f'a chòir a shleagha.
 Fo d'fhocal-sa ghluais iad gu strì
 Le cobhair gu rìgh na h-Eirinn.

Mar gharbh neart'briseadh o mhòr chuan
 Thionail Bolga gu cruaidh chòmhrag, 395
 Cole-ullamh àrd cheannard nan sluagh,
 Triath Atha nan stuadh gorma.
 Thaom iad cath 's a' chéile air raon ;
 Las Cormac 'an taobh na strì
 Glan mar chruthaibh a shiuns'ran féin. 400

Ach fad'as fear cobhrach an rìgh
 Ghearr Carthonn nam frìth na naimhdean.
 Cha do choidill làmh Chonaill ri taobh
 A mhòir athar air aomadh nan sliabh.
 Ach choisinn Colc-ullamh an raon. 405
 Mar cheò a tha 'taomadh 's a' triall,
 Theich a ghaigich o'n triath Cormac.
 Las claidheamh Dubh-charthuinn fo bhuaidh ;
 Las Conall fo chruaidh is sgéith mhòir,
 Chuireadh fasgadh air càirdibh fo 'n ruaig, 410
 Mar charraig air chruaich nan scòrr,
 'S an ceanna fo ghiuthas a' fuaim.
 Thuit oidhehe air Duthùla nan sìan ;
 Ghluais sàmhach na tréith air an raon,
 Garbh shruth o na cruachaibh 'dol sìos : 415
 Cha robh Carthonn gu 'thrian ri leum.
 'C'uim' a sheas thu, m'athair féin ?
 Tha mi 'cluinntinn nan treun air chùl.
 'Teich, a Chonaill, teich o'n raon ;
 Tha mo neartsa gu faoin is fann ; 420
 Fo lota thréig mi am blàr ;
 Leig sìth-thàimh do shàr an oidhehe.
 'Cha bhi thu a'd' aonar, thu'irt, Conall,
 'Measg dòruinn is dorrain a chléibh ;
 'Mar sgéith na h-iolair 'tha mo sgiath 425
 Eadar cunnart an tréith 's a naimhdean.
 Chròm e thar athair 'an dùbhra,
 Dubh-carthonn nan cliù fo shuain.
 Mhosgail là, is thuit an oidheh' ;
 Tha robh bàrd ann an soillse air sliabh, 430
 A cheuman fo iadhadh a smuaintean.
 Cia mar thréigeadh Conall an uaimh,

Gun a chliù bhi fo luaidh nam bàrd ?
 Chròm e 'm bogha air àros nan ruadh,
 Fleagh dhìomhair mu chruachaibh nan càrn. 435
 Seachd oidhche leig e cheann air 'uaimh :
 'N a aisling fhuar bha 'athair treun
 'An cearb nan dubh osag gun tuar,
 Mar cheò a' dol suas o Légo.

Ghluais ceuman Cholgair a null, 440
 Bàrd Thighmòra nan àrd fhuaim.
 Fhuair Dubh-carthonn nan lann a chliù
 'S e 'dealradh air gaoith a thuar."

" Is taitneach," thu'irt an rìgh, " dhomh féin
 Ard chliù nan treun air cheann nan triath, 445
 Dha 'm bi bogha gu làidir 'am feum,
 'N uair a thaisicheas bròn iad gun fhiamh.
 Mar so féin bitheadh m' ainm fo chliù.
 'N àm gluasad o thùr nam bàrd

'Dealradh glan air m' anam 's e 'g éiridh. 450
 A Charuill, chinn-fheadhna nan lann,
 Gabhsa bàrd, is tog an uaimh.

An nochd bitheadh Conall fo phràmh
 'N a thigh caol gun leus 'an suain :
 Na bitheadh anam a ghairbh thréith 455
 Air seachran 'an ciar nan gaath.

A' priobadh gu gann air Moiléna
 Chithear solus o'n ré 'am measg chraobh',
 Tha 'g aomadh o thaobh nan gleann ;
 Tog clachan fo bhoillsge 'tha fann, 460
 Dhoibhs' uile thuit thall 's a' bhlàr.

Cha bu thréith iad féin ; ach bha 'n làmh
 Co laidir ri tréin anns a' chath.

B'e mo neart iad an cunnart nan lann ;

- Mo charraig 'an àm nan gath, 465
 Am monadh air an d'éirich suas
 Sgiath fhuaimear iolair mo chliù.
 'S iadsan 'thog dealradh do bhuaidh ;
 Na di-chuimhnich, a Charuill, an ùir."
- Labhar o làn cheud de bhàrdaibh 470
 Dh'éirich àrd marbh fhonn na h-uaimhe.
 Ghluais Carull rompa air a' chàrn ;
 Mar thoirm o shruth aonaich tha 'm fuaim
 A' taomadh m'a cheum 's e 'triall.
 Bha sàmhchair 'an gleannaibh Mhoiléna, 475
 Gach aon dhiubh fo iadhadh nan àld
 'Siubhal eadar na h-àrda ciara.
 Bha m' aomadh-sa thall thar mo sgéith,
 Guthan tairis o thriall nam bàrd ;
 Fonn a' sìoladh o'n ceumaibh gu 'thrìan. 480
 Bha m' anam a' lasadh gu h-àrd,
 Leth-dheanta na focail tròm
 A' briseadh nam fonn air a ghaoith.
 Mar sin fhéin a chluinneas a' chraobh
 'An gleannan cumbann nam faoin bheann 485
 Guth an earraich ag iadhadh m' a taobh,
 A duille a' taomadh m' a ceann,
 'S a' fosgladh fo ghathaibh na gréine
 Crathaidh a geugan 's i 'n a h-aonar.
 Toirm seillein an aonaich m' an cuairt : 490
 Chi sealgair le sòlas a h-aomadh
 O sheargadh 's o mhaoile nan cruach.
 Sheas Filleán òg 's e fada thall,
 A cheann-bheart air làr a' boillsgeadh,
 A dhubh ohiabh gun trusadh m' a cheann, 495
 Gath soluis, mac Chlatho, a' soillseadh.

Chual e guth an rìgh le sòlas ;

Bha aomadh a chòrr thréin air sleagh.

“ A shàir mhic,” thu’irt Fionnghal nan carbad,
 “ Chunna’ mi do gharbh ghnìomh ’an còmhrag ;
 Bha sòlas air m’anam gun mhùig. 501

Tha cliù ar sinns’ran, thu’irt mi fhéin,
 A’ briseadh o speuraibh nan nial.

A mhic Chlatho, tha thusa treun,

Ach ro theinndi ’an strì nan sliabh. 505

Bitheadh do ghaigich air do chùlaobh :

’S iad do neart air urlar nan gleann.

Mar sin cha d’imich mise riamh,

Ged nach robh mi fo fhìamh naimhdean :

Bi’dh tusa fada fo chliù, 510

Is chi thu ùir is uaimh nan sean.

Tha cuimhne na thuit a’ tigh’nn suas,

Gnìomh bliadhna nam buadh a bh’ann,

’N uair theiring mi an tùs o chuan

Air innis a’s uaine gleann. 515

Bha éisdeachd gach cluais ri a ghuth ;

Sheall an ré o dhubh nan nial ;

Bha liath cheò ag éiridh o shruth,

Glas chòmhnuidh nan cruth a bha ’triall.

TIGHMORA.

DUAN IV.

“ FO DHARAIG,” so labhair an rìgh,
“ Shuidh mi sìos ri carraig nan sruth,
’N uair dh’éirich Conall thall o chuan
Le sleagh Charthuinn nan ciabha dubh.
Fada uainn sheas an triath 5
A’ tionndadh air sliabh a shùilean.
Bha ’chuimhn’ air athair is a thriall
Air monadh fo chiar is uaine.
Dhorchaich mi ’s an àite féin,
Mo smuaintean fo smùir a’ dol suas 10
Air m’ anam mar cheò air beinn.
Ghluais romham rìghrean Eirinn thall ;
Is tharruing mi mo lann gu leth,
’N uair thàinig na gaisgich a nall
’Togail sùile gu sàmhach ma seach, 15
Mar nialaibh dubh speura iad féin
’Feitheamh ri beumaibh bedil o ’ghuth,

Mo ghuth mar ghaoith tha tlàth is treun,
Chuireas o speur gach ceò is dubh.

Sgaoil siùil gheal fo 'fhocal suas 20

Ri gaoith a bha 'fuaim o Chòna ;

Bha tri cheud òig-fhear a' chuain

A' coinhead cruaidh chopan a' chòmhraig :

Air a' chrann an àirde bha 'n sgiath

'Dealradh sìos air doimhne nam beuc. 25

'N uair thuit an oidheche gu dubh o liath,

Bhuail mi cop caismeachd nam beum ;

Bhuail mi is choimhid mi suas

Mu ruadh-chiabh is teine Iùl-Eirinn.

Cha b'fhada uainn reul ùr nan stuadh, 30

A dearg shiubhal 'gluasad 'measg nial.

Lean mi Iùl thaitneach a' chuain

Fo bhoillsgibh fann fuar, is i 'triall.

Le maduinn 'dhruid Eirinn 'an ceò ;

Bhuail sinn caladh mòr Mhoiléna, 35

Gorm shiubhal nan uisge fo thòrr,

An meadhon fuaim coille ag éiridh.

Cormac 'n a thalla dhìomhair féin

O neart Cholg-ullaimh, triath nam faobh.

Cha 'n es' a mhàin a theich o'n treun ; 40

Bha Roscranna nam beus ri 'thaobh ;

Roscranna nan gorm-shùl gun bheud,

Nighean gheal-làmhach àillidh an rìgh.

Glas, liath is air crann bha gun chruaidh

Ghluais suas gu m' cheumaibh Cormac ; 45

Fiamh gàire air gaisgeach nam buadh,

Bha dorran air 'anam is dòruinn.

“ Chi mi airm ghailbheach Thréinmhòir ;

An so féin tha ceuman an rìgh ;

Tha Fionnghal mar dhearrsa ag éiridh 50
Air 'anam bha ciaradh fo strì.

Is luath thu féin fo eblìù, a thriath ;
Ach 's laidir treun tha naimhdean Eirinn,
Mar fharum nam mòr shruth o shliabh,
Mhic Chumhail nan srian 's nan carbad." 55

" Ge mòr iad, theid an taomadh sìos
O m' anam is e 'g éiridh suas ;
Cha sìol nan lag ar triathan,
A rìgh do 'm bu ghorm sgiathach sluaigh.
C'uim' a bitheadh an t-eagal mall 60
Ag iadhadh dall mar thaibhs fo chiar ?

Fàsaidh anam nan treun air àm
A chinneas naimhdean nach gann air sliabh.
Na taomsa gruaim, a rìgh Eirinn,
Air òg a tha 'g éirigh gu còmhrag." 65

Thuit deòir an rìgh gu làr ;
Ghlac e làmh an t-sàir 'an sàmhehair.
" Shìl Thréinmhoir nan garbh ghnìomh fo lainn,
Cha téid nial uam air dealradh do chléibh,
Tha 'lasadh an teine do shinns'ran ; 70

Chì mi, a rìgh, do mhòr ehlìù ;
Tha comharadh do thriall gu còmhrag
Mar ghath soluis air ciaradh spenr.
Ach feith-sa ri Cairbre, a thréin,
Mo mhac féin le beum nan lann ; 75
Tha e 'gluasad shìl Eirinn gu feum
O shruth nan gleann tha fada thall."

" Thàinig sinn gu talla an rìgh,
Bha 'g éiridh 'an sìth nan càrn ;
Air an taobh bha ciar shruth nam frìth, 80
Sean chomharadh siubhail nan la

Daragan leathan fo chòinich m' an cuairt
Is am beath a' gluasad fo ghaoith.

Leth cheilte an coille nan cruach
Roscranna 'thog luaidh nan laoch. 85

Bha 'geal-làmh air clàrsaich thall;
Chunnaic mi a gorm-shùil mhall
Mar ghlan thaibhs 'an iomart a' triall
Leth cheilte 'an cìrb nan dubh nial.

Tri lài bha fleagh air Moiléna; 90
Bha ainnir nam beus orm a' snàmh.

Chunnaic Cormac mi 'dorchadh an Eirinn;
Thug e brollach gun bheud do mo làimh.

Thàinig i le 'sùilibh caoin
'Measg chiabh a bha 'taomadh tròm. 95

Thàinig i—ghrad ghluais 's an raon
Colcullamh nach faoin. Thog mi sleagh.

Bha dealradh mo lainne 'measg mo shluaigh.
Theich Alnecma; thuit nàmhaid gun bhuaidh;
'Thill Fionnghal fo luaidh nam bàrd. 100

Is cliùthar, Fhillein, esa féin,
A bhuaileas beum 'an neart a shluaigh;

Tha na bàrda le dàn 'n a dhéigh
'An tìr fhada nan treun naimhdean.
Ach es' a bhuaileas cath 'n a aonar 105

'S gann do 'n àm tha aomadh a ghnìomh;
Tha e 'dealradh an diugh mar sholus,

Am màireach 'am brollach a' bhàis:
Tha 'chliù 'an aon fhonn gu baoh. 110

Tha ainm' an aon raon, gun chuimhne
Ach sgaoileadh aon uaimhe fo fheur."

Mar sin bha focail àrd an rìgh
Air Mòra nam frìth 's nan ruadh.

- Tri bàrda o Chormul 'an sìth
 Gu taitneach 'cur sìos an luaidh. 115
 Thuit codal caoin is faoin fo 'n fhuaim,
 Air garbh chirb nan sluagh fo oidheche.
 Thill Carull le 'bhardaibh féin
 O uaimh an àird thréin o Dhun Lòra.
 Cha ruig sanas na maidne an treun 120
 Air leabaidh gun leus a' mhòir fhir :
 Mhic Charthuinn nan ciabhan ciar.
 Cha chluinn thusa saltairt nan ruadh
 Ri caol thalla uaimh air chòmhnard.
 Mar thaomas garbh bhruaillean nan nial 125
 Mu sholus roimh chiaradh na h-oidheche,
 'N uair a shoillsicheas iadsan gu'n trian
 Air fairge nan sìan a' boillsgeadh ;
 Mar sin a bha co' thional Eirinn
 Mu Chathmor ag éiridh 'an soillse. 130
 Esa 's àird' am measg nan triath
 A' togail gun chial a shleagha,
 Mar tha éiridh no tuiteam nam fonn
 O Fhonnar, do nach lòn clàrsach.
 Teann air, ag aomadh air carraig 135
 Tha Sùilmhall bhanail nan gorm-shùl,
 Nighean Chonmhoir an ùrla 's gloine,
 Nighean rìgh Innis uaine nan tùr.
 Gu 'chobhair thàinig fo ghorm-sgiath
 Mòr Chathmor nan triath, a chaisgeadh naimhdean.
 Chunna' Sùilmhall a thriall 141
 'An talla farsuing nam fial chlàra,
 Cha-n ann gun fhios a dh' iadh a shùile
 Air ainuir nan ùr chiabh àillidh.

- An treas là a bhriseadh o chuan, 145
 Thàinig Fìli nan luaidh le dàn
 O shruthaibh is chruachaibh Eirinn.
 Labhair e air thogail na sgéithe
 'An Selma nan triath ; labhair e
 Mu chunnart Chairbre, cinn nam Bolg. 150
 Thog Cathmor a shiùil 'an Clùba ;
 Bha na gaotha 'an cùl nan tìr thall.
 Tri lài bha 'chòmhnuidh air tràigh,
 A shùile 'g iadhadh mu àrd thalla Chonmhoir ;
 Nighean coigrich 'n a chuimbne a ghnàth, 155
 Bha 'osnadh àrd an còmhnuidh.
 Fo ùrachadh gaoith air a' chuan
 'An armaibh o chruaich thàinig òg
 'Thogail lainn fo Chathmor nan sluagh
 Air raonaibh fo fhuaim a' chòmhraig, 160
 Sùilmhalla nan ruighe geal-làmh
 'S i dìomhair fo cheann-bheart de chruaidh,
 A ceuman 'an aisridh an t-sàir ;
 A gorm-shùil ag iadhadh le sòlas
 Mu mhòr thriath, 's a chòmhnuidh m'a shruth.
 Bu bharail le Cathmor an treun 166
 Gu'n robh ceuman nam beus air Lumon,
 'S i 'dlùthadh air àros nan ruadh ;
 Bu bharail gu 'n robh làmh-gheal thall
 A' togail mall a ruighe do ghaoith 170
 A' taomadh caoin o Eirinn àird,
 Talamh uain a h-annsa féin.
 Gheall e gu 'n tilleadh e le ràimh,
 Le siùil bhàn gu 'ghràdh fo ghruaim.
 Tha 'n òigh gu teann ort fhéin, a Chathmhoir,
 Aig carraig nan clach, 's i fo chruaidh. 176

Sheas àirde nan triath m' an cuairt,
 Ach Foldath bu dubh-ruadh fabhraid.
 Es' ag aomadh air craoibh fada thall
 'Filleadh 'anama 's an àm 'am mòrchuis, 180
 A chiabh 'n a gagan 'an aisridh na gaoith',
 Fonn òrain 'g a mhùchadh 'n a bheul,
 Chuail e 'chraobh an sin le feirg,
 Grad ghluais e fo mheirg gus an rìgh.
 Sàmbach is mòr aig an òrd 185
 Sheas Hidala, an t-òg thriath ;
 Bha 'chiabhan a' sgaoileadh m'a ghruaidh
 'An imeachd nan dual fo dhearrsa.
 Bu chaoin a ghuth 'an Claonrath féin.
 Gleannan còmhnuidh a threun shinns'ran. 190
 Bu chaoin a ghuth 'n uair bhuail e clàrsach
 'An talla àrd a's gàirich' sruth.
 “ A rìgh Eirinn,” thu'irt treun le séimh,
 “ So ùine chur nam fleagh m'an cuairt ;
 Tog guthan nam bàrd air magh, 195
 'Chur siubhal na h-oidheche so uainn ;
 Tillidh anam ni 's géire o 'n dân
 Gu còmhstri nam blàra tuathal.
 Shuidhich dùbhra o 'cùl mu Eirinn ;
 O bheinn gu beinn tha aomadh nial 200
 Le cearbaibh ciara ag éiridh.
 Fada thall air thaobh nan sliabh
 Garbh cheuman nan liath thaibhse,
 Taibhsean na thuit anns a' bhlàr
 Ag aomadh gu dân o 'n sìanaibh. 205
 Eireadh o Chathmor na clàrsaich
 Chuireas dearrsa air sàir 's a' ghaoith.”

- “ Fo dhì-chuimhn gach duine tha marbh,”
 Thu’irt Foldath ’an garbh fheirg,
 “ Nach do ghéill mi gu h-ìosal ’s a’ bhlàr ? 210
 C’uim’ an cluinneadh leam dàn air an leirg ?
 Cha robh mo shiubhal faoin ’s an strì ;
 Bha lagaich gun bhrìgh ri mo chùlaobh
 Theich naimhdean o mo lainn ’an sìth.
 ’An Claonrath nam frith fo Dhùbhra 215
 Togadh Hidala guth clàrsaich,
 Oigh bhanail o choill’ an tòrr
 A’ coimhead air òr do chiabhan.
 Fàg Lubar a’s fuaimire raoin ;
 So tuineas nan daoine fo chliù.” 220
 “ Rìgh Eirinn,” thu’irt Malthos an triath,
 “ Leatsa féin tha riaghladh nam blàr ;
 ’S tu tein’ ar sùl air sliabh,
 Air monadh tha ciar gu h-àrd.
 Mar osaig do shiubhal thar sluagh ; 225
 Chuir thu mìltean fo thruaigh ’am fuil :
 Ach ’na d’thilleadh, a thréin, le buaidh,
 Co chuala fo luaidh do ghuth ?
 Tha sòlas nam feargach ’am bàs ;
 Tha ’n cuimhne a’ tàmh air gach beum, 230
 Bhuaile an lann gu feum ’an eath ;
 Tha strì ’g a filleadh féin ’n an cliabh
 Is cluinnear an cian am mòrchuis.
 Thriath Mhoma, bha do shiubhal féin
 Mar chiar shruth a’ leum o ghleann ; 235
 Bha ’m bàs ag aomadh suas mu d’ cheum.
 Thog sinn uile gu beud ar lainn ;
 Cha robh sinne gu lag air do chùlaobh ;
 Bha na naimhdean dlùtha is làidir.”

- Chunnaic Cathmor am fearg ag éiridh, 240
 Is aomadh nan treun r'a thaobh,
 Leth tharruingt' an lanna gu beumadh.
 Sùilean sàmhach a' teumadh fo phlaosg.
 A nis bhitheadh còmhrag garbh,
 Mar lasadh dubh-fhearg an rìgh. 245
 Rùisg e 'lann mar dhealan oidhche
 Ri solus is soillse nan crann.
 "A chlann na mòrchuis," thu'irt an treun,
 Cuiribh anam fo bheus is smachd ;
 Fo dhorchadh na h-oidhche leibh féin. 250
 C'uim' a ghluaiseadh gu beudaibh m' fhearg ?
 Am bi còmhstri mo làimh' ribh maraon ?
 Cha-n àm so, a dhaoine, gu strì.
 O 'n chuirm sibh mar nialaibh o m' thaobh ;
 Na mosglaibhse anam an rìgh." 255
 Thuit iad sìos o thaobh an tréin
 Mar dhà mheall dubh de cheò 's an iar,
 An uair tha madainn chiùin 's a' bheinn ;
 'S a sheallas eatorra féin a' ghrian
 Glan bhoillsgeadh air chraig nan càrn. 260
 Dorcha tha 'n aomadh 'dubhadh thall
 Gu lòn nan cuile mall fo 'n tòrr.
 Shuidh triathan 'an sàmhchair ri cuirm ;
 Bha 'n sealladh air uairibh mu 'n rìgh,
 'Gharbh cheuman air eudan a' chuirn 265
 'Measg sìtheachadh 'anama o strì.
 Shìn an sluagh mu thaobh an raoin ;
 Thuit codal claon air faoin Mhoiléna ;
 Ghluais guth o Fhonnar caoin araon
 O chraoibh, 'bha fada thall ag éirigh. 270
 Ghluais a ghuth mu mholadh an rìgh,

Ard shìol Lathoinn o fhrìth Lumoin.
 Cha chualas le Cathmor a luaidh,
 'S e sìnte fo fhuaim gharbh shruth ;
 Bha farum na h-oidheche 'n a chluais,
 Is caol-fheada nan dual chiabhan.

275

Thàinig gu 'aisling a bhràthair
 Leth-fhaicte troimh fhàs thaoibh a nial
 Bha sòlas 'measg dorchadh a ghàire ;
 O Charull ghluais dàna gu triath ;
 Bha gaoth fo nial bu duirche cearb,
 Ghlac esa o gharbh uchd oidheche
 'S e 'g éiridh o mholadh nan carbad
 Gu talla nam marbh 'an soillse.
 Gu leth am measg alda nam fuaim,
 Thaom esa gu fuar is fann.

280

285

“ Tachradh sòlas do d'anam féin ;
 Chualas caismeachd o threun air magh ;
 Thug am bàrd an dàn le feum.

Tha astar mo cheuman 's a' ghaoith ;
 Tha mo chruth 'an talla ciar
 Mar dhealan nan sìan fo fhuath,
 'N uair a bhriseas e caon air sliabh,
 Stoirm oidheche a' triall o Thuath.

290

Cha bhi am bàrd air chall o d'uaimh,
 'N uair a thaisgear thu suas 's an ùir.
 Tha sìol nan dàn mu thréin a' luaidh ;
 Tha d'ainm mar fhuaim o ghaoith tha ciùin.
 Tha toirme tròm a' bhròin 's a' ghleann ;
 Tha guth fada thall air Lubar.

295

300

Ni 's labhra, fhaoin thaibhse nan càrn,
 Bha 'm marbh, nach robh fann, cliùthar.
 Dh'at am farum fada mall ;

Cluinnear osag nan crann araon.

Is luath a thuislich thu faoin, a Chathmhoir !” 305

Fillte suas 'n a bhaoth chruth féin

Air garbh uchd nan speur fo ghaoith,

Chrith an darag fo ghluasad 's a' bheinn,

Fead ag iadhadh gun leus m'a ceann.

Chlisg Cathmor o aisling nan ciar ; 310

Ghlac e bàs-shleagh nan triath 'n a làimh ;

Phlaoisg o shùil air faoin shlios nan sliabh ;

Cha-n fhac ach dubh-chearb na sìan oidhche.

“ 'S e guth mo bhràthar féin a bh' ann ;

A nis cha-n fhaicear gann a chruth : 315

Gun lorg tha 'ur n-astar 's a' ghleann,

Shìl imeachd na h-oidhche fo dhubh.

Is minic, mar shoillse ghath speur,

Chithear leum air beinn a tha fàs,

Sibhse 'teicheadh air osaig leibh fhéin 320

Roimh ghluasad ar ceuman mall.

Gluaisibh, a lagaich, o thréin :

Cha-n'éil gliocas no feum 'n'ur dàil,

Bhur sòlas cho dona ribh fhéin,

Mar aisling gun leus 'am pràmh, 325

No smuaintean fo sgiathaibh tha lom,

Ag aiseag a null thar a' chliabh.

An tuislich Cathmor féin gu luath

Dubh-thaisgte gun tuar 'an tigh caol,

Anns nach éirich a' mhaduinn o stuaidh, 330

A sùilean leth-fhosgailt 's i baoth ?

As m' fhianuis, a thanais gun bhrìgh

Buinidh còmhrag nan rìgh dhomh féin :

As m' fhianuis gach smaoin ach strì.

Mar iolair na frìthe o bheinn 335

- Siùbhlams' a mach air an raon
 Ghlacadh dealradh nach faoin de chliù.
 'An gleannan dìomhair nan sruth mall
 Fanaidh anam nach sàr fo mhùig ;
 Thig bliadhna'n is aimsirean nall ; 340
 Bithidh esan a ghnàth fo smùir ;
 'An osaig fo nialaibh thig bàs
 Cuiridh liath-cheann air làr gun chliù :
 Tha 'thanas an dùbhra nan càrn
 Ag iadhadh 's a' snàmh mu 'n lòn : 345
 Cha bhi astar air monadh nan speur,
 No 'n gleannaibh 's an treun a' ghaoth.
 Mar sin cha téid thu, Chathmhoir, sìos ;
 Cha bhalachan* gun fhiach thu air raon,
 Tha 'comhrachadh leabaidh nan ruadh 350
 Air cruachaibh fuara nam fuaim àrd.
 Bhuail mi mach am measg nan rìgh,
 Mo shòlas' am frìth nam fuath,
 Anns am brisear an sluagh le strì
 Mar ghaoith a tha 'dìreadh a' chuain." 355
 So thu'irt Alnecma an treun,
 'Anam 'dealradh gu beud do 'n triath.
 Bha treunas mar theine fo leus
 A' glanadh gu feum 'n a ehliabh.
 Aillidh is àrd a cheum air an raon, 360
 Gath soluis na maidne o'n ear,
 Liath choi'-thional fhear air an leirg
 Ag aomadh 's a' taomadh 'an soillse.
 Bha 'shòlas mar thanas nan speur,
 'N uair a shìneas e 'cheuman air cuan 365
 'Is e' faicinn nan tonna fo bheus,

* Ba laochan

- Gun a ghaoth a bhi treun o thuath.
 Ach togaidh e na stuaidh gun dàil
 'G an iomain gu tràigh na fuaime.
 Air bruachan nan luachar thar àld 370
 Choidil nighean an t-sàir o Lumon ;
 Thuit a ceann-bheart o 'ceann air làr ;
 Bha h-aisling thall 'n a tìr féin.
 An sin a bha maduinn air raon ;
 An liath-shruth a' taomadh o chruaich, 375
 Na h-osagan ciara is faoin
 'Dubh-aomadh air faobhar nan stuadh.
 An sin bha farum gu seilg,
 'N sin gluasad nan triath o 'n talla,
 Na b' àirde na càch air an leirg 380
 Treun Atha nan alda cama ;
 Bha 'shùil ag aomadh air a luaidh,
 Sùilmhalla nan cuachan glana ;
 O 'cheumaibh, is e mòr air sliabh,
 Le mòrchuis thionndaidh is' a gruaidh 385
 A' cur a bogha fo thaifeid theann.
 Mar sin bha aisling fhaoin na h-òigh,
 'N uair a thàinig r'a còir Atha :
 Chunnaic e gruaidh a b' àillidh snuagh,
 'Measg siubhal a cuach-chiabhan. 390
 Dh'aithnich e òigh o Lumon thall.
 Ciod tha 'n comas do shàr a dheanamh ;
 Dh'éirich osnadh ; thuit na deòir,
 Ghrad thionndaidh e mòr a cheuman.
 Cha-n àm so dhuitsa féin, a rìgh, 395
 D' anam mhosgladh fo strì dhìomhair ;
 Tha còmhrag a' taomadh o 'n fhrith
 Mar shruthaibh ciara o mbonadh sianal.

- Bhuail e copan caismeachd a sgéithe,
 Aite còmhnuidh guth ciar nam blàr. 400
 Ghluais Eirinn m'an cuairt do 'n àrd thriath
 Fuaim sgéith' iolair riabhaich nan càrn.
 Chlisg òigh o 'caoin chodal 's an uair,
 Ciabh àillidh m'a gruaidh a' dol mall;
 Thog i 'ceana-bheart o eudan na cruaidh. 405
 Chrith ise fo thruaigh anns a' bhall.
 C'uim' bhitheadh fios doibh 'an Eirinn m'an òigh,
 Nighinn Innis nan còrr gheug uaine?
 Bha 'cuimhne mu shinns'ran nan rìgh,
 'S bha 'h-anam a' strì fo mhòrchuis. 410
 Bha 'ceuman glan air chùl nan càrn
 Aig gorm shruthan nam blàr air chòmhnard;
 Aite faicinn nan ruadh 's a' ghleann,
 Seal m'an d'thàinig a nall an còmhrag.
 An sin air uairibh ghluaiseas suas 415
 Guth Chathmhoir gu cluais Shulmhalla;
 Bha h-anam fo chiaradh gun tuar;
 Thaom i focail fuar air gaoith.
 " Ghluais aislinge caoine uam féin;
 Thréig iad m' anam fo bheud is dòruinn: 420
 Cha chluinn mi guth seilg anns a' bheinn;
 Tha mi ceilte 'an cearb a' chòmhraig.
 Tha mi 'sealltuinn sìos o mo nial;
 Cha-n'eil dearrsa gu thrian air mo cheumaibh.
 Tha mi 'faicinn a' ghaisgich 'dol sìos; 425
 Tha rìgh na mòr sgéithe ag éiridh;
 Es' a choisneas buaidh 'an cunnart,
 Triath Shelma nan sleagh 's nam beum.
 Thaibhs Chonmhoir, a thréig sinn fo nial,
 'Bheil do cheuman 'triall na gaoithe? 430

An tig thu air uairibh oirne sìos
Gu talamh nan sìan a tha baòth,
Athar neartmhoir Shàlmhalla fo bhròn ;
Is ceart gu 'n tig thu fhéin, a thriath' ;
Chualam d'fhocal fo shian na h-oidheche 435
'N àm m'éiridh gu Eirinn nan sgiath,
Innis àillidh nan ceud shruth a' boillsgeadh.
Thig taibhse ar sinns'ran 'an guth
Gu anam tha 'dubhadh fo bhròn,
'N uair a chi iad 'n an aonar fo dhubh 440
Sìol teaghlaich m' an dùnadh an ceò.
Gairm mi, athair thréin, dhuit féin,
'N uair bhitheas Cathmor fo bheud air làr.
An sin bithidh Suilmhalla gun fheum
Measg dòruinn leatha féin m' a sàr." 445

TIGHMORA.

DUAN V.

THUS', tha 'chòmhnuidh am measg nan sgiath,
Tha cho àrda 's a' chiar thalla,
A chlarsach, o d'aite thig a nìos,
Is cluinneam gu mìn do ghuth.
Mhic Alpainn, buail-sa an teud ; 5
Mosgail anam do 'n treun bhàrd :
Ghluais torman shruth Lora uam féin
Coi'-thional nan sgeul a bha ann.
Mi 'seasamh 'an neulaibh nam bliadhna,
'S gann am fosgladh 's is ciar na dh'fhalbh ; 10
'N uair a thig dhomh an sealladh gun deanamh,
Tha e doilleir ag iadhadh m'an àm.
Cluinneam thus', a chlarsach o Shelma ;
Tillidh m'anam gu dàna dhomh féin,
Mar aiteal na gaoithe 'tha mall, 15
Thogas grian o shàmhair nan gleann,
Aite còmhnuidh do'n dall cheò.

Tha Lubar a' dealradh 'am fhianuis
 Is i 'taomadh gu fiar ro' ghleann ;
 Air gach taobh air cruachaibh nach iosal 20
 Ard choslas nan rìghre gu h-àrd ;
 An sluagh a' taomadh dlùth m'an cuairt,
 Ag aomadh suas gu guth nan triath,
 Mar gu'n labhradh an sinns'ran o stuaidh
 A' tearnadh o fhuar ghaoith nan sliabh. 25
 Iadsan mar charraigibh shuas,
 An ciar cheann fo bhuaireadh nan craobh,
 'An stoirm is ceò a' snàml m' an cuairt :
 Ard air an aomadh tha sruth
 A' taomadh a chobhair air gaoith. 30

Fo fhocalaibh àrda rìgh Atha
 Thaom Eirinn gun tàmh air an raon
 Mar fhuaim, nach 'eil faoin, o dhealan ;
 Garbh chearbach an tearnadh gu Lubar,
 Rompa Foldath as-ùr le 'cheumaibh. 35
 Thriall an rìgh a raon gu beinn ;
 Shuidh e sìos fo gheugaibh daraich :
 Tha siubhal nan sruthan ris féin ;
 Thog e dealradh nam beuda thairis,
 Sleagh alluidh nan rìgh bha 'n a làimh ; 40
 Bu dhealradh ise féin do shluagh
 'An garbh mheadhon a' chruaidh chòmhraig.
 Teann air sheas ainnir nan triath,
 Nighean Chonmhoir nan sgiath gorma,
 Glan aomadh ri carraig 's i fann : 45
 Cha bu shòlas dhise an strì ;
 Cha robh anam na mìne mu fhuil.
 Tha gleannan uaine sgaoilte thall
 Aig iomall mill o'n gloine sruth ;

- 'An sàmhchair tha 'ghbrian air an àrd, 50
 'S a' tearnadh o'n àrd na ruaidh:
 Orrasan bha sùile nam beus
 'Measg smuaintean bha 'g éiridh 'n a cliabh.
 Chunnaic Fionnghal air an àrd
 Treun mhac Bhorbair, an t-sàir Dhubhail: 55
 Chunnaic Eirinn 'teachd dòmhail a nall
 Fo sgiathaibh nan càrn 'an dùbhra.
 Bhual e copan, comharadh còmhraig,
 Caismeachd do mhòr shluagh gu géilleadh,
 N uair chuireadh e romp' a sheòda 60
 Gu leirg o'm bi mòrehuis ag éiridh.
 'S lìonmhor ghluais na sleaghan fo ghréin,
 Fuaim nan sgiath a' freagradh m' an cuairt,
 Cha robh eagal ag iadhadh mar nial
 Measg coi'-thionail ghailbh'ch nan sluagh: 65
 Bha esa féin an rìgh ri 'n taobh,
 A neart nach faoin o Shelma thall.
 Bha sòlas a' dealradh m' an laoch;
 Chualas gu caoin a ghuth mall.
 " Mar imeachd na gaoith' air an stuaidh 70
 Siol Shelma nam fuaim a' dol sìos;
 Tha iadsan mar uisge o chruaich,
 Nach caisgear 'am buaireadh a strì
 A so féin a ghluaiseas mo chliù
 Chuir ainm dhomh as-ùr o'n tìr; 75
 Cha robh mi na m'dhearrsa air chùl,
 Bhur ceuman 'dlùthadh 'am dhéigh.
 Cha robh mi féin mar chruth bha faoin,
 A' dubhadh baoth 'n 'ur fianuis thall.
 Cha bu thorrunn mo ghuth do laoich; 80
 O mo shùilibh cha taomadh am bàs.

'N uair a thigeadh sliochd mòrchuis gun fheum,
 Cha tuiteadh iad féin fo mo rosg
 Fo dhì-chuimhn 'an talla nan teud,
 Mar dhubh-cheò o bheinn a' sìoladh. 85
 Tha dealan ùr 'dol suas g'ur còir :
 Cha lìonmhor 'an còmhrag a cheuman ;
 Cha lìonmhor ; ach tha e gu còrr.
 Cumaibh an dubh-chiabh òg o éigin ; 90
 Thugaibh air ais Fillean le sòlas.
 'N a dhéigh so bì'dh 'chòmhrag 'n a aonar.
 Tha dbealbhsa mar shinns'raibh nan còrr ghnìomh ;
 Tha 'anam mar dbealan 'an cliù.
 Mhòir mhic Mhorni a' mhòir charbaid,
 Bith eadhdo cheuman a' falbh m'an òg ; 95
 Bitheadh do ghlaodh 'n a chluais le garbh ghuth
 O chirb is o fhalbhan a' chòmhraig.
 Cha-n ann gun fhios tha feum do thriath
 Ard bhriseadh nan sgiath 'an còmhstrì."
 Shìn an rìgh a cheum gun dàil 100
 Gu àrd charraig chàthair Chormuil ;
 O àm gu àm bhuaill dearrsadh thall
 'A ghorm-sgiath nam ball 's na mòrchuis.
 'N uair ghluaiseas mall àrd rìgh nan triath,
 Tha 'shùil a' sealltuinn borb o 'thaobh 105
 Mu shiubhal nan daoine a' dùnadh.
 Leth liath a bha 'chiabhan 's a' ghaoith
 M' a ghnùis nach robh faoin fo dhùbhra,
 A thuar a' lasadh le sòlas fiar,
 Mise 'dorchadh 's a' triall 'n a dhéigh. 110
 A nis a thàinig Gall an triath,
 A sgiath bhallach air iall ri laoch ;
 Labhair e, 's e grad a' dol sìos ;

- “ Mhic Fionnghail, tog sgiath ri m' thaobh,
 Tog àrd ri mo thaobh i, threin ; 115
 Saoilidh naimhdean gu 'r feum mo shleagh,
 'S iad 'g a faicinn a' soills' ann mo làimh.
 Ma thuiteas mi, thréin, air chruaich,
 Ceil, Oisein, an uaigh air an raon,
 Cha-n imrich an làmh so a' chruaidh. 120
 Na cluinnear orm luaidh tha faoin ;
 Na cluinneadh ainnir chaomh mi féin,
 'S i 'deargadh fo bheus a ciabhan.
 Fhillein, fo shùilean an rìgh
 Na di-chuimhn dhuinn strì nam beum ; 125
 C' uim' a thigeadh na gaisgich o 'n fhrìth
 'Thoirt cobhair do raon a tha 'm feum.”
 Leum an sonn 'an tròm an t-sluaigh,
 Sgiath bhallach a' fuaim ri thaobh.
 Lean mo ghuth treun garbh-ghnìomh nam buadh
 Roi' astar gu bualadh nan laoch. 131
 “ C' uim' a thuiteadh mac Mhorni 's an ùir
 Gun aithris a chliù 'an Ëirinn ?
 Tha gnìomh'ran nan gaisgeach air clùl,
 Gun chuimhne, gun diù ri éiridh ; 135
 Tha 'n astar gun stoirm air an raon ;
 Cha chluinnear gu faoin an guth,”
 Mo shòlas mu cheumaibh an triath,
 Mo thriall gu càrraig an rìgh,
 E 'suidhe 'an seachran a chiabhan 140
 'Measg gaoith nan càrn liath 's nam frìth.
 Mar blrnuachaibh dubh an sluagh ag aomadh
 Gu chèile aig taomadh na Lubair,
 So Foldath mar chaol nial air beinn,
 Og Fhillean a' dealradh o dhùbhra : 145

Gach aon fhear le 'shleagh anns an t-sruth
 A' taomadh a ghuth fo gharbh chòmhrag.
 Bhuaill Gall copan Shelma nam fuaim ;
 Thuit an sluagh 'an cruadal a' bhlàir,
 Mar a thaomas dà àld o chruaich, 150
 Bha cruaidh air chruaidh a' dealradh thall,
 Dà àld thig o 'n aonach le fuaim
 O dhà charraig ghruamach nan càr
 'S iad a' measgadh an geal chobhair sìos.
 Faic-sa mac a' chliù air sliabh 155
 E 'gearradh sìos àrd neart an t-sluaigh !
 Tha 'm bàs air an osaig m'an triath,
 Na gaisgich gu 'n trian gun bhuaidh
 Mu astar Fhillein 'an cruas blàir.

Rothmar, sgiath chopach a shluaigh, 160
 Aig dà charraig shuas fo bheumaibh ;
 Dà dharaig fo ghaoith o stuaidh
 An geugan m'a chruaidh a' leumadh.
 Phlaoisg e 'shùilean dorecha thall
 Ag iadhadh mall m'a chairdibh féin, 165
 'S e 'feitheamh 'an sàmhehair ri Fillean.
 Chunnaic an rìgh an còmhrag treun ;
 Bha 'anam ag éiridh gun fhiamh
 Mar thuiteas clach Lòda le fuaim
 O iomall cruaike nan druim àrd, 170
 'N uair thogas taibhs an talamh shuas,
 Thuit Rothmar nan cruaidh sgiath air làr.

Teann air bha do cheuman, Chùilmbhìn ;
 Thàinig òg nan ciabh ùr fo dheòir ;
 Ghearr e 'n osag le beumaibh o 'chùlaobh, 175
 Roimh mheasgadh 'an dealradh nan lann
 Ri Fillean do nach gann a' bhuaidh.

Chuir e bogha fo thaifeid réidh,
 Le Rothmar nan ceud sruth shuas ;
 Bha 'n comharadh mu ruaidh 's a' bheinn, 180
 'S gath gréin' a' leum thar chruaich.
 C'uim', a mhic Chùl-àluinn nam beus,
 C'uim', a Chùilmhìn gu treun dhearrsa ?
 Gath tein e tha 'losgadh m' an cuairt ;
 Teich gu luath, a mhic Chùl-aluinn ; 185
 Cha bu choimeas bhur n-aithrichean féin
 Ann an còmhstri nam beum air raon.

Tha màthair Chùilmhìn anns an talla,
 A sùil air gorm chlàra nan sruth ;
 Tha fiar ghaoth ag éiridh o fhairge 190
 Ag iadhadh 's a' tarruing gu dubh
 Mu chruth is mu thaibhs a mic ;
 Tha donnal chon 'n an àite féin,
 A sgiath gun fheum 's an talla 'm fuil.
 " Na thuit thu, a mhòir thi' bha treun 195
 'An còmhrag nam beud 'an Eirinn ! "

Mar ruadhaig fo fhiui gu dìomhair
 Sìnte sìos m' a sruthanaibh féin ;
 Chi sealgair an luighean gun fheum
 Bi'dh cuimbhe a ceum 'n a chliabh ; 200
 Mar sin a shìnear mac Chùil-àluinn
 Fo shùile an t-sàir air sliabh,
 Bann a chliabh 'an sruthan caol,
 Fuil a' b' iseadh air aomadh a sgéithe.
 Bha 'làmh 's an àm air lainn gun bheud, 205
 A chruaidh a thréig an treun 'an cunnart.
 " Thuit thu," thu'irt Filleann, 's e brònach,
 " Mu 'n cualas air chòir do chliù.
 Chuir d'athair air feachd thu le còmhrag ;

Tha 'bharail gu 'n cluinn e as ùr 210
 Do gnìomh'ran a' dlùthadh m'a chluais.
 Tha e liath aig a shruthaibh féin ;
 Tha 'shùil air Moiléna nan sìan ,
 Ach cha till thu gu sìorruidh, a thréin,
 Le faoibh o do cheud naimhdibh." 215

Thaom Fillean an ruaig thar Eirinn,
 Es' a' leantuinn ro' threun fhuaim an raoin.
 Ach triath air thriath thuit Mòrbheinn sìos
 Fo dhubh fheirg gun chéill' Fholdaith.
 Fada thall air slìos nan sliabh 220
 Le tuille 's trian de chòmhrag.
 Sheas Dearmud an àigh fo ghruaim,
 Sìol Shelma m' an cuairt a' taomadh.
 Bhri Foldath a sgiath fo 'lainn ;
 Theich a shluagh gu mall air sliabh. 225

An sin thu'irt an nàmhaid le mòrchuis,
 " Theich iadsan, is thòisich mo chliù.
 A Mhalthos, gu Cathmor nam mòr ghnìomh.
 Cuireadh faire air mòr thuinn a' chuain ;
 Air talamh tuitidh nàmbaid treun ; 230
 Mu lochan fo bheinn bithidh 'uaigh ;
 Cha-n éirich fonn mharbh-rann da féin ;
 Bithidh 'thanas gun fheum fo ghruaim
 'An ceò mu lòn cuilceach a' chàthair."
 Chuala Malthos an smuaintean ciar 235
 A dhearg shùil 'cur sìos is sàmhach ;
 Maith 'aithne air mòrchuis an triath' :
 Chuir e 'shealladh mu 'n rìgh air àrd bheinn ;
 Thionndaidh e 'an dorchadh a chléibh
 Is bhuaill an treun a lann an còmhrag. 240

'An caol ghleannan Chlòna fo dhubh
 Tha aomadh dà chraoibhe thair an t-sruth ;
 An sin sheas sàmhach 'am bròn
 Sìol Dhuthno nan còmhrag còrr ;
 Fuil a' taomadh 's ag iadhadh m'a thaobh, 245
 A sgiath sgoillt' 's briste air raon.
 Ri carraig sheas a shleagh mhòr.
 C'uim', a Dhearmuid, cho dubhach do bhròn ?
 " Tha mi 'cluinntinn garbh fhuaim a' chòmhraig
 Mo chairdean air chòmhnard leò féin, 250
 Mo cheuman gu mall, air a' mhòr mhagh ;
 Sgiath bhriste 'an còmhstri gun fheum.
 Am bi esan a ghnàth fo bhuaidh ?
 Bithidh Dearmud 's an uaigh le cliù,
 Seal mu 'n éirich an dùbhra suas. 255
 Gairmidh mi thusa gu còmhrag,
 Is tachram ri mòrbhuis Fholdaith "

Ghlac e 'shleagh le sòlas ciar,
 Mac Mhorni an triath g'a thaobh.
 " Mhic Dhuthno, caisg-sa do luaths ; 260
 Tha do cheuman gun tuar fo fhuil ;
 Cha leatsa garbh chopan do sgéith ;
 C'uim' a thuiteadh an triath gun airm ?"
 " Shìl Morni, dhombsa do sgiath ;
 Is tric a dh'aom i sìos 'an còmhrag : 265
 Caisgidh mi 'shiubhal air sliabh.
 Shìl Morni, faic clach air chòmhnard ;
 Clach a thog a liath cheann suas
 Roi' 'n fheur a tha 'fhuaim 'an gaoith :
 Tha treun de mo chinneadh 's an uaigh ; 270
 Taisg an sin mi suas 's 'an oidheche."

- Ghluais e gu mall air a' chruaich ;
 Chunnaic e fo bhuaireadh an raon,
 Garbh dhearrsa a' chòmhraig dol suas
 'Briseadh mu 'n cuairt da gu claon. 275
 Mar lasair 'an oidheche 's a' ghleann
 Ag éiridh fada thall 's an fhraoch,
 A nis a' mùchadh fo mhùig a cinn,
 A nis a' togail a dearg shruth baoth
 'An àm éiridh is aomadh nan gaath : 280
 Mar sin féin a thachair còmhrag
 Sùile Dhearmuid na mòr sgéith.
 Roimh 'shluagh bha ceuman mòr an Fholdaith
 Mar chiar luing air faobhar nan stuadh,
 'N uair a ghluaiseas i mach o dhà Innis 285
 'Dol air a h-aghairt 's a' tilleadh air chuan
 'Measg bhuairidh an fhuair ghairbh ré.
 Chunnaic Dearmud le feirg a thrìall ;
 Chuir e suas gu 'thrìan a neart ;
 Ach thréig e 'cheuman air sliabh ; 290
 Thuit deura o threun nam feart.
 Chuir e stoc 'athar fo fhuaim ;
 Bhuaile e trì chuairt a mhòr sgiath ;
 Tri chuairt ghairm e ceann an t-sluaigh :
 Chuala Foldath e shuas, an triath, 295
 'Measg gàire is fuaime a' chòmhraig.
 Chunnaic Foldath le sòlas an treun ;
 Thog e suas gu feum a shleagh,
 Is i nighte gu leth 'am fuil.
 Mar charraig a's ruadh shrutha claon 300
 A' taomadh dearg le 'taobh an stoirm ;
 Mar sin fo sheachran fala 'n laoch,
 Ciar cheannard nan daoine fo airm.

Air gach taobh a dlì'aom an sluagh
O chòmhstri gu buaidh an dà rìgh 305

Thog mar aon am faobhair suas—
Ghrad thàinig 'an cruaidh na Selma
Fillean o iomall an t-sluaigh.

Tri ceuman air ais dh'aom Foldath
O 'n dearrsa bhuail claon a shùilean, 310

A thàinig mar dhealan o nial,
'Chur dìon air triath bha fo leòn.

Sheas e 's e 'fàs suas 'am mòrchuis
'Gairm uile gu còmhrag a chruaidhe.

Mar thachras air sgiathaibh leathan treun 315
Dà iolair air éiginn 'an gaoith'

A' strì air an itibh gu léir,
Ghluais grad gu beud an dà shaoi.

Ma seach tha ceuman nan rìgh
Air aghairt gu strì o 'n dà chruaich ; 320

Bha 'n còmhrag a' ciaradh dol sìos
Air an lannaibh fo chli nam buadh.

Bha sòlas nan treun ann do chliabh,
A Chathmhoir air faobhar nan sliabh, 325

An sòlas tha dìomhair a ghnàth

'N àm éiridh cunnart nan sàr

Cha do lùb a shùile mu shliabh ;

Bha 'shealladh ag iadhadh gu h-àrd

Mu rìgh Shelma a b' àiliosaich tuar.

Chunnaic e a ghluasad air Mòra 330

'Am mòrchuis a chòrr arma.

Thuit Foldath gu mall air a sgéith,

Sleagh F'hillein ro' thriath gu làr :

Cha do choimhid an t-dig-fhear gu 'thrian

'Cur roimhe nan ceudan 's a' bhlàr. 335

Ghluais suas da ceud guth a' bhàis—
 “ Mhic Fhionnghail bi mall 'an triall.
 Nach fhaic thu cruth àillidh tha thall,
 Dubh chomharadh mharbh air sliabh?
 Na dùisg-sa rìgh Eirinn as-ùr,
 Mhic Chlatho nan sùile gorma.” 340

Chunnaic Malthos am Foldath air làr
 Is dhorchaidh an sàr mu 'n triath;
 Ghluais gàmhlas o 'anam gu bàrr,
 Mar charraig 'am fàsach nan sliabh, 345
 Air an iadhadh gu dubh sruth nan sìan,
 'N uair a dh'ìmicheas sìos ceò mall,
 M'a cranna a seacadh gu 'n trian,
 Fo osagaibh ciar-dhubh nan càrn.

Labhair e ri triath fò bhàs, 350
 A' foidhneachadh o shàr m'a uaimh;
 “ An éirich do liath chlach 'an Ullin,
 No air Mòma nan iomadh coill',
 Anns an coimhead an solus gu dìomhair
 Air gorm-shruth Dhalriabhaich nan càrn : 355
 An sin tha ceuman mall na h-òigh',
 Do nighean chòrr nan gorm shùil, Léna.”

“ An cuimhne dhuit is', a thriath
 Gu'n mhae dhomh ag iadhadh a'm' dhéigh
 Gun òg dhomh gu còmhrag air sliabh, 360
 Gu mise a dhìoladh, a thréin?
 A Mhalthos, chaidh mo dhìoladh féin?
 Cha robh mise, a thréin, 'an sìth;
 Tog uaimh do na mharbh mi 's a' bheinn
 M' an cuairt do thigh caol gun bhrìgh. 365
 Is tric a thig mi sìos gu luath
 O osaig gu h-uaimhibh mo naimhdean,

'N uair chi mi iad a' sgaoileadh shuas
 Feur fada fo ghluasad nan gaoth."

Ghreas 'anam a null le fuaim 370

Gu caol ghleann fo chruachaibh Mhòma ;

Thàinig e 'an aisling gun tuar

Gu dearrsa Léna a' stuaime chòmhradh',

'S i 'codal mu shruth an Dalruaidh

Air tilleadh o ruaig nam fiadh. 375

Bha bogha caoin ri taobh na h-òigh

Gun taifeid, na h-osagan tlàth a snàmh

Mu h-uchd bàn le 'ciabhaibh :

Fo éididh na h-àille an òige

Shìn air talamh òigh chòrr nan triath. 380

'Dubh-aomadh o chearbaibh nan cruach

Thàinig Foldath gun tuar am fuil ;

Chunnaic is' e air uairibh o stuaidh,

E 'g a chleith air uairibh 'an ceò.

A' briseadh fo rachd na deòir 385

Bha 'fios mu thriath mòr air làr,

Dh'ise bha 'n dearrsa bu chòrr

O 'anam an uair bu mhòr stoirm.

Bha thusa ma dheireadh air chùl,

A Dhearrsa-Léna nan sùil gorm. 390

Garbh chearbach o fhuaim shruthan Lubair

Theich Bolga gu cùlaobh nan sliabh ;

Bha Fillean m' an ceumaibh a' dlùthadh ;

Air an fhraoch chuir e dùbhra bàis.

Bha sòlas àrd Fhionnghail m'a mhac. 395

Ghluais Cathmor fo thlachd nan gorm sgiath.

Tréig, a Chlatho nan gorm shùl,

Tréig-sa talla nan ùr theud ;

Faic dearrsa tha 'dealradh gu' chùl ;

Tha seacadh nan sluagh m'a cheum. 400

Na coimhid ni 's fhaide 's e dorch' ;

Gu h-eutrom o chaol-mheadhon clàrsaich

Buaileadh òighe nan sàr am fuaim ;

Cha shealgair tha 'tearnadh o'n fhàsach,

O dhealta air càrnaibh nan ruadh ; 405

Cha chròm e am bogha air gaoith ;

Cha chaill e 'liath fhiui air magh.

Fada shìos 'an dearg a' chòmhraig,

Faic còmhstri gu dòmhail r'a thaobh

Ag imeachd 'an iadhadh an strì, 410

Bàs mhìltean a' dìreadh m'a lainn.

Tha Fillean mar thanas nan speur

A thearnas treun o chirb nan sìan ;

Tha 'n fhairge 'am bruaillean fo 'cheum

Is e 'leum' o thuinn gu tuinn ; 415

Tha 'astar a' lasadh 'n a dhéigh ;

Crathaidh innsean an ceud cheann

Air cuan ag éirigh gun bheus thall.

Tréig a Chlatho nan gorm shùil,

Tréig-sa talla nan ùr theud. 420

TIGHMORA.

DUAN VI.

“THA Cathmor ag éirigh 's a' chàrn;
'N glac Fionnghal an lann o Luno!
Ciod a thigeadh ri d' chliù-sa 's an àm,
Mhic Chlatho 'n uchd bhàin 's nan sùl gorm?
Na tionndaidh do rosgan nam féin, 5
A nighean nan treun Innisthore:
Cha chaisg mi do dhearrsa, dheò-gréine
Tha dealradh air m'anam an nochd.
Eireadh coille chearbach o Mhòra,
Eireadh eadar còmhrag 's mi féin. 10
C'uim a chitheam an strì so air chòmhnard,
Eagal tuiteam do 'n dubh-chiabhach threun.
Am measg nam fonn, a Charuill, taom
Ard fhuaim nach 'eil faoin o chlàrsaich.
An so tha guth carraig tha caoin, 15
Liath shiubhal shruth baoth o fhàsach.
Athar Oscair, tog-sa do shleagh;
Dìon air magh glan òg nan arma:

Ceil do cheuman o Fhillean 's an uair,
 Mu 'n eòl da mi-earbsa m'a chruaidh. 20
 Cha-n éirich nial uam féin, mo mhic ;
 Cha bhi do theine fo smachd, a threin."

Fo charraig cheileadh an sonn
 'Am fuaim nam fonn o Charull thall ;
 Mi 'dealradh 'an sòlas nach gann, 25
 Sleagh Thighmòra 'am làimh 's mi 'triall.
 Chunna' mi air chòmhnhard Mhoiléna
 Baoth bhruaillean a' chòmhraig ag éirigh ;
 Strì a' bhàis ag iadhadh gu mall ;
 Sluagh a' briseadh fo dhealradh nan lann. 30
 Bha Fillean mar lasair o speur ;
 O sgéith gu sgéith garbh cheum an tréin ;
 Leagh còmhrag o fhianuis an laoich
 Is e 'filleadh an raoin fo mhùig.

A nise sìos tha triall gu strì 35
 Mòr Chathmor an rìgh 'n a armaibh ;
 Sgiath iolair 'dubh-aomadh m'an cuairt
 Thar teine a chruaidh cheann-bheirt.
 Gun chùram ghluais e àrd cheuman
 Mar gu'm bitheadh sealg Eirinn air làimh, 40
 Thog e suas air uairibh a ghuth ;
 Thionail Eirinn fo dhubh m'an cuairt ;
 Thionndaidh 'n anaman sìos mar shruth
 Le iongantais mu 'n ceumaibh 's an tuar ;
 Mar dhearrsa maidne an treun 45
 Ag éirigh air beinn bha fo fhuaith,
 Fear siubhail air astar leis féin
 'Sealltuinn sìos o thaobh a ghruaidh
 Air leirg nan cruth fuar fo dhubh.
 Grad o charraig ghlais Mhoilèna 50

- Sùilmalla nan ceuman àillidh :
 Ghlac darach a shleagh o 'geal làimh
 Leth-aomta chaochail i 'chruaidh ;
 Bha sùile sìos air rìgh na h-Eirinn
 O fhalbhan is éirigh a ciabh : 55
 Cha strì so 'measg chairdean air raon ;
 Cha chuspairean faoin th' air an réidh,
 Mar gu 'm bitheadh òg laoich o Lumon
 A' dlùthadh fo shùilibh Chonmhoir.
 Mar charraig Runo dùbhradh shuas, 60
 A' glacadh 'n an ruaig nan nial,
 'S i 'fàs am measg dubhadh a gruaidh
 'Thar sliabh nan glas chruach 's nan liath shruth,
 Mar sin bu mhò Cathmor Atha
 'N àm tional nan sàr m' an cuairt. 65
 Mar osagaibh 'siubhal a' chuain,
 Gach aon dhiubh is stuadh f'a còir,
 Mar sin a bha 'fhocail do 'shluagh
 Cur a ghaigich m' an cuairt do 'n tòrr.
 'An sàmhchair cha robh Filleann shuas ; 70
 Bha 'fhocail 'measg fuaim a sgéith :
 Mar iolair an treun air a' chruaich,
 Gach ite fo ghruaim m'a chliabh,
 E 'gairm nan gaoth gu 'charraig féin,
 'N uair a chi e fo cheum na ruaidh 75
 Air Luthar a's dubh-luachrach raon.
 Thaom iad 's a' chéile 's a' bhlàr,
 Ard rìghrean nan sàr o thaobh gu taobh
 A' losgadh teine mu anam an sluaigh.
 Leum Oisian air sleagh is e 'triall, 80
 Craobh is carraig 'dol suas gun dàil
 Fadar am blàr is e féin.

- Ach chuala mi 'chruidh nach robh mall
 'Measg farum mo mhàile 's a' bheinn.
 'N àm éiridh 'an soillse o chruaich 85
 Chunna' mi an sluagh a' géilleadh,
 An ceuman air ais anns an uair,
 Sùile corrach gu 'n gruaidh' ag éiridh ;
 Thachair tréin 'àm buaireadh a' chath',
 Dà rìgh flatha nan gorm sgiath ; 90
 Mòr is dorch 'am meadhon nan gath
 'Measg soillse bha garbh strì nan triath,
 Bhuail suas mu Fhillean baoth,
 Bròn a' lasadh 's a' taomadh ro'm' chliabh.
 Thàinig mi ; cha do theich an rìgh ; 95
 Cha d' thàinig e le strì 'am choir.
 Mar charraig de eighe anns an fhrìth,
 Fuar is garbh bha brìgh an t-seoid.
 An sàmhchair bha ar ceuman suas
 Air dà thaobh buaireadh an t-sruth'. 100
 Thionndaidh sinn mar aon fo ghruaim,
 Is thog sinn ruinne cruaidh nan sleagh.
 Thog sinn sleigh ; ach thuit an ciar ;
 Bha sàmhchair air sliabh fo dhorchà,
 Ach gu 'n cluinntear ceuman nan triath 105
 A' fuaim air an leirg a' falbh.
 Thàinig mi gus an àit' a bha faoin,
 Anns na chuireadh le Fillean cath :
 Cha robh focal no fuaim air an raon,
 Sgiath bhrìste is ceann-bheart nam flath 110
 Air thalamh is gath gun fheum.
 C' àite bheil Fillean nan sgiath ?
 C' àit' an t-òg thriath o Mhòirbheinn ?
 Chual e 's e ri carraig nan sliabh

Bha 'g aomadh gu 'trian air mòr-shruth : 115

Chual e, 's e dorchais fann :

An sin chunnaic mi thall an laoch.

C'uim' a' sheasas 'an truscan do dhàbhra

Mac Shelma m' an dlùthadh a choill' ?

'An dealradh tha d'astar, mo bhràthar, 120

'An liath raon nan sàr a bha treun.

Is fhada bha do strì, a thriath ;

Stoc Fhionnghail 'g a d' iarraidh 's a' chruaich,

Gluais gu neulaibh d'athar féin,

Gu 'chuirm air eudan nan sliabh. 125

'An ceò an fheasgair suidhidh 'n rìgh

'S e 'cluinntinn guth clì na clàrsaich

O chaoin Charull a's fuaim'oire fonn :

Thoir sòlas do 'n aois, a chòrr thriath,

Fhir-bhriseadh nan sgiath, bi falbh. 130

“ 'N tig sòlas mu lagaich, a thriath ?

Cha-n'eil, Oisein, mo sgiath leam féin ;

Tha i briste is sgaoilt air an t-sliabh ;

Bhriseadh ite eoin riabhaich nan speur

Air mo cheann-bheirt fo bheum a' chòmhraig.

'N uair a theicheas an nàmhaid gu dian, 136

Bi'dh aithrichean thriath fo shòlas ;

Ach éiridh an osnadh gu 'trian,

'N uair théid gaisgich gu dìth air chòmhnard.

Cha-n fhaicear le Fillean an rìgh ; 140

C'uim a bhitheadh e fo strì a' bhròin ?”

Mhic Chlatho a's guirme sùil,

Og Fhillein, na dùisg mo chliabh.

Nach robh thu 'n a d' theine gun mhùig,

'S nach bi sòlas as-ùr air thriath ? 145

Cha-n 'eil lìonadh do chliù dhomh fhéin ;

Mar ghréin tha'n treun do mo thriall :
 Tha e 'coimhead mo cheuma le sòlas,
 Gun fhaileas a' còmhnuidh m'a ghnùis.
 Suas, Fhillein, gu Mòra nan tòrr ; 150
 Tha cuirm anns a' cheò sgaoilte.

“ Oisein, thoir dhomh féin mo sgiath,
 Na h-ite tha ciar fo ghaoith :
 Cuir iadsan mar ri Fillean, a thriath,
 Gus nach caill e ach trian d'a chliù. 155
 Thréin Oisein, tha laigs' orm fhéin ;
 Cuir mise fo bheud 's a' chòs.

Na tog orm clach anns a' bheinn
 Eagal foighneachd mu Fhillean ni 's mò.
 Thuit mise ann mo cheud chath 160
 Gun chliù is gun rath air mo lainn.
 Bitheadh do ghuthsa a mhàin, a thriath,
 'M a shòlas do m' anam 's e triall.
 C'uim' a bhitheadh bàrd a' còmhradh
 N' an dearrsa òg o chaoin Chlatho ?” 165

'Bheil d'anam air fiaradh nan gaoth,
 Oig Fhillein, a bhriseadh na sgiathan ?
 Bitheadh sòlas a' leantuinn an laoich
 Ro' fhilleadh gharbh nan ciar nial.
 Tha samhladh do mhòr shinns'ran, Fhillein, 170
 An cruthan ag aomadh m' an sìol ;
 Tha mi 'faicinn an tein air an aonach,
 Gorm sgaoileadh 'an ceò fo shian
 Mu Mhòra 'measg fiaradh na gaoith'.
 Tachradh sòlas ri mo bhràthair. 175
 Thréig thusa na sàir 's iad fo bhròn.
 Mu thimchioll na h-aoise tha 'n nàmhaid,
 Cliù a' sìoladh o àiridh 's e 'n ceò :

- Tha thusa d'aonar air an t-sliabh,
A rìgh nan liath chiabh o Shelma. 80
- Chuir mi e 'an carraig nan còs
Aig fuaim nan sruth mòr 's an oidhehe ;
Bha dearg reul a' sealltuinn o'n tòrr,
Nach do chuir am fear òg 'an soillse :
Thog na gaothan mall a chiabh. 185
- Bha mi 'g éisdeachd—cha chualas fuaim ;
Bha 'n gaisgeach gun tuar 'am pràmh.
Mar dhealan air neul dubh-dhonn
Ghluais smuaintean gu tròm mo chliabh ;
Mo shùile mar thein ann mo cheann, 190
Mo cheum nach mall air sliabh
'Measg farum mo chruaidh mhàile.
Tachraidh mise is rìgh Eirinn :
'Measg co'-thional cheud tachraidh sinn.
C'uim' a theicheadh an neul so féin, 195
A chuir dearrsa nan speur air chùl
Lasaibh tein-athair nan cruach,
Lasaibh suas, mo shinns're féin ;
Is cuiribhse mo cheum fo shoillse—
Caithidh mis' an nàmhaid 'am feirg. 200
Ach mur tilleadh mise féin,
Tha 'n rìgh fo bheud is e gun mhac ;
Tha liath chiabh 'measg naimhdean an tréin
A làmh an robh feum fo smachd ;
A chliù a' sìoladh sìos 'an Eirinn. 205
- Na faiceam gu sìorruidh an sàr
An deireadh nam blàr fo smal.
Ach cia mar thilleam féin do 'n rìgh ?
Nach fiosraich e le brìgh m'a mhac ?
C'uim' nach d'thug thu Fillean o'n strì ?

- Tachraidh Oisian shìos r'a nàmhaid ;
 O shùilibh a chairdean tha thrìall.
 Ard Eirinn a's uaine gleann,
 Is taitneach do mo chluasaibh d'fhuaim.
 Tha mi grad air do shluagh fo lainn, 215
 A sheachnadh sùilean an rìgh fo ghruaim.
 Ach cluinneamsa gu h-àrd an rìgh
 Air Mòra nam frìth 'an ceò :
 Tha e 'gairm a dhà mhic o'n strì ;
 Tha mi 'tighinn 's mi sìos fo bhròn : 220
 Tha mi 'tighinn mar iolair o chruaich,
 Thachair teine nan stuadh 'an oidheche,
 E 'g iteach o'n fhàsach so shuas
 Le 'sgiathaibh dubh-loisgte 'an soillse.
 Fada thall m' an rìgh air Mora 225
 Thaom Mòrbheinn o bhriseadh an raoin.
 Thionndaidh an sùilean o'n mhòr thriath ;
 Gach aon diubh ag aomadh g' a thaobh
 'S a shealladh gu baoth o 'shleagh.
 'N am meadhon sheas sàmhach an rìgh, 230
 A smuaintean 'strì dol suas m'a chliabh,
 Mar thonnaibh air lochan nam frìth,
 Gach aon diubh fo chobhar 's e liath.
 Sheall e sìos ; cha-n fhac e mac
 Le sleagh ghlan fo smachd 's e 'triall. 235
 Ghluais 'osnadh suas gun dàil
 A cheil e fo shàmhchair a' bhròin.
 An sin sheas mis' fo dharaig thall ;
 Cha d'éirich guth mall uam féin.
 Ciod a b' urrainn mi labhairt 's an àm, 240
 Ri Fionnghal 'measg bròin an tréin ?
 A nise ghluais am focal suas :
 Dh'aom an sluagh air ais o 'ghuth

- “ C’ àit’ am bheil mac Shelma, an triath,
 Am fear a dh’ imich ’an sgéith còmhraig ? 245
 Cha-n fhaic mi ’cheum air an t-sliabh
 ’S e ’tilleadh o thriall na mòrchuis
 ’Measg co’-thional còrr ma shluaigh.
 Na thuit an ruadh òg air a bheinn,
 Es’ bu mhòrchuisich ceum air cruaich ? 250
 Thuit e, sibh sàmhach ’n a dhéigh,
 Sgaoilte sgiath ’chòmhstri gu luath.
 Cuiribh mo mhàile chruaidh rium féin ;
 Mac an Luinn a bha ciar donn.
 Tha mi ’mosgladh air àrd na beinne ; 255
 Bi-m am màireach ’an còmhrag nan sonn.”
 Arda air Cormull bha craobh
 A’ lasadh fo ghaoith is i ’fuaime ;
 Bha liath chearb de cheò air a taobh
 A’ sgaoileadh gu caoin m’ an cuairt. 260
 An sin bha ceuman an rìgh ’am feirg
 Fada thall o’chirb an t-sluaigh.
 Bha ’chòmhnuidh-sa riamh air an leirg,
 ’N uair lasadh còmhrag garbh m’a chliabh.
 Air dà shleagh shuas a mhòr sgiath, 265
 Truagh chomharadh ciar a’ bhàis,
 An sgiath sin fo bhualadh an rìgh
 An oidhehe roimh strì nam blàr.
 An sin féin a dh’ aithnich na laoich
 Am a ghluasaid gu baath-chòmhrag : 270
 Cha do thog e a sgiath gu faoin,
 Gus an éireadh r’a thaobh an còmhstri.
 Bha ’cheuman a’ beumadh gu h-àrd
 Is dealradh fo shàr ghath chraoibh.
 Cho fuathasach ri cruth nam fuath 275

Fo neulaibh dubh fuar na h-oidheche,
 'N uair a chuireas e fo thruscan gruaine
 A dhlùth chleasan truagh 'an leth shoillse,
 'S e 'gabhail do charbad nan gaoth
 Air bruaillan baoth an fhaoìn chuain mhòir. 280

Gun sìoladh o stoirm a' ghairbh chòmhraig
 Bha Eirinn nam mòr thriath thall ;
 Bha 'm faileas fo ré air a' chòmhnard,
 Mall thoirm an déigh còmhstri a' bhlàir.
 'N a aonar bha ceuman Chathmhoir 285

Air aghart 's air ais air an t-sliabh,
 E ag aomadh fo 'armaibh gu léir
 Air Mòirbheinn nan treun fo ruaig.
 Nise thainig e gus a' chòs
 'San robh còmhnuidh òig Fhillein 's anoidheche ; 290

Bha aona chraobh air taobh an t-sruth' mhòir,
 Bha 'tuiteam o 'n tòrr 's a' boillsgeadh.
 An sin fo ré ri 'faicinn shìos
 Sgiath bhriste aig triath mac Chlatho,
 Is teann air 'n a shìneadh air fear 295

Cas mholach an tréin choin, Bran.
 Cha-n fhac es' an triath air Mòra ;
 Ghluais e 'n a chòdhail air gaoith :
 Shaoil leis gu 'n do dhùnadh do shealgair
 A ghorm shùil 'an cearbaibh a phràimh. 300
 Cha ghluaiseadh osag air an t-sliabh
 Gun fhios do leum riabhach nan ruadh.

Chunnaic esa cù an uchd bhàin ;
 Chunnaic e an sgiath bhriste thall ;
 Thill dùbhra air ais air a chliabh ; 305
 Bha 'smuaintean dubhach ag éiridh ciar
 Mu thuiteam nan triath air an raon.

- “ Thig sluagh mar shruth tha 'taomadh sìos ;
 Thig cinne nach fhiach 'n an déigh ;
 Ach comh'raichidh trian diubh an sliabh. 310
 'Dol thairis le 'n gnìomh'raibh treun ;
 Freagraidh na cruàchan an iarraidh
 Ro' shiubhal nam bliadhna dhubh-chiar ;
 Bì'dh gorm shruth ag iadhadh m' an cliù
 Dhuibhse féin bitheadh treun o Atha, 315
 'N uair a chuirear air làr a cheann.
 Tachradh guth nan àm tha thall,
 Ri Cathmor ann am mall ghaoith,
 'N uair a leumas e osagan ciar
 Air iomall dubh-riabhach nan stoirm.” 320
 Thionail Eirinn m' an cuairt no 'n rìgh
 A chluinntinn guth a' chumhachd thréin,
 Gach eudan ag aomadh le sòlas,
 An solus nam mòr chraobh.
 Thréig na bha uamhasach a' chruach ; 325
 Bha Lubar ag iadhadh ro' n t-sluagh.
 B' e Cathmor an teine o speur,
 Bha dealradh a chairdean gu léir :
 'N am meadhon bha urram do 'n rìgh,
 An anama ri sòlas a' strì. 330
 Cha robh sòlas air 'anam no fiamh ;
 Cha bu choigreach an triath do chòmhrag.
 “ C' uime tha 'n rìgh fo bhròn ?”
 Thu'irt Malthos a b' fhiadhaiche sùil :
 “ 'Bheil nàmhaid aig Lubar nan tòrr ? 335
 'Bheil acasan na thogas o 'chùl
 Sleagh fhada is ùr gu bàs ?
 Cha-n ann cho mìn ri co, a thréith,
 Bha Borbair na féile, d'athair féin,

- An rìgh a thogadh gu feum sleagh. 340
 Bha 'fhearg mar theine 'losgadh riamh ;
 Bha 'shòlas an cian mu naimhdibh,
 A thuiteadh marbh fo spairn nan sgiath.
 Tri lài bha cuirme de thriathaibh
 O laoch nan liath chiabh àillidh, 345
 'N uair shìn Calmar a bhàs air sliabh,
 Thug cobhair do Ullin o Làra,
 Caoin thalamh nan sàr 's nan sruth.
 'S tric a dh' fhairich e le 'làimh
 Roinn na cruaidh a bhuail an lot, 350
 Chuir nàmhaid am blàr air chùl ;
 'S tric a dh' fhairich e le 'làimh ;
 Bha sùile an t-sàir fo leus.
 Bha 'n rìgh mar ghréin do 'chairdibh féin ;
 'N a aiteal treun do 'n geugaibh uaine ; 355
 Bha sòlas 'an talla nan teud ;
 Bha 'annsa mu threunaibh Bholga.
 Tha 'ainm a' tuinidh 'n diugh 'an Atha,
 Mar chuimhne dubhach air fàs fhuathaibh,
 'N uair a thàinig is b' fhuathail an tàmh : 360
 Ach shéid iad na garbh shiantan uainn,
 Eireadh guthan caoin na h-Eirinn
 A thogail o bheud anam' an rìgh,
 Esa mar dhealradh nan speur,
 A' boillsgeadh 'an ciaradh na strì, 365
 'N uair a chuir e gu sìth na tréin.
 Fhonnair o na liath chàrnaibh shuas
 Taom tuireadh is luaidh 'n an àm ;
 Taom iad air Eirinn nam buadh,
 Gus an sìolaidh a' chruaidh fo dhàn." 370

“ Dhomhsa,” thu’irt Cathmor an treun,
 “ Cha-n éirich fonn nan teud no dàn
 O Fhonnar aig Lùbar nan leum :
 Bha iad neartmhor tha sìnnte thall ;
 Na fuadaich-sa mall thriall nam fuath. 375

Fada, Mhalthos, fada uam,
 Bitheadh Éirinn le luaidh is e ’fonn ;
 Cha-n’eil sòlas mu nàmhaid ’tha fuar,
 ’S nach éireadh sleagh suas le sonn.
 Le maduinn a thaomas ar neart ; 380
 Tha Fionnghal fo bheart air a’ chruaich.”

Mar thonnaibh ’dol air an ais fo ghaoith,
 Thaom Eirinn o thaobh an rìgh :
 Dubh dòmhail ’an raonaibh na h-oidheche
 Sgaoil crònan gun soillse o shluagh. 385

Fo chraoibh o bheinn gach bàrd air àm
 Na shuidhe thall fo ’chlàrsaich féiu ;
 Thog iad am fonn nach robh gann,
 Is bhuail iad ceòl caol mall o theud,
 Gach aon diubh do thriath do ’n robh luaidh. 390

Ri losgadh an daraich bha thall,
 Bhuail Sùilmhalla mall an teud ;
 Bhuail i clàrsach o àm gu àm,
 Gaoth ag iadhadh mu chiabhan nam beus.

An dùbhra dubh bha Cathmor féin, 395
 Fo chraoibh a bha aosda a cheann.

Bha ’lasadh ’an daraich o’n treun ;
 Chunnaic e i ; cha-n fhac i e thall ;
 Bha ’anam a’ taomadh gu dìomhair,
 ’N uair a chunnaic e shìos a sùil mhall ; 400
 Ach tha cruadal nam blàr ’n ad chòir.
 Mhic Borbair nam mòr thriath.

- Am measg nan teud o àm gu àm
 A dh'éisid i thall mu triath 's mu shuain ;
 Bha h-anamsa suas gun dail ; 405
 B' e 'toil-sa 's an tràth fo ghruaim,
 A chur suas a fonn brònach féin.
 Sàmhach an raon ; air thaobh an sgiath
 Theich osaig is sian na h-oidhche.
 Ghéill na bàrda ; roi' a' chiar 410
 Tha comhara' liath dhearg a' soillseadh
 Fo bhoillsge glas nam faoin fhuath.
 Dhorch' an speur, cruth faoin nam marbh
 'Measg tional nam balbh nial.
 Gun smaointibh bha aon nighean Chonmhoir 415
 Mu lasadh bha falbh an cnàmh.
 Bha thusa 'na d'aonar 'n a miann,
 A thriath Atha nach faoin carbad.
 Thog ise gu caoin am fonn,
 Is bhuail i a lòm chlàrsach. 420
 Thàinig Clungheal ; cha d' fhuair òigh.
 " C' àite bheil a chòrr shoillse ?
 Shealgair o chòinich nan còs,
 Am fac sibh gorm-shùil nau seòd 'boillsgeadh ?
 Bheil a ceuman mu Lumon an fhéir 425
 Mu leabaidh o'n leum na ruaidh ?
 Mise truagh ! tha 'boghasa thall
 'An talla do 'n gnàth na cuirm.
 C' àite bheil gath soillse mo chléibh ?"
 " Tréig mi, luaidh Chonmhoir nan treun ; 430
 Cha chluinn mi thu féin air sliabh ;
 Tha mo shùilean air àrd rìgh nam beum ;
 Tha 'astar fo bheudaibh nan gnìomh :
 Esa dha 'm bheil m' anam gu léir

'An ciar aimsir mo cheud aisling. 435

Domhain dorch shìos 'an còmhrag

Cha-n fhaic gaisgeach, tha mòr, mo nial.

C'uim', a ghrian Shùlmhalla nan còrr thriath,

Nach coimhead thu dòchas dhomh sìos ?

Tha mo chòmhnuidh féin 'an duibhre, 440

O mo chùlaobh snàmh tharam ceò ;

F'o dhealta mo chiabhan a' lùbadh :

Seall ormsa o d' nial, a sheoid,

A ghrian Shùlmhalla nam mòr thriath. * * *

TIGHMORA.

DUAN VII.

O LINNE doir-choille na Légo
Air uair éiridh ceò taobh-ghorm nan tonn,
'N uair a dhùineas dorsan na h-oidhche
Air iolair-shùil gréine nan speur.
Dòmhail mu Lara nan sruth 5
Thaomas dubh-nial a's duirche gruaim :
Mar ghlais-sgéith ro' thaomadh nan nial
'Snàmh seachad tha gealach na h-oidhche.
Le so éididh taibhsean o shean
An dlùth-ghleus 'am measg na gaoithe, 10
'S iad a' leum o osnadh gu osnadh
Air dubh-aghaidh oidhche nan sìan.
'An taobh oiteig gu pàilliuin nan seòd
Taomas iad ceathach nan speur,
Gorm-thalla do thanais nach beò 15
Gu àm éiridh fonn mharbh-rann nan teud.
Tha torman 'am machair nan crann !
'S e Conar, rìgh Eirinn, a th'ann,

- A' taomadh ceò tanais gu dlùth
 Air Faolan aig Lubar nan sruth. 20
 Muladach 'suidhe fo bhròn
 Dh'aom an taibhs 'an ceathach an lòn :
 Thaom an osag esan ann féin ;
 Ach phill an cruth àluinn gu dian :
 Phill e le 'chròm shealladh mall, 25
 Le 'cheò-leadan mar shiubhal nan sìan.
 Is doilleir so !
 Tha na slòigh 'n an suain 's an àm
 'An truscan ciar na h-oidhche.
 Dh'ìlsich tein' an rìgh gu h-àrd, 30
 Dh'aom e 'n a aonor air sgéith :
 Thuit codal mu shùilibh a' ghaigich ;
 Thàinig guth Fhaolain 'n a chluais
 " An codal so do 'n fhear-phòsda aig Clatho ?
 'M bheil còmhnuidh do m' athair 'an suain ? 35
 'M bheil cuimhne 's mi 'n truscan nan nial,
 'S mi m' aonar an àm na h-oidhche ?"
 " C' ar son tha thu a'm' aisling féin ?"
 Thu'irt Fionnghal 's e 'g éiridh grad.
 " An dì-chuimhn dhomhsa mo mhac 40
 No 'shiubhal teine air réidhlean nan laoch ?
 Ni mar sin air anam an rìgh
 Thig gnìomh sheòd àluinn nan cruaidh bheum.
 Ni 'n dealan iad a theicheas 'an dùbhra
 Na h-oidhche 's nach fàg a lorg. 45
 'S cuimhne leam Faolan 'n a shuain :
 Tha m' anam ag éiridh borb."
 Ghluais an rìgh le 'shleagh gu grad,
 Bhual e 'n sgiath is fuaimnich cop ;
 An sgiath a dh'aom 's an oidhche àrd, 50

Ball mosglaidh do chath nan lot.
 Air aomadh dubh nan sliabh,
 Air ghaoith theich treud nan taibhse ;
 O ghleannan ciar nan iomadh lùb
 Mhosgail guth a' bhàis. 55

Bhuail e 'n sgiath an dara cuairt ;
 Ghluais cogadh 'an aisling an t-sluaigh.
 Bha còmhstri nan lann glas
 A' dealradh air anam nan seòd,
 Cinn-fheadhna a' druideadh gu cath ; 60
 Sluagh a' teicheadh—gnìomh bu chruaidh
 Leth-dhoilleir 'an dealan na stàilinn.

'N uair dh'éirich an treas fuaim,
 Leum féidh o chòs nan càrn ;
 Chluinnte screadan eun 's an fhàsach, 65
 'S gach aon diubh air 'osnadh féin.
 'Leth-éirich sìol Albainn nam buadh ;
 Thog iad suas gach sleagh bu ghlas ;
 Ach phill sàmhcheair air an t-sluagh ;
 'S e bh'ann sgiath Mhòirbheinn nam fras. 70
 Phill codal air sùilibh nam fear.
 Bu dorcha trom an gleann.

Ni 'm bu chodal duit-sa 's an uair,
 A nighean shùil-ghorm Chonmhoir nam buadh.
 Chuala Suil-mhalla an fhuaim : 75
 Dh'éirich i 's an oidheche le gruaim ;
 Tha 'ceum gu rìgh Atha nan colg ;
 Ni 'm mosgail cunnart 'anam borb.
 Tròm a sheas i, 'suilean sìos.
 Tha 'n speur 'an losgadh nan reul. 80

Chualas leatha sgiath nan cop.
 Ghluais—ghrad sheas an òigh.

Dh'éirich a guth—ach dh'aom e sìos.

Chunnaic i e 'n a stàilinn chruaidh

A' dealradh ri losgadh nan reul : 85

Chunnaic i e 'n a leadan tròm

Ag éiridh ri osnadh nan speur.

Thionndaidh i 'ceuman le fiamh.

“ C'ar son a dhùisgeams' rìgh Eirinn nam Bolg ?

Ni 'n aisling do 'chodal thu féin, 90

A nighean Innis uaine nan colg. ’

Gu garg a mhosgail an torman :

O'n òigh thuit a ceann-bheart sìos ;

Tha 'm farum air carraig nan sruth.

'Plaosgadh o aisling na h-oidhche 95

Ghluais Cathmor fo a chrann féin :

Chunnaic e an òigh bu tlàth,

Air carraig Lubair nan sliabh ;

Dearg reul a' sealladh sìos

'Measg siubhail a tròm chiabh. 100

“ Cò tha ro' oidhche gu Cathmor

'An ciar aimsir 'aisling féin ?

Bheil fios dhuit air strì nan cruaidh bheum ?

Cò thusa, mhic duibhre nan speur ?

An seas thu 'am fianuis an rìgh 105

Do chaol-thanais o'n àm o shean ?

No 'n guth thu o neul nam fras

Le cunnart Eirinn nan colg sean ?”

“ Ni 'm fear siubhal duibhre mi féin,

Ni 'n guth mi o neul nan gruaim : 110

Ach tha m'fhocal le cunnart na h-Eirinn ;

An cualas leat copan nam fuaim ?

Ni 'n taibhs' e, rìgh Atha nan sruth,

A thaomas an fhuaim air oidhche.”

- “ Taomadh an seòd a ghuth féin, 115
 Is foun clàrsaich do Chathmor an fhuaim :
 Tha aiteas, mhic duibhre nan speur,
 A’ losgadh air m’ anam gun ghruaim.
 So ceòl chinn-fheadhna nan cruaidh bheum
 ’N àm oidhche air aisridh nan sìan, 120
 ’N uair a lasas anam nan sonn,
 A’ chlann an cruadal d’ am miann.
 Tha sìol meata an còmhnuidh ’n am fiamh
 ’An gleannan nan osnadh tlàth,
 Far an aom ceò maidne ri sliabh 125
 O ghorm-shiubhal sruthain nam blàr.”
 “ Ni ’m meat’ a chinn-uidhe nan sonn,
 Na sinns’ran o’n thuit mi féin :
 Bu chòmhnuidh dhoibh dùbhra nan tonn
 ’An tìr im’chéin sìl cholgaich nam beum. 130
 Ach ni ’n sòlas do m’ anam tlàth
 Fuaime mball a’ bhàis o’n raon.
 Thig esan nach géill gu bràth :
 Mosgail bàrd fhocal a’s caoin.”
 Mar charraig is sruthan r’a taobh, 135
 ’Am fàsach nam faoin bheann
 Sheas Cathmor, ceann-feadhna nach maoin,
 ’An deòir—
 Mar oiteig air ’anam le bròn
 Thàinig guth caoin na h-òigh 140
 A’ mosgladh cuimhne talmhainn nam beann,
 A caomh chòmhnuidh aig sruthain nan gleann,
 Roimh an àm an d’thàinig e gu borb
 Gu cobhair Chonmhoir nan colg fiar.
 “ A nighean coigrich nan lann,” 145
 (Thionndaidh i a ceann o’n t-sonn)

- “ 'S fhada fo m' shùil an cruaidh
 Crann flathail Innis uaine nan tonn.
 Tha m' anam, do thubhairt mi fhéin,
 'An truscan nan sìan càr. 150
 C' ar son a lasadh an dealradh so féin,
 Gus am pill mi 'an sìth o'n t-sliabh ?
 'N do ghlas m' aghaidh na d'fhianuis a làmh-gheal,
 'S tu 'togail do m' eagal an rìgh ?
 'S àm cunnairt, ainnir nan tròm chiabh, 155
 Am do m' anam, mòr thalla na strì.
 Atas e dòmhail mar shruth
 A' taomadh air Gaill nan cruaidh bheum.
 'An taobh carraig chòsach air Lona,
 Mu chaochan nan sruthan cròm 160
 Glas 'an ciabh na h-aoise
 Tha Claonmhal', rìgh clàrsaich nam fonn ;
 Os a chionn tha crann daraich nam fuaim,
 Agus siubhal nan ruadh-bhoc sliom.
 Tha farum na strì 'n a chluais 165
 'S e 'g aomadh 'an smaointibh nach tiom :
 An sin bitheadh do thalla, Shùilmalla,
 Gus an ìlsich farum nam beum,
 Gus am pill mi 'an lasadh na cruaidhe
 O thruscan duibhre na beinne, 170
 O'n cheathach a thrusas o Lònà
 Mu chòmhnuidh mo rùin féin.”
 Thuit gath soluis air anam na h-òighe ;
 Las i suas fa chòir an rìgh :
 Thionndaidh i a h-aghaidh ri Cathmor, 175
 A ciabh bhog anns na h-osnadh a' strì.
 Reubar iolair nan speur àrd
 O mhòr shruth gaoithean nan gleann,

- 'N uair a chi e na ruadh bhuic f'a chòir
 Clann eilid nam faoin bheann, 180
 Mun tionndaidh Cathmor nan cruaidh bheum
 O'n strì mu 'n éirich dân.
 Faiceams 'thu, ghaisgich nan geur lann,
 O thrusean an duibhre dhuibh,
 'N uair 'thogas ceò mu m' chòmhnuidh féin, 185
 Air Lòna nan iomadh sruth.
 'N uair is fhada o m' shùil thu, a sheoid,
 Buail copan nam fuaim àrd ;
 Pilleadh sòlas do m' anam, 's e 'n ceò,
 'S mi ag aomadh air carraig leam féin. 190
 Ach ma thuit thu, mar-ri coigrich a tha mi !
 Thigeadh do ghuth o neul
 Gu òigh innis uaine, 's i fann.
 “ Og-gheug Lumoin an fheadir,
 C'uim a dh'aomadh tu 'n strachdadh nan sìan ?
 'S tric a thionndaidh Cathmor o'n bhlàr 196
 'Dubh-thaomadh air aghaidh nan sliabh ;
 Mar mheallain domh féin tha sleaghan nan lot
 'S iad a' bruanadh air còs nan sgiath
 Dh'éiream, mo sholus, o'n strì, 200
 Mar thein' oidheche o thaomadh nan nìal.
 Na pill, a dhcò-ghréine, o'n ghleann,
 'N uair a dhlùthaicheas farum nan colg,
 Eagal teicheadh do 'n nàmhaid o m' làimh,
 Mar a theich iad o shinns'raibh nam Bolg.” 205
 Chualas le Sonnmor air Cluanfhear,
 A thuit fo Chormac nan geur laun.
 Tri lài dhorchaidh an rìgh
 Mu 'n fhear a dh'aom 'an strì nan gleann.
 Chunnaic mìn-bhean an sonn 'an ceò ; 210

- Bhrosnuich sud d'i siubhal gu sliabh :
 Thog i bogha fo 's ìosal
 Gu dol mar-ri laoch nan sgiath :
 Do 'n ainnir luidh dùbhra air Atha,
 'N uair a shiubhladh an gaisgeach gu gnìomh. 215
 O cheud sruthan aonaich na h-oidhche
 Thaom sìol Alnecma sìos.
 Chualas sgiath chaismeachd an rìgh ;
 Mhosgail an anam gu strì :
 Bha 'n siubhal 'am farum nan lann 220
 Gu Ullin, talamh nan crann.
 Bhuaill Sonnmor air uairibh an sgiath,
 Ceann-feadhna nam borb thriath.
 'N an déigh lean Sùil-àluinn
 Air aomadh nam fras ; 225
 Bu sholus is' air aonach,
 'N uair thaom iad air gleanntaibh glas ;
 Tha 'ceuman flathail air lòm,
 'N uair thog iad ri aghaidh nan tom :
 B'eagal di sealladh an rìgh 230
 A dh'fhàg i 'n Atha nam frìth.
 'N uair dh'éirich farum nam beum
 Agus thaom iad 's a' chéile 's a' chath,
 Loisg Sonnmor mar theine nan speur ;
 Thàinig Sùil-àluinn nam flath, 235
 A folt sgaoilte 's an osnadh,
 A h-anam ag ospairn m' an rìgh.
 Dh'aom e 'n strì mu rùn nan laoch :
 Theich nàmhaid fo dhùbhra nan speur ;
 Luidh Cluanfhear gun fhuil, 240
 Gun fhuil air tigh caol gun leus.

- Ni 'n d'éirich fearg Shonnmhoir nan lann ;
 Bha là gu dorcha 's gu mall.
 Ghluais Sùil-àluinn mu 'gorm shruth féir,
 A sùil 'an reachdaibh nan deur : 245
 Bu lìonmhor a sealladh gu caoin
 Air gaisgeach sàmhach nach faoin :
 Ach thionndaidh i a sùilean tlàth
 O shealladh an laoich thuathail.
 Mhosgail blàir mar fharum nan nial ; 250
 Ghluais dorran o 'anam mòr ;
 Chunn'as a ceuman le aiteas
 'S a làmh gheal air clàrsaich nam fonn.
 'N a chruaidh ghluais an rìgh gun dàil ;
 Bhuail e 'n sgiath chòsach àrd, 255
 Gu h-àrd air darach nan sìan,
 Aig Lubar nan iomadh sruth.
 Seachd copanan bh'air an sgéith,
 Seachd focail an rìgh d'a shluagh,
 A thaomadh air osnaibh nan speur, 260
 Air fineachaibh mòr nam Bolg.
 Air gach copan tha reul de'n oidhche,
 Ceann-maghann nan ròs gun scledò,
 Caol-dearra o neul ag éiridh,
 Iùl-oidhche 'an truscan de cheò. 265
 Tha Caoin-chathlinn air carraig a' dealradh,
 Reul-dùbhra air gorm-thonn o'n iar
 Leth chleith a sholus 'an uisge.
 Tha Beur-theine, las-shuil nan sliabh
 'Sealladh sìos o choille 's an aonach 270
 Air mall shiubhal sealgair 's e 'triall
 Roimh ghleannan 'an dùbhra bhraonaich
 Le faoibh ruadh-bhuic nan leum àrd.

- Dòmhail 'am meadhon na sgéithe
 Tha lasadh Tuinn-theine gun neul, 275
 An rionnag, a sheall ro' 'n oidhche
 Air Lear-thonn a' chuain mhòir ;
 Lear-thonn, ceann-feadhna nam Bolg,
 An ceud fhear a shiubhail air gaoith.
 Leathan sgaoil siùil bhàn an rìgh 280
 Gu Innis-fàil nan iomadh sruth.
 Thaom oidhche air aghaidh a' chuain,
 Agus ceathach nan truscan dubh ;
 Bha gaoth a' caochladh dlùth 's an speur ;
 Leum luingeas o thuinn gn tuinn ; 285
 'N uair dh'éirich Tonn-theine nan stuadh,
 Caoin shealladh o bhriseadh nan nial.
 B' aiteas do Lear-thonn tein iùil nam buadh,
 A' dealradh air doimhne nan sìan.
 Fo shleagh Chathmoir nan colg sean, 290
 Dhùisg an guth a dhùisgeadh baird :
 Thaom iad dubh o thaobh nan sliabh
 Le clàrsaich ghrinn 's gach làimh.
 Le aiteas mòr sheas romp' an rìgh,
 Mar fhear-siubhal ri teas là 'n gleann, 295
 'N uair chluinneas e fada 's an réidh
 Caoin thorman sruthain nam beann.
 Sruthain a bhriseas 's an fhàsach
 O charraig thaobh-ghlas nan ruadh-bhoc.
 " C' ar son a chluinneam guth àrd an rìgh 300
 'N àm codail 'an oidhche nam fras ?
 Am facas tanas nach bèd
 'Measg d'aisling ag aomadh glas ?
 Air neul am bheil an àiteach fuar
 A' feitheamh fonn Fhonnair nam fleagh ? 305

Is lìonmhor an siubhal air réidh,
 Far an tog an sìol an t-sleagh ?
 No 'n éirich ar crònan air thùs
 Mu 'n fhear nach tog an t-sleagh gu bràth,
 Fear chosgairt air gleann nan slògh 310
 O Mhòma nan iomadh bad ?

Ni 'n dì-chuimhn dhomh dorchadh nam blàr,
 Chinn-fheadhna nam bàrd o thùs,
 Togar cloch dha aig Lùbar nan càrn,
 Aite-còmhnuidh do Fholdath 's d'a chliù : 315
 Ach taom m' anam air àm nan laoch,
 Air na bliadhnaibh 's an d'éirich iad suas
 Air tonn Innis-uaine nan colg.
 Ni 'n aiteas do Chathmor a mhàin
 Cuimhne Lumoin, innis uaine nan slògh ; 320
 Lumon, talamh nan sruth,
 Caoin-chòmhnuidh nam bàn-bhroilleach òigh.

Lumon nan sruth,
 Tha thu 'dealradh air m' anam féin ;
 Tha do ghrian air do thaobh 325
 Air carraig nan craun bu tròm.
 Tha d'eilidh chiar,
 Do dhearg bàr mhòr am measg nam bad
 A' faicinn air sliabh
 An colg-chù a' siubhal grad. 330
 Mall air an réidh
 Tha ceuman nan òigh,
 Oigh làmh-gheal nan teud
 'S nam bogha cròm 's a' mhaigh,
 'Togail an gorm shùl tlàth 335
 O'n leadan bàrr-bhuidh air sliabh nam flath.
 Ni bheil ceuman Lear-thonn 's a' bheinn,

Ceann Innis nan geug uaine.

Tha e 'togail dubh dharaich air tonn
'An camas Chluba nan iomadh stuadh, 340

'N dubh-dharach a bhuain e o Lumon

Gu siubhal air aghaidh a' chuain.

Thionndaidh òighe 'n sùilean tlàth

O'n rìgh mun tuiteadh e sìos :

Ni 'm facas leo riamh 'an long 345

Ciar mharcach a chuain mhòir.

Ghlaodh a nis an rìgh a' ghaoth

'Measg ceò na mara glais.

Dh'éirich Innis-fàil gu gorm.

Thuit gu dian oidheche nam fras. 350

Bhuail eagal clann Bholga gu luath

Ghlan nedil o Thonn-theine nan stuadh.

An camas Chùlbeinn' dh'àitich an long,

Far am freagradh a' choille do thonn :

Bu chopach an sin an sruth, 355

O charraig Dubh-uamha nan còs,

'S an dealradh tanais nach beò

Le 'n cruthaibh caochlach féin.

Thàinig aisling gu Lear-thonn nan long,

Seachd sàmhlaidh de na linne nach beò ; 360

Chualas an guth briste tròm.

Chunn'as an sìol 'an ceò,

Chunn'as sìol Atha nan colg,

'S an clann, cinn-uidhe nam Bolg :

Thaom iad am feachdan féin, 365

Mar cheathach a' tearnadh o'n bheinn,

'N uair a shiùbhlas e glas fo'n osnadh

Air Atha nam iomadh dos.

Thog Lear-thonn talla Shàmhla
 Ri caoin fhonn clàrsaich nan teud. 370

Dh'aom eilid Eirinn o 'cheumnaibh
 Aig aisridh ghlas nan sruth.
 Ni 'n dì-chuimhn da Lumon uaine,
 No Flathal gheal-làmhach nam buadh
 'S i 'coimhead air marcach nan tonn 375
 O thulaich nan eilid ruadh.

Lumon nan sruth ;
 Tha thu 'dealradh air m' anam féin."

Mhosgail gath soluis o'n ear ;
 Dh'éirich àrd chinn cheathach nam beannan ; 380
 Chunn'as air cladach nan gleannan
 An cròm chaochain ghlas-sruthach féin.

Chualas sgiath Chathmhoir nan colg ;
 Mhosgail sìol Eirinn nam Bolg
 Mar mhuir dhòmhail 'n uair ghluaiseas gu geur 385
 Fuaim éitidh air aghaidh nan speur
 'Taomadh thonn o thaobh gu taobh
 Ag aomadh an glas cheanna baoth
 Gun eòlas air siubhal a' chuain.

Tròm is mall gu Lòn nan sruth 390
 Ghluais Sùil-malla nan rosg tlàth :
 Ghluais is thionndaidh 'n òigh le bròn
 A gorm shùil fo shileadh blàth.

'N uair thàinig i gu carraig chruaidh
 'Dubh-chromadh air gleannan a Loin, 395
 Sheall i o bhriseadh a céille
 Air rìgh Atha—dh'aom i sìos.

Buail teud, a mhic Alpuin nam fonn.

'Bheil sòlas 'an clàrsaich nan nial ?
 Taom air Oisean, a 's osan gu tròm, 400

Tha 'anam a' snàmh 'an ceò.

Chualas thu, bhaired, a'm' oidhche :

Ach siùbhladh fonn eutrom uam féin.

'S aiteas caoin thuireadh do Oisean

'Am bliadhnaibh chial na h-aoise. 405

A dhroighionn uaine thulaich nan taibhs,

A thaomas do cheann air gaoith oidhche.

Ni bheil d'fharum na mo chluais féin,

No faiteal tanaid na d' ghéig ghlaiss.

Ach 's lìonmhor ceum nam marbh bu treun, 410

Air osnadh dubh-aisridh na beinn',

'N uair ghluaiseas a' ghealach o'n ear,

Mar ghlas-sgéith dubh shiubhal nan speur.

Ullin, a Charuill, a Raoinne,

Guthan aimsir a dh'aom o shean, 415

Cluinneam sibh 'an dorchadas Shelma,

Agus mosglaibhse anam nan dàn.

Ni 'n cluinneam sibh, shìl nam fonn :

Cia an talla de neòil 's a bheil 'ur suain ?

Na thribhuail clàrsach nach tròm 420

'An truscan ceò maidne is gruam,

Far an éirich gu fuaimear a' ghrian

O stuaidh nan ceann glas.

TIGHMORA.

DUAN VIII.

MAR ghlacas gaath gharbh reothaidh fo ghruaim
Ciar lochan càthair nan ruadh bheann ;
Mar ghlacas 's an oidhche na fuaim,
Caol ruinne nam fuar thonna thall
'Sgaoileadh trusgan de eigh mu'n cuairt, 5
Geal fo shùil maidne an t-sealgair
Tha uisge nan garbh chàrn a' gluasad,
Réir barail na tonna a' falbhan.
Faoin fharum tha marbh m'a chluasaibh,
Gach tonn dhiubh a' dealradh 'an sàmhechair 10
Fo gheugaibh is bhàrr ruadh an fheòir,
Tha critheadh 's a feadadh fo ghaoith
Air an àiteachaibh baoth fo rèòdh :
Cho sàmhach 's cho glas a bha 'n sluagh
Ri maduinn 'dol suas o'n ear, 15
Gach gaisgeach o 'cheann-bheart de chruaidh
A' sealltuinn air cruaidh an rìgh,
Cruaidh Fhionnghail thall fo nial,

- A gharbh cheum a' dol sìos 'an cèd.
 Air àm a chìt' an t-àrd threun 20
 Leth fhaicte 'an leus a mhòr-arm ;
 O smuaintibh gu smuaintibh ghluais còmhrag
 Ag iadhadh gu dòmhail m'a chliabh.
 Mar so ghluais a mach an triath ;
 Lann Luinne nam beum a' soillseadh ; 25
 Sleagh fhada a' druideadh o nial,
 Leth fhaicte a sgiath 's i 'boillsgeadh.
 'N uair a thàinig e uile fo cheum
 Le 'liath chiabh ag éiridh ri gaoith
 Fo dhealt a' taomadh m' an cuairt, 30
 Ghluais a suas garbh fhuaim nan sluagh
 Thar an cinneachaibh 'buaireadh gu strì,
 Iad a' sgaoileadh 'an dealradh m' an cuairt
 Le 'n uile sgiath' fuaimear m' an rìgh.
 Mar so tha gluasad glas a' chuain 35
 M' an cuairt do fhuath o chruaich nam beann,
 'N uair a theàrnas e 'n gaoith air na stuaidh,
 Fear astair fo ghruaim fada thall
 A' togail a chinu thar a' bhruaich
 'S e' coimhead air bruilleinn a' chaoil, 40
 E 'saoilsinn gu 'm faicear an cruth
 Leth dhubh am measg còmhstri nam beuc,
 Garbh thonnann fo àilghios m' an cuairt,
 Gach baoth dhruim a' buaireadh fo chop.
 Fada thall mac Mhorni nam beum, 45
 Mac Dhuthno thréin is bàrd caoin Chòna.
 Sheas iadsan gach fear dhiubh gun fheum
 Fo' gharbh-chrann féin gun chuimhn air còmhrag.
 Chum sinne o shùilibh an rìgh ;
 Cha do bhuadhaich leinn strì nan raon. 50

Bha sruthan beag a' taomadh sìos,
 Mi 'g a bhualadh gu 'thrian le sleagh,
 Gun m' anam ag iadhadh r'a thaobh,
 Ag éiridh baoth o smaoin gu smaoin
 Mall osnadh o ùrlar mo chléibh. 55

“ Shìl Mhorni,” thu'irt rìgh nan sluagh;
 “ A Dhearmuid, shealgair nan ruadh ciar,
 C'uim a tha sibh cho dorcha 's an uair,
 Mar charraige air chruachaibh nan sliabh
 'Sileadh dubh uisge air an taobh? 60

Cha-n'eil fearg air m'anam gun fheum
 Ri gaisgeachaibh treun nan sluagh,
 Mo neart ann an còmhrag nam beum,
 Mo shòlas 'an sìth an déigh buaidh.

Mo ghuth mar aiteal a' dol suas 65

Air maduinn 's na ruaidh fo sheilg,
 Og Fhilleann cur a bhogh' air sheòl.
 Cha-n'eil an sealgair sin 's a' bheinn,
 'S e 'druideadh air leum nan ruadh.
 C'uim' tha sìol bhriseadh nan sgiath 70
 Cho fada so shìos fo dhùbhra?’

'N uair dhìrich ar ceum gus an triath,
 A shùilean a' tionndadh ri sliabh Mhòra,
 Bha 'dheoir gu dlù a' dol sìos
 Mu ghorm-shùileach òg nam fial chòmhradh. 75

Ghlan dealradh a mhùig-sa gu 'trian
 'Am fianuis sgiathan leathan a' chòmhraig
 “ Feuch Cromall nan carraige fo chrann,
 Cathair na gaoithe, 's an ceann fo cheò;
 Air an cùlaobh ag iadhadh 's a' ghleann. 80
 Tha Labha nan glan shruth 's nam fiadh
 Tha còs 'an eudann dhonn na carraige,

Air an àird sgiath iolaire tréine.
 Tha dorch roimhe sgaoileadh nan darag,
 Tha fuaime ri gaoith Chlunai 's a' bheinn : 85
 An sin tha òg nan ciabh donn,
 Mac Chairbre nan rosg gorm,
 Ard rìgh nan sgiath leathan 's nan sonn
 O Ullinn nan ruadh 's nam mòr thìr.
 Tha 'chluas ri guth Chondain tha liath ; 90
 Ag aomadh sìos 'an solus tha fann ;
 Tha 'chluas ris ; tha naimhdean an triath
 'An Tighmòra nam fuaime nach gann.
 Thig esa mach o àm gu àm
 'An cearb nan ceòtha gus na ruaidh. 95
 'N uair a sheallas a' ghrian air a' ghleann,
 Cha-n fhaicear e thall air a' chruaich
 Aig carraig no ri fuaime nan sruth,
 E g'a chleith o Bholga nan triath,
 Tha 'chòmhnuidh an ceud thalla shinns'ran : 100
 Innis da gu'n togas an t-sleagh,
 Is theagamh gu'n leagh a naimhdean."
 " Shìl Mhorni, tog-sa suas an sgiath,
 A Dhearmuid, tog ciar sleagh Thighmòra ;
 Bitheadh do ghuth-sa, Charuill, tha liath, 105
 Le 'n gnìomh'raibh gu sìol nam mòr thriath ;
 Thoir a ris e gu taobh Mhoiléna,
 Raon ciar nam beum 's nan taibhse ;
 An so buaileamsa còmhrag leam fèin,
 'An gleann cumhann nan ceud garbh ghnìomh.
 Mun teiring sìos an oidheche dhonn. 110
 Thig-sa gu lòn Dhun-mòra.
 'Coimhead o chiaradh nan tom,
 O'n cheò is e tròm is dòmhail

Mu Léna nam mòr shruthan mall 115
 Ma chithear mo bhrataichean caola
 Air Lubar nan glas lùbadh caoin,
 Cha do ghéill 'an còmhstri nan laoch
 'An raon deireadh a' bhaoith chòmhraig."

Mar sin a chualas focail an triath : 120
 Cha do fhreagair o'n triall na treuna
 Iad a' sìneadh an ceuman balbh
 A' sealltuinn 's a' falbh, o'n gruaidh
 Air sluaigh, is gruaim, is fuaim na h-Eirinn,
 Iad a' dorchadh air astar nan sliabh. 125

Cha do thréig iad an rìgh roimhe riamh
 Ann am meadhon nan sgiatha stoirmeil.
 An déigh nan triath le 'chlàrsaich mall
 Ghluais Carull fo cheann a bla liath ;
 Chunnaic e bàs sluaigh anns a' ghleann, 130
 'S bu bhrònach is fann am fonn,
 Mar aiteal caoin gaoith bha 'm fuaim,
 Ma seach thig fo ghruaim air Légo
 Mu lochan nan cuile a tha ruadh,
 'N uair a theàrnas air gruaidh sealgair 135
 Caoin chodal air còinich nan còs.

" C'uim' a tha aomadh a' bhàird o Chona,"
 Thu'irt am mòr rìgh, " thar sruthan dìomhair ?
 An àm so do bhròn is do dhòruinn,
 Athar Oseair, nach còmhnuidh an sìothaimh ? 140
 Bitheadh cuimhne air gaisgich 'an sìth,
 'N uair nach cluinnear air strì na gruaim
 Mu sgéith bhallaich 'an cruadal nam blàr.
 Aoms' an sin am bròn thar sruth,
 Air am buaileadh gaoth fhuar nan cruach ; 145

Bitheadh 's an àm sin d'anam fc dhubh
 Mu na gorm-shùilich sìnte 'an uaigh.
 Tha Eirinn ag iadhadh mu'n chòmhrag
 Gu leathan, gu mòr, gu dorchas.
 Tog, Oisein, do sgiathsa air chòmhlà ; 150
 Tha mi m' aonar 's a' chòmhstri, a thréin."

Mar thig guth uamhasach o ghaoith
 Air long 'an caol-ghlas Innis uaine
 'G a bualadh ro' 'n doimhne tha faoin,
 Ciar mharcach nam baoth thonna mòra ; 155
 Mar sin chuir guth uaibhreach an rìgh
 Mòr Oisian gu strì nan sleagh.
 Thog e suas a' chruaidh 'an soillse,
 'An cirb dhuibh gun bhoillsgeadh a' chòmhraig,
 Mar eudan ré leathan gun tuar, 160
 An iomall ciar nam fuar nial,
 Seal mun éirich an stoirm air chuan.

Ard-fhuaimneach o' chòinich Mhòra,
 Thaom gu dòmhail còmhrag sgiathach.
 Treun Fhionnghal a' gluasad a' mhòir shluaigh,
 Rìgh Mhòirbheinn nan scorr-shrutha ciara. 166
 Sgiath iolair a' sgaoileadh 's an àrd,
 A liath-fhalt a' taomadh m' a ghuaile,
 'Gharbh cheuman mar thorrunn nan càrn.
 'S tric a sheas e, 's a shealladh m' an cuairt, 170
 Teine 'losgadh o bhuaireadh nan arm.
 Bu choslach e ri carraig chruaidh,
 Fo liath eigh 'am bruachaibh nan àld,
 A' choille fo ghaoith, is i 'fuaim ;
 Sruthan 'dealradh m'a gruaidh 's m'a ceann, 175
 'Sgaoileadh àrd an cobhar air osaig.

A nise bhuail e còs craig Lubair,
 Is Fillean air 'chùlaobh 'an suain.
 Bha Bran 'n a shìneadh air a sgéith,
 It' fhìreoin chòrr a' strì 's a' ghaoith : 180
 Glan o fhraoch chète thall

Ceann cruaidh sleagh fhada an laoch.
 Thog an dòruinn do anam an triath,
 Mar dhubh ghaoith tha 'fiaradh air loch.
 Thionndaidh e 'cheuman air an t-sliabh, 185
 'Se 'g aomadh o 'sgéith air a shleagh.

Leum Bran an uchd bhàin gu luath,
 Gu astar rìgh nan sluagh le sòlas :
 Thàinig e 's a shealladh air uaigh
 Anns 'n a shìneadh 'n a shuain an sealgair. 190
 Moch 's a mhaduinn b' annsa do threun
 Fuaim faoghaid mu bheinn nan ruadh.

An sin bha sìleadh sìos de dheòir,
 O anam mòr an rìgh fo ghruaim.
 Mar thaomas 'an àrdaibh nan gaoth, 195
 Stoirm uisge o fhaobhar nan cruach,
 A' fàgail shruth glan 's an fhraoch ;
 Grian a' dearrsadh air aonach nan stuadh ;
 Ceanna uaine nan tòim fo fheur :

Mar sin a ghluais an dealradh baoth 200
 O chòmhrag air laoch nan triath.
 Leum e air a shleagh thar Lubar,
 Is bhuail gu cùl a mhòr sgiath.
 Bha aomadh is taomadh an t-sluaigh,
 Le 'n uile ruinn chruaidh gu blàr. 205

Chual Eirinn gun eagal am fuaim ;
 Leathan ghluais i a sluagh gu réidh.

Bha Malthos ciar 'an sgiath an raoin,
 Le sealladh nach faoin fo 'dhubh fhabhraid ;
 Is teann air bha dealradh 's a' ghleann, 210
 Gath soluis nam bàrd 's nan triath,
 Hidalla, bha riamh cho ciùin.

Bha gruaim Mbathronnain 's a' chruaich,
 Rosgan 'sealladh o 'ghruaidh air nàmhaid.
 Air sleagh bha Clonar nan gorm sgiath, 215
 Cormar ciar nan ciabhan mòra
 Gu dòmhail fo chomas na gaoithe.

Mall, o chùl tòrr àrd nan còs
 Ghluais gu mòr cruth còrr rìgh Atha ;
 An dà shleagh a' dealradh 'n a làimh, 220
 Is leth a ghlais sgéith thall ag éiridh,
 Mar ghath teine 'an oidhche 'dol suas
 Air beanntaibh ruadh nam fuar thaibhse.

'N uair a dhealradh leis uile am fàire,
 Thaom an sluagh 'am buaireadh strì 225
 Bha sradadh dearg dealain na stàillinn
 A beumadh 's a' snàmh o 'dhà thaobh.

Mar thachras 'am bruillein dà chuan
 Le 'n uile stuaidh, fo fhuaradh shian
 An àm dhoibh faireachadh fo ghruaim 230
 Ard chòmhstri cruaidh nan gaoth 's nan nial
 'An caol ghlas Lumoin nan crag fiar ;
 Air faobhar chruachan àrd nam fuaim
 Faoin astar nam fuath gun leus ;
 O'n osaig tha 'thuitem air cuan 235

Ard choille o chruaich gach beinne,
 'Measg cobhar is iadhadh nan torc ;
 Mar sin a thaom 's a' chéile an sluagh ;

Nis Fionnghal nam buadh, nis Cathmor
 Ag àrd-leum a mach air a' chruaich, 240
 Dubh aomadh a' bhàis air dà thaobh,
 Liath dhealradh o chòmhstri na cruaidhe,
 A' leantuinn suas garbh astair nan triath,
 S iad a' sìneadh an ceuman fo fhuaim,
 'Gearradh sìos garbh-fhaobhair nan sgiath. 245

Thuit Mathronnan fo làimh an rìgh,
 Sìnte sìos thar strì nan sruth,
 R'a thaobh thionail uisge na frìth
 A' liath leum thar aomadh a sgéithe.
 Bhuail Cathmor an Clonar a chruaidh; 250
 Cha do thuit e gun tuar air làr;
 Ghabh darag a' chiabh bha m'a ghruaidh,
 A gharbh cheann-bheart a' gluasad mall;
 Tuitidh deòir o Thlàthmhìn 's an talla
 Fo éiridh uchd banail na fial. 255

Cha do dhì-chuimhn mise féin
 Sleagh fhada nan treun 'an còmhrag.
 Bha aomadh nam marbh fo mo bheum,
 Og Hidala gu fheum 's a' chòmhstri.
 A chaoin ghuth Chlonrath nan sruth ciar, 260
 C'uim a thogas air triath a' chruaidh?
 Truagh! nach tachradh 'an talla fial,
 An strì mu 'n iadhadh na luaidh?
 Chunnaic Malthos ìosal an triath;
 Ghlac dubhar a thriall 's e gun chlà: 265
 Air dà thaobh liath àldain nan sliabh
 Chrònn sinn 'an ciaradh na strì.
 Theiring sìos an speur air a' chuan;
 Bhris guthan m'an cuairt o fhiar ghaoith,

- 'An truscanaibh teine gach cruaidh. 270
 Garbh thorrunn a' fuaim o cheò baoth.
 'An dùbhra shìolaidh sìos an nàmhaid ;
 Sheas Mòrbheinn gun chàil is gun tuar ;
 Bha m' aomadh thar sruthan a' chàthair
 'Measg farum nach gann mu mo chluais. 275
 'N sin chualas guth uamh'sach an rìgh,
 Is toirm shìl Bholga o strì.
 Chit' an treun o àm gu àm
 'An dealan a cheum, nach robh mall.
 Bhual mi sgiath chaismeachd nam fuaim, 280
 Mi 'sineadh Alnecma nan sluagh ;
 Iad ag iadhadh 'an ciaradh nan gleann
 Fo cho-thional mùig, nach 'eil gann.
 Sheall a' ghrian gu 'trian a nial ;
 Ceud sruthan 'dol sìos 'an soillse. 285
 Bu mhall an ceò air thaobh nan sliabh,
 Air eudan nan liath-chàrn a' boillsgeadh.
 C' àit' am bheil na gaisgich treun ?
 Mu shruth, mu bheinn, mu chraoibh o àrd ?
 Mi 'cluinntinn fuaim arma nam beum : 290
 Tha 'n strì-se mu iadhadh nan càrn,
 'An achlais dhuibh mhaill a' cheò.
 Mar sin tha strì nam fuath thaibhs féin
 An oidheche dhuibh, air beinn nan nial,
 Iad a' còmhstri mu sgiathaibh garbh treun 295
 Gaoith gheamhraidh, tha 'beumadh nan sian,
 Thar taomadh is aomadh nan tonn.
 Ghluais mi thall ; theich liath cheò mall ;
 A' dealradh fann sheas iads' aig Lubar,
 Treun Chathmhor ri carraig nan àld 300

Leth aomta air sgéith, 's e fo dhùbhra,
 A ghabh gu cùl sruth ùr nan càrn,
 Bha 'leum o charraig nan dos liath.
 Bha ceuman garbh an rìgh gu triall;
 Ach chunnaic e am fial fo fhuil; 305
 Thuit glas lann Luinne r'a thaobh;
 Labhair e 's a shòlas a' dorchadh.

“ An géill mac Bhorbair nan corn fial,
 No 'n togar leis sgiath is sleagh?
 Cha-n'eil d'ainm-sa fo shanas, a thriath, 310
 'An àrd Atha nan ciar-mhagh,
 Talla mòr nam fleagh 's nan sàr;
 Thàinig e mar aiteal thar stuaidh
 Gu mo chluais 'an tìr nam beann.
 Thig-sa gu mo chuiruibh, a thréin; 315
 Bithidh gaisgich fo bheud air àm.
 Cha teine do naimhdibh mi féin;
 Cha shòlas do threun mu mharbh
 Fo chàrnaibh, bu dìomhaire gaoth.
 No calma garbh air làr 'an còmhrag.
 Is eòlas dùnadh lot dhomh féin 320
 Gach dìthean tha 'm frith no 'n gleann;
 Ghlac mi 'n caoin cheanna 's a' bheinn,
 'S iad ag aomadh mu shruthaibh thall
 Fo chàrnaibh, bu dìomhaire gaoth.
 Is dorchà samhach am mòr thriath, 325
 Rìgh Atha nan ciar shruth 's nan dàimh.”

“ Aig Atha, 's ciara sruth,
 Tha éiridh dubh-charraige fo chòinich;
 Air a ceann tha seachran nan geug
 Fo bhaoth astar nan treun ghaoth; 330
 Dorcha fo h-eudan tha còs

- Ri glan shruthan is mòr fuaim :
 Anns an àite sin féin, a thréin,
 Chuala mi ceuman nan dàimh,
 'N uair a ghluais iad gu talla nan teud 335
 Is nan slige gun bheud fo dhàn ;
 Las sòlas mar theine dhomh féin
 Air m' anam mu charraig nan crann.
 Bitheadh 'an dorchas, an so mo chòmhnuidh
 'An gleannan còmhnhard m' eòlais féin. 340
 O so bi'dh mo dhìreadh gu luath
 Air aiteal tha 'ruagadh nan cluaran,
 Is coimhdidh mi sìos gun ghruaim
 Air Atha nan cruach is nan sruth."
 " C'uim' a labhras an rìgh m'an uaigh ? 345
 Oisein, thréig a thuar an laoch !
 Bitheadh sòlas mu anamsa shuas
 Mar shruth a tha' fuaim gu baoth,
 Ard Chathmor, ceann faoilidh nan dàimh.
 A mhic, tha mo bhliadhna m'an cuairt, 350
 Iad a' sanas 'an cluasaibh an rìgh,
 Iad a' glacadh mo shleaghsa uam,
 'Dol thairis gun luaidh mu strì.
 " C'uim' nach sìolaidh," their iadsan féin,
 " Liath Fhionnghal o fheum ann a thùr ? 355
 Bheil do shòlas 'an lotaibh nam beum ?
 'An deuraibh nan treun fo mhùig ?
 A liath bhliadhna, sìolaidh mi féin ;
 Cha-n'eil sòlas no feum 'am fuil.
 Tha deura mar gharbh ré nan speur 360
 Cur anam fo bheud 's fo dhubh.
 N uair a shìneas mo shlios sìos 'an sìth,

Guth garbh nam baoth' strì 'am chluais
 'G a mo mhosgladh 'an talla nan rìgh
 'S a 'tarruing gun chlàmo chruaidhe.— 365

Cha tarruing sin mo chruaidh ni 's mò :
 Glacsa sleagh d'athar, a thréin fhir ;
 Tog suas i 'an còmhragaibh còrr,
 'N uair a ghluaiseas a' mhòrchuis gu beuma.

“ Tha mo shinns'ran air mo thriall, 370
 Mo gnìomh'ran do thriathaibh fo 'n sùilibh.
 'N uair a ghluaiseas mi a mach air sliabh,
 Air mo raonsa tha liath 'an dùbhra.

Chum mo làmh na lagaich o bheud,
 'S leagh mòrchuis gun fheum fo m'fheirg, 375
 Gun sòlas mu thuiteam nan treun
 Mo shùile ag iadhadh mu leirg.

Tachraidh mo shinns'ran 's mise thall
 Aig talla nan garbh ghaoth fiar
 'An truscanaibh soluis neo-ghann, 380

Sùile 'lasadh gu mall do thriathaibh
 Do dhonaibh 'an armaibh gun fheum
 Mar ré iad 'an dùbhra nan spur,
 Tha 'trusadh tein-oidheche m'a gruaidh
 Dearg sheachran air 'eudan gun tuar. 385

“ Athar nan triath àrd, O Thréinmhoir,
 Thus' tha 'chòmhnuidh leat féin 'am fiar ghaoith,
 Mo shleaghsa do Oisian nam beuma ;
 Bitheadh do shùile fo shòlas, a laoich,
 Chunna' mise féin thu air àm 390

'An dealradh neo-fhann 'an neulaibh.
 Mar sin bitheadh do shealladh neo-ghann
 Mu mo mhacsa, 's e 'togail na sgèithe ;
 Mar sin bi'dh cuimhne air àrd threun,

Air do mhòr ghnìomb, a thriath nan garbh bheum.
Cha-n'eil annad féin ach gaoth." 396

Shin e 'n t-sleagh mhòr do mo làimh-sa,
Is thog e air àrd clachan ciar
Gu labhairt mu iadhadh àm-sa,
'S an liath cheann 'an còineach nan sliabh. 400
Fo chloich dh'adhlaic triath a lann
'S glan chopan o shlios a sgéithe ;
E 'dorchadh fo smuaintibh neo-ghann ;
Bhris focail gu mall o 'chliabh.

" 'N uair thuiteas tusa, chlach, fo smùir, 405
'S tu air chall am measg còinich nam bliadhna,
An sin thig fear siubhail o chùl
E 'feadaireachd air d'ùir, 's e 'triall.

Cha-n aithne dhuits', a laig gun fheum,
So monadh Mhoiléna fo chliù, 410

Anns 'n a ghéill an rìgh a shleagh fhéin

'An deireadh a bheum' air an raon.

Grad o fhianuis, a thrian do thuar,

'An deireadh nam beum gu'n cùl.

Cha-n'eil cliù no luaidh ann do ghuth ; 415

Do chòmhnuidh mu chaochan chruach,

Tha do bhliadhna gu luath fo dhubh ;

Cha bhi cuimhne no luaidh ort fhéin,

Fhir a's dona 's a' bheinn fo cheò.

Tha mo chliùs' 'an truscan nan treun, 420

Gath soluis do 'n àm nach 'eil beò :

Shiubhail mise a mach 'an cruaidh

Shaoradh laigse gun bhuaidh 'an armaibh."

E' lasadh suas 'n a chliù mòr féin

Ghrad sgaoil an treun a cheuman còrr 425

Fo fhuaim daraig Lubair 's a' bheinn,

Thar taomadh is beucadh sruith mòir
 Ag iadhadh sìos o thòrr 'an soillse.
 Gorm raona caol fo aomadh cruaidh
 Caoin thoirm nam fuaran shuas o chàrn, 430
 Bha sgaoileadh brataich mhòir nan sluagh
 A' taomadh air fuar ghaoith nam beann.
 So comharadh iuil an òig rìgh
 O fhaoin nam frìth 'an dìomhair glinn.
 Glan bhriseadh an athair o iar, 435
 Sheall grian a' dol sìos o speuraibh :
 Chunnaic an treun na sluaigh air sliabh ;
 Chual e guth an t-sòlais m'a cheumaibh
 Briseadh 's a' sgaoileadh m'an cuairt,
 Glan dearrsadh 'dol suas o 'chruaidh. 440
 Ghlac aiteas còrr cridh' mòr an rìgh,
 Mar shealgair 'n a ghleann uaine féin
 'N déigh frasan tha 'sìoladh 'am frìth.
 Carraig ghlas tha 'boillsgeadh air beinn,
 An droighionn gorm air sgoirm nan càrn 445
 'S e 'crathadh a chinn air gaoith mhall,
 Na ruadha 'coimhead o'n àiridh.

Liath thall aig còinich chaoin nan còs
 Chròm Claonmhal' a cheann's e fo aois,
 Gun léirsinn 'n a shùilibh fo cheò. 450
 Air maide bàrd còr is e 'caoineadh.
 Glan làimh ris 'an siubhal a ciabh
 Sùilmhalla nan triath, is i fann
 Rì d'anaibh thriath' Atha nan sgiath
 Ann an laithibh na h-aois a bha thall. 455
 Ghluais farum a' chòmhraig o 'chluais ;
 Chaisg focail fo bhuaireadh a chléibh,

Mall osnadh gu dìomhair 'dol suas.
 Bha tanas nam fuath, their iad féin,
 Tric mar dhealan a' beumadh a smuaintean :
 Chunnaic e rìgh Atha an treun 460
 Fo chròm chrann na beinn' air a chùlaobh.

“ C'uim' a thàinig an dorch ? ” thu'irt an òigh ;
 “ Shiubhail farum a' chòmhraig uainn :
 Ann a dheireadh thig an rìgh còrr
 Thar còmhnard gu 'shruthanan ruadh. 465
 Tha grian a' sealtuinn sìos o iar,
 An dubh cheò a' fiaradh o'n lòn
 E 'sgaoileadh gu tiugh air na sliabhaibh
 Mu luachair fo iadhadh nan tòrr.
 O cheò tha do thearnadh, a rìgh ! 470
 Faic a cheuman 'cur sìos fo chruaidh.
 Thig do chòs Chlaoimhail o strì,
 Shàir ghaigich, do 'm bi mo luaidh.”

'S e tanas rìgh Atha a th'ann,
 A gharbh cheuman mall, a chruth fo leus. 475
 Thuit esan 'an gearradh nan àld
 Ag iadhadh o chàrnaibh le beuc.
 “ 'S e 'n sealgair a th'ann,” thu'irt an òigh,
 Fear faoghaid nan tòrr mu na ruaidh :
 Cha-n'eil ceum da gu còmhrag nan seòd : 480
 Bhean ghasta 's i òg, a luaidh
 'S i 'feitheamh fo ghruaim na h-oidhche.
 Tilleas esan o thaobh nan sliabh
 Le faobhaibh nam fiadh eilid dhonn.”
 Sùil àillidh na h-òigh' mun a chruaich, 485
 Garbh thanas gun tuar a 'dol sìos,
 An sòlas a mhosgail i suas.

- Thuit esa fo ghruaim 's e gu 'thrian :
 Shìolaidh an cruth gu mùgach thall
 'Measg gaoith nan càrn mall a' triall. 490
 Bha 'h-aithne mu thuiteam an triath' :
 " Tha rìgh Eirinn nan sgiath air làr !"
 Na bitheadh cuimhn air a bròn gu thrian,
 Chaitheas anam na h-aoise gu bàrr.
- Thuit dùbhra dubh air taobh Mhoiléna, 495
 Liath iadhadh nam fiar shruth 'an gleann :
 Chualas guth Fhionnghail ag éiridh
 Is lasair o chiar chraobh nam beann.
 Thionail thall na sluaigh fo shòlas,
 Le sòlas leth dorcha fo ghruaim, 500
 A' coimhead fo 'n gruaidhibh air mòr thriath
 Gun anam 'am mòrchuis 's an àm.
 Is caoin o fhàsach nam faoin bheann
 Ghluais guth mall nan tend gu 'cluais,
 Mar thoirm nan sruth o shlios chàrn, 505
 Iad fada thall 'an gleann nan cruach
 Neo-thròm air aomadh donn nan sliabh,
 Mar osag chiar air sgéith nan stuadh,
 'N uair a ghlacas i fear nan dos liath
 'Am fiaradh na h-oidheche fo ghruaim. 510
 'S e focal chaoin Chondain a th' ann,
 Is Carull le clàrsaichibh theud.
 Thàinig an gorm-shùileach a nall
 Gu Mòra nam mall shruth fo bheuc.
- Ghrad bhris na fonna o bhàird 515
 Air Léna nan càrn 's nan àrd thòrr ;
 A bhuail na slòigh uile an sgiath'
 'Measg tionndaidh is fiaraidh nam fonn.

Ghlan sòlas 'an eudan an rìgh,
 Mar dhearrsa 'dol sìos o nial, 520
 Air aomadh uaine nam mòr fhrìth,
 Seal mun éirich an fhiar lòm ghaoth.
 Bhuail e copan caismeachd a sgéith ;
 Ghrad chaisg e na sléibh m' an cuairt :
 Bha aomadh nan sluagh ris an treun, 525
 Ri guth an tìr féin thar na stuaidh.

“ Shìl Mhòirbheinn, sgaoilear an so fleagh ;
 Cuirear thairis an oidheche 'am fonn ;
 Tha 'n dearrsa m'an cuairt air magh ;
 Shiubhail dùbhra nan torrunn a null. 230
 Mo shluagh so mo charraige treun
 O 'n sgaoilear sgiath iolair gu cùl,
 'N uair a shiùbhlas mi mach gu beum,
 Is mi 'glacadh dhomh féin mo chliù.
 Tha Oisein, mo shleaghsa a' d' làimh ; 535
 Cha bhioran faun balaoich a crann,
 A chuireas an cluaran air chall,
 Air raon, is e mall 'n a thriall.
 'So sleagh nan garbh threuna 'an àm
 Chur sìneadh 'n an làmh gu bàs. 340
 Coimhid-sa ri sinns'raibh nan treun,
 Tha mar dhearrsa nam fuath o speur.
 'N uair a ghlasas caoin sholus air chuan,
 Gabh Artho nan sluagh ri d' thaobh
 Gu Tighmòra, a's fuaimeara stuadh ; 545
 Cuir-sa rìghre ghorm Eirinn fo 'shùil,
 Cruthan àillidh thog cliù o shean
 Gun dì-chuimhn na thuit anns a' bhlàr.
 Mosgail fonn do na sàir air an raon :

Cuireadh Carull gu luaidh an dân ;	550
Bitheadh sòlas mu ghluasad nan laoch	
'An ceò maidne mu iadhadh nan càrn.	
Eiridh am màireach mo shiùil bhàn	
Gu Selma nan crann 's nan tùr	
Garbh shruthan tha 'fiaradh o ghleann	555
'Measg tuinidh nan ruadh fo mhùig.	

CONLAOCH IS CUTHONNA.

AN CUALA Oisian guth neo-fhaoin ?
No 'n gairm laithean fo aomadh th' ann ?
Tric mo smaoin air aimsir nan raon,
Mar ghréin fheasgair, tha claon 'an gleann.
Nuadhaichear mòr thorman na seilg, 5
Sleagh fhada nam marbh a'm' làimh.
Is ceart a chual' Oisian an guth.
Co thusa, shil dùbhra na h-oidheche ?
Tha clann gun ghnìomh 'an suain fo dhubh,
Gaoth 'am meadhon an tallan gun soillse. 10
Tha sgiath an rìgh a' fuaim air àm
Ri osaig càirn, a's àirde gruaim,
Sgiath chopanach 'balladh mo thalla,
Air an cuir mi car tamuill mo làmh.
'S ceart gu 'n cluinn mi mo chara' féin ; 15
Is fada guth an tréin o 'luaidh !
C'uim astar air dubh-nial gun fheum,
A shil Mhorni nam beuman cruaidh ?
An gar dhuit cairdean an triath fo aois,
Sàr Oscar neo-bhaoth air cùl sgéith' ? 20

Is tric a bha 'n gaisgeach ri d' thaobh,
A Chonlaoich, 'an àm aomadh nan sleagh.

TAIBHS CHONLAOICH.

Bheil codal air mìn-ghuth Chòna
'Am meadhon talla fo mhòr-ghaoith toirm ?
An codal do Oisian nan còrr ghnìomh, 25
'S an ro-chuan m'a chòmhnuidh fo stoirm ?
Cha-n'eil uaigh tha fo léirsinn an Innis.
Co fada bhitheas sinne gun chliù,
A rìgh Shelma a's fuaimear gleann ?

OISIAN.

'S truagh Oisian do nach léir thu féin, 30
Is tu 'suidhe gun fheum air do neul.
An ceò thu bhàrr Lano, a thréin,
No tein-athair gun bheum air sliabh ?
Co dheth tha cearb do thruscain bhaoith ?
Co dheth do bhogha faoin nan speur ? 35
Shiubhail e air osaig de ghaoith,
Mar fhaileus fo aomadh nan nial.
Thig-sa o do bhalla féin,
A chlàrsach nan treun le fuaim ;
Bitheadh solus 'n a cuimhne air beinn 40
I-thonn mu 'n éirich an cuan.
Faiceamsa mo chairdean 'an gniomh
Chi Oisian gu 'n trian na tréin,
Air Innis tha dubh-ghorm fo nial :
Tha còs Thonn nan sìan ag éiridh 45
Air carraig chòinich nan cròm chrann :
Tha sruth a' torman aig a bheul ;
Tha Toscar a' cromadh thar 'fhuaim ;

Tha Ferguth fo mhulad r'a thaobh,
 Cuthonn a' caoidh fada shuas. 50
 Am bheil gaoth air aomadh nan tonn ?
 No 'n cluinn mi air chròm an guth ?

TOSCAR.

Tha 'n oidhche fo ghaillinn nan slàn :
 Thuit coille gu 'n trian o chruaich ;
 Tha dubh-shiubhal mara fo nial, 55
 Tha beucail nam fiar-thonn m'an cuairt.
 Thàinig tein-athair le beum,
 'S le sealladh na fearna do threun,
 Chunnaic mi, Fherguith gun bheud,
 An taibhs' dona bha treun o'n oidhche ; 60
 Gun fhocal sheas e air bruaich,
 A thruscan a' cur fuaim air gaoith.
 Chunnaic mi 'dheura le truaigh,
 Seann duine gun tuar, is e baoth,
 'S tròm smaointean a' taomadh mu 'chliabh. 65

FERGUTH.

'Se d' athair, a Thoscair, a bh' ann ;
 Tha e 'faicinn a' bhàis m' a shìol :
 Mar sin a bha choltas 's an àm
 'S na thuit mòr Ronnan fo nial.
 O Eirinn ! nan cnoc a's uaine fear, 70
 Cia annsa leam féin do ghlinn !
 Tha sàmhechair mu ghorm-shruth do shléibh,
 Tha grian air do raoin gun bhi mall.
 Is sèimh fonn do chlàrsaich 'an Selma,
 Glan guth o do shealgair 'an Cromla.
 Tha sinne 'n Ithonn nan garbh thoirm,

Tròm is duilich fo mhara-bheuc thonn,
 Na tonnan le geal cheannaibh baoth,
 'Leum thairis air aomadh na tràgha ;
 Mise 'criche ann am meadhon na h-oidhche. 80

TOSCAR.

C'àit' 'n a shiubhail anam a' bhlàir,
 Dheagh Fherguith nan leadan liath ?
 Chunna' mis' thu gun eagal o bhàs,
 'S do shùilean dealrach 'an sòlas nan sgiath.
 C'àit' 'n a shiubhail anam a' bhlàir ? 85
 Cha robh eagal air sàra riamh.
 Gluais, coimhid air glas lòm na sàil :
 Thuit a' ghaoth le sàrachadh shian ;
 Tha crith air na tonna fo fhiamh
 Gu 'n coidil a' ghrian 'an ciabh nan stoirm. 90
 Gluais, coimhid am mòr chuan, gu 'thrian
 Tha maduinn gu iar, is i liath.
 Seallaidh solus nan speur o'n ear,
 Le mòr-chuis, mar fhear, m'a shoillse.
 Sgaoil mise mo shiùil le sòlas 95
 Fo thalla àrd Chonlaoich nan triath ;
 Mo thurus gu Innis gun chala.
 Glan Chuthonn' air tòir nan agh ciar
 Chunnaic mi, mar dhearrsadh na soillse,
 'Teachd 'n a bhoisge o na nialaibh ; 100
 A leadan mar dhubh-chùl na h-oidhche,
 Air geal urla ag éiridh gu dian.
 I 'g aomadh, a' tarruing an teud,
 A ruighe glan air a déigh a' dol sìos,
 Mar shneachd air Cromla gun bheud. 105
 Thig-sa gu m' anam, a làmh-gheal,

Bhan-sealgair na sàr innis faoin,
 Tha h-uaire fo dheuraibh gun àireamh ;
 Tha i 'smuaine air Conlaoch neo-bhaoth.
 C'àite 'm bheil do shìth-sa, òigh, 110
 Chuthonn na mòr thròma chiabh ?

CUTHONNA.

Craig chorrach tha 'g aomadh air sàil,
 Liath chranna fo aois le còinich ;
 Na tonna a' gluasad mu thràigh ;
 Air a thaobh Innis bhlàth nan ruadh : 115
 An sin tha 'g éiridh tùir mo rùin.
 Oighean na seilge thill o 'n bheinn :
 Chunnaic e 'n sealladh air chùl.
 C'àite bheil nighean Rumair nam beum ?
 Cha do fhreagair na h-òighean fo ghruaim. 120
 Tha mo shìth-sa air cruachan Mhòrai,
 Shìl innis na tìr fada shuas.

TOSCAR.

Tilleadh an òigh gu 'sìth féin,
 Gu talla nan teud aig Conlaoch :
 Is caraid do Thoscar an treun ; 125
 Bha fleagh do mo réir 'n a mhòr thìr.
 O Eirinn éireadh osag thlàth
 'Cur seòla gu tràigh na Mòrai,
 Air Mòra, tha sàmhchair do 'n òigh ghloin.
 Laithean Thoscair tha 'snàmh gu 'dhòruinn. 130
 Suidhidh mise 'an còs fo dhian
 'S mi 'sealladh air grian an raoin ;
 Tha 'aiteal 's na crannaibh o nial
 'S gu ciùin tha glan ainnir neo-fhaoin,

Cuthonn nan aoidh le 'guth bròin, 135
 Ach is fada o mo chluais an òigh
 'An talla Chonlaoich nan corn fial.

CUTHONNA.

Co an nial tha 'tuiteam orm féin,
 Tha 'g iomrachadh mo threuna shuas ?
 Tha mi 'faicinn an truscain gun fheum, 140
 Mar liath cheò air astar mo chruaich.
 C'uin a thuiteas mi, Rumair thréin ?
 Tha mulad mo chléibh gu mo bhàs.
 Nach fhaicinn-sa Conlaoch nam beum,
 Mus tuit mi 'an tigh caol gun chàil ? 145

OISIAN.

Chi thus', a ghlan òigh, do rùn féin :
 Tha astar an tréin air a' chaol,
 Bàs Thoscair a' dorchadh m'a shleagh.
 Tha lot, is e dubh, ann a thaobh,
 Gun tuar e aig tonna nan uamh, 150
 Is e 'feuchainn a chruth is e baoth.
 C'ait' am bheil thu féin le d' dheòir,
 'S àrd thriath na Mòrai gu bàs ?
 Thréig an aisling ghlas mo chliabh :
 Cha-n fhaic mi na triathan ni 's mò. 155
 A bhàrda nan àm a tha gun triall,
 Cuiribh cuimhn' air Conlaoch le deòir,
 Thuit an gaisgeach roimh iomall a là ,
 Lìon dorcha a thalla le bròn.
 Sheall a mhàthair air a sgiath air balla ; 160
 Is bha snàmh na fola 'ga còir.
 B' aithne dh'ise gu 'n thuit thu, a thréin ;

Chualas a guth fo bheud 'am Mòra.
 Am bheil thu, òigh, gun tuar gun fheum
 Air taobh gaisgich nam beum Chuthonn ? 165
 Tha oidhche tighinn ; tillidh 'ghrian
 Gun duine gu 'n toirt sìos gu 'n uaigh ;
 Tha thusa 'cur eunlaith fo fhiamh ;
 Tha do dheura mar shian mu do ghruaidh ;
 Tha thu féin mar nial a's e glas, 170
 Tha 'g éiridh gu fras o lòn.

Thàinig sìol Shelma o 'n ear,
 Is fhuair iad Cuthonn gun tuar ;
 Thog iad an uaighean gu léir ;
 'S bha fois d'i ri Conlaoch nam buadh. 175
 Na gluais-sa gu m' aisling, a thréin ;
 Fhuair Conlaoch nam beum a cliù ;
 Cum fada do ghuth o mo thalla ;
 Tuiteadh codal fo fhaileus na h-oidhche.
 Truagh ! nach dìchuimhnichinn mo chairdean 180
 Gus nach fhaicear air àrd mo cheum
 Gus an tiginn-le sòlas na 'n gara,
 An déigh mo chaithris gun fheum
 Le beud na h-aois chur 's a' chaol-tigh fhuar.

CRIOCH.

